

Musa Yaqub

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bakı - 2017

**Kitab Şamaxının millət vəkili, Azərbaycanda Vətəndaş
Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının prezidenti
Elxan Süleymanovun təşəbbüsü və dəstəyi ilə çap olunub.**

Musa Yaqubun 80 illiyi ərəfəsində işıq üzü görən “İndi bildim nağıldı...” kitabına görkəmli şairin sevgi, təbiət və ictimai mövzulu şeirləri və iki poeması daxil edilib. On iki bölümə ayrılmış kitabda şairin yeni əsərləri ilə yanaşı, çoxumuz üçün uşaqlıqdan tanış olan məşhur şeirləri də yer alıb. Kitab geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

ISBN: 978-9952-832-28-0

3.1. – 0503000000
_____ qriffli nəşr
(036) - 2017

© Musa Yaqub, 2017

Musa Yaqubu çoxdan tanıyıram.

Və “İndi bildim nağıldı...” adlı bu böyük kitaba kiçik bir ön söz yazmaq qərarına gələndən sonra arxada qalmış ayların, illərin yaddaşımda qoyduğu izlərə təkrarən nəzər saldım.

Bu aylar, bu illər ömür yolumuzun çox böyük bir hissəsini təşkil edir.

Bəli, onilliklər boyu biz yanaşı addımlamışıq.

Ötən əsrin 50-ci illərində, birgə oxuduğumuz Göyçay Pedaqoji Texnikumundan başlanır bu yol. Musa Yaqubun “Qalacıq” poemasının bir neçə saat çəkən müzakirəsini indiki kimi xatırlayıram. Həmin müzakirə məhz Göyçayda, mənim üçün əziz olan pedaqoji texnikumda baş tutmuşdu.

... Və artıq on üç ildir ki, bizim yolumuz Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasında davam edir.

Bu mənim uğurlarımdan biridir.

Böyük Şair Musa Yaqubu şəxsən tanımaq doğrudan da böyük Uğurdur.

Və bu uğurdan hamıya pay düşməlidir...

2004-cü ildən bəri fəaliyyət göstərən təşkilatımız onlarla gəncin əsl işçi kimi yetişməsi üçün meydan olub. Bu meydanda onlar çalışıblar, fərqləniblər və indi bir çox sahələrdə çalışırlar.

Həmin insanların püxtələşməsində Musa Yaqubla ünsiyyət böyük rol oynayıb.

2011-ci ildən bəri şəxsən mənim təşəbbüslə, hər ilin may ayında Şamaxıda Sabir yaradıcılığına həsr edilmiş bədii qiraət müsabiqələri keçirilir. Və bizim Assosiasiyamızın üzvü olan Söz Azadlığını Müdafiə Fondunun sədri Musa Yaqub həmin müsabiqələrin münisiflər heyətinin sədri olur. Sabirsevər şagirdlərimiz böyük bir şairi görə bilirlər, eşidə bilirlər.

Bir qədər əvvəl haqqında yazdığım böyük Uğurdan onlara da pay düşür.

Bu gözəl kitabı oxuyan bütün insanlarımıza da pay düşəcək həmin Uğurdan...

Əminəm ki, “İndi bildim nağıldı...” kitabının oxucularının sayı bu nəşrin tirajından qat-qat çox olacaq.

Bu kitabın nüsxələri əldən-ələ gəzəcək və ailə kitabxanalarında uzun

---

illər qorunacaq.

Mən çox xoşbəxtəm ki, 60 ildən artıq tanıdığım, dostum, böyük şairimiz Musa Yaqubun bu kitabının işıq üzü görməsi mənim təşəbbüslə, dəstəyimlə baş tutub.

Bəlkə də bu, mənim 80 yaşlı böyük Şairə zaman çərçivəsinə sığmayan böyük hədiyyəm kimi dəyərləndirilə bilər.

80 yaşın mübarək, əziz Dostum!

Allah səni Azərbaycana çox görməsin, böyük şairimiz Musa Yaqub!

Elxan Süleymanov,

Şamaxının millət vəkili,

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım

Assosiasiyasının prezidenti

SON ŞEİRLƏR
ÖN SIRADA

Çaylar ha daşuyır, dağlar qurtarmır. . .

ÇIXIM GEDİM

Nə əvvələm, nə indiyəm,
Səksənimin içindəyəm.
Axırını keçiddəyəm –
Keçidimi keçim gedim
O bulaqdan çox içmişəm,
Bu çeşmədən içim gedim
Bir sot biçin yerim qalıb
Bu yeri də biçim gedim...

Yarpaq-yarpaq tökülmüşəm,
Sarmaşığa бүkülmüşəm.
Kərpic-kərpic sökülmüşəm
Pəncərədən baxım gedim
O qapıdan girmiş idim,
Bu qapıdan çıxım gedim.

Aləm bütün qalmaqaldı,
Kimlər getdi, kimlər qaldı.
Dünya evi darısqaldı
Daha mən də durum gedim,
Günahımı, səvabımı,
Qoltuğuma vurum gedim.

Şirincə hay-haray idi,
Kəndə səfər hər yay idi.
Dünyamız bir dərya idi;
Həm batırır, həm çıxarır,
Həm aşağı, həm yuxarı,
Əyriçayın düz axarı -
Dəyirmandı yuxum, gedim
Boğazından girmiş idim,
Unluğundan çıxım gedim.
Ağnağazdan küncdə qalan
Urvamı da yığım gedim.

İNDİ BİLDİM NAĞİLDİ...

Bura gəlib-gedən qalsın,
Nişan qalsın, bədən qalsın,
Qoy məzarım Vətən qalsın,
Torpağımı qucum gedim.
Bir də dönüm, bir də baxım,
Bir ruh olub uçum gedim.

yay, 2016
Buynuz

DAĞLARA ZİYARƏT

(əzizim, ulu dağlar...)

I

Şah dağı şahımdır kürsüsü uca,
Babadağ babamdır müdrik bir qoca
Birində əzəmət, birində hikmət
Biri fərman verir, biri nəsihət –
Qalmışam mən iki dağ arasında.

Hələ yol gedirəm dərə boyunca,
Dolaylar dolaşıq, cığrlar haça
Kimdir cığrlara daş möhür basan?
Alım zirvələrdən soraq çətindir
Tülkü dərəsinə enməyim asan,
Qartal yuvasına qalxmaq çətindir,
Qalmışam mən də bu yol ayrıcında

Qartal tərəflərə uçub gəlmişəm,
Dərə uğuldayır qulaqlarımda
Şabran qalasından qaçıb gəlmişəm,
“Xaqani kündəsi” ayaqlarımda
Şaha itaətim,
Babam Həzrətim
Zəmanəylə sözü çəp gələn mənəm,
Qalmışam bu iki dağ arasında

II

Vallah nəsihətdən bezmişəm daha,
Gedib yetişəndə salavatgaha
Salavat çevirdim Babama bir də -
Ahım nəfəs-nəfəs buğlandı yerdə,
Dumanlar süründü ahıma tərəf
Gördüm salavatla işlərim aşmır,
Çevirdim üzümü Şahıma tərəf.

III

Gərək Havaxan da Şaha baş əysin,
Mən də Havaxanın ətəklərində.
Çaylar ha daşıyır, dağlar qurtarmır,
Sellər daş aparır kürəklərində.

Şahın qartalları düşüb get-gələ,
Soltan qayalara əmr aparır –
Şahın yataqları işləyir hələ,
Dəmiraparan çay dəmir aparır –
Çaylar ha daşıyır dağlar qurtarmır
Yamaclar qurtarmır, tağlar qurtarmır.

Çaylar narahatdır, göy əsəbidir,
Bu tufan deyəsən Şah qəzəbidir –
Çaxdı ildırımlar
Yoxlandı tağlar,
Titrədi qayanın qoşa qülləsi
Şahın səngəridir meydan yamaclar
Döyür sinəsini dolu gülləsi –
Döyüşlər qurtarmır, hərblər qurtarmır,
Torpağa qəzəbdən zərblər qurtarmır.

IV

Dəvə yal deyirlər
Mindim dəvəyə,
Dəvəmin başına duman, çən düşür,
Yoxuşlar dikəlib çıxır zirvəyə,
Enişlər sürüşüb zirvədən düşür.

Qalıb çay altında qədim keçidlər,
Babalar o seldən keçib gediblər;
Yapışib cığırdan-izdən gediblər;
Altan qayıdıblar, üstən gediblər
Əvvəl Babamıza ziyarət qılıb
Musa bulağından içib gediblər –

Qalmışam mən də bu yol ayrıcında
Dərələr, təpələr, yollar qurtarmır,
Ayaq haldan düşür, yollar qurtarmır.

V

Tələlər pas atıb kollu cığırda,
Qurdu buraxıblar gəzir naxırda.
Canavar birləşib tələyə düşməz,
Ovçunun qurduğu kələyə düşməz –
Qurd tələ quranı salır tələyə,
Alıb quzusunu düşür dərəyə -
Balaca bir pay da verir hərəyə -
Qalmışam qurd ilə pay arasında.

VI

Şahın adamları şah oylağında,
“Tülkü tələsi”ndə, kəl yaylağında
Ovlar bərədədir, tufəng ayaqda,
Harın qoruqçular kefdə, damaqda –
Şahım icazəni, get-gəli verir,
Əli tufəngliyə dağ kəli verir,
Əli qələmliyə nə verir?! Heç nə...
Biz də yaşayırıq tale gücünə.
Hədələr qurtarmır, hədlər qurtarmır,
Marala güllədən cəhdlər qurtarmır.

VII

O baba kəndimdi, adı da Zəngi
Qayası yəhərdi, daşı üzəngi,
Dolanıb başına üfük çələngi –
Söküldü, töküldü, köçdü, dağıldı...
Dağlara nə var ki, qal oğlu qaldı...

Köhnə qəbristanlıq dağın yaşıdı,
Hər qarış baş daşı Əlhəd daşıdı,
Salavat çevirrəm Babama bir də,

Bu gediş-gəliş də sirlidir ancaq –
Ayaqüstəkinə yer çatmır yerdə
Yerdə uzanana yer tapılacaq –
Qalmışam mən də bu yer ayrıcında.

VIII

Uzaqda Şahımın ildırımları,
Yaxında Babamın sıldırımları.
Məni sıldırımlar çəkir özünə -
Əcəli göz ilə qaş arasında
Durmuşam “Şeytanadaşatılanda”
Qalmışam şeytanla daş arasında
Gedirəm, gəlirəm, dönüb atıram –
Şeytanlar qurtarmır, daşlar qurtarmır,
Böyük savaqlara marşlar qurtarmır.

IX

Hərə zirvəsində taxt alıb durub
Biri əbədilik vaxt alıb durub,
Şah dağın qoynunda Sənəm yaylağı
Nə Sənəm qocalar, nə də Şah dağı,
Min dəfə düşsəm də qədəmlərinə
Ərkim yox Şahımın sələmlərinə
Haqqım nazil olmaz, muradım hasil
Dözürəm məhəbbət sitəmlərinə.
Şəhotu giləsi gözüm yaşında
Durub gözləyirəm elçi daşında.

X

Dünya da belədir, bax, bu çəməntək
İşi kimə, kefi kimə qalıbdı.
Kəpənəklər üçün oyuncaq çiçək
Arını gör necə işə salıbdı.

Gözüm yox dünyanın ayrı işində,
Əlim yox əllərin əyri işində,

Təzədən qayıdıb kamilləşirəm
Qarışqa işində, arı işində -
Bundan şirin peşə tapa bilmərəm,
Bu yurddan müqəddəs ola bilmərəm –
Bir də solub gedə, bir də açıla
Ömrümü bağladım gül ağacına –
Salavat çevirirəm Babama bir də,
Bir gün dirilərəm öldüyüm yerdə,
Qalaram bu iki dağ arasında,
Yəni bir əbədi çağ arasında;
Yerlərin göylərə minacatını –
Sonra oxuyarlar bu bayatını:
Əzizim ulu dağlar
Çeşməli, sulu dağlar
Burda bir şair ölüb
Göy kişnər, bulud ağlar.

yay, 2013
Buynuz

BİR DƏ GÖRDÜM...

Xətainin qılıncını suvardım...

M.Araz.

Bir də gördüm,
Xətainin qılıncından
Qan əvəzi bal süzülür,
Qılıncının dəstəyinə
Bülbül qonur, gül düzülür,
Qını dönür qələmdana,
Bu qılıncın özü dönür
qələm olur yavaş-yavaş.
Qılınc qələm olan yerdə
Dünya başqa aləm olur
yavaş-yavaş,
Döyüş yeri çiçəklənir,
Gülüstani-İrəm olur
yavaş-yavaş.
Bir də gördüm Xətəidi
Bu qələmlə şeir yazır,
Ürəklərə mehr yazır:
“Qızılgül, bağı-bostanım,
nə dersən?!”
Fəda olsun sənə canım,
nə dersən?!”
Nə gözəldir, yarına
Şah yalvarışı...
Şükür, Tanrım, şükür sənə,
Bir qılıncı qələm edib
Öldürürsən bir qəzəbi,
Bir döyüşü, bir savaşı.
Köhnə yaram qövr elədi,
Bir də gördüm,
Xətainin qılıncıdı,
dövr elədi,
Gəlib oldu
Məmməd Araz karandaşı,
Göyərdi...

yay, 2015
Buynuz

O NƏ BAXIŞ İDİ...

Tanrım, bir baxışda nələr var imiş,
Nəzərdə neçə cür nəzər var imiş.
Vallah ani oldu, qəfil, çox ani
O nə baxış idi, gözüm qurbanı!

Mən düşdüm tilsimə, sehrə bilmədim,
Baxışına cavab verə bilmədim.

Söz işi deyildi sözümlə deyim,
Döz işi deyildi dözümlə deyim.

Bəlkə əfsanəymiş, bəlkə nağılmış,
Qəfil şimşək idi daşa çaxılmış –
İşıqı gözümdə, çatı sinəmdə
Çatıb yangı-yanğı yatdı sinəmdə.

Bir məqam olmadı qaydım baxım,
Sevgi hisslərimi ayıldım baxım,

Bəlkə də ikinci həyat kimi idi, -
Pərvanə çəkirdi çırağa məni
Qayıdıb gördüm ki, çırağım yoxdu,
Yerimək istədim ayağım yoxdu.

Mən yerdən yuxarı, göy aşağıydı,
Bəlkə halə-halə göy qurşağıydı –
Hər rəngi yerində tuta bilmədim, -
Həmin o rəng ilə, həmin naxışla
Mən baxa bilmədim, məni bağışla!

O hansı qürubun naxışlarıydı,
O hansı Mələyin baxışlarıydı?..
Mənim ürəyimə, mənim şeirimə
O hansı sevginin alqışlarıydı?..

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Mən düşdüm tilsimə, sehrə bilmədim,
Baxışına cavab verə bilmədim
Bəlkə gözlərini gözüm tutmadı
Yerimək istədim dizim tutmadı.

Əlimi üzümə çəkirəm hərdən
Bir görüm nə qalıb o od nəzərdən.

Həmin şimşək vuran qarağac kimi
Yonulub qalmışam, yanıb qalmışam,
Bəlkə ağac-heykəl olub qalmışam –
“Atdı müjgan oxun dəydi sinəmdən”
O müjgan oxunu alıb qalmışam.

Vallah ani oldu, qəfil, çox ani
Sən hardan gəlirdin, hara getmisən,
Mən burda neyləyim, gözüm qurbanı?

24 iyul 2013

Beyləqan – Buynuz

ÖMÜR ŞEİRİ

I

Bir yorğun torpağam dincə qoyulmuş,
Daha əkilməyim, biçilməyim yox.
Köhnə qarağacam içi oyulmuş
Bir də körpülənib keçilməyim yox.

Bütün körpüləri keçmişəm daha
Səbr kasamı da içmişəm daha

Quzey ağacıyam
yanım duman, çən –
Bircə yarpağıma gün düşənəcən
Nələr çəkdiyimi özüm bilmişəm,
O gülən yarpağı üzüm bilmişəm.

Hanı o yamacda gün dəyən tərəf?..
Yolda taleyimin yaşıl işığı,
Kolda sarmaşığım dolaşan kələf –

Mən o kələfləri açə bilmədim
Bir namərd əlindən qaça bilmədim.

II

Hanı bu dünyanın dağ tərəfləri
Qızıldöş qayanın tağ tərəfləri –
Ayağım dəyməmiş bir daş qalmadı,
Heyf, gücdən düşən o ayaqlara!
Çayına çiindəş, daşına yoldaş
Heyf, ömrümdəki o ortaqlara,
Özüm ola-ola mənim olmayan,
Heyf yaylaqlara, ulu dağlara.

Havaxan doğrudan havada xandı,
Heyf o xanlara, o sələflərə,

Daha üz çevirməz biz tərəflərə...

III

Pətək də saxlamır işsiz arını...
Bu külək payızdan gələn havadı.
Quşlar da uçurdu balalarını
Mənim də ürəyim yetim yuvadı

Uçub məndən gedən söz qanadlarım –
Görən harda qalır o övladlarım?
Hansı budaqlarda böyüyür görən,
Hansı ürəklərdə döyünür görən?
Görsəm çoxlarını tanımaram heç.
Daha o uyğular, şirin duyğular,
Sevgidən sorgular mənimki deyil.

Hanı bu dünyanın sevgi tərəfi?
İnsanın insana ərki tərəfi?

IV

Dayan, oturdugum yeri dəyişim –
Hə, bu daş yaxşıdı, mamırlı, yumşaq –
Dünyanın işiylə daha nə işim,
O fincan çayımı gətir, balacan!

Daha mən xatirə çözləmirəm,
Köhnə dərdlərimi təzləmirəm.

Bir də izim qalmaz çaylaq daşında
Sel coşar üstündən, daş atar məni.
O köhnə dərdlərim bağrım başında
Sızlaya-sızlaya yaşadar məni.

Əlim ki, o ələ yetişməyəcək,
O sınıq güzgü ki, bitişməyəcək
Olmuşda daha nə təsəlli gəzim?

Xatirə yazmağa, yuxu yozmağa
Heç qulaq asmağa yoxdu həvəsim.

Hanı cəmiyyətin cəm tərəfləri,
Yaşayış tapmağa cəm tərəfləri?

V

Günahım gözündə oxunur, tubu,
Yenə o gözlərdə baxışlanıram.
Mən payız durnası, axşam qürubu
Pənbə buludlarda naxışlanıram.

Uçuram gecənin durna səfində
Üzü görünməyən ay tərəfində

Hanı dan üzünün ağ tərəfləri,
Dövrünün qızılı çağ tərəfləri?

VI

Bir az saymazyana, bir az biganə
Hələ ki, canımda can saxlayıram –
Ruhum uçmaq üçün dəli-divanə -

Nə bir əlləşirəm, nə can çəkirəm,
Gümüş türbə, nə də qızıl cam üçün
Mən cığır çəkirəm, ağac əkirəm,
Mən çiçək dərirəm o dünyam üçün
Buraxdım ömrümü üstdən aşağı
Tanrıdan gələcək sərəncam üçün –

Hanı bu dünyanın ruh tərəfləri?
Gəmi tərəfləri Nuh tərəfləri?

yay, 2012
Buynuz

ZƏRİFLİK

A səkkiz ləçəyim, zərif çiçəyim!
Bəlkə göydən enib sarı mələyim.
Günəşdən bir parça yangıdı, vallah,
İlahi sarıyan sarğıdı, vallah
Sinəmə doluşan duyğudu, vallah.

Kobud işlərimi zəifləndirib
Zəriflər könlümü zərifləndirib –
Bu tavus quşunun lələkləridi
Tanrı bizdən ötrü qanad endirib.

A baxışı kobud o tərəfə bax,
Qoparma könlümdən ləçəklərimi,
Uçurma çiynimdən mələklərimi.

Getdi ağrılarım, keçdi göynəyim
Qoy bu gül bədənələr olmasın həşəm.
Aşıq Ələsgərdə sarı köynəyim,
Aşıq Qurbanidə zərif bənövşəm.

Zərifdə hiylənin tutumu yoxdu,
Zərifdə çayırtkə udumu yoxdu.

Sən allah, çox sıxma nazik əllərin
Sıxılar barmağı, tökülər zəri.

Zərifin əlləri tətiyə getməz,
Zərif budaqların tikani bitməz.

Dünyamız olsaydı zərif əlində
Dilimiz oynardı tərif əlində.

İlahi, mehrində saxla zərifi,
Bir həzin mehində saxla zərifi,

O büllur şəhində saxla zərifi..!

Mənim də ürəyim açılsın belə,
İşıqı könlümə saçılsın belə.

yay, 2012
Buynuz

O NƏ SEVDA İDİ?

Mən sənin yolunda can çürütmüşəm,
Ömür əritmişəm, dərd üyütmüşəm.
Heç zaman açılıb deyilməz olan
Gizli bir məhəbbət əzabı altda
Könlüm viran qalıb, güllərim həşəm,
Mən səndən gül əkib xəzan dərmişəm.

Sən başqa sevdada, başqa hədəfdə,
Məni sındırırdın, məni əyirdin
Məni qar tutanda quzey tərəfdə,
Sən güney tərəfdə çiçəkləyirdin

Barı yadımdamı o quzey, güney,
Səndə qəhqəhələr, məndə lal giley.

O qış mənimkiydi, o yaz səninki,
Mənim qanadım la pərvaz səninki.

Sən göydən enəsi aşiq izləyən,
Dəryadan ağ atlı oğlan gözləyən
İlahi məhəbbət soraqlarında,
Qanadın pərvanə çıraqlarında –
Aşırdı, daşırdı meydan şuxluğun,
Sənin şuxluğunda mənim yoxluğum.

O nə sevda idi, o nə iş idi?..
Elə bil taleyin sifarişiydi
Sənə eşqdən çələng hörməliyəmmiş,
Qarşında qul işi görməliyəmmiş.
Gözünün qarası – sürməsi məndən
Gözümün yaşını qaraltdı dən-dən...

Bir nişan qalıbmı o sürmələrdən?
Saçına hördüyüm o hörmələrdən?..

Hara uçub getdi pərvanələrin?..

Mən o eşq yolunda yıxılan, duran,
Demirəm o tezdi, demirəm bu gec
Həsrətim üstündə ey həyat quran
Evin zəlzələdən titrəyirmi heç?
Səndə pay qalıbmı o əzabımdan,
Şeir dəftərimdən, qəm kitabımdan?..

Heyf, gül üstündə möhürə dönmüş
Köz olub yapışan dodaq yerinə
Heyf, kösövləri kömürə dönmüş,
Daşları qaralmış ocaq yerinə!
Daha o ocaqlar bizimki deyil,
Közərən dodaqlar bizimki deyil.

qış, 2012

NƏ DEYİM

Şou bizi salıb yaman azara
Şeirimizi göndərmişik bazara
Meşəmizi bələdik daş hasara
Fikir məni alıb gedir, nə deyim.

Poladbədən palıdları qırdılar,
Gümüşsinə göyrüşləri vurdular
Maralları gədiklərdə yordular
Kol saçını yolub gedir, nə deyim.

Sahilləri söküb-tökdü bu marxal,
Göz qaytaran dağdağanın
yarpağı xal-xal,
Qızılağacın qızıl qanı töküldü arxa
Arxım hələ dolub gedir, nə deyim.

Qolboyunlar – ağaclarla mələklər
Ayrı düşdü o qollar, o biləklər
Aldı bağı betonnəvəs dikəklər,
Ömür bağım solub gedir, nə deyim

Şahpalıddan, cökələrdən soraq yox
Özümüzü biz yıxırıq, qıraq yox.
Həqiqəti eşidən bir qulaq yox,
Söz də oyun olub gedir, nə deyim.

Leyləklərin boş yuvası soyuq qar
Qanadlardan sığal görməz göy otlar
Qırqovulu apardı boz yenotlar
Kəklik xəyal olub gedir, nə deyim.

Günahları bağışlamaq cəhdimi?
Yer üzünə təzə körpə gəldimi, -
Allah hələ qəbul edir əhdimi
Dünya bizə qalıb gedir, nə deyim.

yay, 2013
Buynuz

YAŞAMALIYIQ

İndi yaşamaq da bir oyun olub
Nə olsun, ağlımız, ruhumuz oyaq -
Bu namərd dünyayla qolboyun olub
Dünyanın mərdiylə yaşamalıyıq,
Bir ömrün dərdiylə yaşamalıyıq.

ZOĞAL AĞACI

Mən də yaranmışam, mən də bitmişəm,
Bilmirəm heç hansı kama yetmişəm.
Demirəm baharla həmişəliyəm,
Sevgidə bir topa bənövşəliyəm.
Olmadım meşənin
    şip-şumal ağacı,
    sığal ağacı,
Çiçəkdə tələsən, barda gecikən,
Zoğal ağacıyam, zoğal ağacı..

yay, 2014
Buynuz

ÖMRÜMÜZƏ BİR BAXIŞ

Klassiklər demiş: -

Keçmişə gəşt,
Keçənə güzəşt,
Gələni düzəlt.

Keçib də bir əsrin aşırımından
Suların açdığı dag şırımından,
Zirvəyə qalxmışdıq, enib gəlmişik.
Ömrümüz cox düşüb səhv cığırlara,
Sonra o cığırdan dönüb gəlmişik.

Biz nələr çəkmişik eniş-yoxuşda...
Ömrə vurduğumuz əyri naxışdan
Bəzi düz işlərlə dəydi aramız,
Pozuldu sıramız, güzəranımız,
Əyildi arxımız,
Döndü çarxımız
Heyf! Heyf!..

Heç biganəliyə əlac olmadı,
Şərikli qoz əkdik yol qırağında
Heç biri böyüyüb ağac olmadı.
Boz üzün rəngi var, boz bizə qaldı;
Elə cür tozanaq qaldırdılar ki,
Qoz çıxdı aradan, toz bizə qaldı
Heyf! Heyf!..

Aşkarda qaynayıb daşa bilmədik,
Hərəməz bir yanda meydan suladıq,
O suyu zəmiyə qoşa bilmədik.

Qurudu bağlarda əriklərimiz,
Çəkdi yaxasını şəriklərimiz.
Ağac koğuşunda ocaq qaladı,

Bağban oğurladı, şərik taladı.
Əmək şəriylikdi, günah şərikli;
Guya yadımıza tamah düşmədi.
Hərə yaxasını çəkdi bir yana,
Heç kəsin boynuna günah düşmədi.
Heyf! Heyf!..

Gedişlər ayırıdı, məqsədlər ayrı,
Ürəklər başqaydı, sifətlər ayrı
Şərik işimizdə gülüş ayrı cür,
Qanunlar ayırıdı, sənədlər ayrı...
Böyüklər həm kürsü davalarında...
Çobanlar xoş yaylaq havalarında
Dumanda sürünü verdi güdaza,
Elin var-dövləti çıxmadı yaza.
Heyf! Heyf!..

Balanı ayırdıq öz anasından,
Ah, o güdükçülər, o nökrəçələr! -
Dedik “öküz olmaz ev danasından”,
Qoymadıq kəl olsun şərik kəlçələr.
Heyf, üzdən gedən şumlarımıza
O şumda bitməyən tumlarımıza.

Köhnə tərəzimiz yadlar əlində,
Oldu pay üstündə çox savaşımız.
Yükümüz əyildi atlar belində,
Düşdü qəribliyə pərsəng daşımız.
Heyf, daşımıza, torpağımıza
Bizdən ayrı düşən oylağımıza!

Hərəmiz bir yanda yuva isidib,
Ömür sürütmüşük,
can çürütmüşük
Yenə göyərmişik,
yənə qalxmışıq –

Qoymadı birləşək təkəbbürümüz,
Yeyən yüzü oldu, əkən birimiz.
Quş da ney səsinə qanad saxlamış -
Həsir, Məmmədnəsir - sadə ev-eşik -
Yastı balabanda dil açan qamış
Bizə ilişəndə qəmiş demişik.

Ad qoya bilmədik öz nəhrimizə,
Güvənə bilmədik öz mehrimizə -
Şimaldan küləklər, qərbdən kələklər,
Dürrələr, dürəklər ayırdı bizi.
Namərdlər qoydular bayırda bizi:
Mənafe oyunu düşdü araya,
Gərək özünüdərk ayılda bizi...
Nə deyim, Vallah!

Axır yad əlindən çıxdı yaxamız
Öz-özümüz olduq, özcə ağamız,
Öz əlimiz oldu, öz qapazımız –
Zəmini verdilər meydan aldılar;
Görək neyləyəcək qapaz vuranlar,
Görək neyləyəcək qapazaltılar
Nə deyim, Vallah!

Ah, biz bu yolları necə keçmişik -
Tarixlə baxanda yüz illər keçir,
Ömürlə baxanda bir ildi sanki -
Biz dedik xəyanət ölənlə ölər,
Təzə gələnlərlə dirildi sanki.
Heyf! Heyf!..

Palıd qoltuğuna aldı söyüdü,
Dəyişdi dünyanın köhnə öyüdü.

Dövrün həm avandı, həm tərsi bizim,
Xeyirli iş görür tutma əlimi!..

Əxlaq dərsimizin, xalq dərsimizin
Gərək millət olsun ilk müəllimi
Ne deyim, Vallah!..

Şoudan təptəzə mərəkə qurduq,
Səsi gizlətməyə xora düşmüşük
Bir yaşayış üçün şəbəkə qurduq
Gördük ki, özümüz tora düşmüşük.

Bəlkə də insanın ilk ayrılığı -
Girdi aralığa mülk ayrılığı
İtirdik əvvəlki izlərimizi...
Hasarlar meşəyə, cığır bulağa,
Çəpərimiz bağa buraxmaz bizi
Heyf! Heyf!..

Mən necə dözüürəm, mən necə tabam?!
“Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, “baba”m
Təzə xəyanətlər dirilib gəlir,
Hiylələr, nifrətlər yeriyib gəlir.
Sanki bir-birinə qənimdi insan...
Ölkə var vurulur hər tərəfindən
Şeytan tərəfindən, şəhər tərəfindən
Ağır durumlara nəhayət gərək,
İndi hansı rəngdə siyasət gərək?!

Bəs mən harda durum, harda dayanım?
Bəs sən nə deyirsən ay müsəlmanım?!
Sən ay Səudiyyə Ərəbistanı,
Sən nə deyirsən?!
“İŞİD” mən-mən deyir,
Yəməni nə deyir?

Neft yükü altında qırıldı belim,
Köhnə ingilisim, təzə Nobelim,
Sən ərəb əmiri, a Dubay şeyxi,

Köhnə alman Reyxi, sən nə deyirsən?!

Hanı hər ölkənin ədalət payı,
Öz əməlləridir gəlir üstünə,
Tutub Avropanı qaçqın harayı.

Mən daha durmaram yol ayrıcında,
Bağlanıb qalmışam doğma obama,
Bəs sən nə deyirsən, Barak Obama?!
Nə deyim, Vallah!..

yay-payız, 2015
Buynuz

ÖZÜMƏ OXŞATMA

(əlimi əlinə öyrətmə belə)

Sevgi kitabımın üz qabığında
Ağ mərmər kimidir göz qabağında –
Yəqin ki, bir eşqin düşüb mehrinə
İki əl qovuşub biri-birinə –
Yuyunub, daranıb, süslənib, durub
Bu pambıq barmaqlar, bu əlçim əllər.
Ovcumun içində quş ürəyi tək
Necə də döyünür göyərçin əllər.

Görəsən bu əlin sahibi kimdir?..
Əlimdə titrəyən bir sarı simdir –
İncə barmaqlarda çalınıb gedir
Sonra da əlimdən alınıb gedir –
Əlimi əlinə öyrədən əllər
Bir sarı sim üstə söylədən əllər...
Görəsən bu əlin sahibi kimdir?..

Lap uzaq bir ulduz bürcündə qalan,
Ürəyin gizli bir küncündə qalan
Bəlkə taleyimin qismət əlidir,
Gizli bir görüşün fürsət əlidir
Məni öz mehrinə öyrədib gedib
Hicranı könlümü göynədib gedib.

Cökə budağıdır, heyva yarpağı,
Damarı naxışdır, hamarı incə,
Üzümdə, gözümdə tumarı incə,
Telimi sığala öyrədib gedib
Məni gül camala öyrədib gedib,
Görəsən bu əlin sahibi kimdir?..

Ürəyim əlimdə olan vaxtları,
Demə ki, bədənim, dilim yaşayıb

Özüm olmamışam tutacaqlarda
Göyərçin bir əlin qonşuluğunda
Çırpına-çırpına əlim yaşayıb –
Sonra düşüb gedib ümid dalınca
Bir sevda havası alıb yaşayıb -
Əli əllərimdən üzülən əllər
Balı barmağımdan süzülən əllər.

Əzizim, sən allah, sıxma əlimi,
Daha tabım yoxdur sıxıntılara.
Daha tabım yoxdur ayrılıqlara.
Qəfil hicranlardan gəlmişəm zara.
Neylərsən bu soyuq şaxta əlləri,
Neynirsən mehirsiz taxta əlləri?
Payız yarpağı tək çil-çil əllərim

Başını qanadı altına salıb
Durub mürgü döyən tək durna kimi,
Qalıbdır qoynumda xəcil əllərim.
Bəlkə də hardasa yaşadır məni
İndi söz əllərim, şəkil əllərim.
İndi ömrümdə bir nağıl kimidir –
Əlini əlimə öyrətmə belə,
Telini telimə öyrətmə belə...

yay, 2014
Buynuz

YANMA BELƏ

Qələm dostum Nizaməddin Şəmsizadəyə

Nə yanıqlı danışdırdın,
Nizaməddin, yanma belə
Biz deyən olmayıb hələ...

Gəl bu yerdən varıb gedək,
Sən o üzdən, mən bu üzdən,
Üz tutaq dağlara sarı...
Sən "İspik"dən çıx yuxarı,
Mən də tutum bu axarı -
o tay sənin, bu tay mənim
Qaya daşı sırasına
qatar məni,
Əlçim bulud qucağında
yatar mənim -
Gəl çıx gedək Baba dağa
Salam verək Babamıza
O tab olsun tabımıza
Axı dağlar bizimkidir;
Dağlar bizi bada verməz -
Hadi demiş,
səsimizi dağ eşidər
Daş ürəklər səsimizə
Heç də əks-səda verməz.

Vətən oğlu, yanma belə;
Mən demirəm yadın olub,
Nizaməddin
...necə gəlib adın olub -
Axı bizdə nizam yoxdu...
Adda, sözdə var bəlkə də
Əməllərdə nizamlanmış
nizam yoxdu bu ölkədə -
Əyilib daş-tərəzisi
Haracandır

bu iqlimin ərazisi?..
Göy də saymır bəlkə bizi?!..
Biz ki günəş ölkəsiyik
Öldürdü bu kölgə bizi.

Nizaməddin, qəm eləmə,
Bu dərdləri yığıb-yığıb
ürəyində cəm eləmə
Axı hamı...
Necə yəni,
hamı, hamı
Axı bizdə hamı yoxdu
Üstümüzdə fələyin də
damı yoxdu –
O yananda
bu yanmadı,
Bu yananda
o yanmadı,
Daş atdılar oyanmadı
Top atdılar oyanmadı...
Daş qalanın lap dibində
Villaların kölgəsində
millət oğlu yatır hələ
Aldığını alır hələ,
satdığını satır hələ...

Nizaməddin, yanma əbəs
Dəyirmanın arxı döndü
Xaqaninin göz yaşları
Axdı getdi,
“Ayağında kündə dəyirman daşına” -
Axdı getdi, nə oldu ki...
Yandı almaz ildırımlar
Çaxdı getdi, nə oldu ki?
Bəs cavidlər?...
Bəs müşviqlər?...
Canlarını yaxdı getdi
Nə oldu ki...

Vətən oğlu, yanma belə
O nə köçdü? –
                    didərgindir eldən-elə?
Gedən getdi, qalan qaldı,
Dünya yaman darısqaldı,
Yurdu yurda,
                    eli elə
                    qoşmaq olmur;
Vətən adlı, torpaq adlı
                    bir sevginin sərhəddini
keçmək olmur, aşmaq olmur
Nə yaxşı ki, aşmaq olmur –
Nə yaxşı ki, yad nəfəsdən
                    xoş deyilik.
Nə yaxşı ki, biz köçəri
                    quş deyilik...

Durnalar da köçdü getdi....
Bizim üçün əziz olan
Daşdan-daşa səlib uçan,
Əl-ayağı təmiz olan
Çaydaçapan bəsdı bizə -
Sinəmizdə biz daşqapan
                    göyərdirik,
Çay ağacı o daşqapan
                    bəsdı bizə.
Nə olsun ki, heç göyərməz
Sinəmizin qara daşı...
Məmməd Araz çoxdan deyib,
“Vətən daşı olmayandan
Olmaz ölkə vətəndaşı”.
Demək, biz də Vətəndaşq
Amma vətən bizim deyil;
Biz əkirik, biz biçirik
                    xırmanda dən,
                    anbarda dən
                    bizim deyil.

Eh, taxılda
Dəlicə də, suluf da var..
Yaman şeydi o dəlicə,
Quyruq uzun, beli incə -
Acdıq ili çəkib yedik
Oldum dəli, oldum xumar..
Biz də yeyib dəli olaq,
Şair gərək dəli olsun!
Həm qələmdə,
                    həm çomaqda,
Həm yabada əli olsun.
Əli qardaş, Vəli qardaş
                    dəli qardaş
Tut əlini mən dəlinin
Çıxıb gedək Baba dağa
Gedək quzu otarmağa
Gedək köhnə obamıza
Dirsəklənək yabamıza
Salam verək babamıza

Gedək yazı göyərtməyə
Payızları saraltmağa
Gedək nizam yaratmağa
Ağac əkib kölgələnək
Biz də orda ölkələnək
El eşidib ahımızı
Çoxdan yazıb mahnımızı
“Əzizim ulu dağlar,
Çəsməli, sulu dağlar”,
Burda şairlər ölüb,
Göy kişnər, bulud dağlar.

Qoy buludlar ağlasınlar
Bizə də yas saxlasınlar
Nizaməddin qəm eləmə.

may – iyun, 2016
Bakı–Buynuz

QIŞ GƏLİR

Xırdaca budaqlar qırov bağladı,
Hər ağac başına bir cuna düşdü.
Keçdi ildırımından gümüş dolular
Yerdə xəzəllərin ovcuna düşdü.

Dərənin dibini sel-su xışladı,
Bir keçəl tərəni dolu daşladı.
Qış da ilk dərşinə belə başladı,
Bir yaşıl səltənət çovğuna düşdü.

Qırov çəmənlərdən rəngi ovladı,
Alıb sarmaşığı buz buxovladı.
Külək yumruladı, tufan qovladı
Qışın ilk qəzəbi yulğuna düşdü.

Vaxt vardı kirşəmiz döşdə çapardı,
Yerdəki qarı da göydə qapardı.
Bir az gücüm vardı payız apardı
Qışımız bir ömrü yorğuna düşdü.

7 avqust 2016
Nabran

SÖZÜ QAYIDANDA...

Dünyadan nakam getmiş cavan şairimiz Alim Məhərrəmliyə

Oxudum şəirini göynətdi mən,
Bir sarı sim üstə söylətdi mən.
Başqa aləmlərə, başqa hallara,
Başqa duyğulara öyrətdi mən.

Mən sənə şəirdən dərs dedim o vaxt,
 Amma dərs deməyim lap nahaq imiş.
 Sənin şəir duyğun, düşüncələrin
 Mənim dediyimdən çox oyaq imiş.

Kimdən eşitmişdin ömür nağlını?
Bəs könlün nə idi - şeir qovluğu
Böyük qardaşına verdin ağlını,
Özünə götürdün dəlisovluğu.

Ayə, “dəli” oğlan,
dəlisov oğlan,
Nə gördün
özünə biganəlikdən?
Belə tənhalıqdan, pərvanəlikdən,
Qovulan ceyrandan,
qaçan əlikdən
nə gördün, bala?
Gizlində özünə dəydi ahların,
itdi o məhəbbət nişangahların,
Ov keçdi bərədən,
aşdı gədikdən.

Kim getdi,
kim gəldi
murada yetdi?..
Əvvəl elə bildin
mələkdi dünya.
Yox bala,
ələnən
ələkdi dünya

Ələk ələndimi qurtardı getdi
Ələkdə bir ovuc kəpəkdi dünya.
Ələnən ələklə neyləmək olar?
Bir ovuc kəpəklə neyləmək olar?

Heç kəs sevməz belə, sevilməz belə,
Sevgin də sonalar sonasıdır bil.
Sənin qələmində, sənin sözündə
Anan da analar anasıdır bil -
Deyəsən, bu mənim anamdır Vallah.

Sən də şərik çıxdın o göz yaşıma,
Şeir də yazmısan
“qara daşım”a -
Bilmədin ki, lap Arazı içsə də,
Anaların köynəyindən keçsə də
Öpdüyün yer isinib çat versə də,
Kainatın axsa dərya yaşları,
Göyərdə bilməz o qara daşları.

Bu qoca dünyanın öz havası var,
Dedin hər havayla oynamır adam -
Çiçəklər oynadı yaz havasına,
Subaylar oynadı qız havasına -
Sən də ki, oynadın
söz havasına -
Başında bir dəli sevdə da vardı ...
Uyub durnaların xoş nəvasına,
Oynada-oynada səni apardı.
Sözün qayıdanda, özün gəlmədin
Bəlkə qayıtmağa üzün gəlmədi.

Dövrəndi, lap üzədən salıb üzünü,
Şairi vurdular, sözü əydilər;
Yenidən Yesenin asdı özünü
Təzədən Müşfiqi güllələdilər.

19 dekabr 2016
Bakı

SƏYİRMƏ

Dağ yeridir, bir az yollar əyridi,
Sərvi gördüm tellərini hörəndə.
Qəfil çıxdı,
dodaqlarım səyridi
Almayanaq sərvi - nazı görəndə.

Dost elində doğma sözüm - səyirmə
 “Seyirmanı” səyirmə də, əyilmə.
 Söz atımı səyirdim öz xeyrimə,
 Xoş rəftarı, xoş avazı görəndə
 Qəfil çıxdı, dodaqlarım səyridi
 Almayanaq sərvə - nazı görəndə.

yay, 2016
Gürcüstan, Səyirmə

NƏSİHƏT

Xalq sözü elə cür el malıdır ki,
Müdrilər də dözürlər ən acı sözə
Şair çiy sözü də udmalıdır ki,
O sözü bişirib çıxarsın üzə.

yay, 2016
Buynuz

QIZIL DAN KİMİ

Sən Allah, bu gülü yasa aparma,
Bu gül ləçəyində basqa həyat gör.
Bu qızıl güllərdən mənə qanad hör,
Sən Allah, bu gülü yasa aparma ...

Qızıl dan yerindən rəng alıb bu rəng,

Göylərdən nur alıb, günəşdən çələng,
Bu dogulmaq üçün, uçmaq üçündür
Qövsi-quzeyləri qucmaq üçündür,
Sən Allah, bu gülü yasa aparma ...

Torpaq bitirəni gül eylər gedər,
Torpaq itirəni kül eylər gedər.
Bu ki, mələklərin rəng düzümüdür
Körpənin süd rəngli təbəssümüdür,
Sən Allah, bu gülü yasa aparma ...

Torpaq! Qara torpaq, fırçana əhsən
Fırçanın verdiyi bu cana əhsən!
Qırxyarpaq qızılgül İlahinindir,
Vurduğu ilməyə, qırçına əhsən!

Yəqin dünya əvvəl hər yeri gülşən,
Yəni qızıl güllü, qızıl bağ olub
Qədirbilməzlərin əlindən düşən
Gedib çöldə bitib bağrı dağ olub.

Tamam başdan-başa heyрətди, vallah,
Vallah möcüzədir, möcüzə güllər.
Yaz ağzı elə cür tələsibdilər,
Dönüb bənövşəyə, nərgizə güllər.

Bu qırxləçəyi gör, qızılı yarpaq –
Şanapipiklərin başında daraq –
O aşiq bülbüllər hamıdan qabaq
Döşünü güllərə sipər eyləyib
Sən bu qızıl donlu mələklərə bax
Boynunu qızıl gül çəpər eyləyib

Çəpərin qurbanı, a gül yanaqlar,
Belə açılmışdım mən də qabaqlar –
Bu ilahi güllər qırmızı donda
Mənim də sinəmdə bitmişdi onda –
O da ilk məhəbbət alovlarıydı
Ağ güllər təmizlik qırovlarıydı –
Məni apardılar eşq aləminə
Hələ də ordayam dönüb gəlmərəm –
Ölərəm qalaram – sönüb gəlmərəm.

İlk sevgi qızılı şimşək ömrüdü,
Özü çaxıb gedər, şırımı qalar,
İztirab bu eşqin daha kömürüdü –
Qara, qırmızımı, sarımı qalar...

Bizim qaşımızda gül mayası var,
Onunçün gözəllər gülyanaqdılar –
Dan yeri qırmızı.
Qürublar sarı...
Sən allah, bu gülün keyfinə dəymə,
Çevirmə üzünü qüruba sarı
Sən Allah, bu gülü yasa aparma...

yay - payız, 2016
Buynuz

XATİRƏ DAĞLAR

Hanı güclü nəfəs, o tutarlı əl?..
Qayalar salardı bərkinə məni.
Atılıb minərdim belinə əvvəl
İndi təpə almaz tərkinə məni;
Nə Güllüsiyarın çəmənini bilər,
Nə Şeykəm çağırar ərkinə məni.

xxx

Bir də çıxım gedim Uzunquşuna,
Sürəklər, növbələr yada düşəydi.
Gedib dirənəydim dağ yoxuşuna,
Etdiyim tövbələr yada düşəydi.

xxx

Kaş bir də keçəydim Yelligədikdən,
Bir soraq biləydim bala əlikdən...
Sınəm nişangahdı, könlüm mələrdi...
Ordayam, burdayam, hələ bilmirəm
Bu da söz üstündə gəzişmələrdi.

xxx

Can candan can alsın, nəfəs nəfəsdən,
Yolum Qızqayadan keçəydi qəsdən.
Heyrətə gələydim ilahi səsdən –
İsgəndər quşları oxuyaydılar,
Sübhə səs çəlengi toxuyaydılar.

xxx

O da ocağımız, Baba dağımız,
Yolunda qançırdır əl-ayağımız.
“Babanın yolları daşdır,
Çəkdiyimiz cəfa xoşdur,
Babam hey! Babam hey!...”
Özünü Həzrətə hədəf tutanlar,
Məzarı büllura tərəf tutanlar,
“Canımı bu yolda al” deyənlərə

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Salavat çevirib Salavatgahdan
Qoşulaydım əhli-hal deyənlərə.

xxx

Çözürəm xatirə oyaqlarımı –
Babadan enirdik,
Küləkdöyəndə
Külək yandırmışdı dodaqlarımı...
Axır ki çəkinə-çəkinə məni
Aldı Qızdar xala tərkinə məni
Atı məhmizləyib “dəh-dəh” deyəndə
Qamçıya tutmuşdu ayaqlarımı...
Saldım ayağımı tərlik altına
Yenə də yandırdı oynaqlarımı -
O qamçı ağrısı qalıb yadımda,
Aygırın sağrısı qalıb yadımda.

xxx

Quzey dağım, qarın belə bol olsun,
Yay ayları çayın dolhadol olsun
Ömürdən-ömürə yolun yol olsun,
Aparsın bizi də gələcəklərə,
Hələ görmədiyim görəcəklərə.

xxx

Əsəd qayasıyla Havaxan durur,
Göylərdə keçidi-dar heyvan durur
Keçənin önündə imtahan durur,
Biri keçim deyir, biri keçməyim.
Diri bulağından içim-içməyim?

xxx

Dağlar əfsanədir, dağlar nağıldı...
Şimşəyi çaxıldı, göyü sağıldı.
Zanqının, Bıgırın evi dağıldı...
Hərə bir tərəfə güzar eylədi
İnsanı insandan bezar eylədi.

xxx

Peşnodan yuxarı qızıl qayası
Üzündə ağ cuna gəlin həyası
Süzülür buluddan ayın ziyası -
Çaylar qaranlıqda bəyaz küçələr
Dağlar nə qərribə olur gecələr.

xxx

Ruhumda şairlik təbi olaydı
Daşımnda ildırım zərbi olaydı.
Yenə mən olaydım, Nəbi olaydı –
Bir gedib çıxaydıq Toğludərəyə
Düşəydik dağkəli olan bərəyə.

xxx

O dərin dərədə sürü yatanda,
Sürüyə gözətçi fiti çatanda,
Elə bil dağ-dərə qopdu yerindən
Dağkəli sürüsü atıldı birdən
Yel kimi keçdilər aşırma dağdan
Nəbi də bir güllə atdı uzaqdan...
Sonra səs yayıldı:
Kəllər hardadır?!.
Mən qaldım söylüyə-söylüyə:
- Gəl çıx!
Kəlləri salmışam töylüyə
- Gəl çıx!
Elə o günlər də keçdi yel kimi
Xatirə xəyallar incəlir hələ
O kəllər tövlədə dincəlir hələ.

xxx

Seyfəddin kişinin zarafatları,
Alın qırıqları qaya çatları.
Onun əmrindəydi kolxoz atları
Hərəmiz birinə minib gedəydik,
Alçalı taladan enib gedəydik –

İNDİ BİLDİM NAĞİLDİ...

Xalidlə çox oldum dağ səfərində,
İndi fikrim gəzər həndəvərində.

xxx

Nə bilim mən belə huşa getmişəm,
Söykənib mamırlı daşa, getmişəm.
Mənə bu bərədən məkan olmadı;
Keçdi şimşək kimi cüyür təkəsi,
Tüfəng qaldırmağa imkan olmadı...
Çatıb sürəkçilər keçdi yanımdan,
Utanc bir gizilti keçdi canımdan...
Yenə mamırlı daş yanımla olaydı,
Elə gizilti canım olaydı.

xxx

Ovçu Ağarıza haman olardı,
Danlarda ovçunu naşı görəndə.
Özü atıb özü peşman olardı,
Maralın gözündə yaşı görəndə.
O da sızlayardı gözündə yaşlar: -
“Mən də ovçuluğu atdım qardaşlar”
Amma bərələrdə yenə yatardı,
Yenə gözləyərdi, yenə atardı...

xxx

Sarı əminin də gələrdi səsi,
Hər nəhəng ağacda bir nişanəsi –
Əlində üçatlan dövləti-varı
Dağlara qalxmağa tabı da vardı:
“Burda canavarı mən öldürmüşəm” –
Əminin bir atım gapı da vardı
Təki o söhbətlər, gaplar olaydı,
Dizimdə əvvəlki tablalar olaydı.

xxx

İrzanın gülləsi çıxanda boşa,
Bir az pərt olardı gedərdi huşa:
“Mən də bir ovçuyam, bilmirəm bəyəm”?-

Ona tanış idi hər kol, hər kaha -
Ovu barmağımla göstərəcəyəm -
Amma barmağımı atmayasız ha...
Eh, təki gülləsi çıxaydı boşə
Bizimlə Zarata gedəydi qoşa...

xxx

Axır xahişidi, lap son xahişi -
Hə, bir də baxdılar ağır halına,
Ölüm yatağında Şıxvələd kişi,
Onu çıxartdılar yaylaq yoluna.
Yığıldı başına doğması-yadı...
Dedi: - bu yataqdan baxın dağlara
Burdan baxılarda dağlar başqadı... -
Keçdiyi yollara baxdı yenidən,
Yaşı saqqalından süzüldü dən-dən;
Üzünü yollara döndərdi getdi,
Ruhunu dağlara göndərdi getdi...

xxx

Sən ey qoca dünya, dağlar sənini?
O çayı oyaqlar çağlar sənini?
Məni də göylərə bağlar, sənini?
Çünkü ilham payın fələkdən gəlir
Keçib min xəlbirdən, ələkdən gəlir.

xxx

Görən o dad damaqlarda qalırımı?
Görən o iz ovlaqlarda qalırımı?..
Ovlaqda ov əti daş arasında,
Piyi cızıldardı daş parasında -
Can əti – hər üzü məxmər kimiydi -
Adamın yeməyə heyfi gəlirdi;
Ovlayan kim idi, yeyən kim idi?..
Hazırına çoban Seyfi gəlirdi –
Alırdı, içirdi, yeyib gedirdi
Kimlərdən kimlərə deyib gedirdi...

İNDİ BİLDİM NAĞİLDİ...

---

xxx

Yenə Ağcabərə -
Dərələr duman...
Üstündə iki göl – əksi asiman...
Başı Qara qaya, ayağı zindan
Çiyin-çiyinədir neçə pəhləvan
Şahdağı qoynunda Sənəm yaylağı,
Nə Sənəm qocalar, nə də Şahdağı...

yay, 2016
Buynuz

MƏNİM QAN YADDAŞIM

Şair qardaşım Sabir Rüstəmxanlıya

Damarda alovdur, köz kimi yanar,
Ölməz torpaq altda kömür yaddaşım.
Dünyada olmayan bir olanım var,
Barmağım ucunda möhür-yaddaşım.
Xınalı daşlarda çilənib qalar,
Mənim daş yaddaşım, dəmir yaddaşım.

Tarix kələfində dolaşdı əlim,
Əlifba sarıdan qısadır dilim.
Xəzər sahilimdir, Qobustan elim,
Yaşar hər daşında ömür yaddaşım.

yay, 2016
Buynuz

QIZIL PAYIZ, QIZIL DAŞ

Qızıl payız, qızılını neylədin? –
Rəngi səndə, qiymət qaldı payızda.
Fani dünya qızılını bəkləyər,
Sənin canın çən-dumanda sızıldar.

Qızıl payız, qızılını neylədin? –
Qızılların yarpaq-yarpaq töküldü,
Arxa dolub çör-çöplərə büküldü
Bir meşənin ehtişamı söküldü
Qızıl payız, qızılını neylədin...

Sarağanın yarpaqları qızıl qan,
Sarı çağan meşəsindən gün doğur;
Tək budaqda cüt yarpaqlar asılqan,
Yel quş uçan yarpaqları qurudub;
Asılqanda sarıköynək libası –
Özü uçub, köynəyini unudub...

Möhtəşəmdir, möhtəşəmdir, möhtəşəm,
Torpaq ulu, xəzan təzə, gül həşəm
Qızıl payız, qızılını neylədin? –
Eh nə deyim quru gedir, yaş gedir,
Tamah cibdə, yenə qızıl daş gedir –
Qucaqlardan-qucaqlara atılmış,
Bu əllərdən o əllərə satılmış
Daş qızıllar yenə qaldı yiyəsiz...
Şair, buna bəlkə bir söz deyəsiz:
Bəlkə də borcundan çıxmadım Vətən!
Ömür bahar deyil, bir də qayıtsın,
Ölsəm də qoynunda qoy ölüm ki mən
Çürüyüm, bir ovuc torpağın artsın.

Nə yaxşı ki qızıl sözlər deyən var,
Qızıl sözlə qızıl paltar geyən var –

Nə yaxşı ki, daşa tamah içində
Hələ sənə “qızıl payız” deyən var.
Çünki sənin torpaq adlı yiyən var.

Kirayədən-kirayəyə verilmiş
Daş qızıllar yenə qaldı yiyəsiz.

Yarpağa bax, yarpağa bax, yarpağa
Yel gətirdi, sel apardı, yer aldı
Yarpaq idi yenə döndü torpağa...

Qızıl günəş bir də yerə baş əydi,
Bu, torpağa əbədi bir dəyərdi
Bu dünyanın qızıl daşı göyərməz,
Bir də gördün qızıl payız göyərdi.

noyabr, 2016
Buynuz

HEYF O ƏVVƏLKİ BƏNÖVŞƏLƏRDƏN

Elə bil torpağın heyi qalmayıb,
Daha bənövşənin iyi qalmayıb,
Heyf o əvvəlki bənövşələrdən.
Bütövlər, nəhənglər, palıdlar gedib
Villalar boylanır göy meşələrdən.

Köhnə arx yerində kollanıb otlar,
Quşu yuvasında boğur yenotlar
Qırqovul perikdir bu guşələrdən
Alaq otu kimi yeyir torpağı
Aman, bu yapışqan pişpişələrdən.

Şeirimiz bazarda gözləyir, baxır,
Şahpalıdın təzə azarı ağır
Daha kövşə çıxmaz bu kövşələrdən
Heyf, ətirşahlar ətir paylamaz
Nar dadı çəkilib güleyşələrdən.

Nağılda “Ələddin çırağı” keçdi,
Daha Fərhad-Şirin sınağı keçdi
Canımız qurtardı o tişələrdən.
Gəlir dərd bolluğu, eşq kasadlığı
Aşiq də naz çəkir görüşə hərdən.

Bəlkə də insanın ilk ayrılığı,
Mənafe oyunu, mülk ayrılığı –
Silahı şeytandan, gülləsi şərdən –
Xeyir allahından şər allahları
Bütün intiqamı aldı bəşərdən.

Sən də insan oğlu, əlini saxla!
Sən allah, şər-şeytan dilini saxla
Qoy dünya qurtarsın əndişələrdən.
Çoxu şahquludur, xanquludular

Müslim doğulmazmı Aişələrdən?!

Bir meşə cığırı istər ayağım,
Üzümə su çilə, Soyuq bulağım
Bir də nəşələnim bu nəşələrdən
Köhnə bulaqların şan torpağından
Sanki bal süzülür ağ rişələrdən.
Beləmi axacaq sular həmişə?!
Qoy mən də asılım həmişələrdən.

Gecələr bu yerə mələklər gələr
Yuyar saçlarını bulaq suyunda,
Torpağım, mənə də mərhəmət eylə
Ölək qucağında, qalaq suyunda.
Açın bulaqların şirin ağzını,
Açın hasarların darvazasını
Qoy bir nəfəs alsın dustaq meşəmiz.

İnsanın rəhmmini qaytaraq geri,
Bənövşə fəhmmini qaytaraq geri,
Qaytaraq dadını güleyşələrin,
Qaytaraq ətrini bənövşələrin.

11 aprel 2017
Buynuz - Bakı

AĞAÇLAR...
QARAĞAÇLAR

Salam dağdağanım

QARAĞAQLAR

Görən nədən bezar düşüb
bu ağaclar?!
Yoxsa elə azar düşüb
Qırılırlar ucdantutma
qarağacları?
Bəlkə elə
Biz pəhləvan saydığımız
palıd, çinar
Köklərindən suyu alır,
Onlar susuz
qalır bəlkə.
Göy çinarlar
Qarağaca qara deyib
Qidasını alır bəlkə.
Bəlkə elə
Nəğmə deyib yarpaqları,
Xoş gəlməyib
Bəzi-bəzi ağaclara.
Cəfa çəkib
Bir doğmalığ həvəsində,
Bəlkə elə
birləşmək də istəmişlər
Bir qarağac meşəsində.
Ola bilsin
Dünyadakı ağacların
Qarağacdır ən həssası,
Atomlarla bir dünyada
Müşkül olub yaşaması.
Nə vaxtdandır
budaqları görməyibdir
nə bir yarpaq, nə bir çiçək;
Çoxdan ölüb
Yarpaq dilli qarağacın,
Nəğməsi də

O zamandan ölüb demək.
Bir qanadlı təsəllidir,
Quşlar hələ qırıq, sınıq
Budağına gəlib-gedir.
Xəbər verin quşlara ki,
Yuvaları köçürsünlər
Yaşıl taclı ağaclara,
Qarağaclar ölüb gedir.
Əyilməyib son nəfəsdə,
Quruyurlar ayaq üstə
bu ağaclar.
Bəlkə yaxın olsaydılar,
Arxa durub bir-birinə
Qurumazdı
qarağaclar, qarağaclar.

1973

***

Yaman çətin imiş hiylə döyüşü,
Sarayın badalaq oyunu kimi.
Alnım döyənəkdir, rəngim gümüşü
Boyunduruq döyən kəl boynu kimi.

noyabr, 2000
Buynuz - Bakı

NİDA

Nə düşüb qalmışam bu quru yerdə?!
Qeybdən gəldimi bu qəfil nida?
Ürəyim çırpınıb darıxdı birdən
Düşüb daş altına toxum darıxır,
Sanki içimdədir o tum darıxır...
Tökülür budağın boz pulcuqları,
Döyünür ovcumda tumurcuqları,
Könlümdə bir həsrət düyünü sızlar,
Həmin o düyündən açılıb çıxır
Kolda bənövşələr, arxda yarpızlar.
Siz Allah, bir açın o pəncərəni,
Görün nə bitirib bu asfalt səki,
Alıb pəncərədən aparır məni
Bir səhər şəhində yuyunan əkin.

Tamam möcüzədir yazın nəfəsi
Quru ağacın da üzü bəridir,
Yazağzı quşların ilkin nəğməsi
Baharın ilk sevgi nəğmələridir.
Həmin o nəğməyə qaçır ürəyim,
Həmin o sevgiyə uçar ürəyim.

Orda tənha bulud bir azad fikir
Ağ örpək altında yaşıl talalar.
Yəqin bir yuvanın quşu gecikir,
Soyuyur havada çil yumurtalar.
Ah, könlüm bir isti yuva istədi,
Nəfəsim bir təmiz hava istədi!
Orda dağ kəlləri qışdan yorulub
Qara quzeylərdə qar-qar içində
Bu yanda aranın kefi durulub
Çətənə çıtlayır qanqal içində –
Çiçəyin çırtladı...
ovcumda titrək
Şaftalı çiçəyi, badam çiçəyi –
Allahım, hayana aparım gedim,
Mən də bu darıxqan, məftun ürəyi?!

16 aprel 2000

NƏYİ BİZİMDİR

Qarabağ bizimdir, – deyib dəf çalan,
Yatan qılıncımı, intiqamımı,
Sən ey nifrətimi arxayın salan,
Axı Qarabağın nəyi bizimdir?..

Bağrımın başında qara dağ yatır,
Sinəmdə çarmıxa çəkilmiş çadır –
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

O boyda ölümü, itimi bizim,
Gəlimi düşmənin, gedimi bizim.
Çadırdə doğulan yetimi bizim –
Axı Qarabağın nəyi bizimdir?

Doğranıb ağacım, çapılıb qayam,
Daşaltıda deyil, daş altındayam,
İsa bulağı da qara yaşımdır,
Havaya sovrulan haqq savaşımdır,
Mən elə özüm də bir qəbristanam
O qara mərmərlər sinə daşımdır –
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

Yurdun söndürülmüş ocağı bizim,
Qaçqını, köçkününü, qaçağı bizim.
Düşmən acıq verir, acığı bizim
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

Natəvan bağında tut ağacında
Pöhrəsi doğranmış yumruq budağam,
Köküm Topxanada, özüm aranda
Ağacı qurumuş cadar torpağam,
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

Yəqin ki, dörd yanı bağça-bağ imiş,

Tale üzümüzə neçin ağ olub.
Bəlkə Qarabağ da Qaradağ imiş,
Gəlib yana-yana Qarabağ olub –
İndi Qarabağın nəyi bizimdir?

Hanı qeyrətimiz ay Vətən oğlu,
Düşmən hiyləsinə yetdi təzədən.
Sumbatın çiyində Babəkin qolu
Düşməyə muştuluq getdi təzədən
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

Sən ey andı yalan, sən ey dəf çalan,
Alıb qəzəbimi, intiqamımı,
Sən ey qılıncımı arxayın salan,
Daha Qarabağın nəyi bizimdir?

27 may 2000
Buynuz

İKİLİK

*Ucundadır dilimin
Həqiqətin böyüyü.
Nə qoydular deyəlim,
Nə kəsdilər dilimi.
Əlibəy Hüseynzadə*

Keçiddədir ayağım.
Keçid yolu bir addım.
Nə qoydular keçəlim.
Nə qoydular qayıdım.

Tüstülənər ocağım –
Könlümün dəmxanası.
Nə yağışdan sönəsi,
Nə küləkdən yanası.

Nə durmusan qara daş,
Ayrıcında yolumun?!
Nə yol tutmaq gücüm var,
Nə təqəti qolumun.

Haqqın əli uzalı,
Durum, tutum, tapışım –
Nə çəkdilər üzülüm,
Nə qoydular yapışım.
Ah, bu Vətən torpağı,
Alındı baş qalası –
Nə yolunda şəhidəm,
Nə qəhrəman balası.

Daş altında toxumum,
Yanır çölüm, içərim.
Nə sıxdılar çürüyüm,
Nə qoydular cücərim.

Məlikməmməd nağlıyam,
Bu quyunun dibimi?..
Nə çəkdilər quyudan,
Nə kəsdilər ipimi.

12 sentyabr 2000

HARDASINIZ, NECƏSİNİZ...

Yük əyilməsə, daş qəribliyə düşməz.

El sözündən

Yük yüklədik, tay tayladıq,
Tay tayına tay olmadı
tay əyildi.

Paylaşmada insaf itdi
pay əyildi.

O da vardı, bu da vardı,
Yük çəkməyə güc çatmadı,
Alıb bizi yük apardı.
Yüngül tayı tarazlayıb
Yük üstündə gedən daşlar,
Hara gəldi atılmışlar,
A qardaşlar, a yoldaşlar,
Vətəndaşlar, hardasınız?..
necəsiniz?!

O da getdi, bu da getdi
Əcəl aldı, yer gizlətdi.
Gah Sibirdə, bataqlıqda
Batan daşlar, itən daşlar,
Gah yağmurlu məkanlarda
Mamırlanıb bitən daşlar –
A qardaşlar, vətəndaşlar,
Hardasınız, necəsiniz?..

Yol var isə
İnsan gedib gələsidir –
Keçidlərin
Ağzı yüyən doqqazları
Tək gözlü bir tərəzidir.
Həmin taygöz tərəzidə
Enən daşlar, qalxan daşlar
Şələm ağır, saldım yerə;

Şələmi qaldırın görüm
A qardaşlar, a yoldaşlar,
Vətəndaşlar, hardasınız?..

Yük altında diz əyildi
Əyri baxdı göz əyildi ...
Yalan çıxdı söz əyildi ...
Hələ paylar yeyilməkdə,
Hələ taylar əyilməkdə.
Çox yükləri tarazlayıb
Pərən-pərən düşən daşlar
Qürbət eldə karxanada
Əhənglənilib bişən daşlar –
“Pəncərədən daş gəlir”i
unutmayın.
“Xumar gözdən yaş gəlir”i
unutmayın –
Xumar gözdən axsın yaşlar,
A qardaşlar, a yoldaşlar,
Qürbət eldə necəsiniz?..
Başqa səsdə, başqa sözdə,
Başqa dildə necəsiniz?..
Qərib daşlar...
Qərib daşlar...

oktyabr, 2000

ÖMRÜMÜN DAVAMI

Keçdi qaranlığım büllur şüşədən,
Nə yaxşı, qurtardım bu əndişədən –
Saqqız ağacından qopub qurtardım,
Şərin çaparından çapıb qurtardım,
Axır ki, özümü tapıb qurtardım.

Burda bənövşənin göz açdığı yer,
Üstündə arının üz açdığı yer,
Çubuq bal saxlayır hörmə pətəkdə,
Kol bala qoruyur yuva bələkdə.
Dünyanın asudə xoş məqamında,
Qartal qayasının daş məqamında,
Həmin o daş altda bulaq məqamı,
Duru hisslərimin oyaq məqamı ...

Ulu Babadağda iki göl-çıraq,
O mənim durnamdır göl məqamında.
Bir az gözdən uzaq, bəd gözdən uzaq
Meşə talasının gül məqamında
Dünyanın nə gözəl ovqatı varmış,
Tanrının nə ali sovqatı varmış.

Qızılgül tacında mən yuva quran
Məqamın bir mələk, bir həqq məqamı.
Lap ilkin dan üzü bərq vurub duran
Ağ bulud üstündə şəfəq məqamı.

Könlümü oxşadıb ovdura bilən
Daha burdan uca bir məqam yoxdur.

Məni bu cənnətdən qovdura bilən,
Tamah salacağım bir təam yoxdur.
Nə yaxşı, qurtardım şeytan əlindən,
Qurtardım o iblis vurhavurundan ...

Günahkar gorundan, hiylə torundan...
Başıma cin-şeytan yığılmaz daha,
Nə yaxşı qurtardım bu məngənədən...
Yox, mən tərki-dünya deyiləm qəti,
Özümçün yaratdım mən bu cənnəti,
Vurur saçlarımı yel xırda-xırda
Burda yarı ağac, yarı bəndənəm.
Əkinim yolunda torpaq cığırda
Öz arzum dalınca gəlib-gedənəm
Belə ucalıqdır mənim məqamım
Keçir bu məqamdan ömür davamım.

noyabr, 2000
Buynuz-Bakı

HARA GƏLDİ ÇIXDI...

Dünya ayaq-baş oldu
Baş hara gəldi çıxdı.
Bostanıma daş atdın,
Daş hara gəldi çıxdı.

Keçən ömür rəng idi,
Bir baxımlıq sərgidi
Ay gidi dünya, gidi,
Yaş hara gəldi çıxdı.

Baş açmadım ayımdan,
Gül dərmədim mayımdan,
Pay aldı yaz payımdan
Qış hara gəldi çıxdı.

Dəryam yoxdu, baş vuram,
Səbrim yoxdu, boş duram,
Qoyduğumu tapmıram
Huş hara gəldi çıxdı.

Əyri əldə zor qalıb,
Haqq gözdə də tor qalıb,
Kül altında qor alıb,
Buş hara gəldi çıxdı.

dekabr, 2000
Buynuz.

TƏRK

Biri cığal idi, biri çox fağır,
Kolxoz atlarıydı Ağyalla Kəhər.
Birinini yükləri həmişə ağır,
Birinini belində tək bircə nəfər.
Heç nəyi tərkinə almazdı heç vaxt,
Kimin gücü vardı Kəhəri əysin,
Qoymazdı heybə də tərkinə dəysin,
Qəfil atılsaydı tərkinə biri,
Kəhərin şıllağı göydən gələrdi.
Belində nə vardı vurardı yerə,
Durub yıxılana kənd də gülərdi.

Elə bil bu atın tərki yox idi,
Bu tərəkə heç kəsin ərki yox idi.
Ağır yük altında yortması rahat,
Ağyalın belində, amma uzan yat.
Əllər uzanırdı alnına qədər,
Quyruğu üstündən yalına qədər
Minərdi belinə uşaq-muşaq da.
O bunun, bu onun torbası üstə,
Yük qalxıb enərdi ombası üstə.
Kim olsa tərkinə alardı Ağyal,
Kəhər sağrısını oynayıb gedər.
Tövşəyə-tövşəyə qalxıb dikləri,
A yazıq, a fağır, a yükü ağır,
Sən niyə bilmədin o bicikləri?!Özüm qulaq asım bu at nağlına,
Bilmirəm heç hardan gəldi ağılıma
Eh, bu tərək söhbəti, bu yük söhbəti.
Kiminsə kimlərə bəlkə ərki var.
Mamırlı daşın da yəqin tərki var –
Hər şeydə bir tərək var,
İşə qalanda
Biri kəhər kimi vaxt ötürəndi.

Bir az bazar-güzar ağır olanda,
Maşının damı da tərək götürəndi.

Lap belə qocada, cavanda tərək var –
Tutanda bazarı, gələndə dəmi.
Qəbul otağında divanda tərək var,
Başçı kreslosu tərək götürərmə?...

Ağyaltək kim girər işin bərkinə,
Ya zoru, ya da bir xoşu olmasa.
Qazan nimçəsini alar tərkinə
Amma iki qoçun başı olmasa.

Yüyən tutanların min cürə fəndi,
Örkən çəkər bizi hayana qədər?..
Lap deyək bu millət tərək götürəndi,
Minilsinmi beli sənana qədər?..

Yenə məxluqatda minilən, minən –
Yerişi, gedişi dəyişib bir az;
Dünya o atların belidi eynən,
Həmən o palandır, həmən o yəhər –
Hələ yük altında tövşəyir Ağyal,
Hələ sağrısını oynadır Kəhər...
Kim qulaq asacaq bu at nağılına
Eh, bu tərək söhbəti,

bu yük söhbəti,
Bilmirəm heç hardan gəldi ağılıma ...

fevral, 2002

SAXLAMİŞIQ

(Yuxuda tapdığım şeir – “AMAL” Ziyalı Hərəkatının marşı)

Qaçarı atları biz
Yollara saxlamışiq.
Uçarı durnamızı
Göllərə saxlamışiq.

Adamlar yıxhayıxda,
Sanımız çıxhaçıxda.
Ruhumuz alabaxta,
Çöllərə saxlamışiq.

Könlümün mahnısı döz,
Sussa da gecə-gündüz,
Qəfəsdə bülbülümüz
Güllərə saxlamışiq.

Allahdan paydı gələn,
Bu payı kimdi bölən?!
Bölgünü haqqı bilən
əllərə saxlamışiq.

Yapanlar yaptı düşdü,
Zəlilər qopdu düşdü,
Yumağa qanlı teşdi,
Sellərə saxlamışiq.

mart-aprel, 2001
Bakı

BİZİMKİLƏR BİZİMKİLƏR...

*Birisinə yağlı tika
Biri baxıb həsrət çəkə
– Bax belədi
Demokratik respublika
V.Mayakovski*

Bu torpağa sahib çıxan
Əmir vardı, qraf vardı;
Heç dilim də gəlmir deyim
Vallah, bir az
Özgələrdə insan vardı.
Yüz içində bir saf vardı.
Bu ortağın sahibindən
Bəlkə bir az utanardı –
On yeyəndə bir verərdi,
Bizlərə də yer verərdi –
Aman Allah!
Özümünkü, özümünkü
Qamarladı malı, mülkü.
Bizimkilər. Bizimkilər –
Bu taxtı-tac – qamarladı.
Yola xərac – qamarladı,
Neftimə bac – qamarladı.
Yardım, əlac – qamarladı.
Öz elinə
Heç mindən də beş vermədi,
Ölkə bütün qaldı bekar,
Əlimizə iş vermədi.
Dəryaları dolu, hazır,
Yolu hazır, malı hazır,
Nə biçilər, nə tikilər –
El malıdır hazır olan
Bu hazıra nazir olan –
Bizimkilər, bizimkilər.

O özgələr
Ağacımı qorudu ki,
Özünün də barı olsun.
Dəryamızı qorudu ki,
Gələcəyə varı olsun –
Aman Allah.
Bizimkilər, bizimkilər.
Ağacı son yarpağacan,
Meşəni son kölgəyəcən
Süpürdülər, sümürdülər –
Bizimkilər, bizimkilər...

O özgələr
Hərdən-birdən əhd bağladı.
Muzduruna çörək verdi,
Canımızda can saxladı -
Ki, bizdə taqət yığılıb
Onlar üçün nemət olsun;
Aman Allah, bizimkilər –
Ruzu kəsdi -
Suyu kəsdi, duzu kəsdi ...
Biri yeyə, yüzü baxa
Bircə tikə ruzu üçün
Bütün millət əlbəyaxa ...
Ölkə bütün rüşvətxana,
Bu xanada vurhavurlar
Aman Allah!
Bu məmurlar
Ha tıxırlar, heç doymurlar -
Bizimkilər,
bizimkilər...

O özgələr özlərinə
Tikib qurdu, burda qaldı.
Kanal vurdu, burda qaldı.
Aman Allah, bizimkilər –

Nə ölçülər, nə çəkilər –
Əllərində, bellərində.
Dişlərində apardılar;
Özgə-özgə xəzinədə
                xəzinədar,
Burda milli talançılar,
Orda qərrib kalançılar.
Öz malına gözetçilər,
Özləriyçin özəlçilər,
Kod altında bu bankirlər –
Aman Allah!
Bizimkilər, bizimkilər...

Belim sındı kürsü altıda,
Kürsülünün gürzü altıda
Şeytan altıda, gürzə altıda
Ümid sındı çiling-çiling
İnam oldu çiling-çiling –
Var ol səni müstəqillik,
Sağ ol səni bizimkilər...
Damarda ağ qanlarımız,
A can yeyən canlarımız,
A doğma insanlarımız –
Milli başım, milli gürzüm,
Milli rejim, milli kürsüm,

Milli zülm, milli dözüm.
var ol səni!

Tayfa qardaş, mafiya qardaş,
Varis qardaş, miras qardaş,
Özüm yandım, öz içimdə
Heç gəlmədi xilas qardaş
Ay "Azadlıq" meydançamız
var ol səni!

Bu meydandan gedib dolan
zindanımız
var ol səni!

Gözdə duman, əldə çəlik,
Çəpik çalın, çəpik, çəpik,
Var ol səni Müstəqillik,
Yaşa səni Bizimkilər!..

iyun-iyul, 2001
Buynuz

XARI BÜLBÜL

Qovulmuşum, sınmışım
Öz yurdunda yurd tapıb.
Sığnağa sığınmışım,
Çölümdə, çəmənimdə
Xoş gördük, xarı - bülbül!
Yarı gül, yarı bülbül.

Ay yanğılı can olan,
Nəsibi hicran olan,
Cıdır düzündən qopub
Şuşadanmı gəlmisən?
Belə yorğun qanadla
Bağrı qanmı gəlmisən?!
Bir şair ürəyiylə
Göyüm-göyüm göynəyim
Salam, sarı köynəyim!

Nədən sınırsan belə,
Nə çırpınırsan belə;
Heç dəmir qanadla da

Heç polad inadla da
Zülmün qara əlindən
Şərin hiylə dilindən
Qaçıb qurtarmaq olmur.
Bəs bir kövrək qanadla
Belə çiçək qanadla
Xardan qaçmaq olarmı,
Tordan uçmaq olarmı?..
Bu nə dərddli hekayət,
Bu nə canlı məhəbbət –
Qızıl gülün tikanı
Necə sancılıb qalıb;
Köksünə sancılan xar

Rişələnib sinədə
Gül tək açılıb qalib.

Xarı özündən gözəl,
Özü xarından gözəl,
Rəqibi rəqibindən
Yarı yarından gözəl.
Cəmi-eşqdə fədakar,
Sən əhdə tərəzisən
Nə qədər bu dünyada
Sinəsi dağlılar var
Sən onların rəmzisən;
Bir oxu xarı bülbül,
Ləçəyində əlimin
Tumarı xarı - bülbül.

Sinədəki xar ilə
Uçmağa boylanmağın,
Hər bahar göy çəmən
Qucmağa boylanmağın...
Ah, bir sarı sim üstə
Nə söylədərsən məni?!
Nə göynədərsən məni -
İçimdəki əzabla,
Bu qədər iztirabla
Təzədən yaşamağa
Nə öyrədərsən məni?!..
Dərdlərim, hicranlarım
Gül qəmim, xarı bülbül.
Həm içimdə göyərən
Çəmənim, xarı bülbül
Ləçəyində əlimin
Tumarı, xarı bülbül!
Nə söylədərsən məni,
Nə göynədərsən məni?!

iyun-iyul, 2001
Buynuz

QALMIŞAM

Birdən tənhalıqda könlüm darıxdı,
İsti bir əl üçün əlim darıxdı,
Kövrək bir söz üçün dilim darıxdı...
Çağırdım ağaclar gəlmədi haya,
Bu daşlar olmadı dərdimə ortaqlar.
Səsimi özümə qaytaran qaya,
Şəklimi özümə göstərən bulaq...
Bu güllə-çiçəklə yaşadım bəsdə,
Gördüm dar cığırdə qurd tələsini,
Oduş şələsini daşdırdım, bəsdə
Qoy gedim daşıyım qəm şələsini;
Bir görüm şələlər indi necədi,
Hiylələr, tələlər indi necədi.
Təbiət yanında xatirəm qalıb,
Cəmiyyət içində min cürə dərdim.
Böyrümü böyürtkən kolundan alıb
Əlimi namərdlər əlinə verdim;
Qoy görüm o əllər indi necədi,
Fitnələr, fellər indi necədi?
Görüm qabarları, yanıqlarıyla
Dilim dil tapırmı dilin içində.
Qoy görüm könlümün sınıqlarıyla
Yaşamaq olurmu elin içində.
Baxım o sevginin halı necədi,
Eşq odum qalıbmı elin içində?
Görmüşəm əksi var göyün tağında,
O daş qayaları hördüm deyən yox.
Leylək yuvaları göz qabağında
Qartal yuvasını gördüm deyən yox.
Leyləklər aşkarda öz qeyrətində,
Qartallar əvvəlki sədaqətində...
Könlümü doğmaya verdim, yadamı?
Yaşamaq qeyrəti indi necədi?
Bu aran adamı, bu dağ adamı,

Bəs insan xisləti indi necədi?
Cığır kəsik-kəsik, yol yamaq-yamaq,
Min bölüm izi var bu tam içində.
Meşədə düz ağac çətindi tapmaq
Düz adam qalıbmı adam içində?
Bəs təzə ayrılar indi necədi,
Mələklər, pərilər indi necədi?
O şöhrət bölümü, bu pay bölümü
O getdi, bu getdi, biri qalmadı,
Elə sındırırlar yalnız könlümü,
İnsana inanmaq yeri qalmadı.
Görüm o insanlar indi necədi,
“Adamlar”, “anamlar” indi necədi?
Olum da, ölüm də haqqa bəllidir
Növbəyə yazıbdır yaradan bizi.
Əcəl dünyamızın qanlı əlidir,
Növbəsiz aparır sıradan bizi.
Sıralar, aralar indi necədi,
Ağrılar, yaralar indi necədi?
Əcələm göz ilə qaş arasında,
Bu yol ayrıcıdır, tapım, tapışım –
Qalmışam insanla daş arasında,
İnsandan yapışım, daşdan yapışım?..
Qalmışam ağacla dost arasında,
Budaqdan yapışım, əldən yapışım?..

mart, 2002
Buynuz-Bakı

BİZİ YAŞADANLAR

Azadlıq aşiqi o pərvanələr
Namərdə əyilməz o mərdanələr
Onlar bizdən ötrü yananlar olub,
Özü olmayanın ruhu var olub.

O haqq, o ədalət əzabkeşləri...
Bəlkə silinərdik, yox da olardıq
Vətən doğmasaydı o kişiləri
Verib güllələrə sinələrini
Milləti qorumaq olub işləri.

O işıq daşıyan zümrüd qanadlar,
Vətən tarixini yaşadan adlar
Bizi də yaşadan o adlar idi,
Müşfiqlər, Cavidlər, Cavadlar idi...
Nəmli zirzəmilər küncündə yatan,
Amma üzü dönməz, atəşi sönməz
Ah, o mərdanələr,

o pərvanələr

Canlarında qeyrət, dözümlü olanlar,
Yaşatdı bizi də bizim olanlar.

O üzə duranlar, sifəti yoxlar
O üzü dönüklər bizim deyilmiş
Özgələrə vətən, bədən satanlar,
O boynu büküklər bizim deyilmiş.
Zümrələr, tayfalar, o tərifiçilər
O bölük-bölüklər bizim deyilmiş.
Eli məhkum edib özü şah olan,
Təpədən-dırnağa sırf günah olan,
O zəti çürüklər bizim deyilmiş –
Lap elə ən uca mərtəbələrədən
O çilçıraqlardan, dəbdəbələrdən
Eldə bircə qətrə işıq qalmadı

Zülmətdən, zillətdən, şərdən savayı
Çevrilib şeytana, cinə getdilər,
Qayıdıb gəldilər, yenə getdilər –
Getdilər çıxdılar cəhənnəmlərə...

Çox şöhrət çinləri düşdü çiyindən,
Tale haqq boğana olanda qənim.
Təcridxanaların nəfəsciyindən
Nəfəs alanlarmış nəfəs verənim,
ışıq verənim.

Gözümüzdə işıq, dilimizdə haqq,
Sözümüzdə bir az cürət qalıbsa.
Özümüzdə bir az qeyrət qalıbsa
Vallah o işıq da onlardan gəlir,
O təmiz ruhlardan qanlardan gəlir,
İndi o soyuqlar alsa üstümü;
Sibirdə Cavidin bir ocağı var
Mən ondan alıram hələ istimi ...
Ey haqq tərəzisi, haqqı çək yetər,
Günahlar, savablar bilinsin barı
Fəxri Xiyabanda ruhlar fəxr edər
Bəs yada salan kim məhkum ruhları?
O işıq daşıyan zümrüd qanadlar,
Vətən qeyrətini yaşadan adlar ...
Bizi də saxlayan o adlar olub,
Müşfüqlər, Cavidlər, Cavadlar olub.

may, 2002
Buynuz - Bakı

AH, ÜRƏYİM!..

Ah, ürəyim, of ürəyim –
Çılğın bir az, yorğun bir az.
Saat kimi qurulmuşdun
Boşalıbdı qurğun bir az.
Azalıbdır vurğun bir az.
Sınıq şüşəm, mis bənövşəm,
Nə durmusan,
Yeri görüm!..

Alnı çapıq, simi qırıq,
Yanıq qardaş, sınıq qardaş,
Dünya görmüş qoca dərviş
Yeri görüm.

Olan-qalan yolun budu,
Yaxşı ürək dərmanıdır
quş armudu -
Yox ağaca dırmanmağa
Gücün qalmaz
Budağına əlin yatmaz,
Köhnə yolla, Kornifarla,
Atenolla yeri görüm!
Keç qurğunun
O üzündən, bu üzündən;
Hələ mərdin körpüləri
hazır deyil,
Dilini də şirin elə,
Keç bu namərd körpüsündən
Yeri görüm!

Dırnağını baş ağrıdır
Götürmüşən
Çək dağkəli buynuzunu
Əlbəttə ki, çox ağırdır,

Yeri görüm.
Bəli, yoxuş,
                    bu da yoxuş
Çəliyini əlinə qoş
Bəs deyirdin
Eşq əzabı daşıyıram -
İndi nədi?..
A çiyni boş, qucağı boş
Yeri görüm!

Gedən gəlməz, gələn qalmaz
Gedən birdi, gələn birdi...
Qürub yaman naxışlanıb,
Nə bayramdı, nə tədbirdi?
Bulud üstü şirin yataq
Dünya görmüş qoca dərviş
Yeri görüm
                    gedib çataq
Yeri görüm...

may-iyun, 2002
Buynuz

NECƏ BİLDİN

Tanıdınmı, qaranquşum,
tanıdınmı? -
O ölçüdü, o çəkidi,
Atan tikib, anan qurub,
Hə, bu yuva səninkidi.

Yollar uzun
Dolay-dolay, buruq-buruq,
Necə gəlib çıxdın bura
Qayçıquyruq?
Qayçıladın yollarını,
Tamam yerdən göyə kimi.
Yer üzündə, göy üzündə
Görünməz bir zərrə kimi
Bu yuvanı, bu eyvanı,
bu ünvanı,
Necə gəlib tapa bildin?
Bizi doğma oba bildin.
Bir dəryada damcısını
Tapa bilmək cəhdi kimi,
Doğmasına qanad açan
Vəfalılar əhdi kimi
Necə duydun, necə bildin,
Necə gəldin?

İnsan olan
Ay unudur, il unudur,
Torpaq satır, el unudur,
Doğmasından dönüb gedir,
Doğmasına dönmür daha,
Özgüləşir ömür daha ...
Sən dünyanın o başında,
Doğmalığa gələn yollar
Necə qalıb yaddaşında?

Əhsən olsun quş fəhminə,
Quş cəhdinə, quş əhdinə.
Raketlərdən
                    qanadımız olsa belə
Biz hələ bu məhəbbətə
                    çatmamışıq,
Leyləklərin saxladığı
                    sədaqətə çatmamışıq.
Qayçıquyruq elə bil ki,
Həmin vaxtdır, həmin zaman,
Elə həmin telə qonub
Oxuyardı, atan, anan
Bax beləcə sizin kimi.
Tapdıqları yemləri də,
Bir-birinə ötürərdi.
Xəlvətləyib həmin arxdan,
Bir dimdik su götürərdi.
Alıb sizə yetirərdi,
Bax beləcə sizin kimi.

Göydə qanad izi qalmaz,
Bu izləri nə bilmisiz?
Min eyvanı qoyub gəlib
Bəs bizləri nə bilmisiz?..
Balaların üz-üzədir,
Yuvaları bel-belədi.
“Gələn qonaq, qonan qaçar”
Ah, bu dünya
Nə qərribə silsiləsidir!
Bir tərəfdə
Topxanalı qala dünya,
Bir tərəfdə
Yuva dünya, ana dünya,
                    bala dünya...
Eh, mən də ki, bir az kövrək,
                    bir az incik,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

---

bir az təkdım;
Mən də dönüb gedəcəkdım,
Bu dəfə də.
Saxladı bu yuva məni.
Quş fəhmində dərsi aldım,
Bağlanıb bu əhdə qaldım;
Təzələndi qan yaddaşım –
Var ol səni,
Qayçıquyruq qaranquşum,
Yaşa səni
Mənim leylək vətəndaşım!..

avqust, 2002
Buynuz

SƏHRA YANGISI

Ömrüm səhra yangısı,
Yox əkində, biçində.
Qum yandırır Məcnunu,
Qalıb külün içində.

Öz eşqimi aradım,
Nə tapdım, nə yaradım,
Gül üstündə qanadım,
Bir kəpənək gücündə.

Ah, bu dövran, bu dövran –
Keçmək olmur yanından,
Girib dəyirmanından,
Çıxdım başqa biçimdə.

Gecə uzun, gün yasaq,
Hava duman, yol uzaq.
Mən bir asi yalquzaq.
Qurd ulayır içimdə.

dekabr, 2002
Bakı-Buynuz

SALAM, DAĞDAĞANIM

A qada qaytaran, a göz qaytaran,
Bəd nəzər öldürüb, hikkə yatıran
Salam, dağdağanım,
sən nə haldasan?

Yəqin həmişəlik bir zavaldasan –
Bəd nəzər altında qalanım, salam,
Hər gözdən bir zədə alanım, salam!
Lap daha əriyib qurtarmısan ki ...
Yanında bər-bəzək, bağça, bağın yox.
O qədər əyri göz qaytarmısan ki,
Üstündə bir dənə düz budağın yox.
İnsan özü qaçır öz nəzərindən,
Bir əldə təsbehsən, bir əldə çəlik
Qəbələ RLS-nin boz zəhərindən
Bütün yarpaqların xal, dəlik-dəlik.
Gövdən çapıq-çapıq, qabığın çat-çat,
Aman bu insanlar,
Aman bu həyat!..
Göydən sənə baxır yadplanetli,
Yerdə bıçaq gözlü, doğma sifətli
Bu qədər şüalar toru içində
Dağdağan neyləsin, ağac neyləsin?..
Böyüyür dünyanın kini, qisası,
Siyasət hiyləsi böyüyür bir də
Avtomat mişarı, işlək baltası,
Polad rəndəsində zor olan yerdə
Dağdağan neyləsin, ağac neyləsin?..
Necə etsin dərdə əlac, neyləsin?..
Qaytar qadasını qədərbilməzin,
Dur zərbi önündə bicin, nakəsin,
Hə, ona yaxşılıq, buna yaxşılıq,
Vay bu xeyirxahlıq, belə xoşqılıq
Gör səni nə günə salıb ağacım!
Vallah, daş olsaydın muma dönərdin,

Qranit olsaydın quma dönərdin
Yenə ağacsan ki, dözüb durmusan ...
Özün bilə-bilə qəddini əydin
Qada qaytarmağı,
kin yatırmağı,
Bu boyda əzabı, bu boyda zoru
Gərək heç boynuna götürməyəydin.
Ağırdır ağacım,
Vallah ağırdır -
Bu qədər tamahlar, günahlar ilə,
Bu qədər şər, şeytan, ilanlar ilə
Bu qədər yamanlar, yalanlar ilə
Bacarmaq çətindir, vallah, çətindir.
Özünü bu qədər yandırma, yaxma.
Elə alışarsan qalmaz əlacın!
Sən suya, torpağa, havaya baxma
İnsan başqa şeydi, qədir ağacım.
Özün bilə-bilə qəddini əydin,
Bu boyda əzabı, bu boyda zoru
Gərək heç boynuna götürməyəydin.

aprel, 2003
Buynuz-Bakı

KÖHNƏ BAĞLAR

Budaqların çılpaq ömrü
Ağac ömrü, torpaq ömrü,
Bir elatın ortağ ömrü –
El yaddaşı köhnə bağlar.

Ölənlərə rəhmət dedi,
Kimlər əkdİ, kimlər yedi.
Kötük-kötük sızlar indi
Addımbaşı köhnə bağlar.

Yarpaqları duyğu-duyğu,
Yuxuda o şirin uyğu.
Qaqqıldamaz bağ toyuğu,
Soltanquşu köhnə bağlar.

O uclar, o bütövlər,
Növü itmiş növbənövlər,
Ocağında son kösövlər,
Ocaq daşı köhnə bağlar.

Gülüstanı soldu neynək?..
Öldür məni yaşıl köynək,
Bağrım başı göynək-göynək,
Gözüm yaşı köhnə bağlar.

iyun-iyul, 2003
Buynuz

YANDIRIR MƏNİ

Qara kölgəsidir bütün bəşərin,
Adı üstündədir fitnə-fəsadın,
Adı üstündədir şeytanın, şərin –
Şeytan barmağında fırlanğıc olan
Fırfıra adamlar, qıra adamlar.
Bu calaq adamlar yandırır məni.
Bu alaq adamlar, yalaq adamlar
Bu salaq adamlar yandırır məni.

Sən Allah, ona bax
baş əyə-əyə,
Ölür baş sarayda tülkülənməyə;
Ölür satılmaqdan, satmaqdan ötrü,
Lap dovşan, lap tülkü libasında da
Ölür bir mənsəbə çatmaqdan ötrü,
Bu dovşan adamlar, yovşan adamlar,
Bu beli büküklər, üzü dönüklər,
Bu ağzı köpüklər yandırır məni.
Cəhənnəm əhliyin ocaq püfləyən
Bu qarnı körüklər yandırır məni.

Kimdi o sızlayan, kimdi o ölən,
Evdə urvalığı, xərcliyi yoxdur.
Nağılda şahı da aldada bilən
Millətdə bir keçəl bicliyi yoxdur.
Ona bax, gör necə cumur hay-küyə –
Süfrə artığına, tör-töküntüyə,
Yox, belə ruzudan kişi göyərməz
Bu yetim ruzular yandırır məni.
Əldəki bir çəngə otun dalınca
Yüyrüşən quzular yandırır məni.
Bəs elin qartalı hayanda qalıb,
Bu qarğa-quzğunlar yandırır məni.

Elin balasıdır əslinə baxsan,
Gedib insan olur azad buraxsan.
Şərin buyruğunda quyruğu dönən
Zorbala qoçular yandırır məni.
Gedib Məkkə görüb, Mədinə görüb
Gəlib müşrüklərə qulluqçu duran
Şeytantük hacılar yandırır məni.

İftira nə qədər, yalan nə qədər –
Yalana gedənlər bundan da betər.
Bəlkə ağıl yatır, düşüncə yatır,
Ağ yalan deyənlər, ağ kəfən satır,
Millət boynundakı kəfəni görmür –
Bu karlar, bu korlar yandırır məni.
Qırmızı yalandan söz əzbərləyən
Bu robot motorlar yandırır məni.

Nə varsa aşındı, nə varsa getdi.
Sürünüb, bürünüb palaza getdi,
İnsanlığ dediyin, vicdan dediyin
Rüşvətin əlində güdaza getdi;
Bu kimlər, o kimlər yandırır məni,
İqtidar torunda ağlayan, gülən,
Ədalətdən başqa hər şeyi bilən
Bu işbaz hakimlər yandırır məni.

Gör zülüm nə gündə, əzab nə gündə? –
Üstəlik bu zülmə təriflər deyən
Qələm nə gündədir, kitab nə gündə?..
Özüyçün ad alıb, şan qazanmağa,
Nə yaman öyrəşdi əl uzanmağa –
Mirzə Cəlilçilər,
Vay Sabirçilər!
Bir kürsü önündə necə kiçilər?!
Haray ay adamlar, haray kişilər,
Loxmalar, boğmalar yandırır məni.

Elin dar günündə qeyrət umduğum.
Adları doğmalar yandırır məni.
Ancaq öz dərdinə dərman eyləyən
Bu özəl loğmanlar yandırır məni.

iyul, 2003
Buynuz

DAĞDAĞAN DAŞ İÇİNDƏ

Çöldə o tək qarağac
Bir sümük, bir dəridi.
Yolum hiylə quyusu
Namərd körpüləridi,
Gəndəlaş boy göstərir.
Bənövşələr büzüşüb
Alaş-ulaş içində.
Göz qaytaran ağacım
Dağdağan daş içində.

Heç qurtara bilmədik
Şeytanın qırasından.
İlan kimi sopsoyuq
Görünməz bir iz keçir
Adamlar arasından.
Mənki belə deyildim.
Dostlar üçün mehr idim,
Dodaqlarda şeir idim
Bəs mən niyə qəribəm
Bu dost, yoldaş içində?
Bəd gözlərə nişangah
Dağdağan daş içində.

Aldadılmış millətim
Hələ zülmə dözümdə,
Səbirdə təriflənir.
Ən qədirli dirimiz
Qəbirdə təriflənir.
İnsanlıq mehr istəyir,
Əyri tərəzimizdə
Bazar al-ver istəyir.
Mənafe oyununda
Ömür savaşı içində
Mismarlanıb qayaya

Dağdağan daş içində.

A yaşıl budaqlarım,
Söykənməyin gücümə.
Bir koğuş ağac kimi
Od vurulub içimə.
Qapqara bir bacadan
Tüstüm dirənib göyə,
Hirsim dirənib göyə,
Hirsim soyusun deyə.
Gözlərim haqq yolunda
Könlüm təlaş içində.
Göydən ildırım yağır
Dağdağan daş içində.

Yandı, yandı Qarabağ,
Sinəm oldu qara dağ.
O tayda hayımız yox,
Bu tayda hayımız yox.
Min şadlıq sarayımız
Bir sevinc payımız yox.
Toyda çəpik çalıram
Gözlərim yaş içində;
Damar-damar qıvrılır,
Dağdağan daş içində.

oktyabr-noyabr, 2003
Buynuz-Bakı

AYRILIQLAR MONOLOQU

Kağızın, qələmin necədi, şair?–
Palıd ağacından məktub almışam,
Çinar ağacından məktub almışam;
Suallar içində çaşib qalmışam:
Meşələrdə budaq budağa çatmır,
Bəs sizdə qoşalar, təklər necədi?
Bizdə kök qalmayıb, budaq qalmayıb,
Bəs sizdə budaqlar, köklər necədi?
Qapıdan qapıya ərklər necədi?
Nə qalıb qırğından, hədədən özgə,
Mişardan, baltadan, rəndədən özgə,
Yolunuz?..
Qalmayıb ayrı yolumuz,
Çiçəkdən-çiçəyə arı yolumuz,
Ağacdan-ağaca quş yolumuz yox.
Gədikdən-gədiyə maral yolumuz,
Qayadan-qayaya daş yolumuz yox;
Bütün cığırları kəsib tökmüşük,
Bir yana çıxmağa baş yolumuz yox.
Ölkədən-ölkəyə pul yolumuz var,
Yoxdu şəir yolu, mehr yolumuz.
Əvvəl durna səfi duyğu yoluydu,
İndi ov yolumuz, xeyir yolumuz.

* * *

Biz əvvəl həsrəti necə bilmişik –
Kimi səsləyirsən gəlmir haraya.
Araz həsrətini keçə bilmişik,
İndi başqa Araz düşüb araya –
Axır küçə-küçə kənd arasından...

Axır evarası, süfrəarası
Axır kefarası, məclisarası,
Uçub Xudafərin, qalıb yarısı –
Başqa ayrılıqlar düşüb araya,
Nə o tay, nə bu tay gəlir haraya.

Haça paralanıb, əkiz ayrılıb,
Əl-əldən üzülüb, təmiz ayrılıb.
Keçib doğanaqdan kəndir yonulub.
Bəlkə görüşməkdən əllər yorulub,
Bir xoş söz deməyə dillər yorulub...

* * *

Sən ey Zaman ana,
Hökmran ata,
Sənlə üz-üzəyəm, üz mənim deyil,
Əlimdən alınan çəpik vurğusu,
Dilimdən aldığın söz mənim deyil.
Mən başqa adamam, mən başqa adam,
Bir torpaq altında boğulan qəzəb,
Bir bulud içində alışqan adam,
Məni sürükləmə şərin dalınca,
Başını itirmiş, a başqan adam.
Sən başqa adamsan, mən başqa adam.

* * *

Olsa cəmiyyətdə özgə ehtişam,
O lap Firona da olacaq qənim.
Mən zülmün kötəyi çoxdan olmuşam,
Mən arı pətəyi ola bilmədim.
Mənəmmi zülmə barışqan adam?..
Mən başqa adamam, mən başqa adam.

Bir də xəzan olub, arxa dolaydım,
Torpağım, sən gərək mənim olaydın –
Mən də arı adam, qarışqa adam ...
Başqa ayrılıqlar düşdü araya,
Sən özgə durumda, mən başqa adam.
Bəlkə qeyrət yatıb, bəlkə ar yatıb,
Kim gəlir, kim gedir, kimin rolunda?
Kişilər papaqsız Həcc yolundadır,
Qadınlar ləçəksiz Dubay yolunda ...

* * *

İtirdim torpağın, daşın yerini...
Hələ indi bildim türk şairini –
“Mən qürbətdə deyiləm
Qürbət benim içimdə”, –
Başqa ayrılıqlar düşdü araya,
Öz doğma kəndimdə qürbətdəyəm mən.
Sifət göstərən yox, ayna bulaq yox,
Baxıb görüm hansı sifətdəyəm mən...
Sınıb dəyirmanım, qırılıb pərim,
Rəndədən çıxmışam yoxdu xəbərim,
Çırpılıb çiçəyə tökülüb zərim...
Kimdir öyrəncəkli alışqan adam?..
Mən başqa adamam, mən başqa adam.

* * *

Xəbər alım, ya da xəbər aldırım,
Dayan, qələmimi yerdən qaldırım,
Görüm o ağaclar bizimkidirmi?
O qızılı taclar bizimkidimi..

Deyir evləri var xana-xanadır,
Görüm yan-yanalar bizimkidimi,
Yox görülxanalar mənimki deyil,
Dəmirçixanalar, gömrülxanalar?
Yurdda boş xanalar bizimkidimi...

Bir tağ ətəyində məktub almışam,
Bir görüm çiçəklər nə yazır mənə.
Arı pətəyindən məktub almışam
Görüm o pətəklər nə yazır mənə.
Görüm daş diliylə, torpaq diliylə
Duyğumu ayılda biləcəyəmmi?
Özümə qayıda biləcəyəmmi?

ÇÖRƏK PULU

Məmləkətə neylədisə
Məmurlara
Müftə gələn pul eylədi,
Dolanışın üzü döndü,
Bu milləti qul eylədi
çörək pulu.

Eldən gələn, çöldən gələn
Bəla olsa dözmək olar;
Var-dövləti
qamarlanmış bir millətin
Dərd yoludur çörək pulu.
Həyatın çox sərt yoludur,
Arvad-uşaq qabağında
Ataların xəcil yolu,
Pərt yoludur çörək pulu.

İnsanlığı üzdən salıb
Şeir nədir, sənət nədir,
Məsləki də, qeyrəti də
Gözdən salıb çörək pulu.

Çinar boylu cavana bax –
Bel əyilib, dil əyilib
Dərdi-səri çörək pulu.
İçimizdən yedi bizi
Diri-diri çörək pulu.

Harın məmur, qarın məmur!
Hünərin var
bekar əlin ver işini!..
Məmləkətdə
Namərd edib çox kişini
çörək pulu.

Biz Xəzərdən nə almışıq? –
Dərya dolu su yiyəsi
Atan yansın!
Bu dəryadan millətinə
Vermərsənmi bircə qaşiq
                    çörək pulu?..
Minnət qoyub muzduruna
Kəfən verən ağ yiyəsi,
Mülk yiyəsi, bağ yiyəsi,
Atan yansın!
Uralanmış bağ, bostanın
Yaddan çıxan son giləsi
                    çörək pulu ...
Bu torpağın bizə qalan
Qəpik-quruş kirayəsi
                    çörək pulu.

Neyləsin ki, yetim-yesir,
Bu cəlladlar ruzi kəsir,
Çörəyindən çörək kəsir,
Bu nakəslər,
                    başkəsənlər arasında
Çörək pulu qazan görüm!
Tərki-Vətən olub da gəz,
Bez canından usan görüm.

İlan dişi arasından,
Namərdlərin qırasından,
Tərdən çıxır, dən-dən çıxır
Gözdən axan yaşdan çıxır
                    çörək pulu.
Damar-damar qol gücünə
Daşdan çıxır
                    çörək pulu.

İşıldaquş kimi soyuq,
Soyuq ümid, soyuq oddur,-
Daş altından çıxan otdur, -
Arğın-yorğun
                    çörək pulu,
Boz səhrada yel ağzına
Düşən yulğun
                    çörək pulu.

Kim qurdu
bu çörək pulu tələsini? -
Əllər pərsəng işi gördü,
Pərsəng əydi tərəzini,
Gəldi haram
                    çörək pulu.
Yonur çəki daşını da
Qram-qram
                    çörək pulu.

Yaşamaq yox, sürünməkdə,
Hərdən durub
Ayaq üstə görünməkdə
                    çörək pulu.

Dözümlü el,
Döz bu dərdin əzabına
                    dolan görüm.
Qaxınca bax,
Qazanca bax –
Borcdan çıxan
Çörək pulu hesabına
                    dolan görüm!..

avqust, 2004
Bakı

UZUN GECƏLƏR GƏLİR

Uzun gecələr gəlir
Tənhalar üçün ağır.
Yaxınlar necə uzaq,
Doğmalar necə fağır.

Uzun gecələr gəlir
Gözdən yuxu qaçıb
dostlar kimi
Dindirməyə bir könül,
Taylar içrə tayın yox.
Bütün oyunlar bitib,
Baş qatmağa oyun yox.
Dünyanın zəhri varsa,
İçmişik qurtarmışıq.
Bütün aldanışları
Keçmişik, qurtarmışıq.

Uzun gecələr gəlir –
Atlas olsun, ya ipək,
Daş kimi yorğan-döşək
Söykən daş balıslara ...
Yazığım gəldi birdən
Qazıq oyma daşlara ...
Fikirlər oyur könlümü
oyum-oyum
Daha bənövşəm yox
Dərib sinəmə qoyum.

Uzun gecələr gəlir...
Yuxular çəkilir ərşi-əlayə,
Bu nə mahnıdı belə
Yayılib səmayə?
- qaytar məni, qaytar məni!
Mən pəriyəm; mən mələyəm,

Göylər üzü dartar məni!
                                dartar məni!

Qaytar məni, qaytar məni –
Gördüyüm qırmızı yuxudu bəlkə,
Fələyin fırlanan çarxıdı bəlkə...

Uzun gecələr gəlir,
Ağacların əli çılpaq,
Tutmağa həvəsim yox.
Ovcumu isitməyə
Əvvəlki nəfəsim yox.

Uzun gecələr gəlir,
Xatirələr işarır orda, burda -
İşıldaquş kimi
Somsoyuq bir şey
Yarı həsrət, yarı giley.
Xoş bir xatirə tutmaq -
Qaranlıqda qara pişik
Tutmaq qədər çətin...
Hardasa işıq düşür
Süzülür bu qara sətin;
Kiminsə yanır çırağı,
Uzaq işığın istisi yox,
Yaxın qaranlığın dayağı...

Uzun gecələr gəlir,
Ölməmişik nə əcəb?!
Zəmanəylə sözüm çəp,
Dövrana qarşı asi.
Bezdim bu asilikdən
Gözümün yaşı asi,
Gündüz qısa, səbirsiz
Ömrümün yaşı asi,
Bezdim bu asilikdən -
Ölçüsü, biçisi yox,

Nə çıxar bu namərd
dövrənə qazilikdən?!

Uzun gecələr gəlir,
Ümidimi uçururam sabaha
alatoran havada.
Ümidin də həvəsi yox uçmağa
Bir yarasa qanadında
qayıdıb
Mürgüləyir yuvada.
Suyu çəkilməmiş ağaclar beləcə
mürgüləyir.
Daha keçə bilmədiyim cığırı
Hörümçək hörgüləyir.

Uzun gecələr gəlir,
Odu ha! göründü, göründü!
Necə xoşdu, Allahım,
Ağ buludlar kimi
Uzun gecələrdən süzülüb
Dan yerini ağartdı ahım!
Tut əlimdən, sabahım,
Qalxım bu uzun gecələrdən?!

oktyabr, 2005
Buynuz

ZƏRİFLİYİN YERİŞİ

Bir dərənin boğazıyla,
Bir yamacın yaxasıyla,
Bir cığırın qırağıyla
Öz bənövşə ayağıyla
Çıxıb bənövşələr gəlir.
Köhnə xəzəldən sürüşüb
Kol dibinə düşüb gəlir
Aman Allah, yerişə bax,
Ləçəyində gülüşə bax!
Bir körpənin
barmağının ucu boyda
Yarpağının qırağında
Cilvələnən gülüşə bax!
Bu günəşin
Bənövşəyi şüasıdır
Bu torpağın
Boynubükük həyasıdır
Bəlkə də bu yerin göyə
pıçıltılı duasıdır
çıxıb gəlir
Xumar-xumar baxıb gəlir,
Çıxın-çıxın pişvazına
Təmizləyin əlinizi
Şirinlədin dilinizi
Gözünüzdən qəzəb silin.
Beyninizdən əsəb silin
Sözünüzü şeir eləyin
Gözəlliyə, zərifliyə
Könlümüzdə yer eləyin
Çıxın-çıxın pişvazına
Çıxıb bənövşələr gəlir
Baharımız sinəsinə
Taxıb bənövşələr gəlir

13 mart 2006
Buynuz-Bakı

KÖMÜR ÖMRÜ

Min yerdə kömürəm, min bir yerdə şam,
Hələ köz eşirəm əlimdə maşam,
Hələ yanmamışam, qurtarmamışam -
Mən kömür ömrüyəm, mən kömür ömrü.

Qədim obaların yadında qalan,
Doğma ocaqların odunda qalan,
Min illər torpağın altında qalan
Mən kömür ömrüyəm, mən kömür ömrü.

O döyüş, o vuruş yolları altda,
Düşmənlərin nalları altda
Düşdü pərən-pərən kösövlərimiz,
Doğranıb bölündü bütövlərimiz –
Mən kösöv ömrüyəm -
Yarımçıq ömür!
Mən ağac deyiləm çürüyüm gedim
Mən duz da deyiləm əriyim gedim;
Ağır basmalarda basılıb qalan,
Kösövlər ucundan asılıb qalan,
Torpaq lövhələrdə yazılıb qalan
Mən kömür ömrüyəm, mən kömür ömrü.

Nə qədər daş altda qıvrılıb qalım?
Torpaqda nə qədər qovrulub qalım?..
Hələ yangılanır istim içimdə,
Hələ mavi-mavi tüstüm içimdə,
Min ildir boğulur hirsim içimdə –
Yarımçıq canam ki, ölə bilmirəm,
Nə vaxt dönəcəyəm külə bilmirəm –
Mən kömür ömrüyəm, mən kömür ömrü.

Ulu babaların ocaq yerində,
Dərədə, təpədə, sucaq yerində

Haranı qazırsan kömürdü çıxır,
Yerdən yangı-yanğı ömürdü çıxır.
Sahili sel vurur kömür tökülür,
Axardan, baxardan ömür tökülür.
Yurdda təndir-təndir möhür yerim var,
Torpağa vurulmuş bu möhür mənəm.
Nə qədər ocaqlar söndürübdülər,
Sinəmin üstündə daş hörübdülər.
Dəmir bədənlərin kəsik başları,
Tüstülü büstümdü ocaq daşları.
Lalənin xalında izim kömürdü,
Bağrımın başında közüm kömürdü.
Dilimin ucunda sözüm kömürdü
Mən kömür ömrüyəm, mən kömür ömrü.

Bir torpaq qatında, daş arasında
Əsirəm mən Azıx mağarasında.
Haracan uzanır kösöv qollarım?!
Nə vaxt közərəcək köz tonqallarım?!
Hələ damarımda alov qanım var,
Hələ yangınlarım, üsyanlarım var
Verin atəşimi yanıb qurtarsın
Yarımçıq ömürdən canım qurtarsın –
Mən kömür ömrüyəm,
Mən kösöv ömrü.

yaz, 2009
Buynuz

ƏRƏFƏ

Hansı astanadır çatıb dayandım
Cənubda üşüdüm, şimalda yandım.
Dəyişib dünyanın isti soyuğu,
Pozulub nizamı, solub qoruğu.

Böyük Kainatın Cənnəti Yerdə
Onu da Tanrımız tək bizə verdi;
Üzünə ağ olduq cənnətimizin
Qopan qasırğalar, tufanlar bizim,
Nəhəng dəryaları vurub daşdıran
Bizik qiyaməti yaxınlaşdıran.

Gəlir qiyamətin əlamətləri
Qaldıq fəlakətlər ərəfəsində
Salmışdıq oyuna siyasətləri –
Ölkələr pəs gəlir biri-birinə,
Çoxları canavar qiyafəsində
Ayaqda qandallar, başda torbalar
Yaltağa yalanlar, zorda zorbalar
Göydə raketlərdi, yerdə bombalar.

Bu atəş içində, silah ilində
Bu tamah, bu günah, bu ah içində.
Heç cürə yaşamaq olmur, Allahım
Nəçin mənim ömrüm bu vaxta düşdü
Aprel günümüzə qar, şaxta düşdü
Ya yetir dünyanı axır zamana
Ya da at ömrümü bir az o yana.

Sən allah, qırılan ağaclara bax,
Qolları asılıb boyunlarından.
Bezdim bu tapanca kinolarından
Yoruldu mənəfe oyunlarından.
Daha gəmi olmaz, daha Nuh olmaz,

Cəhənnəm havası qalıb dünyanın.
İndiki insanda təmiz ruh olmaz,
Hələ ruh davası qalıb dünyanın,
Cin-şeytan davası qalıb dünyanın.

Bu şeytan içində, bu cin içində
Bu qəzəb, bu əsəb, bu kin içində
Heç cürə yaşamaq olmur, Allahım!
Ya yetir bizləri axır zamana
Ya da at ömrümü bir az o yana
At məni bir ali-məqam vaxtına,
İnsanın səmimi salam vaxtına,
Biri-brimizə inam vaxtına –
Sən məni ədalət taxtına yetir
İnsanın insanlıq vaxtına yetir.
Həmişə xoş olan halın tövrünə,
Ürəyin ən dərin guşələrində
Bəslənən sevginin məktub dövrünə.

Sən məni məhəbbət mehrinə qaytar
Gözəl meşələri hasarsız görüm,
Namusu, qeyrəti bazarsız görüm
Bir görüm hiyləsiz göz necə olur,
Bir görüm pərdəsiz üz necə olur.
Bir görüm yalansız söz necə olur.
Sən məni ədalət taxtına qaytar
İnsanın insanlıq vaxtına qaytar.

yaz, 2009
Bakı

HAL-ƏHVAL

Ağrılı yollarda yığılan, yıxan,
Əqidədaşlarım, məsləkdaşlarım,
Əhəng sobasından, yonqardan çıxan
Salam ağaclarım, salam daşlarım!
Biz lazım olmadıq bu Vətən üçün,
Salam, a vətənsiz vətəndaşlarım!

Bu qədər üsyanlı dava-dalaşdan,
Şər ilə bu qədər savaştan sonra,
Bu qədər əzablı yoxuş-enişdən,
Bu qədər məsləhət nəvazişindən,
Bu qədər döyüşdən, görüşdən sonra,
Haqlı sözü müzdən haqqımız belə,
Əxdaqımız belə, xalqımız belə,
Aranlımız belə, dağlımız belə...
Düşdük qurd dövrünə, tülkü dövrünə
O əyri əllərin bölgü dövrünə,
Düşdük quldurların mülkü dövrünə.

Bizimçün İsrafil suru çalındı,
Getdi bölgə-bölgə ölkə alındı.
O dağa, dərəyə, düzə baxmayın,
Dənizə baxmayın, o bizim deyil!
Neftimiz bəh-bəhlə üzə çəkildi,
O üzə baxmayın o bizim deyil.

Özgə dilimizdən yandı ağzımız,
Qaldı əlimizdə pay kağızımız.
Ürək partlamada, səbr daşmada.
Bizim payımız yox o paylaşmada
Boğuldu haqqımız zorun əlində,
Əzəldən hörülmüş torun əlində.

Heyf, ömrümüzün sərfinə, heyf,

İncə duyğumuzun məhvinə, heyf.
Şairin, alimin kəşfinə heyf!
Elin dövlətiylə büdcəsi zəngin,
Milyardlı, milyonlu, minli qəhrəman
Vətən oğulları qaçqın, didərgin,
Sən harda qalmısan Milli Qəhrəman?

Hərə öz kefində, şər öz işində.
Biz qaldıq bu diyar dirənişində,
Qaldıq qəfəslərdə qırıq dən üçün
Biz lazım olmadıq bu Vətən üçün.
Yoxsa da bu dünya yalan dünyadı,
Quldurlar əlində talan dünyadı.
Yoxsa da bu dünya yaltaq dünyadı
Şər-şeytan işiylə ortağ dünyadı.

Yenə bu millətdir soyulur gedir,
Keflər, kefxanalar, şoular gedir.
Ruhumuz, beynimiz oyulur gedir,
Batırır qulağı əlin alqışı.
Fırlanır yenə o dəyirman daşı.
Hərə öz kefində, şər öz işində
Biz qaldıq bu divar dirənişində.

Doğmaca torpağa sevgi bəsləmək,
Eli bir uğurlu yola səsləmək,
Minnətsiz, bir halal ruzuya çatmaq,
Biri-birimizə həm əl uzatmaq,
Görüşlər, yürüşlər bizimçün yasaq...
Ehtiyac qalmadı sözə, kəlama,
Ehtiyac qalmadı şirin salama
Daha nə söyləyək, daha nə yazaq?..

Haqlı sözü müzdən haqqımız belə,
Əxlaqımız belə, xalqımız belə...
Çörəyi xətrinə, işi xətrinə

Döndü əqidədən dönənlər oldu,
Şam kimi incəlib sönənlər oldu...

Hərə bir tərəfə çəkilib gedən,
Abır-həyasına bükülüb gedən
Əqidədaşlarım - məsləkdaşlarım!
Doğma divarından sökülüb qalan,
Dalda quzeylərdə əkilib qalan
Salam ağaclarım, salam daşlarım!
Salam a vətənsiz vətəndaşlarım,
Biz lazım olmadıq bu Vətən üçün.

KƏNDİR

Boyaboy elə,
Bir az qaldır!
Bir az endir –
Kəndir... Kəndir!..

Nə biləydi adam,
Nə biləydi Səddam
Bütün ömrü uzununu
Kəndirə gedirmiş –
Yaxşısında, yamanında da
Ən hökmlü zamanında da
Saat kəfkiri kimi
Gedib-gəlirmiş başı üstə
Ucu kəndirin,
Acı taleyin, acı kəndirin.

Səddam xofu keçirdi
Şəhər üstündən, kənd üstündən;
Kəmənd atdı Küveytə, İrana –
Nə biləydi
Keçib o kəmənd üstündən
Düşəcəkmis kəməndə özü də.

Bilsəydi bəlkə də
Kəndir deyilən şey
Qoymazdı qalsın ölkədə
Vay səni, kəndir yiyəsi
Cəllad qılıncı, balta tiyəsi.

Hardasa, nəyisə
Ölçüb-biçə bilmədi Səddam
Çox kəndirbazlar
Kəndir üstə yeridi, keçdi
O boyda zor ilə keçə bilmədi Səddam.

Keç, Keç! Müsəlmanım! –
Qarşımızda dağ keçid, dərə keçid...
Səddam keçidi nədi bəs? –
Heç nə,
Sünnü-şia savaşından kəndirə keçid.

Allah, Allah,
Necədir, nə boydadır
Ömrün nəşəsi, toyu,
Heç nə, heç nə
Bir kəndir boyu!..

Tez nədi, gec nədi,
Dünyanın zoru, gücü də
Axırda heç nədi,
Vallah, heç nədi...

Boyaboy elə,
Bir az qaldır!
Bir az endir –
Kəndir... Kəndir!..

O boyda hökm,
O qədər döyüş, bu qədər qan...
Bütün millət paltosunu tutmağa
Müntəzir idi
Axırda da gəl,
Özün ol kəndirdə asılqan...

Gərək Allahın qəzəbi enəydi yerə -
İsmayıl qurbanı qaldı,
Qurban günü Səddamı
Qurban verdilər kəndirə.

Nə biləydi bu Aslan, bu zor kişi
Məğlub ordusu kimi

Axırda kəndirə dirənib
Duracaqmış quzu kimi

Bir az qaldır
Bir az endir!..
Vay səni, gör hara gəlib çıxdı
Kəndirin son qulacı,
Hə... Bu da axırı –
Salam, dar ağacı!!!

Dünya boylandı Səddama
O qıcıdı dişini,
Baxdılar olan-olmuşa tərəf.
Səddamın boğazında
Kəndir gördü işini,
Sonra qıvrılıb düşdü aşağı,
Durub yollandı Buşa tərəf.

4 yanvar 2007
Buynuz

ADAMLAR...
DAŞLAR...

Bu dünyanın qara daşı göyürmür

GÖRDÜM YOLAYRICINDA

Gördüm yolayricında, bu süfahi bir daşdı,
Yəqin yol gedən deyib daş yoldaşla adaşdı.
Dünyanın bir ucu toy, bir ucu da savaşdı,
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

Bir dərya sularında yüküm olacaq isə,
Bir səhra küləyində çəkim olacaq isə,
Şeytan üçün tufəngim, cəngim olacaq isə
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

Bir əl yetməzliyində bəlkə mənə köməkdi,
Budaqda ruzum olsa bir qarış boy deməkdi.
Yerim cənnət bağısı, daş nəyimə gərəkdi?!
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

Özümlə nə döyüşüm, özümlə nə vuruşum?
Burda köhnə izlərin cığırı ot, yeri şum.
Daha bu yoldan geri dönən yox ki, soruşum,
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

Saxlamaq da çətindi, aparmaq da azardı,
Tale bu bilməcəni görən necə yozardı?
Bu necə gəl-getdi bəs, eh, bu necə bazardı,
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

“Ömrümün sarayından gündə bir kərpic düşər”
Min belə kərpic düşə, torpağa nə güc düşər?
Ömrün karxanasında bəlkə bir az gec bişər
İlahi, mən bu daşı götürüm, götürməyim?!

aprel - may, 1980

BU DÜNYANIN QARA DAŞI GÖYƏRMƏZ

Leyləklərin çöp yuvası boş qalıb,
Bahar gedib, payız gəlib, qış qalıb.
Göy çəməndə ocaq yanıb, daş qalıb,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz.

Nə o ocaq közərəsi, sönəsi,
Nə o günlər bir də geri dönəsi ...
Qəm eləmə, könlümün bir dənəsi,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz.

O gülyanaq bənddi bir xoş baxışa,
Körpə budaq əl açıbdı yağışa.
Min baharın hərarəti yığışa,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz.

Ot göyərdib o cığırım, o izim,
Tufanlanıb çalxalanmaz dənizim.
Daha məndən sevgi umma, əzizim,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz.

Araz boyu çox mənalar sezmişəm,
Elə bilmə əllərimi üzmüşəm.
Ürəyimə daş bağlayıb dözmüşəm,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz.

oktyabr, 1977

HARDASIZ, İNSAN ADAMLAR?

Hardasız, hardasız, insan adamlar?
Ah, bu cin adamlar, şeytan adamlar,
Ah, bu şər adamlar, böhtan adamlar
Bu yalan adamlar, ilan adamlar,
Bu çalan adamlar öldürdü bizi.

Bu qədər işıqlı göllər yanında,
Çiçəklər yanında, güllər yanında,
Baxçalar yanında, bağlar yanında,
Bu qədər ucalan dağlar yanında,
Bu alçaq adamlar, calağ adamlar,
Bu alağ adamlar, yalağ adamlar,
Bu yamağ adamlar öldürür bizi.

O boyda günəşin səxavətində,
Bu boyda dünyanın məhəbbətində,
Ustad kainatın kişiliyində,
Bu boyda göylərin genişliyində,
Darisqal adamlar, - o dar adamlar,
Ürəyi xılt tutan murdar adamlar-
Bu murdar adamlar öldürər bizi.

Cökələr bitibdi qoşa yanında-
Bulaqlar - o billur şüşə yanında,
Bənövşə yanında,
Meşə yanında
Bu paxır adamlar, paxıl adamlar
Bu hikkə adamlar, tikə adamlar,
Bu ləkə adamlar öldürər bizi.

Palıdlar - dediyim vuqar yanında,
Bu qədər ucalan çinar yanında
Bu qanqal adamlar, çaqqal adamlar,
Bu naqqal adamlar öldürər bizi.

İnsanın ən kövrək dəmi yanında,
Ruzimiz kəhrəba zəmi yanında,
Dəlicə adamlar, suluf adamlar,
Bu alaq toxumlu, qılaf adamlar,
Bu alaf adamlar, yulaf adamlar,
Naxələf adamlar öldürər bizi.

Hardasız, hardasız, mələk adamlar,
Hardasız, hardasız, çiçək adamlar,
Bu şeytan adamlar, böhtan adamlar,
Bu tikan adamlar öldürdü bizi.

1995

HEYF, MİLLƏTİM!

Hör qalmaqaldan çəpər
İstiqlaldan çəpər,
Dilində xalqdan çəpər
Quru qeyrətim, heyf,
Heyf, Millətim, heyf.

Qoyun görsə qurd olan
Şahına manqurt olan,
Yurdu yada yurd olan
Papağı yetim, heyf,
Heyf, Millətim, heyf.

Dilində gap hərləyən,
Alt çənəsi tərləyən,
İşdə söz əzbərləyən
Çənə söhbətim, heyf –
Heyf, Millətim, heyf.

Qardaşına boyaq vur,
Keçdi səndən qabaq vur,
De vur, vur, badalaq vur,
Budur fürsətim, heyf,
Heyf, Millətim, heyf.

Gah cəbhə, gah blokla,
Onu tut, bunu tovla.
Öz-özünü buxovla
Gücüm, qüdrətim, heyf,
Heyf, Millətim, heyf.

Məkanı-cənnətməkan,
Öz içi zülmətməkan.
Bir gülündə yüz tikan
Gülüm, sərvətim, heyf,

Heyf, Millətim, heyf.
Əkib-biçən yox ikən,
Zopa vuran çox ikən,
Mindən biri tox ikən
Köçüm, külfətim, heyf
Heyf, Millətim, heyf.

Bu kütlə, o iqtidar, -
Nə aşağı bir qərar,
Nə yuxarı səs çatar
Əlaqə xəttim, heyf,
Fəxr bilib öyündük
Qalmış adətim, heyf,
Heyf, Millətim, heyf.

noyabr, 1995

* * *

Ürək telim buz bağladı,
Dondurdu sırsıra məni.
Mən hara, bu yığnaq hara.
Kim gətirdi bura məni.

O zorbala, bu ərköyün,
Üz qırmızı, alın düyün.
Açması yox bu örtüyün
Salacaqlar tora məni.

Bu oyundan xilas dedim,
Bir az susdum, bir az dedim,
Hey “Üç badam, bir qoz” dedim.
Qoşdular bu xora məni.

fevral, 1996

SAPİ ÖZÜMÜZDƏN OLAN BALTALAR

Xalq yazıçımız İ.Şıxlıya

Hanı bu meşənin yaşıl qatları,
Dəmir ağacları, şah palıdları...
Sapı özümüzdən olan baltalar
Yaman kəsdi bizi, oğradı bizi,
Alıb özümüzdən doğradı bizi,

Öz ağrılarımız, acılarımız,
Balta sapı olan ağaclarımız
Bəlkə pasımızdın, paxırımızdan,
Bəlkə nəfsimizdən, paxılıımızdan,
Bir ağac yalaqdan,
Bir tərs calaqdan,
Bəlkə içimizə düşən alaqdan
Göyərüb, çoxalıb günün birində;
İçib suyumuzun duru yerindən
Yaman sıxdı bizi, qurutdu bizi
Biri-birimizdən soyutdu bizi.

Palıdı, çınarı siftə doğradı,
Bizi kötüyümüz üstə doğradı,
Sapı özümüzdən olan baltalar.

Sapımıza keçən boğazımızdı,
Başımıza dəyən qapazımızdı,
Yolumuzu kəsən doqqazımızdı
Sapı özümüzdən olan baltalar.
Aman, qıçımızı sıxan məngənə!
Aman, döşümüzü dəyən xaltalar!
Bu nədir, düşmüşük kimin felinə?!
Bu sapı vermişik namərd əlinə,
Bu sapı vermişik özgə əlinə,
Əlimiz kəsilir öz əlimizlə,
Dilimiz kəsilir öz dilimizlə.

Sapının ucunda qızıl örtüyü
Tiyəsi altında cəllad kötüyü
Kəsdi başımızı, yaşılimızı
Sapı özümüzdən olan baltalar.

Gərək öz kökündə qaynasın qanın,
Gedib özgəsinə tapınmaq olmur.
Sapı özümüzdən olan baltadan
Heç cür qaçmaq olmur, sapınmaq olmur,
Düşmən əskik olmur qapıdan, haray!
Sapı özümüzdən olan baltanın
Tiyəsindən haray, sapından haray!
Haray dərdlərimiz, acılarımız,
Balta sapı olan ağaclarımız!

oktyabr, 1989

Tut buludun ətəyindən
Bəlkə sənə nəm gətirir.
Yaman şeydi qoca dünya
Həm aparır, həm gətirir.

O quşu al budağına
Balasına yem gətirir.

Üzü üstə yatan söyüd!
Mən səndəki bu dözümdən,
Sənə baxıb öz-özümdən
utanıram...

Biz insanlar, ayıq-sayıq,
Suyumuz bol, yerimiz bol,
Sən bir zərrə torpağına
Can verirsən göyərməyə -
Biz bir dünya torpaqdayıq
Dilimizdə giley-güzar...
- Çayın axır - yaxşı axmır -
yənə giley,
Ayın baxır, mənə baxmır,
yənə giley.
Dilimizin günahı çox
Bu torpağa səcdəmiz yox,
Özümüzdən küsənlərik,
Bəlkə də bir ağac əkib
Yüz ağacı kəsənlərik...

Üzü üstə yatan söyüd!
Dörd yanını çəpərləyib
Altında ot bitirmisən
Sarmaşıqlar sarmanıblar
budağına
Bunları sən yetirmisən?
Palıd, çinar olsa idi
Ömrü çoxdan bitmiş idi -
Ölmüş idi, getmiş idi...

Sən qəribə bir ağacsan -
Başqa tale yükün varmış,
Budaqda da, yarpaqda da,

Kökün varmış, rişən varmış,
Bir göyərmək peşən varmış -
Solla sağın arasında,
Qabığınla, oduncağın
arasında
Bir ağ ümid axıb gedir -
Yapış görüm o ümiddən
qalx ayağa
Yapış qonşun o söyüddən,
qalx ayağa!
Dirsəyini bas torpağa,
Tinglərinlə yaşıl yazı
yaz torpağa!
Bir pöhrədə tumurcuğun,
Bir pöhrədə göz muncuğun –
Quzuqulaq yarpaqların
açılacaq!

İnada bax,
dözümə bax,
Tale ağa,
ümid ağa,
Söyüd ağa,
üzümə bax –
Bəzən səni qınamışam
Birdən ahın tutar məni.
Ya ol qurtar,
ya öl qurtar
Xəcalətdən qurtar məni,
İntizardan qurtar məni

Üzü üstə yatan söyüd
Dayanışın keçmiş olsun
Oyanışın mübarəkdir,
Söyüd ağa, ümid ağa,
qalx ayağa...

fevral – iyun, 2016
Bakı – Buynuz

****

Yüzünü kəsdilər, birin əkdilər,
Neçə quş yuvası çıxmaz sabaha.
Talandan qalana hasar çəkdilər,
Nə yaxşı, - meşəmiz üşüməz daha.

2015,
Bakı

QOCA VƏLƏS

Budaqları yorğun düşən,
Yarpağına qırğın düşən,
Gövdən düyün, para-para,
Qabığında balta yeri -
köhnə yara,

İçin qalay, çölün bürünc,
Sonuncu səs, axır nəfəs,
Qoca vələs!

Bəs hardandı səndə bu güc? -
 Bizə mətləb anlatmısan,
 Kökün üstə kök atmısan,
 Hər şivənin bir ağac olub,
 Pöhrən qulac-qulac olub -
 İmana bax, amana bax
 Güvəndiyim gümana bax.
 Taqor deyir,
 Hər doğulan təzə uşaq -
     Tək Allahın hələ bizə -
         insanlara inanmağı
                 deməkdir bu.

Yəni insan tərəfində
Dayanmağı deməkdir bu -
Bu kəlama qulaq asdım,
Ürəyimə səni yazdım,
Qoca vələs!

Vuran insan, qıran insan...
Amma yenə
İnsanlara inanmışam,
Bu inanca görə sağ ol!
Şiv ağaca görə sağ ol!
Sən deyirsən:
- Mən gedirəm,
qalanlara salam olsun!
Mən deyirəm:

- Kök üstə kök
                  səlanlara salam olsun!
Sən deyirsən:
- Qırğınlara xitam verən
                  mişarlara, baltalara
                  dəhrələrə salam olsun!
Mən deyirəm:
- Bizə qalan bu şivlərə,
                  pöhrələrə,
Qızılyarpaq çöhrələrə
                  salam olsun!
Pöhrənəfəs, yaşılhəvəs
                  Qoca vələs!

Meşəmizin qoca yaşı,
Yurdun ulu vətəndaşı,
Ömür keçir, gün əriyir,
Doymaq olmur bu dünyadan,
Tamaşadır bu dünyanın
                  işı qərəz
Qoca vələs! Qoca vələs!

payız, 2015
Buynuz

SONRA GƏLƏCƏK

Bu millət yolunda ömür qoyanlar,
Məni anlayanlar, məni duyanlar,
Dilində Allahın kəlamı olan,
Üzümə minnətsiz salamı olan
Mənim adamlarım sonra gələcək,
Hələ bu adamlar mənimki deyil.

Ölkənin ovsarı kimin əlində?!
Dolanış bazarı kimin əlində?!
Nədir başçıların qəsd-i-qərəzi,
Yox, mənimki deyil bu daş-tərəzi.
Bu xörəyin duzu mənimki deyil,
Təhlillər, dəlillər, ölçülər yalan,
Bu seçki qutusu mənimki deyil,
Mənim seçki qutum sonra gələcək,
Düz əllər qədrimi onda biləcək,
Hələ bu adamlar mənimki deyil.

Vicdan zəlzələsi qopur içimdə,
Bu nə şəriətdir, bu nə cəmiyyət,
Bu nə kəmiyyətdir ölçü-biçimdə?!
Mənafe oyununu düşüb irəli
Min bir fırıldaq var tək bir seçimdə,
Yox, belə seçimlər mənimki deyil.
Ölçü-ülgüclərim sonra gələcək,
Üstünə ədalət möhrü vurulmuş
Halal bölgülərim sonra gələcək;
Hələ bu adamlar mənimki deyil.

Yuvaları ququ quşları tutub,
Mozalan yuvası öküz gözündə
Bütün ağacları əsməcə tutub,
Mişar qabağında, balta önündə
Gəlib harayına kimsə yetəcək,

Mənim ağaclarım sonra bitəcək
Hələ bu ağaclar mənimki deyil
Belə nəfsi aclar mənimki deyil.
Mənim adamlarım sonra gələcək,
Durub mən yaşayan vaxta gələcək.

oktyabr, 2005
Buynuz

ÇEÇEN TARİXİ

Görə bilərikmi başımız üstən
Qanlı bayraqlarla keçən tarixi.
Zamanın millətlər çarpışmasında
Qəribə tarixdir çeçen tarixi
Təzə Prometey əfsanəsidir.
Cihaddır, yəni ki, tarana getmək,
Qanla suvardığın torpaqda bitmək.
Ya olmaq, ya da ki, ölmək tarixi,
Bu Şamil tarixi, Babək tarixi.

Nə zər davasıdır, nə mal davası,
Bu millət davası, amal davası.
Bədheybət bir divin çənəsi altda
Çarpışıb didişən qartal davası.

Bu risk döyüşüdür, girov döyüşü,
Azmana atılan tilov döyüşü,
Köpək balığının uduluğunda
Tıxaca çevrilən bir ov döyüşü.

İndi hansı səmtə çəksək də belə,
Hansı siyasətə çəksək də belə
Soyuq qanımızda soyumaz bu qan
Vulkanlar püskürən şəhid qanından...

Qəribə tarixdir, qəribə tarix
Sığmaz saldıgımız qəlibə tarix.
Tarix qaydasında çapıq yeridir,
Azman qılıncında sınıq yeridir,
Hökmran üzündə yanıq yeridir.
Ən uzaq, ən uzaq gələcəklərə,
Biz görə bilməyən görəcəklərə
gedib çıxacaq...
Dünya tarixinin varaqlarında

həmişə o şəhid qanı axacaq,
ordən boylanacaq, çeçen baxacaq.

mart-aprel, 1996

O ÜMİDLƏRƏ Kİ, MƏN İNANIRDIM

O ümüdlərə ki, inamlara ki,
O adamlara ki, mən inanırdım,
Allah, o sevgidə necə yanırdım,
Deyirdim görəsən bu həvəs nədir.
O məhəbbətə ki, mən inanırdım,
Onun da dalınca getmək əbəsdir.
Bəs nəyin dalınca gedim görəsən,
Mən kimin dalınca gedim görəsən.
Bəlkə ağacların dalınca gedim,
Bəs hansı meşədə bitim görəsən?
Mən o dərs aldığım dəftər-kitaba,
O ölçü-biçiyə, o haqq-hesaba.
Yurdun adamına, kənd-kəsəyinə,
Necə inanırdım dost ürəyinə
Döndülər, mənimçin yol qoymadılar.
Bir xeyir işimə qol qoymadılar
Mən kimin dalınca gedim görəsən.
Bəlkə arıların, qarışqaların,-
Mən ki, doğmalarda o üzü gördüm
Bəlkə başqaların yanınca gedim.

Nəfs elə güclüdür qayanı çəkir,
Tamah birnəfəsə dəryanı çəkir.
Bu qədər havanı udmaq olarmı?
Udub udqunanlar hava qoymadı,
Nahaq yandıqlarım, inandıqlarım
Arada etibar, vəfa qoymadı.
Bəs kimin dalınca gedim görəsən.
Allah qarşısında düşüncə dayaz,
Heç kəsə tərəzi imanı yoxdu.
Zirvədə olanlar əldən yapışmaz,
Dərədə qalanın amanı yoxdur
Mən kimin dalınca gedim görəsən.

Namərd körpüsündən keçmə deyiblər,
Bu qədər körpünü keçəndən sonra
Minnətli şərbəti içəndən sonra
Yolları-izləri əyəndən sonra
Başım daşdan-daşa dəyəndən sonra,
Mən kimin dalınca gedim görəsən.
Daha o ümidi güdə bilmərəm
Nə gedim qırılmış inam dalınca.
Gedim yarpaqların, qızıl arxların,
Gedim taleyimi yazan dalınca.

O ümidlərə ki, inamlara ki,
O adamlara ki, mən inanırdım,
Döndülər, mənimçin yol qoymadılar
Bir xeyr işimə qol qoymadılar.
Mən kimin dalınca gedim görəsən.
Mən nəyin dalınca gedim görəsən.

avqust, 1996

DARIXIR

Tanrım, nə olsun ki, üzü haqqayam,
Kəsilir ağacım, doğranır qayam.
Bütövüm çapılıb iki şaqqayam,
Yarım sızıldayır, yarım darıxır,
Namusum, qeyrətim, arım darıxır.

Dəvə kin saxlayar, bağışlamaz fil.
Tutub məngənələr saxlayar qəfil.
Bu qədər sıxmazlar adamı qəfil!
Sümüyüm göynəyir, qolum darıxır
Halbahal oluram, halım darıxır.

Qanadlarım neçin uçarı olmaz,
Həmişə biri şil, birisi pərvaz.
Mən asfalt altında torpağam bu yaz,
Toxumum darıxır, yuxum darıxır,
Asfaltı deşəcək oxum darıxır.

Bəlkə də kül olub yanar min ocaq.
Bir palıd düyünü kömür olunca;
Rəhm et bu basmada mən qarağaca,
Ocağım közərmir, külüm darıxır,
Ardımca tövşəyən ölüm darıxır.

Bu həşəm baxçada külü sovrulan,
Sacda çətənəyəm - dəni qovrulan.
Daş altında otam - beli qıvrılan,
Yaşılım darıxır, yaşım darıxır,
Qəfəsdə çırpınır - quşum darıxır.

Gərək bu hökmə də boynumu əyəm,
Mənim dar ağacım göyərir bəyəm?!
Çarmıxa çəkilməmiş asma körpüyəm
Yüküm əyiləndə belim darıxır,

Asmadan asılmış əlim darıxır.

Keçin o meşədən, dağdan, dərədən,
Mənə ğur təsəlli gətirin hərdən.
Əlim boş, ovumdur keçir bərədən,
Kimsənəm darıxır, kəsım darıxır,
İçimdə bir qərib səsim darıxır.

aprel, 1997

XALQIM

Məhəbbətə yer olanda,
Qüdrətlidir bir olanda
Bu imanlı, dinli xalqım.

Düşüb yadlar hiyləsinə
Yad qardaşlar gülləsinə
Ay sinəsi enli, xalqım.

Toxuduğu bütöv xalça,
Öz içində parça-parça,
Həm şiəli, sünni xalqım.

Xəşil kimi daşar birdən,
Sonra qalxa bilməz yerdən
Tez soyuyur cinli xalqım.

Qurtarmaz öz davasından
“Mənəm”, “mənəm” havasından
Böyükkləri kinli xalqım.

Sabir demiş az yaşından,
Xərac alar yoldaşından
Badalağı milli xalqım.

Öz-özünə badalağı,
Qalxdı düşmən tozanağı
Qaldı gözü küllü xalqım.

İnsanlığın söz qaynağı,
Kövrələndə gül yarpağı
Havada üç telli xalqım.

Qurd olmadı bu qurd olan,
Öz şahına manqurt olan,
Dikəl, əyribelli xalqım.

Ömür tab et, zaman sına ...
Nə vaxt düşər məcrasına,
Bu milyonlu, minli xalqım.

iyul, 1997

APARIR MƏNİ

Nə bilim əvvəllər belə deyildim;
Uyuşa bilmirəm bu seyrangaha.
Ağaca, yamaca, qayaya, dağa.
Uyuşa bilmirəm daha.
Təbiətin qədri bilinməyəndə,
Könlümdən bu dərdlər silinməyəndə
Alıb insan dərdi aparır məni,
Şərin yaman dərdi aparır məni;
Havaya çıxıram, yellər aparır,
Torpağa düşürəm, sellər aparır,
Alıb insan dərdi aparır məni.
Allah, ruzi dolu bu zəmiyə bax,
Elə bil qarşımda məbədğah durur.
Uyuşa bilmirəm bu zəmiyə də,
Hər sünbül üstündə bir tamah durur.
Alıb tamah dərdi aparır məni,
İnsanın öz nəfsi üstə vurnuxan
Min bir günah dərdi aparır məni.
Tamahla ha vuruş, əlləş, aparır,
Elə bil gülənlər güləş aparır,
Alıb insan dərdi aparır məni.

İsnişə bilmirəm bala, pətəyə,
Daha yoxdu meylim çəmən-çiçəyə.
Durub bal sözümü, çiçək sözümü,
Bənövşə sözümü, kövrək sözümü,
Ürəklər nazilib eşitməyəndə
Alıb nadan dərdi aparır məni.
Qayada qalıram soyuq aparır,
Dəryada qalıram qayıq aparır –
Alıb insan dərdi aparır məni.,
İsnişə bilmirəm qələm-kağıza,
Özüm də bilmirəm könlüm nə yazsa,
Daha hansı sözüm yerinə düşər?

Min ildir əlləşir, tər tökür qələm,
Bu qayda, bu qanun, bu söz, bu kəlam –
Elə bil heç nəyi eşitmir bəşər.
Şeirlə deyirsən, şeiri eşitmir,
Mehrlə deyirsən, mehri eşitmir.
Elə bil bir adam xeyri eşitmir
Şairi, aqili almır vecinə –
Qaçıram dünyanın birbaş küncünə,
Qalıram arada lap huş aparır,
Qaçsam xarabada bayquş aparır –
Alıb insan dərdi aparır məni;
Aparır, aparır qayıtmaq olmur.

sentyabr, 1997

HƏLƏ Kİ...

Elə hələ deyib hələ dözüürük,
Hələ ki, hələnin hələsiyəm mən
Nə sərhəd tanımaz aşiq Kərəməm,
Nə də xan oğlunun Lələsiyəm mən.

Nahaqlar önündə neçin kiridim,
Qal bu xəcalətdə, ağzı kilidim.
Guya bu dünyada neyləyə bildim,
Deyim ki, təzədən gələsiyəm mən.

Bekar əl neçin də sözümə baxsın,
Əlimin üzü yox üzümə baxsın.
O hansı ümiddir bizi çağırırsın
Durub arxasınca tələsiyəm mən.

Dayan, durum gedim bazarımgilə,
Dünya bolluğuna ərkim bir gilə.
Qalmışam özümə lap gülə-gülə,
Elə gülə-gülə öləsiyəm mən.

Kimlərə borcum var, dolub siyahı,
Vura bilmədiyim hədəf günahı –
Kəsib barmağımı verib silahı.
Bir namərd hakimin kələsiyəm mən.

noyabr, 1997

GÖYƏRİR

Gəlib bu cığırdan payız keçibdi
Nə əcəb payızın izi göyərir.
Bir çürük almanın toxumu ruhdur,
Bədəni əriyir, özü göyərir.

Bu qızıl atəşdə bədənim yanar
Daha bu payıza çətin dayanar
Bilmirəm, hardasa ruhum oyanar,
Deyərəm könlümün gözü göyərir.

Koğuş ağacların payız kəpəyi,
Bunun şalı gedib, onun örpəyi.
Bir gül budağında solur ipəyi,
Bir pambıq kolunda bezi göyərir.

Qürub naxışında durnalar yatar,
Durnanın ahılı qatarı dartar.
Mən olsəm bir ovuc torpağım artar,
Koroğlu öləndə Həzi göyərir.

noyabr, 1997

* * *

Alqış gedir, yağış gedir,
Min cürə aldanış gedir.
Cıdır düzü - yarış gedir,
Hara gedim mən, Allahım.

Atım taytıya-taytıya,
Yaman qaldım bu meydanda –
Bağrım partlaya-partlaya
Sinəm göynəyə-göynəyə.

Öz daşım la başım əzik,
Öz dişimlə dilim kəsik.
Bu nə mənəm?.. Bu nə bizik?..
Yük altında ölür dövəm
Dizin qatlaya-qatlaya.
Yaman qaldım bu karvandan
Bağrım çatlaya-çatlaya,
Sinəm göynəyə-göynəyə.

Bir aralıq səngimədi,
Dərdim gəldi, ləngimədi.
Baxım görüm rəngi nədi –
Siz allah, o haqqı çəkib
Atın ortaya-ortaya.

Ürəyimdə bir sözüm var
Yanır partlaya-partlaya.
Qalmışam nifrət dişimi
Elə xartlaya-xartlaya.
Guya mən də yol gedirəm.
Atım taytıya-taytıya
Ölüm məndən qabaqdadır
Çatım taytıya-taytıya.

mart, 1998

* * *

Tənha könlüm!
Elə bil ki, havadayam,
Tərəzidə çəkim yoxdur.
İnamlarım parça-parça,
Duyğularım dağım-dağım.
Bu millətin
Böyüyünə ərkim yoxdur.
Kiçiyinə sığınmağım;
Heç bilmirəm hara dönüm,
Heç bilmirəm kimə baxım.

may, 1998

BİR DƏ GÖRƏCƏYİK...

Qazdığımız quyu nə dərin imiş,
Çarpışa-çarpışa qalmışıq elə.
Nə bilim, sıxmaqdan, yıxmaqdan ötrü,
Qarpışa-qarpışa qalmışıq elə.
Əlimiz yaxada, yaxamız əldə
Dartışa-dartışa qalmışıq elə.

Xəyanət daşından, höccət daşından,
Bir də görəcəyik bostanımız daş,
Bu tamah önündə anbarımız boş.
Millətə o qədər əyri baxmışıq,
Bir də görəcəyik gözlərimiz çaş.
Bir də görəcəyik gözlər dəyişib,
Qəzəbdən, nifrətdən üzlər dəyişib.
Vallah, üzümüzə gül açmayacaq,
Daha quşlarımız dil açmayacaq;
Bir də görəcəyik bağlar dəyişib,
Suyumuz quruyub, arxlar dəyişib,
Bulaqlar bulanıb paxırımızdan,
Düşmən sirr alacaq paxılımızdan.
Bir də görəcəyik bölgü dəyişib
Bizim hiyləmizdən tülkü dəyişib.
Çaqqal gödən yırtır, kürkü dəyişib –
Mal-qara aparır naxırımızdan.
Onda nə çıxacaq axırımızdan?
Qorxaq bostanını dovşan basacaq,
Tənbəl zəmisini yovşan basacaq.
Bir də görəcəyik bostan dəyişib,
Böhtandan, öz fitnə-fəsadımızdan
Düşüb bیکar qalıb şeytan dəyişib,
Çoxları çıxacaq boy davasına
Onda biləcəyik, cırtdan dəyişib
Tələyə, cələyə baş qatılanda
Bir də görəcəyik bütün tinləri,

Bütün keçidləri hörümçək alıb,
O tor kəndirindən adam sallanıb.

Yolları əyəcək əyri əlimiz
Vallah, asfaltımız toz bitirəcək.
Qabar bağlayacaq ayaqlarımız,
Yerdə tağlarımız qoz bitirəcək,
Qarpız yetirəcək budaqlarımız.
Gəl onda bu yurdda baş saxla görüm,
Havadan sallanan daş saxla görüm.

Əlləşə-əlləşə öz-özümüzlə,
Helləşə-helləşə öz-özümüzlə
Bir də görəcəyik həddən çıxmışığ,
Sərhəddən çıxmışığ, xətdən çıxmışığ –
Bir də görəcəyik vətən boş qalıb,
Köhnə yurd yerində beş-on daş qalıb.
Bir də görəcəyik...

Siz allah, bəsdirin bir əl saxlayın,
Sığırçın uçmağa bir çöl saxlayın.
Bizimçün ölməyə bir yer saxlayın.
Dayanın, yaxası cırılmışlarım,
Durun, ay düyməsi qırılmışlırım.
Başçılar, daşçılar, a savaşılar,
Qəzəblər, qisaslar, küsülər, durun.
Bir-birini yıxan kürsülər durun,
Daha doydunuzmu, gödəndaşlarım,
Yığıb qurtardızımı, kəfəndaşlarım?
Siz allah, dayanın vətəndaşlarım,
Bir görək bu dünya hayana gedir,
Bir görək əkində, biçində nə var,
Bir görək sünbülün içində nə var –
Bu Vətən, bu torpaq heyfdi, vallah!

oktyabr, 1998

YUNİS İMRƏNİN RUHUNA

Qoy çağırsın ruhun məni,
Yunis İmrə, bəsdı mənə.
Gorun birdi, qəbrin doqquz,
Versən biri bəsdı mənə.

Gedim ömrün tamamında,
Məzarının daş damında.
Qalım sənın məqamında,
Məqam yeri bəsdı mənə.

Bu dünyaya nəçin uyum,
Ötdü günüm, axdı suyum.
Baş daşına başım qoyum,
Yunis piri bəsdı mənə.

Gəlmiş olum, getmiş olum,
Muradıma yetmiş olum.
Sənın kimi dərviş olum –
Ocaq sehri bəsdı mənə.

Dünyaya yox haqqın izi,
Əyridi daş-tərəzisi.
Bilməzlər nə bilər bizi
Torpaq mehri bəsdı mənə.
Yunis İmrə, Yunis İmrə,
Ölə bilim birdən-birə.
Uçum o uçduğum yerə,
Ruhum diri bəsdı mənə.

oktyabr, 1998

BU MƏDDAHLAR

Allah, bu məddahlar yordular bizi,
Tapıb damar-damar qırdılar bizi.
Robota döndərib qurdular bizi...
Vay bu tərifçilər,

bu tərifçilər

Xeyri qılıqdayıb öldürən kimi,
Fili qıdıqlayıb öldürən kimi
Bizi gülə-gülə öldürəcəklər
Sonra bizi bizə güldürəcəklər.

Tərifdə yayılıb xəmir olmuşuq,
Belə məddahlara dözmək olubsa.
Vallah, biz daş olub, dəmir olmuşuq.
Tərif üstümüzdən əriyib gedir.
Ruhumuz uyuyur məsti-xumarda.
Saçımız tumarda əriyib gedir.
Üzümüz sığalda əriyib gedir.

Aman bu tumarçı, bu sığalçılar.
Aman bu dəfçilər, bu qavalçılar.
Bizi çala-çala öldürəcəklər.
Sonra bizi bizə güldürəcəklər.
Paxıra çəkməyə qalay qalmadı,
Daha söz qalmadı, haray qalmadı.
Bu tərif altından çıxmaq olarmı?
Ölkəyə boylanıb baxmaq olarmı?

Hələ gedib yataq fil qulağında,
Vallah, bizdə daha qulaq qalmadı.
İtib bədənimiz söz dolağında,
Daha dolamağa dolaq qalmadı,
Dildə yalanmağa yalaq qalmadı –
Vay bu yalaqçılar, bu dolaqçılar,
Durub gülə-gülə kəfən tikənlər,

Pambıqla baş kəsib tənzip bükənlər
Vallah, axır bizi öldürəcəklər,
Sonra bizi bizə güldürəcəklər.

Bənzədilən haray, bənzədən haray.
Yerdə dağ qalmadı, göydə Günəş, Ay,
Tərifdən söz qaçdı, kitab qalmadı.
Başda tac, üzdə də niqab qalmadı,
Peyğəmbər qalmadı, imam qalmadı,
Əridi canımız tamam qalmadı.
Allah, bu məddahlar qırdılar bizi,
Robota döndərib qurdular bizi –
Təzədən burdurub qurduracaqlar
Vallah, bu məddahlar qarağac kimi
Milləti havada qurudacaqlar.

iyul-avqust, 1998

KÖNLÜM

Könlüm qaragüruhçular,
Bolluğunda dura bilmir.
Bəzəyini vurduğum söz,
Ömrüm boyu zəhmət çəkib
Qulluğunda durduğum söz,
Qulluğumda dura bilmir.
Düçar oldum
Öz-özümlə savaşıma.

Yalan dünya, kalan dövlət,
Vergisini alan dövlət
Axır gəlib
“üç badamla bir qoz” verdi
bu yaşıma.

Hanı ədəb-ərkan əhli?
Sən də bazar, dükan əhli,
Nə baxırsan boş əlimə,
Boş əlimi vur başıma.

Qurtarmadıq boğanaqdan,
Kəndir keçdi doğanaqdan.
Ələk çıxdı sağanaqdan
Fırladıram boş-boşuna...

avqust, 1998

TƏZƏLƏNSİN

Təzə duman, köç bu dağa,
Qoy köhnə dağ təzələnsin.
Qoca palıd cavanlaşmaz,
Üstə yarpaq təzələnsin.

Könlüm vardı şən yerində,
Bağ yeri, gülşən yerində.
Qoy indi kövşən yerində
Alaq-malaq təzələnsin.

Köhnə eşqim, söylət məni,
Tənhalığa öyrət məni.
Hicran dərdim göynət məni
Sinəmdə dağ təzələnsin.

Ay Musa, o gizli hücrə,
Hanı sənə kefi içirə.
Qoy indi də ruhun içrə.
Cənabi-haqq təzələnsin.

iyun, 1998

A VİCDAN ƏZABIM, ÜSYAN ƏZABIM

Çox qədim bir palçıq vulkanı kimi
Belə pıqhapıqla qaynama, görüm,
Yorğun əsəbimlə oynama, görüm,
A yatmış vicdanım, nə oyanmısan?
Oyanıb qəsdimə nə dayanmısan?..

Bu əl tünlüyündə əlim yerimir,
Bu bağ yoxuşunda dizim yerimir,
Sözüm çiliklənilb tökülür yerə;
Bu söz tünlüyündə sözüm yerimir.

Boylanıb baxıram haqq tərəflərə,
Baxışım yerimir, gözüüm yerimir
Gözümü, dilimi danlama belə
Daş altda əlimi danlama belə,
A vicdan əzabım, öldürmə məni.

Görürsən bu yükü çəkə bilmirəm,
Görürsən bu şumu əkə bilmirəm.
Bu işbazlar ilə işim yerimir,
“Dişdilər” yanında dişim yerimir.

Sən də bir tərəfdən diş sındırırsan.
A xəşil vicdanım,
Xəcil vicdanım,
Bu soyuq xəmiri qaynatma belə,
Məni öz yerimdən oynatma belə.

Daha yolum yoxdu o yoldan ayrı,
Yox aç bilmədim o qapıları
Sökmə torpağımı a gizli çeşmə,
Vurub damcı-damcı daşımı deşmə
Qırma damarımı, sökmə könlümü.
Köhnə bir sərgüzəşt adamıyam mən,

Bir barış, bir güzəşt adamıyam mən.
Haqqım tapdananda tənha oluram,
Bu qədər danlama yalqız olanı
Biçarə qalanı, tənha qalanı.

Lap yüz il dözəndir öz qabığında,
Qıjı toxumusan qabında dayan,
Elə o əvvəlki tabında dayan
Çırtlama, çatlama, partlama görüm.
Kəsmə damarımı, tökmə qanıma.

Zamanın bu ağır havalarında,
Mişarla ağacın davalarında
Budağım kəsilib, qolum qırılıb,
Kötüyüm üstündə zülm qurulub,
İndi pöhrələnib neyləyəcəyəm?
Təzədən hirsimi göyertmə belə,
Gəl burub içimi göynətmə belə
A vicdan əzabım, öldürmə məni.

Üsyanı yatırılmış qulam, durmuşam,
Asfaltı döşənmiş yolam, durmuşam,
A asfaltı deşən otum, əncərim,
A paslı qınını kəsən xəncərim.
A gül yarpağında arı neştərim,
Nə yaman oyursan bağrımı belə,
Artırma acımı, ağrımı belə.

Nə düşünlənmişən bağrım başında,
Nə közə dönmüşən gözüm yaşımda?
Sökmə ürəyimi a gizli çeşmə,
Vurub damcı-damcı daşımı deşmə.
A vicdan əzabım,

üsyən əzabım
öldürmə məni.

fevral, 1999
Bakı

BÖYÜYÜR

Pətəyim boğulur qatı tüstüdə,
Kötəyim böyüyüb özümə dəyir.
Ətəyim uzanıb dizimə dəyir.
Dilim boş sözümə nökrəçilikdən,
Əllərim yorulub bekarçılıqdan
Əlim ətəyimdən uzun böyüyür,
Canımda bir mələr quzum böyüyür.
Yumruğum böyüyür, qoruyun məni.

O nədir sallanır yarpağım üstə,
Sünbülüm həşəmdir torpağım üstə,
Qanqalım lap buğum-buğum böyüyür.
Bekar torpağımda özgədən gələn
Buyruğum böyüyür, qoruyun məni,
Qulluq qul sözündən yaranıb yəqin
Qulluğum böyüyür, qoruyun məni.

Cələm havadadır, tələm cığırda
İndi başqa tuthatutum böyüyür,
Yoxdu quşum hində, malım naxırda.
Özgə çolpalarda budum böyüyür –
Belə böyüməkdən qoruyun məni
Özümü əyməkdən qoruyun məni.

Əlimin abırı, tumarı gedir,
Ovcum böyüdükcə borcum böyüyür.
Yolumun rahatı, hamarı gedir
Yetim cığırlarda otum böyüyür.
Hər tində bir dedi-qodum böyüyür.
Dilləri ağzından çıxır çoxunun
Küçələrdə lotu-potum böyüyür
Allah, qoru məni küçələrimdən
O qanlı-qadalı gecələrimdən.
Atılan daşlardan itib bostanım,

Torpağım daralır, göyüm kiçilir,
Böyüyür məzarım-məzaristanım.
Əsəbim, qəzəbim çıxır ölçüdən,
Hirsim böyüdükə həbsim böyüyür,
Böyük azadlığa nəfsim böyüyür,
Zindanım böyüyür, qoruyun məni,
Şeytanım böyüyür, qoruyun məni..

yanvar, 1999

Bakı

GƏLDİM ŞEİRİMİ YAZMAĞA

Gəldim şeirimi yazmağa,
Alıb yorğun ürəyimi
Gül yarpağından asmağa.

Bu daş üstə oturmağa,
Qəzəbimi yatırmağa,
Xoş duyğumu ayılتماğa,
Öz-özümə qayıتماğa
Nə yaxşı ki, gələ bildim.
Nə yaxşı ki, bu yamacın
Gül üzünə gülə bildim.

Göyüm duru, yerim duru,
Alıb könül hisslərimi
Arx suyunda yuduzdurum.
Nəfəsimin hisi, pası
Qaraltmasın bu çəməni.
A dağ çayım, götür məni
Xəbisliyin, paxıllığın
                    əlindən al.

Xumar yelim,
götür məni
Bədxahların əlindən al.
Mən ki, orda ölmüşəmmiş –
Paslı, hirsli bir ocaqda qalmışam,
Qırılmışam, kəsilmişəm,
canlanmışam

Bir ölçüdə rəndələnib
 Bir biçimdə kündələnib
 Başqalaşib itmişəmmiş -
 Burda gəlib dirilmişəm...
 Yolumu gec bilirmişəm...
 Yeri itmiş qəbirlərdə
 Daşam elə, otam elə.

O rəndədən,
o kündədən çıxıb gəldim,
Dağlar, məni adam elə,
Qayam, məni adam elə.

Dərmanımı qoy arayım –
Bir çiylək yarpağıyla,
Bir söyüdün qabığıyla
Daşqalaqdan
Daş yaramı qoy sarıyım.

Bu təbiət amalıdır -
Ah, bu torpaq nə vaxtacan
Bizdən günah yumalıdır,
Bizdən tamah yumalıdır?!

Nə yaxşı ki, gülə bildim,
Bu yamacın gül üzünə
gülə bildim,
Gəldim şeirimi yazmağa,
Sonra alıb qələmimi
Gül yarpağından asmağa...

27 aprel 1999
Buynuz-Bakı

QUZEY

Nəmli xəzəlləri titrəyib əsən,
Taledən kölgəli, üstü çən quzey.
Həmişə gəlməyə qışı tələsən,
Həmişə baharı gecikən quzey.

Yəqin güneylərdən gəlir bu səda,
Yayılmış sabahın nuru aləmə.
Gəlmədi bu yayın günortası da,
Bu quzey doyunca bir günəş əmə.

Qabığı elə bil qara sürmədi,
Dibində qaralır otu, ələfi -
Bütün ömrü boyu günəş görmədi,
Quzey ağacının quzey tərəfi.

Yarıqaranlıqda açılmaz kefi,
Eh, üzü kölgəli yaşamaq çətin.
Quzey ağacının quzey tərəfi -
Doğmadı günəşi bu məmləkətin.

Qovuşur bədənim, donur kürəyim,
Bulud başım üstə dönüb tüstümə.
Quzey ağacına bənzər ürəyim,
İşığın kölgəsi düşür üstümə.

Doğmadı günəşi bu məmləkətin,
Biz başqa ümidlə çıxmışdıq yola,
İşıq kölgəsində yaşamaq çətin,
İşıq ola-ola, gün ola-ola.

Bir div nəfəsindən titrəyib əsən,
Əjdaha kölgəli, üstü çən mənəm.
Həmişə gəlməyə qışı tələsən,
Həmişə baharı gecikən mənəm.

aprel, 1999
Buynuz

GÜNÜMÜZÜN MƏNZƏRƏSİ

İndi əlin ələ əl köməyi yox,
Xoş söz diriltməyə dil köməyi yox,
Bu tamah içində, bu nəfs içində
Yazığa, məzluma el köməyi yox.
Nə qalan kimiyəm, nə ölən kimi,
Ola bilməyənlə ol köməyi yox.
İtib cığırımız, azıb itimiz,
Başqa möcüzədir cəmiyyətimiz.

O buna dayaqdır, bu ona sarı
Yamanca kefdədir div adamları
Rəfdə divimizin canı şüşədə,
Şair Zakir demiş kef adamları –
Erkəyi, dişisi yaman peşədə
Elə bizik qalan bu əndişədə.

Ayağı altında quyu qazılı,
Min-min Məlikməmməd tükdən asılı,
Kəndirimiz belə, çatımız belə,
Qantarğa görməyib atımız belə.
Ürgəmiz bu cürə düynlü çidar,
Quşumuz belə cür cələ görməyib,
Tülkümüz, bu sayaq tələ görməyib,
Badalaq görməyib mərdimiz belə -
Kələfi açırıq xəyanət çıxır,
Cin, şeytan yolunu xəttimiz belə?...

O hansı bölgədir, hansı ərazi?
Əyriyə, oğruya nə daş-tərəzi...
Gizlidə belə cür yalan, aldanış,
Aşkarda bu cürə bazar olmayıb.
Əli ətəyindən uzun bekarlar
Canından bu qədər bezar olmayıb.
Heç vaxt rəiyyətlə şah arasında

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Belə hündürlükdə hasar olmayıb.
Hasarımız belə, səddimiz belə -
Üsyanımız belə, həddimiz belə -
İtib cığırımız, azıb itimiz,
Başqa möcüzədir cəmiyyətimiz.

5 may 1999
Buynuz

KORİNFAR

Ey qan duruldanım ürək çəkənim
Çarxı dönsün deyə, fırlansın deyə,
Dünyada ən ağır yedək çəkənim!
Korinfar! Korinfar! –

fırlat bu çarxı,
qaynat bu arxı –
Hər cürə dərmanla keçməz bu azar,
Sən dərman deyilsən, səndə nəşə var.

Zamanın felindən, qovhaqovundan,
Əjdaha ağzından, div tilovundan,
Zülümdən, zindandan, çarmıxdan çıxıb,
Min dəfə oxlanıb, o oxdan çıxıb,
İnamı alınıb, var-yoxdan çıxıb
Gəlib son nəfəsə çatan könlümü,
Bütün sevgiləri daşqalaq olub
O daşda ölümcül yatan könlümü
Nə yaxşı oyada bilirsən belə
Odumu soyuda bilirsən belə –
Hər cürə dərmanla keçməz bu azar
Korinfar... Korinfar...
səndə nəşə var.

Korinfar, Korinfar –
Sarı mələyim
Ey yaşıl çəməndə qaymaq çiçəyim,
Aşıq Ələsgərdə “sarı köynəyim”
Sənin əlacında, təbibliyində
Nə yaxşı uyudu mənim ürəyim.

Bu ağır saatda axır yoldaşım
Sarı yanağımda bir qətrə yaşım –
Ovcumun içində sarı kəhrəba -
Sən dərd cövhərindən yaranmısan ki,

Son qoya bilirsən dərdə, əzaba.
Korinfar... Korinfar
səndə nəşə var – Könlümün qaranlıq dibində
qalan,
Yuyulmuş köynəyin cibində qalan,
Sevgi məktubunun yumru tikəsi,
Sən ey bülbülümün girdə gözləri
Ayılt ürəyimi, ayılt o səsi -
Gəl yapış qolumdan sarı ümidim,
Bir də yavaş-yavaş qalxım ayağa
Durub o sevgimin dalınca gedim.

Vay yenə ürəyim!..
yetiş dadıma!
Baxıram qürubda bathabatıma.
Ömürdən sonrakı susqun ürəyim
Gəlib birdən-birə düşüb yadıma –
Ələnmiş ələyin boş sağanağı
Köhnə radioların boş tağalağı
Gəlib birdən-birə düşür yadıma,
İçində ovulub qırılıb qalan
Bir dirsəkli valın bükük biləyi,
Bir yol qırağında vurulub qalan,
O araba çarxı düşür yadıma
Bir dərə dibində yorulub qalan
Pərləri üzülmüş, suyu süzülmüş
Bir dəyirman arxı düşür yadıma.
Korinfar! Korinfar, yetiş dadıma.
Sən qaynat arxımı,
Fırlat çarxımı.

Korinfar, Korinfar - Köçür durnalar,
Deyəsən, dumanlar çökür aşağı,
O qara buludun çiyində yük var,
Belində qürubun qızıl qurşağı
Korinfar, Korinfar,

Sarı mələyim
Aşıq Ələsgərdə "sarı köynəyim".

Sən ey bülbülümün girdə gözləri,
Göyərt ürəyimdə şirin sözləri
Gəl yapış qolumdan
Sarı ümidim,
Bir də yavaş-yavaş qalxım ayağa
Durub o sevgimin dalınca gedim!

2 noyabr 1999

Buynuz

RUHUMLA SÖHBƏT

1

Gözəgörünməzim, can tutalcağım,
Salam, Ruhum, salam!
Salam dustağım!
Hərdən özüm kimi boylanıb göyə,
Qışqırma içimdə azadlıq deyə.
Səni buraxmaram, yalvarma yetər,
Təqəti, mayası sənsən canımın
“Sanma bircə ləhzə keşikçim yatar,
Fikri qalıb məndə nigahbanımın?”
Bütün gündüzümdə, gecəmdə oxu,
Ayağım keşikçi, dilim keşikçi -
Olmaz ki, nəyəsə etibar edim.
Özümü yox edib, səni var edim.
Qışqırma içimdə, azadlıq deyə -
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə,
Azadlıq gəzirəm elə özüm də...

2

Lap deyək xəyal tək uçurum səni,
Əlimdə quş kimi qaçırım səni –
Qartal caynağında quş azad deyil,
Saray divarında daş azad deyil.
Belə qeyli-qalda baş azad deyil,
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə -
Məşə azad deyil şər baltasından
Sahillər qurtulmaz sel xatasından.
Lap deyək bülbüllər qəfəsdə deyil,
Axı onların da başqa ahı var.
Pətəkdə azadlıq yoxdur şahı var.
Söhbət şahda deyil, nəfəsdə deyil.
Pətəklər, şanalar nədən ötrüdü,
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə
Qışqırma içimdə azadlıq deyə...

3

Biz qisas adamı, zor adamıyıq,
Biz qarmaq adamı, tor adamıyıq –
Bəs qayda-qanunlar, fərmanlar necə –
Hökmlər, divanlar nədən ötrüdü,
İlanı hərləyib cizda saxlayan
Ayıq pasibanlar nədən ötürdü,
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə.
Sürünün örüşü, atın örüyü,
Yetən hər otlağı otlaya bilməz.
Nə qədər qurd ağzı, şir pəncəsi var,
Cüyürlər qıçını qatlaya bilməz.
Hərənin başında bir cürə hədə,
Zirvələr, tufanlar əlində girinc
Ağac var başının üstündə rəndə,
Zindan var başının üstündə çəkic –
İnsan yonulmalı, əyilməlidir:
Yonula-yonula məmnunam deyər –
Əzənə təriflər deyilməlidir.
Toplar, topxanalar nədən ötrüdü?
Yalan ayaq tutub yeriməlidir.
Çaplar, çapxanalar nədən ötrüdü?
İçimdə qışqırma azadlıq deyər,
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə...

4

Ruhum, sən özün də bağışlayırsan,
Mənim hər işimi alqışlayırsan
Tərif də deyirsən günahlarıma,
Günahla açılan sabahlarıma,
Əyri əməlimə rəvac verirsən
Axı bundan başqa nədir əlacın
Bəs kütlə, bəs məhkum nədən ötrüdü?
O qurum, bu qurum nədən ötrüdü?
Azad dil nə gəzir bu yer üzündə,
Azad el nə gəzir bu yer üzündə,

Qışqırma içimdə azadlıq deyə...

5

Dəryaz varsa, çəmən biçilməli,
Körpü var, belindən keçilməli,
Çox şey arşın varsa, ölçülməli –
Bəs sədlər, sərhədlər nədən ötrüdü?
Bəs insana hədlər nədən ötrüdü?
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə,
İçimdə qışqırma azadlıq deyə...

6

Bu dünya Kəbədən ibarətdirsə,
Haqqa, ədalətə ibadətdisə,
Bir az sənin üçün savab toplayıb,
Sonra da Cənnətə ziyarətdisə -
Bu qədər hiylələr, fitnə-fəsadlar.
Bəs günahxanalar nədən ötrüdü?
Zorlar, zorxanalar, cəbbəxanalar,
Bu silahxanalar nədən ötrüdü –
Şeytanın gücünü bildirmək üçün?
Ancaq vurub, yıxıb öldürmək üçün?
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə...

7

Doğru da, kələk də yaşamalıldı,
İnsan yeddi rəngdə yaşamalıldı.
Gərək oddan keçib əzab çəkəsən.
Ya gərək qan verib, ya qan tökəsən.
Sarıdan keçəsən payız çağında.
Soyuqdan keçəsən qarın ağında
Yazın yaşılında gülüstan görüb
Sonra uralanmış bostan keçəsən,
Qarada yaşayıb, yasdən keçəsən,
Sonra göy!
Yox ruhum, o bizim deyil

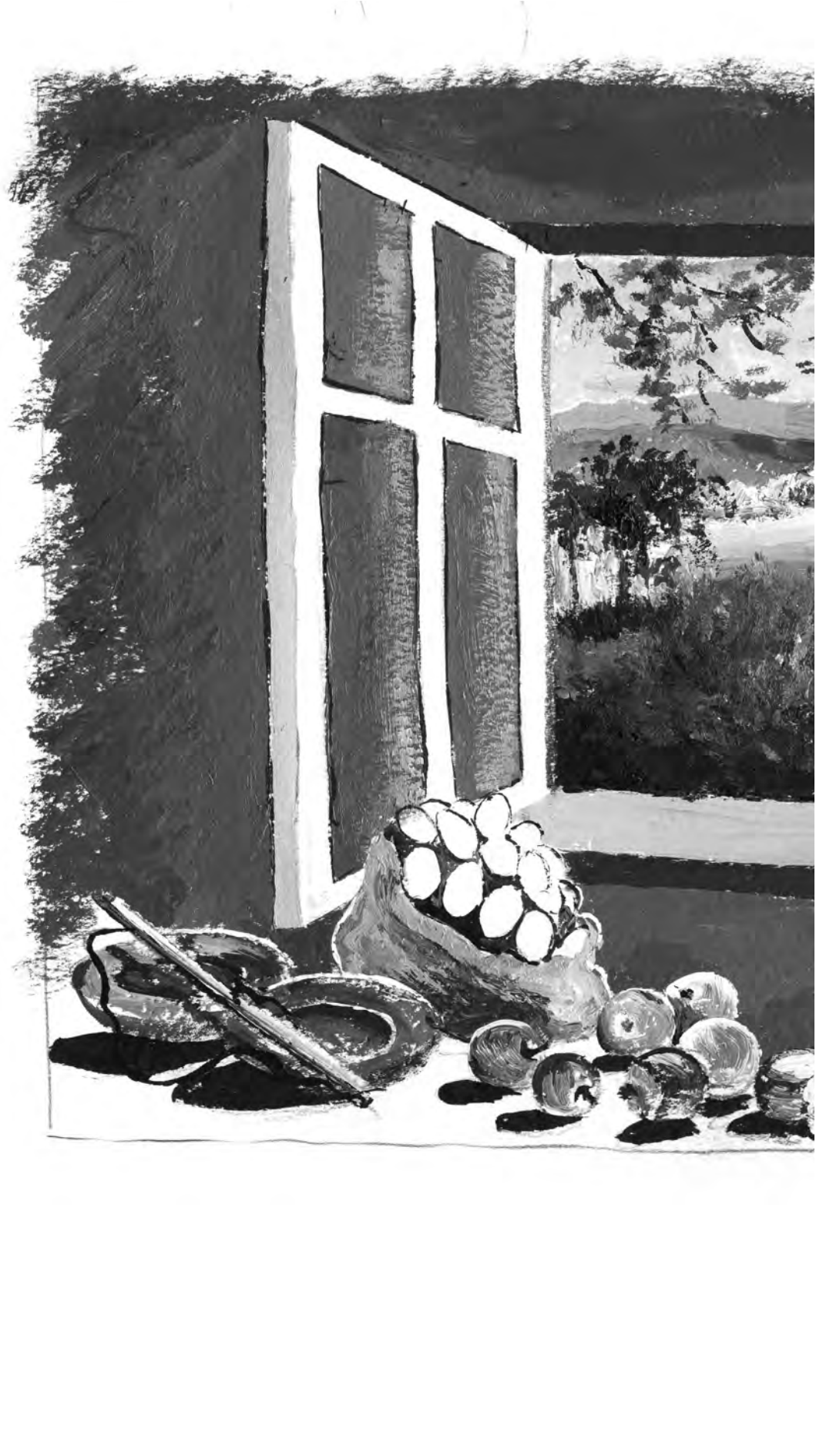
O icazə deyil, o izn deyil,
Bizi buraxmazlar o maviliyə,
O dünyaviliyə, səmaviliyə
Ancaq siz yetərsiz -
Sonra mələklərlə çiyindəş olub
O yüksək məqamı məkan edərsiz –
O asudəlikdə, münəvvər azad.
Ah o mavi dünya səmavi həyat –
Bizi buraxmazlar o maviliyə -
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə
Qışqırma içimdə azadlıq deyə...

8

Yaman darıxırsan axır zamanlar
Darıxma könlümdə bəzi gümanlar,
Qoy görüm canımdan hansı can gedir,
Qoy gedim ayağım haracan gedir,
Əllərim haracan uzanır hələ
Qoy görüm gözlərim haracan baxır,
Tamahım nə qədər qazanır hələ,
Doydurmaq olurmu gözümlü görüm,
Aman, bu vuruşlar, bu çarpışmalar
Nə qədər kölgəli üzümü görüm?
Tanrım? Götür məni o maviliyə
Mən də bir Ruh kimi özümü görüm -
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə.

22 yanvar 2000

TƏRƏZİ

Çekidən arxayın salardə bizi
Baxardə zamana, vaxta gözləri
El kasad olanda tənəzziminizin
Üşüyüb ağılarda taxta gözləri

TƏRƏZİ

İndi də yadıma salıram hərdən,
O asma, taxtagöz tərəzimizi.
Bir gözündə alma, bir gözündə dən,
Çəkiddən arxayın salardı bizi.

İpi düyün-düyün, taxtası çat-çat,
Amma gəl qızıl çək, səhv eləməzdi.
Ortağı onunla böldü bir elat,
Ev-ev, qonşu-qonşu əllərdə gəzdi.

Eh, o tərəzidə min cürə varla
Göz ki, boşalırdı, göz ki dolurdu;
İrili-xırdalı yumurtalarla
Toyuq günahını çəkmək olurdu.

Çəkdiyinə möhür basılmışdı ki,
Mis kasa, mis nimçə - budur çəkisi.
İplə boğazından asılmışdı ki,
Nə varsa düzünə, haqqına çəksin.

O da ömür idi, qayğısı min-min,
Baxardı zamana, vaxta gözləri.
El kasad olanda tərəzimizin
Üşüyüb aqlardı taxta gözləri.

Yəqin ki, üşüyüb ağlamaz indi,
Ağlayan gözü yox, danışan dili.
O bir xatirəydi, könlümdə dindi,
Bağlandı bazarı, ötdü mənzili.

Bəlkə hər çəkisi bir haqq sözüydü,
Onunla seçərdik yaxşı, pisi də.
Köhnə tərəzimiz elin gözüydü,
İndi şey çəkilməz o tərəzidə.

fevral, 1980

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

---

* * *

Bəlkə də borcundan çıxmadım, Vətən,
Ömür bahar deyil bir də qayıtsın.
Ölsəm də, qoynunda qoy ölüm ki, mən
Çürüyüm, bir ovuc torpağın artsın!

* * *

Burda hər meşənin min cür ağacı,
Burda hər ağacın yamyaşıl tacı.
Burda hər tac üstə sarmaşıq saçı,
Hər saçın küləkdən darağı vardır.

Burda hər budağın şeyda bülbülü,
Burda hər bülbülün qönçə bir gülü,
Burda hər qönçənin yaşıl bir tülü,
Hər tülün xırdaca saçağı vardır.

Burda hər yamacın çiçəkdir daşı,
Burda çiçəklərin şəhdir göz yaşı;
Burda şəh damlası bir üzük qaşı,
Hər qaşın qızılı qurşağı vardır.

Burda sərər düzə lalələr xalı,
Burda hər xalının qara bir xalı...
Hər xalda şirin bir şair xəyalı,
Burda hər xəyalın oylağı vardır.

Burda qayaların daşdır suvağı,
Burda hər daş üstə qartal caynağı,
Caynaqlı hər daşın bir buz bulağı,
Burda hər bulağın qonağı vardır,
Harda bu saydığım gözəllik olsa,
Orda Azərbaycan torpağı vardır.

1963

LALƏ

Utancaq gəlin tək çəkinib əvvəl
Bürünər bir yaşıl duvağa lalə.
Yırtıb örpəyini baş qaldıranda,
Bənzər təbəssümlü dodağa lalə.

Yel əsib duvağı salar üzündən,
Görərsən xal qoyub yanağa lalə.
Yağışlar yuyanda ləçəklərini
Çəkər saçlarını darağa lalə.

Xoşlanar günəşin od nəfəsindən,
Verər sinəsini qabağa lalə.
Qərənfil, bənövşə solub gedəndə,
Bənzəyir bir qərrib qonağa lalə.
Arılar yük olub qonar üstünə,
Gah sola əyilər, gah sağa lalə.

GÜLLƏ GƏZDİRƏN MARAL

Bir namərdin gülləsi
Ürəyimdən yan keçib,
Bədənimdə qalıbdır.
Odu məni alıbdır
Güllə zəhərdir, zəhər...
Qoy qanıma işləsin,
Qoy canıma işləsin,
Bir südümə dəyməsin,
Bala böyüdürəm mən.
Həyat eşqi gözümdə,
Qan ləkəsi izimdə.
Düşmərimi bəsləyib
Gəzdirirəm özümdə.
Mənim yüküm daş deyil,
Mənzilinə yetirim
Mənim yüküm duz deyil,
Su dəyəndə itirim.
Bir göz giləsi boyda
Bədəndəki qurğuşun
Dağdan ağır yük imiş.
Yükü güllə olanın
Dərdi nə böyük imiş!
Qoy yansın naşı ovçu
Tüfənginin ağzından
Gülləsini almışam,
Ölməmişəm, qalmışam...

TƏBİƏT YATIR

Çalalar, çuxurlar hamarlanıbdır
Quşlar bir dən üçün qubarlanıbdır
Qanadı altına salıb başını,
Sərçələr otürür qarlı qışını.
Baxıram bu ağac nararmududur
İndi nararmudu qar armududur.
Bəs bu ağacdələn kimi oyadır,
Təbiət yatır.

Deyəsən bu yellər uzaqdan gəlir,
Bir gözəl dan üzü bulaqdan gəlir,
Köksünə sığmayır ürək sevinci,
Düşür saçlarına qar inci-inci.
Elə bil başına örtüb ağ cuna,
Bir topa qar sıxıb qoyur ovcuna
Sonra da əlində atıb oynadır,
Təbiət yatır.

Böyürtkən kolları sən görən deyil,
Şimal ayısıdır durub elə bil.
Tikanlar yırtanda ağ yorğanını,
Yenidən qar nənə gözləyir onu.
Dovşanlar kol-kosda otürür qışı,
Dələn otağı ağac koğuşu
Ayı mağarası yoxsul bir çadır...
Təbiət yatır.

Hələ ağaclara balta çalan var,
Bilir ki, izini gizlədəcək qar.
O, çıxıb evinə arxayın dönər,
Ağacın qar altda yarası göynər.
Bura meşəbəyi nə zaman gələr,
Bir də kötöklərə ilişsə bilər
Namərdlər meşəni hey vurub-çatır...
Təbiət yatır.

Görəsən ürəyim kimi soraqlar...
Əyilib yollara qarlı budaqlar.
Keçir yollarımız bir ağ tuneldən,
Sökülür bu tunel adicə yeldən.
Qardan papaq qoyur papaqlarımız,
Üşüyür maşında ayaqlarımız;
Adamlar mənzilə tələsir, çatır,
Təbiət yatır.

DAĞLARA DƏNİZ GƏLİB

Dağların arasında
Dəniz olub ağ duman.
Dağlara dəniz gəlib
Baxıram heyran-heyran.
Hər səmaddan bir taya,
Hər buluddan bir əlçim,
Hər dəryadan bir içim
Yığılıb dəniz olub.
Dağların arasında
Sıxılıb dəniz olub.
Görünür yorğun düşüb,
Dərəyə lövbər salıb,
Bir az yatmaq istəyir.
Göyləri çox gəzibdir,
Qayalı dağ istəyir.
Dağlara dəniz gəlib
Sahili sıldırımlar.
Dincəlir bu dənizdə
Şimşəklər, ildırımlar;
Dağkəlilər yol azıb,
Cüyürlər çaşbaş qalıb.
Qağayının yerini
İndi də qartal alıb...
Səhər şəfəqlərilə
Yanır dənizin üstü.
Dəyir sahil daşına,
Doğranır əlçim-əlçim,
Burulur tüstü-tüstü.
Bəh, dağların gözündə
Bu nə şirin uyğudur,
Bu nə zərif duyğudur,
Bu nə gözəl xəyaldır!
Hələ külək əsməsin, -
Göyün bağı sökülər;
Dəniz doluxsunmasın,
Suya dönüb tökülər.

İSGƏNDƏR QUŞLARI

Al günəş qayaya çilər nur, tökər zər...
Baharda uçarlar bəxtəvər-bəxtəvər,
Bir kimsə bilməz ki, ömr edir nə qədər,
Qartaldan asılı günləri, yaşları -
İsgəndər quşları.

Qanadlı quşlara dağ hamar, daş hamar...
Nə buğda zəmisini, nə müftə dəni var,
Nə əldən-ayaqdan minnətli dən umar
Ot ilə, qum ilə qarışar başları,
İsgəndər quşları.

Sərçələr ev quşu, bağ quşu olubdur,
Bu quşlar əzəldən dağ quşu olubdur.
Nəğməsi qayaya, dərəyə dolubdur,
Nəğməylə dindirər dağları, daşları
İsgəndər quşları.

Yuvası haradır - bir daşın çalası,
Uçqundan qırılsa bir yuva balası,
Bir onda düşərlər taledən narazı,
Yığışib, çığışib tökər göz yaşları
İsgəndər quşları.

Hər bulaq suyundan içərlər bir gilə,
Hücumla girərlər qayanın bərkinə.
Dağkəli belinə qonarlar erk ilə,
Yol azan kəkliklər olar tay-tuşları
İsgəndər quşları.

Bu dağlar, bu göylər... yorulmaz bir qanad...
Qayalar, dərələr romantik bir həyat...
Nədənsə fikrimi cəzb edər hər saat,
Uçurar könlümü yuxarı, yuxarı
İsgəndər quşları.

iyun, 1968

ÖMRÜMÜN BİR PARÇASI

Dedim: ov günlərimdən
Nə qalib yaddaşımda;
Neçə-neçə mənzərə
Gəlib durdu qarşımda.
Bir gecə sakitliyi,
Bir səhər toranlıığı,
Bir zirvə aydınlığı,
Bir dərə qaranlığı,
Qismətinə nə qədər
Su düşən, bulaq düşən
Qayaları yalayan
Bir çay qalib yadımda.
Suyuna qonaq düşən
Bir ay qalib yadımda.

O yerlərdə gəzməmiş
Yer qoymadım bir qarış.
Mən əlimi çaxmağa
Atmağa vaxt tapmamış,
Tüfəng kimi açılıb
Güllə kimi atılan
Bir dağkəli sürüsü
Qaçan qalib yadımda.
Bir ovçu peşmanlığı,
Bir ov uğursuzluğu
Yaman qalib yadımda.

Yolların dolaması,
İsgəndər quşlarının
Qum yeyib dolanması,
Bu havayı yeməklə
Bu quşların qartala
Havayı yem olması,
Daş altında gizlənən –

Qanadlı gözəllərin
Bəxti qalib yadımda.
Qartalların zirvədən
Taxtı qalib yadımda.

Sıldırımdan aşağı
Qorxa-qorxa baxmağım,
Bir qaya axarında
Daş seliylə axmağım,
Qarmalayıb bir daşı
Güclə yana çıxmağım
Sonra orda etdiyim
Tövbə qalib yadımda.

Çiçəklərin, otların
Saralıb quruması ...
Tənha bir bənövşənin
Soyuq daşa sığınıb
Ölümdən qorunması,
Ətəyində günlərlə
Ovçuları gözlədən,
Üstünün dumanıyla
Yollarını gizlədən
Qranitdən hörülmüş
Bir dağ qalib yadımda.
Elə xatirə var ki,
Yatıb, bir də ayılmaz,
Elə xatirə var ki,
Oyaq qalib yadımda.

1968

DAĞLAR

Aranda bürküdən yorğun bir quşdum,
Fikrin qanadında uçdumhauçdum.
Gəlib bir bulaqlı daşını qucdum,
Oldum torpağının qurbanı, dağlar!

Keçmə bu yerlərin şlaləsindən,
Qayalar titrəşər qartal səsindən.
Polad əllərilə göy qübbəsindən
Çəkər ağuşuna dumanı dağlar!

Oynayıb - kükrəyər sel ayağında,
Şimşəklər xal qoyub daş yanağında.
Deyirəm dünyada cavan çağında
Qocaltdın neçə min cavanı, dağlar!

Çəkib qoynunuza gətirin məni,
Alıb ölməzliyə yetirin məni.
Siz Allah, gözətçi götürün məni,
Olum bu güllərin bağbanı, dağlar!

Yüz il suyun olum, ulduzlar payım,
Yüz il qayan olum, torpaq çarpayım.
Yüz il daşın olum, təki yaşayım,
Olum zirvələrin soltanı, dağlar!

Musa, bu yerlərdən uzaq düşmə heç,
Təpə kölgəsində daldalanma, keç.
Arxa da seçəndə dağdan arxa seç,
Ram edər özünə dövranı dağlar!

iyun, 1967

ANA ÖMRÜ

Ana ömrü bir laylanın diliylə
Sənə yanmış, mənə yanmış bir ömür.
Ana ömrü körpəsinin əliylə
Yuxuları oğurlanmış bir ömür.

Ata ömrü davalarda itəndə,
Ana ömrü təklənən bir ömürdür.
İki ömrün cəfasını daşıyıb,
Həsrət ilə yüklənən bir ömürdür.

Ana ömrü balasının gözündən
Baxışıyla sevinc içən bir ömür.
Bəzi nankor övladların üzündən
Son günündə tənha köçən bir ömür.

Bir parçası mətbəxlərə tökülmüş,
Bir parçası bələklərə bükülmüş.
Bir parçası xatirələr dumanı ...
Bir parçası ər ömrünün qurbanı.
Bir parçası oğul toylu-büsatlı,
Bir parçası nəvə eşqli-qanadlı.
Bir parçası qızlarından nigaran ...
Ağuşunda qəzəbləri uyudan,
Dünyamızda hər b odunu soyudan
Ömrümüzə səpələnmiş bir ömür.

yanvar, 1967

MƏNİM KAİNATIM

Dünyaya gəlmədim hayla-harayla,
Bir sakit guşədə
    bir döşdəyəm mən
Gündüzlər günəşlə,
    gecələr ayla,
Səhərlər quşlarla
    görüşdəyəm mən.

Hər yerdə səma var –
    günəşli, parlaq,
Hər yerdə torpaq var –
    çəşməsi qədim.
Mənsə bu torpaqdan günəşə baxmaq,
Bu yerin suyundan içmək istədim.

Gözüm nə qədər ki, işlər uzağa
O düzlər,
    dərələr görüş məskənim.
Budağım havaya,
    köküm torpağa
İşləyən qədərdir
    ülfətim mənim.

Durduğum yerindir aldığım nəfəs,
Mənim ad-sanımı bu torpaq bilər.
Hələ “filan ağac” deməyib heç kəs,
“Filan yerdə bitən ağac” deyiblər.

Hansı çiçəklər ki,
    burda uyuyar,
O çay ki, yanımdan axır sübhədək,
O yer ki, nəğməmi
    eşidib duyar - mənim kainatım
bunlardır, demək.

TORPAQ

Torpaq müqəddəsdir,
Torpaq müqəddəs,
Gərək yadımızdan çıxmasın bu dərs
O, ürək kimidir - satıla bilməz,
Vətəndi,
atadı,
anadı torpaq.

Odur ilk mayası yoxun, varın da,
Soyumaz nəfəsi qışın qarında.
Yerdən ulduzlara uçanların da
Ümidi torpaqdır, qanadı torpaq.

Gərək tər tökəsən hər qarışına,
O da ruzusunu tökə başına.
Quru kəsəyinə,
çopur daşına
Tum səpən deyər ki, canadı torpaq.

İndi ki, xamı da,
yorğunu da var,
O da bir canlıdır bizdən haqq umar.
Bitirər sünbülü iki şah damar:
Bir adı zəhmətdir, bir adı torpaq.

AŞIQSAYAĞI

Yarpaq olub torpağına tökülsəm,
Torpaq olub sellərinlə sökülsəm,
Sel-sel olub dəryalara tökülsəm,
Doymaz gözüüm, doymaz yenə bu eldən.

Qaya kimi şimşəklərə dözümmü?
Şimşək olsam, az ömürdən bezimmi?...
Ömür keçib,
keçib əysə dizimi
Doymaz gözüüm, doymaz yenə bu eldən.

Sahil olub dalğalarla ovulsam,
Dalğa olub küləklərlə qovulsam.
Külək olub səmalara sovrulsam,
Doymaz gözüüm, doymaz yenə bu eldən.

Çəsmə kimi damcı-damcı süzüksəm,
Damcılanıb çiçəklərə düzüksəm,
Çiçək olub vaxtlı-vaxtsız üzüksəm,
Doymaz gözüüm, doymaz yenə bu eldən.

mart, 1973

İNSAN KÖMƏYİNƏ...

İnsan köməyinə ehtiyac duyub,
İşim çətinliyə düşəndə bəzən,
Aldığım,
verdiyim salama uyub
Hər dostu sınamaq
istəmirəm mən.

Nə bilmək olur ki,
taniş-bilişdən
Gördüyüm bir quru söz olacaqsa,
Bəzi dostlarımın,
Sabir demişkən,
Astarı çevrilib üz olacaqsa,
Qalmaq istəyirəm
öz minnətimdə;
Deyirəm
salamlı dostlarım haqda
Qalım
o əvvəlki təsəvvürümdə,
Qalım
o əvvəlki sədaqətimdə.

İxtiyar sahibi dostlar görmüşəm,
İstəsə yox edər hər çətinimi.
Amma stolları önündə hər dəm
Bitmək istəmirəm bir ağac kimi.
Bəlkə heç dediyim göyərməyəcək,
Kiminsə cavabı sərt olacaqsa,
Sözüm qalacaqsa
                əldə, ayaqda,
Mənimçün bu da bir
                dərd olacaqsa,
Qoy qalsın bir yana “baxım”, “görüm” də;
Stollu,

möhürlü dostlarım haqda
Qalım
o əvvəlki təsəvvürümdə,
Qalım
o əvvəlki sədaqətimdə.

Xoş gün elə özü
arxadır bizə,
Sevinci hər kəslə bölüşmək olar.
Biz həyat yolunda səfərdəyiksə,
Asfalt yolda belə işləmək olar.

Yıxılısam,
deyirəm qoy qalxım özüm,
Yaxşıya da dözüüm,
pisə də dözüüm.
Dar gündə adama
xoşsa da kömək,
Dostları zəhmətə salmaq nə gərək.

Dost var
görüşməkçün yaranıb əli,
O əldən tutmağı bacarmaz axı,
Onu xəcalətə salmaq nə gərək...
Qalmaq istəyirəm öz minnətimdə,
Bəlkə dözümləri yoxdur sınaqda;
Salamlı,
stollu dostlarım haqda
Qalım
o əvvəlki təsəvvürümdə
Qalım
o əvvəlki sədaqətimdə.

dekabr, 1970

AĞIRI, YÜNGÜLÜ YERBƏYER EYLƏR

Ağrı, yüngülü yerbəyer eylər,
Bu dünya özü bir daş-tərəzidir
Arıflar gözündə, haqq divanında
Hörmət tərəzisi, baş tərəzidir.

İndi tərəzi var, -
Nə yüngül, ağır
Çəkiyə baxmır ki, çəkənə baxır,
Hər ələ etibar etməzlər axı,
Namərdin əlində çaş tərəzidir.

Sinəmdə qəlb yanır,
ağzımda dilim,
Yox, belə bazarda gətirməz əlim,
Boş əli çəkiyə kim salacaq, kim?
Boş əlin özü də boş tərəzidir.

Yalan küləklənir,
doğru ləhləyir,
Yüngül var görürsən ağırı əyir...
Ömrümün atını vaxt dəhmərləyir,
Ömrün ölçüsündə yaş - tərəzidir.

* * *

Bu dünyada sevinc də var,
dərd də var,
Hərəsi bir yana
çəkər könlümü.
Yaxşı ki, namərd yanında
mərd də var,
Biri söksə,
biri tikər könlümü!

yanvar, 1971

NARAHAT DUYĞUDUR

Narahat duyğudur
daşar durmadan,
Döyəclər daşları çayların suyu.
Ürəyim,
çay kimi ya coş hər zaman,
Ya çaylaq daşıtək
buz olub soyu.
Ya gərək atasan sevinci, qəmi,
Səni də piy basa,
sükunət boğa,
Ya gərək söz üstə
kəhrəba kimi
Əriyib-əriyib
Yanmırsa,
çıxasan yoxa.
özün də kömürdür adı,
Nə torpağa şərik,
nə oda şərik.
Şair ürəyi ki, məşəl olmadı,
Nə o tərəflikdir,
nə bu tərəflik.

yanvar, 1971

TƏKƏRLƏR ÜSTÜNDƏ BİR EV İSTƏRƏM

Paxıl qonşulardan qaçıb uzağa,
Yaxşı adamların qonşuluğunda
                                məskən salmağa
Təkərlər üstündə bir ev istərəm.
Demirəm mən nəşə,
                                ya kef istərəm;
Bir az yaylaqların sakitliyində
Bir az şəhərlərin hay-harayında
                                ömür sürməyə
Təkərlər üstündə bir ev istərəm.

Bəzən pəncərəmdə nərildəsin Kür,
Gah Araz boyunda görüm evimi.
Harda ki, yolçular yorğun düşübdür,
Həmin yollar ilə sürüm evimi.

Evimə qeybətlə gələn bir nəfər,
 Geciksin qatara gecikən kimi.
 Elə sürüm gedim bəd fikirlilər
 tapa bilməsinlər ev-əşiyimi.

Xeyirlə açılan bir al səhərin,
Şehli ağuşuna axım evimlə.
Mənəm görüşümə tələsənlərin,
Durub pişvazına çıxım evimlə.
Evdən,
                ailədən qaçan ər üstə
                töküm öz kinimi, öz acığımı.

Mən çıxım səfərə
                təkərlər üstə,
Özümlə aparım od-ocağımı.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Evimdən yadigar,
məndən yadigar
Yəqin bir gül rəngli cığır da qalar;
Sevinclə, gülüşlə dolu bir cığır.
Gedib yaxşılığın üstünə çıxan
Bir ev - ailənin yolu - bir cığır.

aprel, 1970

* * *

Ulduztək üstümə
səpələn, ey qar,
Geydirdin əynimə
soyuq bir donu.
Sənin ki bu qədər
təmizliyin var,
Bağışlamaq olar
soyuqluğunu.
Ulduztək üstümə
səpələn, ey qar,
Elə təmizliklə
isinmək olar.

yanvar, 1971

DÜNYADAN BİR GÖRÜNÜŞ

Mühəndis dostum Səbrəğaya

Ayağım altında isindi torpaq,
O buğlanan yamac od-ocağımdır.
Bir qədər qayğıdan, sərtlikdən uzaq,
Sevgiyə, duyğuya yaxın çağımdır.

Damla almaz-almaz
tutub güneyi,
Çiçəklər başını salır aşağı
Mən hardan taparam bu sakitliyi,
Mən hardan taparam bu yaraşığı.

İstəyir dünyadan kamını ala,
Otlar da günəşə edir minnəti.
O meşə içində göyərən tala
Maral ruzusudur,
cüyür qisməti.

Dünya da belədir
bax, bu çəməntək,
Kefi kimə, işi kimə qalıbdı?
Kəpənəklər üçün oyuncaq çiçək
Arını gör necə işə salıbdı!

O arxda bulanan damarı gör sən,
O dağ selindədir,
tanıyın onu.
Sular da çaylarda coşur deyəsən
Arxlarda itirir coşqunluğunu.

Yarpaq enib suya,
həzinləşibdir,
Bu baxımlı dünya
həzinləşibdir.
Bir az ot qoxusu

bir az gül iyi ...
Biz hardan taparıq bu sakitliyi.

A yolçu, a yolçu, səndən nə əcəb!
Görmədən, duymadan keçdin bu yeri.
Gərək ki, baxaydın, belədi mətləb
Bəlkə heç bu yoldan dönmədin geri.

Məni deyirsənsə gördüm cənnəti,
Ümitsiz deyiləm bir zərrə qədər.
Köçürdüm könlümə mən təbiəti
Getsəm onun əksi gözümdə gedər.

Oxu, quşcuğazım, hələ ki, vaxt var ...
Ömrün azlığından etmə gileyi.
Bu da bir təzəlik,
bu da bir bahar,
Biz hardan taparıq bu sakitliyi?!

Mənimlə üz-üzə dağlar dayanır,
Görən o ağaran quzey qarımı?
Burda gün altında bədənəm yanır,
Orda qar üşüdür baxışlarımı.

Dağların dalında
bulud bir yığın,
Buludlar qırmızı bayraq yelləyir.
Bəlkə də üfüqlər Baba dağının
Milyard illiyini bayram eyləyir!

Salam, qoca dünya,
Milyardıncı il!
Mənim alqışımı al dönə-dönə.
Yanında ömrümüz bir an da deyil,
Bir anın alqışı yetərmi sənə?!
Ay baxımlı dünya,
sən yaşa yenə!

aprel, 1971

QORUYAQ GƏLİN

Yaxşı adamları qoruyaq gəlin –
Yaxşılıq kövrəkdir bir duyğu kimi;
Hər cürə tənəyə dözüb dayanmaz,
Yamanlıq mundarca çubuğu kimi
Nə qədər əyəsən yenə də sınımaz.

Yaxşı adamları qoruyaq gəlin;
Pislik harda olsa təpilər gözə,
Üzündə təbəssüm,
dişində zəhər.
Yaxşılıq qapıda dəvət gözləsə,
Pislik yol gözləməz,
bacadan girər.
Yaxşı adamları qoruyaq gəlin;
Pisliyə nə var ki,
o qəzəb, o kin
Bozardıb üzünü
qarda, sazaqda
Çöldə yovşan olub
yaşaya bilər.
Meydanı boş qoyub lap dar ayaqda
Kolda dovşan olub
yaşaya bilər.
Ağac koğuşunda,
daş çatdağında,
Lap Ay səhrasında,
lap Ay dağında
Sürünə-sürünə
yaşaya bilər.
Bəzən tikan olub
gül ləçəyinə
Bürünə-bürünə yaşaya bilər.

Bədxahlıq nə qədər özünü yorsa,

Yenə də yaxşılıq meydanı gendir.
Bu var ki,
düzlüyün bir yolu varsa,
Əyrilik yolunun haçası mindir.

Yaxşı adamları qoruyaq gəlin;
Pusquda duranlar
yaşar birtəhər,
Fürsət də axtarar olsa can üstə.
Göbələk yıxılmış ağac gözləyəər
Ki, bitib dikəlsin yıxılan üstə.

Yaxşı adamları qoruyaq gəlin;
Bədxah niyyətləri,
əyri nəzəri,
Düzlük qorxusuyla
öldürmək olar.
Dişlərində zəhər gəzdirənləri
Yarpız qoxusuyla
öldürmək olar.

Demə ki, çiçəklər
qucaq-qucaqdır,
Qanqallar necə var
yaşayacaqdır,
Yulğunlar necə var
yaşayacaqdır.
Zərif çiçəkləri qoruyaq gəlin.
Təmiz ürəkləri
qoruyaq gəlin.

sentyabr, 1971

İNDİ BİLDİM NAĞİLDİ...

---

* * *

Ətraf ot qoxulu, çiçək qoxulu
Qaranlıq girincdir zülmət əlində.
Bir gözüüm yuxusuz, biri yuxulu,
Yuyulur çadırım yağış selində.

Sürünür dərəyə qatı dumanlıq,
Küləklər hay salır:
- onu çağır hey!..
Çoban yuxusuna bir nigaranlıq,
Bir qız yuxusuna
şərbət yağır hey.

Burda məhəbbətdən yanır bir cavan,
O qonşu obada
bir can bəslənir.
Bir dəli sevgidən könlüm nigaran,
Yağış döyəcələyir,
çadır səslənir.

İslatdı çadırdə quru yarpızı,
Başımın üstünü döydü hər gilə.
Deyirəm görəsən kimin qapısı
Hansı bir xəbərlə döyülür belə.
Gəlib könlüm düşüb bir xoş həvəsə,
Mənsə bu çadırdə təklidən bezar.
Bir çadır altında nəfəs-nəfəsə,
İndi bir-birinə sığınan da var.

avqust, 1970
Şeykəm yaylağı

GƏR AĞACI AY IŞIĞINDA

Yaşıl-yaşıl ağacların
qarışığında,
Üryan durub haçalanan
kölgəyə bənzər,
Bir doğranmış gər ağacı
ay işığında.
Gövdəsi də damar-damar
dönüb sərtliyə,
Budaqları yumruq kimi
sancılıb göyə;
Zərrə-zərrə ümid yanar
yumruqlarında.
Keçən ilki yarasından
oyuqlar qalıb.
Zərrə-zərrə ümid sönər
oyuqlarında.
Kəsik-kəsik pöhrələrdə
muncuqlanır su;
Bir doğranmış gər ağacı
ay işığında
maral buynuzu ...

Bir doğranmış gər ağacı ...
səma nur çilər ...
Yaşıl-yaşıl ağaclarda
xəfifcə bir səs.
Palıd-çinar bircə dəfə
doğransa ölər.
Gərin topal budaqları
ruzudur ölməz.
Yaşıl ipək köynəklilər
ay işığında.
Xumarlanır çox bəxtəvər
ay işığında.

Gərin sarı köklərisə
yatmaz bu axşam;
Ana kökəm, Ana kökəm,
mən yorulmuşam ...
Bala köklər quzu kimi
əmir torpağı.
Bir doğranmış gər ağacı
ay işığında
qartal caynağı.
Budaqları yüz döngəli
bir ömrün yolu;
Ulduzlara uzanacaq
inadkar qolu,
Bir doğranmış gər ağacı
ay işığında ....

avqust, 1972

KƏNDİM... EVİM...

Hay desəm, qayalar gələr haraya,
Atıb öz çiyindən dumanı, çəni.
Dağlar beşik kimi alıb araya,
Uyudar kəndimi,
Uyudar məni.

Bir parça torpağa verib könül, can,
Yaşar bu dünyada bir ad, bir ünvan.
Armudu bir həyat,
Sadəcə bir ev,
Qaranquş yuvalı,
Dağlar havalı;
Bir də Canalıya baxan o eyvan...

Üstündən sehrli küləklər əsən
Meşələr öyrətdi dilini mənə.
Özümü kimsəsiz sayanda bəzən
Çinarlar uzatdı əlini mənə.

Qapıda,
Eyvanda yeldən qorunub,
Armud ağacının qızıl yarpağı,
Dövlət quşu kimi çiynimə qonub,
Artırar rütbəmi hər payız çağı.

Atamın tez ötdü ömür qatarı,
Bilmirəm o,
kama yetməyib,
yetib.
Özü tez getsə də
mənimçün barı
Adını daşıyan yurd qoyub gedib.

Atam son sözündə

demişdi mənə.
Dünyanı bu yerdən baxanda sevim.
Yer var,
Himalaydan görünməz mənə,
Ən dərin dərədən görünür evim.

Tapdım bir əbədi səcdəgah yeri...
Bir ata ruhu var,
bir ana mehri;
Yaşar bu divarda,
yaşar bu daşda.
Bu oda, ocağa bağlandı könlüm;
Atam-anam üçün ərköynlüyüm
İndi də oturur yuxarı başda.

Evimdə pöhrəli budaqlar kimi
Hey körpə əlləri göyərər yenə.
Sonra da
bu əllər yarpaqlar kimi,
Bitib astanada əl eylər mənə.

Döşəkcə,
balışı gətir, bala can,
Di sər bu çəmənə,
yorulmuşam, hə...
Bəh, ağrı-acılar çıxdı canımdan.
Dünyanın nəşəsi
bu imiş, demə.

Yastıq ot qoxulu,
Dörd tərəfim gül...
Gül, naşı,
gül mənim kiçikliyimə,
Damlada bir dərya görməyimə gül...

Yollara qovuşan cığır, iz kimi,

Bu yerdə qovuşdu könlümə aləm.
Amma mən
dünyadan xəbərsiz kimi
Dəvə qulağında yatan deyiləm.

Atam son sözündə demişdi mənə,
Dünyanı bu yerdən baxanda sevim.
Yer var
Himalaydan görünməz mənə,
Ən dərin dərədən görünər evim.

aprel, 1973

TƏZƏ ƏKİN

Mən heç belə
Görməmişdim bu torpağı,
Təkcə ruzi deyil, axı,
təzə əkin; Bir təmizlik, bir yaraşlıq,
Toxumların
İynə uclu gözlərində
yaşıl işıq,
yaşıl ümid, yaşıl qanad.
Torpağa bağlar belini,
Tutub günəşin telini,
Alıb payızın yelini
Hey boy atır saat-saat
təzə əkin.
Təkcə ruzi deyil, axı ...
Bir körpənin gülüşüdü,
Gün altında mavi alov,
Şeh altında gümüşüdü
təzə əkin.
Burda tikan bitməz daha,
Burda bayquş ötməz daha.
Döndü açıq bir süfrəyə
Anbarların qızıl dəni.
Heç düşməən də ayaqlamaz
                    bu süfrəni,
                    bu müqəddəs yaşıllığı.
Bəs torpağın insanlara
Bundan böyük səxavəti,
Bundan böyük yaxşılıqı
olarmı heç?!
Bu ülfətdən ürəyimə
                    xeyirxahlıq dollar mənim,
Bundan belə
Bu torpağa sitayişim
əzəl işim

---

olar mənəm.
Bundan belə
Bir az
qanım qaralanda,
Bir az
könlüm darılanda,
Bir bədxahın
Qəlbindəki kasadlığa,
Dilindəki acılığa
rast olanda,
Bu müqəddəs yaşıllığa
bircə dəfə
gəlib baxsam
Bəsdir mənə;
Torpaqdakı
belə əliaçıqlığa
Belə böyük yaxşılığa
Gəlib baxsam bəsdir mənə.

1976

ZƏNGİLANDA BİR VADİ VAR

Zəngilanda bir çinarlı vadi var,
Ötən durna səmasından yol eylər.
Bəsit çayı nəğməsinə oxuyar,
Qarşı dağlar dumanını bol eylər.

Gör nə güc var torpağında, daşında,
Yüz addımda sıralanıb yüz çinar.
Bardaş qurub bir süfrənin başında
Qoca çinar, oğlan çinar, qız çinar.

Pəhləvanlar sanki verib qol-qola,
Nəhəng əllər, nəhəng qollar birləşib.
Tək çinarlar bir vaxt çıxıblar yola,
Axır gəlib burda yollar birləşib.

Şimşək töküb qəzəbini bu yerə,
Vadi üstə həmin qeyli-qal durub.
Ana torpaq elə bil ki, göylərə
Bükülməyən qollarını qaldırır.
Düzdür, səma neçə ulduz bürclüdür,
Əbəs imiş göyün yerlə yarişi.
İndi bildim min ulduzdan güclüdür
Torpağın bir gül bitirən qarışı.

Sehr qatıb tişəsinə bir qədər,
Təbiət öz heykəlini yonur hey.
Yarpaq düşür,
gümüşlənir gövdələr,
Bədənünmə güzgü kimi yanır hey.

Ömrün belə zirvəsindən güc alıb,
İllər üstən könlüm aşmaq istəyir.
Adam elə bu vadidə ucalıb,
Ömrü boyu çinarlaşmaq istəyir.

BEYTLƏR

Çapdı göyün qır atları, od yandırdı buludları,
Nəmiş düşdü, şəhotları sırğalandı qulağından.

Başım üstən keç, ey bulud, ötən durnam, mənə unut.
Təkqayada bitən palıd mismarlanıb ayağından.

Dərələrin ağzı körük, dağlar ulu, dağlar böyük,
Şəlalələr hörük-hörük keçir dəmir darağından.

Öz yuvamda pərvaz idim, göylərdən də qalmaz idim,
Bu dağlarla həmrəz idim, heyf, uçdum qucağından.

Nə hal varsa təbiətdə, tapdım onu səyahətdə,
Rəhmədiləm məhəbbətdə, keçmişəm haq-nahaqından.

Bir gün eldən düşsəm uzaq, fikrim oyaq, bədən torpaq,
Bil, əllərim yarpaq-yarpaq tutub çinar budağından.

Torpaq olub ilkin andım, mən pərvanə - vətən odum,
Ya bir yanıb kül olmadım, ya doymadım çırağından.

1975

* * *

Yanğısı nə olar bir alışqanın?
Böyük ümidlərlə müdrikəm, pirəm.
Ümitsiz olanda bir qarışqanın
Zərrə yükünü də çəkə bilmirəm.

Var güney çiçəyim, quzey qarım da,
Gülümdən üzünə çilənər bahar.
Ümitsiz olanda balalarım da,
Birdən gözlərimdə yazıqlaşılar.

Ümitsiz olanda dərəni, yalı
Çən tutur zirvənin yolu görünmür.
Böyüyür gözümdə lalənin xalı,
Nə qədər baxıram alı görünmür.

Ümitsiz olanda köksümdə bir an
Saxlaya bilmirəm boş ürəyimi, -
Tavanda bir otdan asılı qalan
Sahibsiz qaranquş yuvası kimi.

Durnalar səmaya yazar xəttini,
Torpaqda sürünər ümitsiz qanad.
Mən həyat qədrini, ümid qədrini
Ümitsiz olanda bilmişəm heyhat!

1975

TƏKQAYADA BİTƏN VƏLƏS

Təkqayada bitən vələs,
Dəmir kökün, polad kökün
Sanki qaya çatdağına
mismarlanıb;
Köklər sonra dönüb daşa,
Elə bil ki, qaya elə özü bitib
Min tərəfə damarlanıb.
Sağın qaya, solun qaya,
İlişiyə həsrət kökün
Qalıb elə sarp qayanı
Cırmaqlaya - cırmaqlaya.
Görmürsən ki, o yer deyil,
Bircə daşdan
Min caynaqla yapışmısan,
Min qarmaqla,
min əl ilə,
Min ayaqla yapışmısan.
Budaqların qırıq-qırıq,
Haçaları yarıq-yarıq;
Gövdən buruq,
para-para ...
Görmürsən ki, o yer deyil,
Burda daha
Ağac səbri gəlməz kara;
Yarpağını torpaq edib,
Köklərini qarmaq edib
boy atmısan
Təkqayada bitən vələs,
yaşamısan.
Burda bitmək deyil asan ...
Düzdü burda,
Səma geniş,
Dağlar geniş,
Ayağının altındadır

Yoxuş, eniş.
Amma burda külək əsmir,
Sığal çəksin hər yarpağa,
Əsir budaq sındırmağa,
Köklərini qoparmağa...
Qayaların ovuc içi,
Sən tufanlı gecələrdə
Qayaların ovcunda dur,
Ordan yapış,
Burdan yapış,
Barmağının
ucunda dur.
Belə gündə sən üstəlik
Gövdən üstə budaq yaşat,
Budağında yarpaq yaşat,
Yarpağında nəğmə yaşat,
Sən ey boyu bircə qarış,
Saqqalı min qarış olan,
Torpağı daş ovuntusu,
İçdiyi də yağış olan
Təkqayada bitən vələs,
Həyat şirin, ömür şirin,
Tamaşadır
bu dünyanın işi qərəz

1973

ATAMIN XATİRƏSİNƏ

“Bu həyətdən itdi kölgən,
qaraltın da ... Başsız qoyub getdin bizi,
Ürəyimiz qaldı bu gün
qar altında.
Çörəyimiz qaldı bu gün
qar altında
O köməkli günlərimiz
dönməz geri,
Sənsiz necə böyüdərəm körpələri?!

Tək ayaqla
Bu körpüdən necə keçim?
Tək əl ilə
bu zəmini necə biçim?”
Yuxudaydım,
diksindirdi bu səs məni,
Yandırdı bu nəfəs məni.
Yuxum qaçdı,
Dərdim aşdı,
Qulaq verdim,
Anam idi
Dərdi böyük, gözü yaşlı.
Mən eyvana çıxan kimi
Məni görüb susdu anam.
Sübh çağıydı, dan yerinə
Qar yağdı aram - aram.
Budaqların beli bükük,
Həyətlər ağ varaq idi.
Kənd yatırdı,
təkcə bizim
Eyvanımız oyaq idi.
Qar yağdı atamın da
məzarına, birinci qar...
Ya atamın

buz bağlamış barmaqları,
Ya qar basmış
çılpaq gilas budaqları
nə fərqi var?!
Dəhlizə qar sovrulduqca,
Ağarırdı daş pilləkən;
Asılqanda
atamın boş pencəyinə
qar yağırdı.
Samanlığın qapısında
düşüb qalan
Dəryazının əlcəyinə
qar yağırdı.
Orağının dəstəyi də
döndü buza,
Qar yağırdı ruzumuza
Xırman üstə gedib-gələn
yol da, iz də üşüyürdü.
Ələkdən qar ələndikcə
Təknəməz də üşüyürdü.
Qış görmüşdüm,
Hava belə qaralmazdı.
Qar görmüşdüm,
Belə soyuq qar olmazdı.
Xiyabanın, Uzunxiyin
Üstü zərif duman idi ...
Bir az ağır zaman idi ...
Oyuncağım, uşaqlığım
O gün qaldı qar altında.
İşdən-gücdən qaçaqlığım
O gün qaldı qar altında.
Ondan sonra neçə dəfə
Haçalanıb təzə-təzə
Qar altından
Yaşıl otlar çıxdı üzə.
Amma mənim daha heç vaxt

oyuncağım göyərmədi,
Mənim uşaq istəklərim
göyərmədi.
Atamın öz əlləriylə alınacaq
Köynəklərim göyərmədi;
Elə qaldı qar altında ...
O günlərim çıxmaz yaddan,
Çıxmaz yaddan o intizar.
İndi də ilk qar gələndə,
Sanıram ki, birinci qar
Atamın buz məzarından
başlar əvvəl,
Sonra keçər o eyvandan,
Anamın o
dumanlanmış baxışından;
O ələkdən ələndikcə
toza dönüb,
Təknəmizdə buza dönüb
yağar, yağar,
Birinci qar, birinci qar...

1974

BAĞIŞLA MƏNİ

Duman, salamat qal,

Dağ, salamat qal.

Məmməd Araz

Ay ana torpağım,
Yamacım, dağım,
Özün qal salamat, bağışla məni.
Yanında bir zərrə xətrim qalıbsa,
O topa buluddan dalımca su at,
Yola sal bir həzin yağışla məni.
Apara bilmirəm bu dağ-daşımı ...
A tənəkli dərə, a Yelligədik.
Şəhərdir,
iş gücdür,
qatar başımı,
Bəlkə də illərlə heç görüşmədik.
Bircə cığırından yüz yol keçdiyim,
Soyuq daşına da isinişdiyim,
Ay otuz beş illik ömür meydanım,
A Canalı dağım,
bağışla məni.
Suyundan ovucla içə bilməsəm,
Şaxşaxa bulağım,
bağışla məni.
Səhər dumanını başına örtən
Ay Zarat çalası, di salamat qal.
Tərləmiş daşlara dilini sürtən,
Ay maral balası, di salamat qal.
Meydan çinarlarım –
Yaşıl taclarım,
Sizdən ayrılında gülə bilmədim,
əfv edin məni.
Göyçayım!
bir mənə əl uzat görüm,
Mənim daşan ömrüm,

qaynaşan ömrüm,
di salamat qal.
Uğurlu günədir niyyətim, yolum,
Gələrəm, gəlməyəm bağışla məni.
Tutdun ətəyimdən böyürtkən kolum,
Yox, qala bilməyəm, bağışla məni!

1973

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

---

* * *

İndi bildim tək qovaqlar nə çəkir,
Yarpaqları danışır öz-özünə.
İndi bildim tək bulaqlar nə çəkir,
Dodaq dəymir, göz dikilmir gözünə.

Bahar gəlib, quzeylərdə hələ qar,
Qara baxdım baxışlarım soyudu.
Tənha çiçək boz daşa da sığınar,
Küləklər də yorar tənha buludu.

Bircəciyim, tənha qoydun məni sən,
Səndən ayrı əriyərəm, itərəm.
Yoncalıqda yel ağzında titrəyən
Qərubsəmiş tək sünbüldən betərəm.

1975

BEŞ-ALTI GÜNLÜK

Özüm də bilmirəm çatışmır nəyim,
Nədənsə təkliyə qaçır ürəyim
beş-altı günlük
Əvvəlki tövr ilə qaynasın şəhər,
Yenə də öz dəcəl uşaqlarıyla
oynasın şəhər.
Mənimsə könlümdə başqa bir aləm,
Bir özüm olaram, bir də düşüncəm
beş-atlı günlük.

Uzaq düşəcəyəm dərdi-sərimdən,
İncə bir yalanla
çıxıb aradan
Qaçmaq istəyirəm əzizlərimdən
beş-altı günlük.

Biri var
könlümü yaman sındırıb,
Özü yanan deyil
məni yandırır;
Onu da vecimə almayacağam
beş-altı günlük.

O qədər səbrli olacağam ki,
Soyuq baxışlara,
nadan sözünə
O qədər biganə qalacağam ki,
beş-altı günlük.

Duman olacağam dağlar başında,
Torpaq olacağam yaz yağışında
beş-altı günlük.
Yaşaram
axşamdan gündoğanacan,

Sarala-sarala günəş gözləyən
Bir günəbaxanın arzularında;
Ya da qızılağac budağı olub
Əcəb çiməcəyəm arx sularında
beş-altı günlük.

Sonra yazacağam duyğularımı,
Ürəyim deyəni yazmasa qələm,
Özüm çevrilərəm, şeirləşərəm
Beş-altı günlük, –
Yəni ipəkləşər,
çiçəkləşərəm,
Qovaq yarpağında küləkləşərəm
beş-altı günlük.

1974

DAĞLAR, MƏNİ QƏBUL EDİN

Ömrüm, günüm, salam, salam!..
Gəlmişəm ki, sizdə qalam.
A xeyirxah, müdrük anam
Dağlar, məni qəbul edin.

Öz-özümə yadlanmayım,
Sizə dönük adlanmayım.
Mənim hörmət, izzət payım
Dağlar, məni qəbul edin.

Dumanında qoy gizlənim,
Küləyində əzizlənim
Yağışında təmizlənim,
Dağlar, məni qəbul edin.

Ey ulduzu, ayı olan,
Günəşə sərpayı olan,
Buluda çarpayı olan
Dağlar, məni qəbul edin.

Göy qüdrətli, yer zəhmətli,
Yağlı, südlü, səxavətli.
El-obalı, köç-külfətli,
Dağlar, məni qəbul edin.

Bu elə sirdaş olmağa
Çiçəyində yaş olmağa,
Qayanda bir daş olmağa
Dağlar, məni qəbul edin.

Bulud karvan, zirvə sarvan,
Suyu dərman, döşü əlvan,
Ömrə sultan, səbri ümman
Dağlar, məni qəbul edin.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Zülmətində çırağınam,
Sükutunda sorağınam.
Bir nəğməli qonağınam,
Dağlar, məni qəbul edin.

1974

“TORPAĞA SİTAYİŞ” SİLSİLƏSİNDƏN

1

Qəbristan gül açıb bu payız çağı,
Çiçək baxışlarla kim baxır mənə?..
Qaralan torpağı, düşən yarpağı
Hələ tər çiçəklər almaz eyninə.

Qəbristan payızda bürünüb yaza,
Yatanların ruhu gül nəfəsidir.
Əgər məzarlar da çiçək açırsa,
Torpaq səbirlilər səbirlisidir,
Torpaq müqəddəslər müqəddəsidir.

Adı qara torpaq, mənası min-min
O, bir rəng üstündə min rəng yetirmiş.
Ömründə bir çiçək bitirməyənin
Məzarı üstündə çiçək bitirmiş.

Xəzəli ağlayar,
Çiçəyi gülər,
Torpağı öpülər, daşı öpülər;
Torpaq tutyalaşar burda ilbəl,
Çaylaqda daşlar var heç belə deyil,
Meşədə xəzəllər heç belə deyil.
Bura həzin dünya, kövrək dünyadır;
Burda fikir dərin,
İnsan rəhmdil
Hər yerdə ürəklər heç belə deyil...
Damarlan sinəmdə,
Ürəyimlə vur.
Sən ey torpaq anam,
ey torpaq atam.
Pisin dalınca da deyinmək olmur,
Bu tutya torpaqdan utanır adam...

2

Rəngi bir,
Həmişə qanunu da bir,
Nə ölən, nə də ki, itəndi torpaq.
Bitən – sünbülüylə ruzi verəndir,
Doğma məzarlarla vətəndi torpaq.

Vətəndi yurd yeri, ocaq yeriylə,
Ruzudur şum yeri, otlaq yeriylə,
Düş ruzi dalınca, keç eldən-elə,
Torpaq çox tapılar, vətən tapılmaz.

Bu torpaq hələ çox babalaşacaq,
Min yol doğmalaşıb obalaşacaq.
Ömrümüz ömürə ömür qoşacaq,
Onsuz muradına yetən tapılmaz.

Qərrib yaylığında
                    göz yaşıyla nəm,
Bir ovuc torpaq da
                    vətəndir, nə qəm.
Mən ki bu torpağı belə görürəm,
Daha ondan dönüb gedən tapılmaz.

dekabr, 1976

DÜNYA

Dünya öz yerində tutubdur qərar,
Dağ da yerindədir, duman da, çən də.
Dünyanın işini qarışdırırlar
Qayıdıb dünyadan gileylənəndə,
Cəllad da özünü haqlı biləndə,
Ağır yaraların ağrısı canda,
Vəfasız dünyadan vəfa umanda,
Dünyaya adamın yazığı gəlir.
Günahsız yaranmış dərəyə, çaya,
Qayaya adamın yazığı gəlir.

İnsanın ümidi bu torpaq ki var, -
Dağına, düzünə bizik havadar.
Torpağın üstündə bəd əməllərin
Nə vaxt ki, hörümçək torları artar,
Hiylə oxlarının ağrısı canda,
Durmaq olmayanda pisliyə qarşı,
Yurd-yuvan önündə naçar qalanda,
Sevmək olmayanda bu dağı, daşı,
Nə desən bitirən, nə desən verən
Torpağa adamın yazığı gəlir.

Bu qədər yaxşılıq,
ışıq içində
İxtiyar verdiyən –
düzü əyəndə,
Etibar etdiyən –
sözü əyəndə,
İtəndə aradan vəfa, etibar,
Güvəndiyən dağa ələnəndə qar,
Ürəkdə od tutub yananda inam,
Bir söz: dönüklərin əməllərinə,
Bəzi atalara baxanda adam,
Alıb gələcəyə aradığımız

uşağa adamın yazığı gəlir.
O baba misramız müqəddəs oda –
Ocağa adamın yazığı gəlir.

Qayıdıb dünyaya baxırsan bir də,
Yaxşı adamları az olan yerdə
Dünyaya adamın yazığı gəlir,
Günahsız yaranmış dərəyə, düzə,
Qayaya adamın yazığı gəlir.

yanvar, 1978

TƏKLƏR

Buludlar toqquşub coşanda hərdən,
Göylərin qılıncı düşəndə işə,
Meşə qırağında tənha bir evdən
Ürəyim nigaran qalır həmişə.

Bir qatar durnaya bəxti yol açar,
Yol gedər göylərin çən-dumanında.
Qatardan ayrılan tək durna uçar,
Fikrim o durnanın qalar yanında.

Meşədə ağaclar qatar-qatardı,
Biri yıxılanda dikələr biri.
O quru səhrada tək ağac vardı,
Yel vurdu, indi də boş qalıb yeri.

Min adda gül var ki, çəmənəni bəzər,
Var qaya daşında tənha bir çiçək.
Təkləri ananda ürəyim əsər, –
Sən də, mənim balam, təksən, sən də tək.

iyun, 1977

... VƏ BAŞQALARI

Yazda güllər açar, lalə gülqotaz,
Qərənfil, bənövşə və başqaları.
Dünyada dağlar var,
Himalay, Qafqaz,
Boylanar günəşə və başqaları.

“... və başqlarında” qaldı dağ, aran,
Neçə çiçək adı, neçə dağ adı.
Dili ki, öyrətdik eyni adlarla,
“Başqaları” əcəb can qurtarandı.

Bir dünyada yaşar doğmalar, yadlar,
Hərə öz yerini tutaydı barı...
Mənimçin ən əziz, ən doğma adlar
Səninçin nə olar?- ... və başqaları.

Necə sadalayıb gətirək yada,
Göylərin ki, min-min səyyarəsi var.
Bu var ki, ən parlaq bir ulduzu da
“... və başqalarında” gizlətmək olar.

Hünərçin doğulan insan ki vardır
Qanında od olsun, canında təpər.
Bəlkə də birtəhər yaşayanlardır
“... və başqalarına” adı düşənlər.

Məni saymazların ağrısı canda,
Saxladım könlümdə giley-güzarı;
Həmişə adıma növbə çatanda
Bir söz eşitmişəm: “... və başqaları”.

O adlar layıqdır düşüb dastana,
Ad var ki, üstündə kölgələr qalır.
Tək-tək adlarımız qalsın bir yana

“... və başqalarında” ölkələr qalır.

Birinin ulduzu yanıb parladı,
Birinin ulduzu sozalar, batar.
Ali məclislərdə millət var adı
“... və başqalarında” mürgülər, yatar.

Kiminin ad-sanı okean dibində,
Kiminin şöhrəti ulduza çatar.
Nə bilim adı var əriyən qarın,
Nə bilim bu adla yanar min ocaq.
“...və başqalarında” itən adların
Bilmirəm taleyi necə olacaq.

yanvar, 1978

YARPAQ OLUB TORPAĞIMA TÖKÜLSƏM

Oğlum Şəhriyar üçün

Böyük fikir qanadıyla
Uçulmaza uçmaq olar,
Xırda-xuruş fikirlərlə
Kol-koslara endinsə heç.
Bir dünyəvi məhəbbətlə
Bülbül dili açmaq olar,
Samanlıqda dən üstündə
Cikkildəyib dindinsə heç.

Eh, arxadan gələnlərlə
Tənləşməyə nə var, bala,
Hünərin var yetiş görüm
Birincilər gedən yola.
Bu dünyanın kəhər atı,
Səmənd atı ola-ola,
Hər yerisi yeriş bilib
Kor yabıya mindinsə heç.

Bəxtdə varsız, bağda barsız,
Dağda qarsız qalsan belə,
Heç demə ki, zaman belə,
dövrən belə, insan belə...
Yeri bağlı, göyü bağlı
Kibrit çöpü olsan belə,
Bir kimsənin çırağını
Yandırmamış söndünsə heç.

yanvar, 1978

QAFQAZ

Bir vergidi, bir sehrdi,
əfsanədi, nağıldı ...
Ayağı su, sinəsi od,
cığırı daş Qafqazın.
Oba-oba mən köksünə,
o köksünə sıxıldı,
Fəda oldum torpağına
o baş-bu baş Qafqazın.

Gərək elə səcdə qılaq
cığırına, izinə.
O ulu taxt zirvə-zirvə
taxtdan salar fələyi.
Qafqaz özü bir allahdır
enib bu yer üzünə,
Biz bəndələr bacarmırıq
hələ onu sevməyi.

Biz bəndələr bacarmırıq
qanad açaq yenidən
Ki, bu Allah bizimkidir,
biz də onun övladı.
Təkdi, birdi, yeganədi,
bir nəfəsdi, bir bədən,
O nəfəsdən alırıq biz
hər arzunu, muradı.

Qafqazın şam-çırağında
pərvanələr çox yanıb,
Dostların da bu torpağa
könul olub töhfəsi.
Maşuqa bax, bir şairə
heykəl olub dayanıb,
Bir Lermontov zirvəsi var,

bir də Maşuk zirvəsi.

Bir Puşkinin “Qafqaz”ı var,
bir də bizim bu Qafqaz,
Gör, dahilər nəğmələdib
hər daşını bu yurdun.
Necə yəni əks-sədam
Beştaudan qayıtmaz?!
Dayan görüm, qarışdırma
yaddaşını bu yurdum.

Dayan görüm, nəfəs alıb
bir də baxım özümə,
Qumbaşının dolayları
yordu məni bir qədər.
Elbrus da günəşlənib
güzgü tutub üzümə,
Kim üşüsə, burda məni
günəşli qar isidər.

O Əlibəy qayasıdır, –
üfəqdə bir gümüş taxt,
Əlibəylə Züleyxanı
könlüm burda anar hey...

O zamandan bu sevginin
üstünə qar tökür vaxt,
Qar altında məhəbbətin
ocaqları yanar hey...

Dayan, qaraçaylı gözəl,
bu sevgidən bir pay al,
Yad deyiləm, bu dağlarda
özgə nədi, yad nədi?!
Gözlərin bir mavi dəniz,
saçın sayrışın xəyal,
Baxışınla ürəyimə

saldığın bu od nədi?..

Min dərənin suyu axıb
bir dərədə qovuşar,
Tarverdiçay axıb, axıb
Kuban çayı sellənər.
Dayan, qaraçaylı gözəl,
bu hicran da sovuşar,
Mənim könlüm pərvazlanır,
sənin eşqin güllənər.

Babaların ruhu ölməz,
bu dağlarda heç ölməz,
Yəqin hicran küləkləri
əsib-əsib dayanıb.
Qafqaz bütöv bir sevgidir,
parçalanmaz, bölünməz,
Dünyanın şah qatarıdır
mənzil kəsib dayanıb.

Burda dirilik suyu var,
tapa bilməz hər yetən,
Biz içmişik o şərbəti
min illəri yormuşuq.
Görürsənmi biz ölmürük,
göyərmişik yenidən,
Ağac-ağac, çiçək-çiçək
burda bitib durmuşuq.

Mən hardayam? - mən burdayam -
Babadağın yanında,
Eyvanıma gəlib çıxır
Qafqazın bir qanadı.
O da uca Şah dağıdır
durub Şah meydanında,
Qafqaza nə xoş yaraşır

baba adı, şah adı ...
Ulu babam, ulu babam!
Ey mənim şah Qafqazım
Axı daşı çiçək açır,
qocadı, cavandımı? ...
Dağkələsi od parçası,
qartalları pərvazım,
Zirvə-zirvə dəvə dağlar
əbədi karvandımı?..

Dayan görüm, pıçıldayıb
nəğmələdi qovaqlar,
Yəqin indi şair Qaysın
şeir deyir hardasa.
Rəsul orda öz dağına
nəğmə desə bir qatar.
Burda bizim Canalıda
sadalana sədəsi.

Təkdi, birdi, yeganədi,
bir nəfəsdi, bir bədən,
Eyvanıma gəlib çıxır
dağların bir qanadı ...
Meşə Vətən, torpaq Vətən,
qaya Vətən, daş Vətən!
O göyərdib bizim üçün
hər arzunu, muradı.

Gərək elə səcdə qılaq
cığırına, izinə,
Bu ulu taxt zirvə-zirvə
taxtdan salar fələyi.
Qafqaz özü bir allahdır
enib bu yer üzünə,
Biz bəndələr bacarmırıq
hələ onu sevməyi.

noyabr, 1981

ATAM... ATAM...

Bir payız gününün bathabatıydı,
Atam birdən düşdü yorğan-döşəyə.
Bəlkə də ölümün zarafatıydı,
Gördü ki, fürsətədi saldı gerçəyə.
Yerin qarğıışıydı, göyün qarğıışı –
Tərs kimi tökükdü payız yağışı.
Tərs kimi kolxozun Ağyal atını
Sədrdən izn alıb gec tapa bildim.
Ağyalın başına salıb çatını
Noxtasız nə qova, nə çapa bildim.
Tərs kimi Ağyalı alıxlamağı
Hələ bacarmırdım,
                uşaqdım axı...
Mən başqa haydaydım,
                at başqa kefdə
Çatdım qonşu kəndə ilkindi çağı.
Feldşer Soltan Əli yox idi evdə.
Tərs kimi Baş kənddən gəldi sorağı.
Bu tərslik könlümə elə dəydi ki,
Bütün varlığımı yandırdı bənd-bənd.
Feldşer Soltan Əli neyləyəydi ki,
Onun kinəsinə baxırdı beş kənd.
Tərs kimi gözlədim gəlib çıxmadı,
Ağyala bir çubuq çalılıb gedəydik.
Məni də tərkinə alıb gedəydik.
Dedilər Feldşer də qalıb o tayda,
Tərs kimi Göyçay da coşmuşdu yaman.
Tərs kimi Ağyal da büdrədi çayda,
Daha özgə yerə qalmadı güman.
Axır ki, kor-peşman qayıtdım geri,
Gördüm atamın da dəyişib halı.
Bir kinədən ötrü gəzdik evləri;
Sonra gəlib çıxdı müəllim Alı.
O da dedi görək bu nə azardı;

İbn Sinadan da bilmirdi bir az.
Kənddə ot tanıyan bir qoca vardı.
Tərs kimi ölmüşdü o da keçən yaz.
Durub yalvarırdıq biz də ölümə,
Tərs kimi yol tapıb, iz bilməmişik.
Bir təbib əlində heç nəymiş demə
Atamı sağaltmaq,
biz bilməmişik.
Sən demə, Bakı var, Moskva varmış
Sən demə, dünyada ölü dirildən
Min bir dərd yanında min dava varmış.
Sən demə, şipşirin dillər də varmış,
Sən demə şəfali əllər də varmış.
Tərs kimi o əllər bizim deyildi
O əllər heç bizə yetən deyildi.
Durub yalvarırdıq biz də ölümə,
Bu zaval dərmansız ötən deyildi.
Tərs kimi yaman gec kəsdi o yağış,
Göyçay da gec yatıb, gec aram oldu.
Feldşer Soltan Əli gəlib çıxmamış
Deyəsən vaxt keçib, gün tamam oldu.
Eh, o da gec gəlib, gec çata bildi,
Kinədən saralmış barmaqlarıyla
Atamın nəbzini gec tuta bildi.
Ümid gecikdisə, əcəl tələsdi,
Tərs kimi o payız yelləri əsdi.
Tərs kimi qəfləti, lap birdən-birə...
Tərs kimi məni də qoymadılar ki,
Atamın üzünə baxım son kərə
Bəxtimiz şaxtaya, ayaza düşdü,
Tərs kimi bu ölüm payıza düşdü,
Tərs kimi qarşıdan qış da gəlirdi.
Tərs kimi atam da üçcə gün qabaq
Ətliyə vermişdi inəyimizi.
Soruşduq demədi,
bilmədik haçan

Səlim də veriyə qoşmuşdu bizi.
Tərs kimi bu dərdlər böyük dərd idi.
Tərs kimi qanun da bir az sərt idi.
Öldü cavan atam,
Gör nə yaşdaydı –
Hər şeyin günahı o yağışdaydı,
Ya da ki, Ağyalı gec tapmağında.
Yox, günah Göyçayın daşmağındaydı.
Havanın yas tutub gülməməyində,
Alı müəllimin İbn Sinadan
Bir kəlmə də olsun bilməməyində,
Feldşerin vaxtında gəlməməyində,
Günah o yağışda, yağışdaydı ki ...
Öldü cavan atam
Nə yaşdaydı ki ...

aprel, 1981

BİR QIŞ MƏNZƏRƏSİ

Ormanda bax qırova,
Bəyaz budaqlar yuxuda...
Ağ duman, büllur hava,
Qalaylı dağlar yuxuda.
Qış özü bəndə salıb,
Çayları saxlar yuxuda.

Hər ağac qu quşudur,
Hər budağı gümüş qanad.
Sarmaşıq kəmərdimi,
Üstü dolu gümüş manat.
O büllur qəndilə bax,
Cilvələnir saat-saat.
Quzeydə mürgü döyür
O çılıraqlar yuxuda.

Sərsəri yüngül duman,
Əlcim-əlcim, bəyaz-bəyaz.
Bəlkə də duman deyil,
Nəfəs alır şaxta, ayaz.
Bir güney zər şüanı
Aldı qəfil, güldü bir az;
Sanki əmzikdi əmir
Körpə dodaqlar yuxuda.

Təpələr qalay-qalay
İşıldadır başlarını.
Cığırılar ağ yazıdır,
Gəl oxu yaddaşlarını.
Su gəlib damcı döyüb
Aynaladı daşlarını;
Qışın şlalə qızları
Zülfü daraqlar yuxuda.

yanvar-fevral, 1979

KARVAN, GÖTÜR MƏNİ APAR ÖZÜNLƏ

S. Hacıbəyovun "Karvan"ına

Karvan, götür məni apar özünlə,
Bir sonsuz səhranın aydınlığında,
Gedim bir əbədi, mavi axında ...
Ayağım altında xırçıldasın qum,
Zıncırov səsləri yayılsın aram,
Cəhənnəm, qoy dəvə yerışı olsun,
Bilim ki gedirəm, addımlayıram

Karvan, götür məni özünlə apar,
Başqa bir istəyə can atmağım yox.
Bilim tələsdiyim mənzil başı var,
Amma bu mənzilə heç çatmağım yox.

Min yol aram-aram
Qoy düşsün axşam,
Günbatan qarşımda yandırısın ocaq.
Karvan, götür məni özünlə apar,
Ulduzlar altında gecələyəndə,
Bilim ki, yolumu aydınladacaq
Yenə açılacaq sabahlarım var.
Karvan, götür məni apar özünlə,
Aç mənim o dürlü sabahlarımı.
Karvan, götür məni apar özünlə,
Yu bütün, yu bütün günahlarımı.
Məni insan elə bütün məqamda,
Elə bu nəfəsdə, bu xalda qalım
Elə bu məqamda, bu halda qalım ...

Karvan, götür məni apar özünlə,
Bütün ölümlərdən sovuşum gedim.
Hürufilər "nuri - təcəlla"sına,
Mən də bu karvana qovuşum gedim

Bu nə mavi dünya,
nə mavi axın!
Karvan, götür məni apar özünlə,
Bulaq suyu kimi durulum, axım ...
Bəlkə də ayağım heç dəyməz yerə,
Bir mələk olaram,
bir ruh olaram,
Uçaram ən təmiz səmələr içrə...

Yeddi rəng yol gedir nəfəs-nəfəsə,
Mən də o rənglərdə rəng olub itim.
Bu yeddi cığıra, bu yeddi səsə
Məni səkkizinci yoldaş bil gedim,
Karvan, götür məni apar özünlə...

oktyabr, 1978

GÖR MƏNİ HAYANA GƏTİRDİ BU YOL

Gör məni hayana gətirdi bu yol,
Bir də təzələnib güldü həyatım.
Sağ ol, a dağ çayı, a yaylaq, sağ ol.
Burda bir anımı bir il yaşadım.

Nə qərrib alova bürünüb o dik,
Qaymaq çiçəkləri yanır zər kimi.
İlahi, biz necə bəxtəvərmişik!
Bu dağlar, dərələr bizimkidimi?
Bu göy də, bu yer də bizimkidimi?
Yəni biz də varıq,
dünya da varmı?
Bu baxan gözlər də bizimkidimi?
İlahi, biz necə bəxtəvərmişik!

Könül, hər ömürdən sən xəbərdar ol,
O palıd babamdır, bu şiv yaşadım.
Ağacım, yamacım,
göy meşəm, sağ ol,
Burda bir anımı bir il yaşadım.

Bir allah taxtıdır o quzey, güney,
Burda təbiətin işi nə düzdü.
Qəzəb deyilən şey, qəsd deyilən şey
Yoxdu bu dünyada, əfsanə sözdü.

Laləm, yolum üstə bir də çıraq ol,
Bu çıraqlı döşdə qoy şəhə batım.
Ümidlə yaşayan bənövşəm, sağ ol,
Bir az ömür sürüb xeyli yaşadım.

Qapqara buluddan ağ yağış yağa,
Görün bu süzgəci, o saf billuru.
Orda bulanıq su hopur torpağa,

Burda üzə çıxıb axır dumdurur.

Belə durulduqda duruldu kefim,
Çimdi şəfəqlərdə arzu qanadım.
Sağ ol, a torpağım, a yaşıl evim,
Burda bir anımı bir il yaşadım.

Qara ürəyin də xoş damarını
Burda bir meh ilə ayılmaq olar.
İnsan alt-üst edər çox qərarını,
Günahlar yolundan qayıtmaq olar.

Sağ ol, təmiz ömür, var ol, təmiz yol,
– Ey mavi zümrümə, ax, daim var ol...
Maral talasında gülən çəmənim,
Yaşa yəhər qayam, - var ol, daş atım.
Sağ ol, ey qismətim, möhlət verənim,
Bir az ömür sürüb xeyli yaşadım...

aprel, 1980

TƏNHALIQ

Şamaxı yolundakı türk əsgərin məzarına

Bir tək məzar gördüm bir tənha yerdə,
Gördüm ki, bu məzar yollara baxır.
Bilmirəm ürəyim darıxdı birdən,
Yoxsa ki, elə bu məzar darıxır?!

Yollara baxmağa gözü yoxdusa,
Görəsən bu məzar yolu neyləyir?
Daha ürəyində sözü yoxdusa,
Üstündə danışan dili neyləyir?

İndi ki nə dinər, nə qulaq asar,
Ürəyim darıxır, yoxsa bu məzar?

Daşı göynəyirsə, niyə göynəyir,
Qışı göynəyirsə, niyə göynəyir?
Görəsən üstünə gəlib-gedəni
Görəsən bu məzar səsi neyləyir?

Göyləri işıqlı,
üstü çiçəksə,
Burda qəriblikdən qaçsa dəyərmə?
Qonşuluq eyləyə bilməyəcəksə,
Yəni qəbristanda yer istəyərmə?..
Burda üstü gülzar, yeri laləzar,
Ürəyim darıxır, yoxsa bu məzar?

Bu sirdən baş açə bilmədim nəsə,
Bəlkə ölməzliyə bir də güvənim?
Məzar da darıxıb qəribsəyibsə
Daha tənhalığa sözüm yox mənim.
Bəs bu tənhalığa kim qəbir qazar...
Ürəyim darıxır, yoxsa bu məzar?..

mart, 1980

XEYLİ YAŞADACAQ MƏNİ BU ÜMİD

Nə yaxşı bu yerdə çıxdın rastıma,
Elə bil gün doğdu süst həyatıma.
Sözün məlhəm oldu qol-qanadıma,
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid.

Fikrimə, duyğuma çökmüşdü duman,
Dumanda sozalan çırağ kimi ydim.
Səhra günəşinin altında yanan
Qovrulub sızlayan torpaq kimi ydim.
Bu yağış hayandan çiləndi gəldi,
Gözümün üstündə şəh gılələndi,
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid.

Gördüm ki, sinəmdə döyünür ürək ...
Baxışın mənimçin qızıl dan kimi ...
Noyabr günəşi xoş təsəllitək
Payız yarpağını ovudan kimi
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid.

Əvvəl də var idim, gedib-gəlirdim,
Ömrümdən gün keçib, ay ötüşürdü.
Vardım,
bir quruyan qarağac idim,
Durduğum torpağa kölgəm düşürdü;
Bu bahar hayandan üzümə baxdı.

Kölgəm də dirçəlib göyərdir, qalxdı,
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid.
Ey hicran dərdinə tapılan əlac,
Ey bahar töhfəsi,
ümid şöləsi! Balta yarasını sağaldan ağac,
Ey nakam kötüyün şumal pöhrəsi,
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid.

may, 1978

ÜRƏYİM ƏLİMDƏ OLAN VAXTLARI

Nə vaxt ki, bir kədər məni haqlayır,
Dünyanın işinə məəttəl qalıb
Əllərim yanıma düşüb ağlayır,
Ürəyim əlimdə olur o vaxtı.

Bəzi tərs işlərin ağrısı canda,
Bir nadana qarşı, pisliliyə qarşı
Əlim damar-damar yumruqlananda,
Ürəyim əlimdə olur o vaxtı.

Ürəyim əlimdə olan vaxtları
Bir də əllərimə baxmağım gəlir.
Darıxqan oluram, kövrək oluram,
Ya bir dost əlini sıxmağım gəlir.

Çiçək oxşayanda, mizrab vuranda,
Uzalı qalanda sevgi dalınca,
Əllərim göynəyib üzə duranda
Ürəyim əlimdə olur o vaxtı.

Ürəyim əlimdə olan vaxtları
Demə ki, bədənim, dilim yaşayıb;
Özüm olmamışam,
tutacaqlarda
göyərçin bir əlin qonşuluğunda
Çırpına-çırpına əlim yaşayıb.

Elə siz də bunu əfsanə sayn,
Bir nakam deyib ki, basdırın məni,
Amma bir əlimi çöldə saxlayın;
Tək əlim göyərək çatar dadıma ...
Ürəyim əlimdə olan vaxtları
Nəsə bu vəsiyyəət düşür yadıma.
Darıxqan oluram, kövrək oluram ...
Baxıram əlimə-cüt qanadıma ...

iyul - sentyabr, 1979

* * *

Təbiət baharın nəğməsində ram,
Bulaqda nanətək titrədi misram.
Min əldə əridi gör neçə mizrab,
Bir telin sirrini bilənə kimi.

Əllərin yetməyən hansı diləkdi,
Bircə təbəssümün mənə köməkdi.
Tələsən bənövşə bilsən nə çəkdi
Yaz onun hayına gələnə kimi.

Yaxşını yamandan seçir bu həyat,
Sən eşqə ümid ol, arzuya qanad.
Yamanlıq eyləyib ceyranı ağlat,
Timsahın yaşını silənə kimi.

Torpaqdan göyərdi eşqi insanın,
Bir gülə əyilsəm yüz yol inanın.
Amma bir bədxahın, bir bədgümanın
Xar oldum üzünə gülənə kimi.

Dostla loğmasını bölüb babalar,
Açıq süfrəmizdi bu ulu diyar.
Gərək qapımızı bağlayaydılar
Süfrəni ikiyə bölənə kimi.

Heç isti görmədim bir yad nəfəsdə,
Ürəyim, kamını bu eldən istə.
Vətənin bir qarış torpağı üstə
Yaşaya biləydim ölənə kimi.

1977

QALDI

“Üzü bəri baxan, dağlar
Mənim sizdə nəyim qaldı?!”
Zirvələrdə başım üstə
Çaldırılanmış göyüm qaldı.

Qaya tutub binasını,
Şimşək çəkib xınasını.
Atdı başdan cunasını
Əynində daş geyim qaldı.

O sökülməz tağlar qalıb,
Bulaqları çağlar qalıb.
Həmin sellər, çaylar qalıb,
Bəs məndən nə deyim qaldı?

Yoxuşları qalxa-qalxa,
Ancaq yetdim gül yaylağa.
Zirvələrdən qar almağa
Nə gücüm, nə heyim qaldı.

Gözüm qalıb libasında,
O yazın da, bu yazın da.
Qayanın daş kasasında
İçilməmiş meyim qaldı

Qalan günlər, gedən çağlar,
Gözüm gülər, könlüm ağlar
“Üzü bəri baxan dağlar
Mənim sizdə nəyim qaldı.”

mart, 1978

YAŞIDLARIM... YAŞILLARIM...

Çoxdan bu cığırla qalxmamışdım heç,
Çoxdan Canalıya güzar eyləyib
Yaşıl sərgisinə baxmamışdım heç.
Salam, a tək qanad qoca göyrüşüm,
Qoy bu ağaclarla bir-bir görüşüm;
Solanım, qalanım, a yaşıllırım,
Salam, a dostlarım, a yaşıdlarım,
Yaşa dolmusuz ki, əməlli-başlı ...

Yaxşıca köhnəmi, təzəmi gördüm,
Mən sizi görəndə özümü gördüm.
Ömrün budaq-budaq nərdivanında
Bir də ayaq-ayaq izimi gördüm.

O döngədə durub ötərdi şən-şən,
Bu vələs quruyub qaxac olub ki,
Odun daşıyanda şələm ilişən
Bu şiv əməllicə ağac olub ki ...
Eh, sən də illəri vermisən yelə,
Ay Cökəm, bəzənib-düzənmə belə ...
Ömrün hansı çağı qalıb yadında,
Görürəm sinəndə bir ah görünür.
Yarpaq daldasında, qabıq altında,
Ömür qırıqların, vallah, görünür.

Sən yarpağa güc ver,
Mən də ki, dilə,
İndi bizi çox şey salar tamaha,
A zalım, bəzənib-düzənmə belə,
Bizə bu hoqqalar yaraşmır daha.
A Palıd,
Sən danış,
nə deyir gedib-gələnlər,
Yüz yaşla görüşə bildin, eləmi?!

Axır ki, sənin də ağacdələnlər
Gövdənə girişə bildi, eləmi?!

Nə bilim, deyirik yeri düşəndə,
Guya ki, dərdi-sər qocaldır bizi.
Bəs bu gözəllikdə, bu dağ döşündə
Hardan gəlib tapıb qocalıq sizi.

Ömrümüz enişli-yoxuşlu yolda,
Görürsən yüz ili bir ana gedir.
Oturum qoy bir az bu daş stulda
Bir görüm bu dünya hayana gedir...

1982

SANA GÖR NEÇƏ BƏNDDİ

1

Aprel gəlib,
Bu dağlara bir də düşdü qar,
Payızda da daş qayalar
belə qar idi.
Payız qarı çiçəkləri
vurub qorxudar,
Dağda qarı
Gül-çiçəklər qorxudur indi.

1968

2

Şair –
Dünyadan bir ömür
qoparıb o da,
Gömülür torpağa
günün birində.
Yaratdıqlarında
yaşayırsa da,
Ölür yaranmışın
nəğmələrində.

1970

3

Çiçəyi saralıb,
yarpağı solsa,
Quru torpağından
alaq ətrini.
Qürbətdə vətənçin
yanar kim olsa,
Vətənin vətəndə
bilək qədrini.

1970

4

Deməyin qızıldır,
zərdir xəzəllər,
Günəştək nur verib
saçıla bilməz.
Torpaqtək bir çiçək
bitirə bilər,
Yarpaqtək bir daha
açıla bilməz.

1971

5

Könül duyğum
qanad açıb ilk yaza,
Bu qanadla
Niyyətimdə
Qismətimdə
çox arzuya çataram.
bir uçarı quşamsa,
relsə düşən qataram.

1977

6

Şeirin son mənzili
dağlar dalında,
Biri zirvədədir,
biri dərədə.
Qayaya dırmanan
şeirin yolunda
Ayaq izi də var,
cıрмаq yeri də.

1977

7

Gah açar yolumu
yaşıl bir həvəs,
Gah qızıl balığım

dəryada itər.
Torpağa əkdiyim
sevgim göyərməz,
Daşda özbaşına
həsrətim bitər.

1978

8

Zaman çox yarpağı budaqdan salıb,
Sözdür, xatirədir keçəndən qalıb.
Hər batan günümü üfüqdən alıb
Bir qızıl atlıydı çapdı apardı.
Cavansan, ömrünün yazına uyma,
Şirindir dünyanın nəşəsi, doyma.
Sən elə bu gülü üzməyə qıyma,
Payız vurdu, yıxdı, çapdı apardı.

İSMAYILLI ZƏLZƏLƏSİ

Bəlkə suyu döndü, çarxı ilişdi,
Bu nə zəlzələdi, nə titrəyişdi?!
Bəlkə bir dağ uçur, bir dərə dolur?!
Yerimiz yenidən yerbəyer olur?!

Yerimiz yenidən yerbəyer olur!
Eh, yoxsa bizimlə nə cəngi varmış.
Sən demə, hələ yer tərəzimizin
Ağır yüngülü var, pərsəngi varmış.

Ağır-yüngülünü düzəldir hələ,
Bəlkə qarı artır, yağışı artır.
Milyon-milyon yaşlı cavan dağımız
Qocalır, alnının qırışı artır.
Qırışı yenidən yerbəyer olur,
Dağ-daşı yenidən yerbəyer olur.

Bu göy ağasının, yer ağasının
Ömründən bir yarpaq saralıb düşür.
Tikişi açılır daş yaxasının,
Bəlkə bir düyməsi qırılıb düşür.

Yerimiz yenidən yerbəyer olur,
Düzəliş aparır öz qurğusunda,
Yəqin yorğun düşüb qış yuxusundan.
Qıçını uzatmaq istəyib bir az,
Torpağım, bu boyda zarafat olmaz!

Heç əvvəl bilməzdik harda durmuşuq,
Ömür yuvamızı harda qurmuşuq.
Lap əməlli-başlı bizi ayıltdı,
Divarlar titrədi, getdi-qayıtdı.
O uzun dekabr gecələrində
Oyaq gözümüzdə gecə də yatdı.

Baxdıq yolumuza, cığırımıza,
Bir də ayağımız altına baxdıq.
Bir az qorxu-hürkü dadına baxdıq.
Həm də el-obanın, qonum-qonşunun
Doğmasına baxdıq, yadına baxdıq.

Ağrı-acımızı sınadı bir az,
Həyət-bacamızı sınadı bir az.
Baxdı tabımıza, bərkliyimizi,
Yoxladı bir az ev-eşiyimizi,
Yerimiz yerində sınadı bizi.

Neçə mərd igiddə, yer övladında
Gördük mətanəti, gördük qüdrəti.
Həm gördük qorxağı, həm kəmfürsəti,
Həm burdan baş alıb qaçanı gördük.
Həm bura quş olub uçanı gördük.
Yenidən tanıdıq bir-birimizi,
Yerimiz yerində sınadı bizi.

Qeyrət qanımızda qopdu zəlzələ,
İtdi dilimizdə bir qorxu adı.
Biz öz hayımıza çatmamış hələ,
Gördük ki, bir ölkə hayımızdadır.

Yanır pəncərəmiz, gur çırağımız,
Bir də qurub-tikmək yarışı artdı.
Heyf ki, qocaldı cavan dağımız,
Alnında bir ömür qırışı artdı.

yanvar, 1982

GÖYƏRÇİNLƏ UÇMAQ OLMUR

Göyərçinlər zəlzələdə İsmayılını tərk edib getdilər.

Qanadlılar qaçdı getdi,
Göyərçinlər uçdu getdi.
Hardasa
    yuva qurub,
yuva hörüb
yaşayırlar...
Göyərçinə-quşa nə var?..

Göyərçinlər uçdu getdi,
Göyərçinlə uçmaq olmur.
Təyyarədən
    qanadımız olsa belə
Uçmaq olmur.
Vətən adlı, torpaq adlı
Bir sevginin sərhəddini
Keçmək olmur,
    aşmaq olmur.

Lap deyək ki, ev-eşiyi
atıb gedək,
Balamızın
Gül əlləri əlimizdə,
Bir balaca
Yükümüzü tutub gedək;
Ömrümüzü-günümüzü
neyləyək bəs?
El-obaya bağlı qalan
Könlümüzü neyləyək bəs?
Başdan-başa ömür olan
Bu dağları, bulaqları,
Yamaqları, ağacları
neyləyək bəs?

Necə uçaq,
Necə qaçaq?
Zəlzələli doğma ocaq,
Dar gündə nə şirin olur!
Xoş günü bir yana qalsın,
Zülümündən qaçmaq olmur.
Ölümü də doğmalaşır,
Ölümündən qaçmaq olmur.
Vətən adlı, torpaq adlı
Bir sevginin sərhəddini
Keçmək olmur,
aşmaq olmur.
Nə yaxşı ki,
biz göyərçin deyilmişik.
Nə yaxşı ki, uçmaq olmur,
Nə yaxşı ki, qaçmaq olmur.

fevral, 1982

SƏHƏR ŞƏFƏQİNƏ DÜŞƏN DURNALAR

Süzüb qanadından dumanı, çəni,
Yarıb qaranlığı, keçib gecəni,
Keçib iki bulud arasındakı
O tənha, qurama göy küçələrdən,
Bir qara buluddan şütüyüb çıxıb
Sıyrılmış qılinc tək parladi birdən
Səhər şəfəqinə düşən durnalar.

Səhər şəfəqinə düşən durnalar
Şəfəqlər içində şəfəqləndilər.
Birdən qanad-qanad çiçəkləndilər;
Birdən də göylərdən endilər qəfil,
Müqəddəsləşdilər, mələkləndilər
Səhər şəfəqinə düşən durnalar.

Göylərin naxışı, göylərin zəri
Deyəsən qalxırdı lap ərşə kimi.
Uçan durnaların girdə gözləri
Yanırdı şəfəqdə bənövşə kimi.
Qamaşır, qırpılır o bənövşələr,
Həmin o qırpımda, həmin o səhər
Göylərin bənövşə yuxularında
O qatar çimirdi, xumarlanırdı.
Yastı dimdikləri bir an içində
Hərdən közərir, hərdən yanırdı.

Səhər şəfəqinə düşən durnalar
Uçurdu, uçurdu, yenə uçurdu.
Od kimi alışan, gün kimi yanan
Taya buludları alıb qucurdu.
O uzun yolların əzablarını
Sonra gilə-gilə əridirdilər.
Yorğun haylarını-haraylarını
Elə bu şəfəqlə kiridirdilər

Səhər şəfəqinə düşən durnalar.

Şəfəqlərə ümid olmasa idi,
Səhərlərə ümid olmasa idi,
Durnalar neylərdi,
Biz neyləyərdik?!

Üfünü qalayan qızıl dan idi,
Göylər damar-damar qızıldan idi...
O qızıl yollarda gümüş bir xəyal...
Durnalar uçurdu, uçurdu xoşhal,
Uçurdu, uçurdu, yenə uçurdu,
Taya buludları alıb qucurdu
Səhər şəfəqinə düşən durnalar.

sentyabr, 1982

O MƏN ELƏ ÖZÜMƏM...

Vaxt var ikən yetmədim o murada,
Gül içində çaşıb qaldım çəməndə
Səhv elədim, mən qalmışam piyada,
Öz arzumu mindirmişəm Səməndə.

Başım üstə bir tayacıq buluddu,
Ötən durnam daha məni unutdu.
Şeh otları köynəyini qurutdu.
Al günəşin tellərini əməndə.

Çox gəminin küləklənib yelkəni,
Bu dünyanın çox uzundur örkəni.
Hörüyünü qırıb qaçan ürgəni
Bir tük ilə vaxt salacaq kəməndə.

Şah dağının başı salamat deyil,
Piyada dağ nə şah, nə də mat deyil,
Şeirimdəki lirik mənələr yad deyil
Bu mən elə mən özüməm o məndə.

iyul, 1983

DÖVRÜN
DƏYİRMƏNİ

*Girib d yirmanundan
 ixd m ba qa bi im *

HƏLƏ GÖZLƏMƏ

Məni yerim olan yerdə gözləmə,
Hələ heç axtarma, bir də gözləmə.
O məqam yerimi tutub durublar,
Durub elə bil ki, oxlov udublar.

Hələ qabağıma kötük atan var,
Şeirimin üstünə örtük atan var.
Nəşrdən, dərslikdən atıb sözümü
Adımın üstündən ad yazıbdılar,
Öz ağızlarına dad yazıbdılar.

Sözün min dərdi var, qələm kef deyil,
Vurub özlərini görməməzliyə
Məni bilməzlərə sözüm sərf deyil

Yerimdən deyilən söz qorxuludur,
Mənim də əlim yox dava-dalaşda,
Çoxu şahquludu, ağaqludu
Keçib oturublar yuxarı başda.

Məni yerim olan yerdə gözləmə
Adımı axtarıb bir də gözləmə.

Çəmən, çiçəyim var,
arılar bekar –
Hələ səmənd atım örükdə qalıb.
Fırlanır havada arıquşular,
Arılar gözləyir pətəkdə qalıb.
İndi arı qonmaz gülə, gözləmə
Pətəkdən o balı hələ gözləmə.

Qoy arıquşular gedib əkilsin,
Qoyun o sel yatsın, duman çəkilsin
Qoy bir yaxşı gəlsin, yaman çəkilsin,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Tamahlar, günahlar səngisin bir az –
Mənafe oyunu dursun geriyə;
Onda bəlkə mənim sözüm yeriyyə.

Məni yerim olan yerdə gözləmə
Heç hələ axtarma, bir də gözləmə

yaz, 2010
Bakı

BURDA YOXAM

Aman Allah, vallah burda mən yoxam,
Ünüm gedib yaylaqlara çatırmı?...
Baş götürüb çıxım gedim dağlara,
Görüm dağlar başımızı qatırmı.

Söz padşahın, dağlar hələ bizimdi,
Orda izim, amma köhnə izimdi.
Yoxuşlarda gücdən düşən dizimdi
Ayaqlarım daş cıgırı tuturmu...

Daha mənə gül verərmi yaylağım,
Göz-göz olub buludundan mən yağım,
Palıd kökü qayalarda qarmağım
Qövsi-quzeh göyə qurşaq atırmı?

Dağ buğlanır, güzgü daşa tər gəlir,
Duman tutur keçidləri, dərkəli
Sürüsünə keşik çəkən dağ kəli
Bir-birinin istisində yatırımı?

Aman Allah, bu İsgəndər quşları!
Bir avazla başdan alır huşları.
Qayanın da sədalanır daşları
İlahilər bu səsə səs qatırmı?!

Mişar dişli daş qayanın çatları
Bu çatlara dolub torpaq qatları,
Sim-sim olub bitib ruzu otları,
Kəklik qırpıb ağzı şəhə batırmı...

Səyyar könlüm nə tez düşdü atından
Dağ-daş çıxıb ayağımın yadından
Birdən-birə çıxıb yerin qatından
Çay özünü daşdan-daşa atırmı?

İNDİ BİLDİM NAĞİLDİ...

Ağac olum dağlar olsun yanımda
Bulaq suyu cılvelənsin qanımda
Dərmanları can qoymadı canımda
Bu apteklər zəhər alıb satırmı? -
Canım dağlar, səsim sizə çatırmı?..

yaz, 2010
Bakı

NƏ OLACAQ, OLACAQ

Qoy indidən daş yastığa baş atım
Hansı daşa yazılacaq daş adım
Mən ki, daha gur ömrümü yaşadım,
Bundan sonra nə olacaq, olacaq

Gəlməz daha hər məclisdən sorağım
Kərəntim koş, sünbül kəsməz orağım
Öz-özünə guruldayır qulağım
Bundan sonra nə olacaq, olacaq.

Zəmilərim, xırmanlarım sovrulub
Təndə canım, sacda dənib qovrulub
Xəzəl altda gül otlarım qıvrılıb
Bundan sonra nə olacaq, olacaq.

İncilərım düşüb dərya küncünə,
Qəvvəs gərək güvənsin öz gücünə,
Alıb onu çıxarsın el içinə
Bundan sonra nə olacaq, olacaq

Biganələr iqlimini görmüşəm
Bədxahların him-cimini görmüşəm
Mən özümçün başqa yuva hörmüşəm
Bundan sonra nə olacaq, olacaq

Mən dərdimi pıçıldadım dağlara
Dağlar alıb payladı oymaqlara
Dövrüm verdi haqqımı nahaqlara
Bundan sonra nə olacaq, olacaq

Bir gölüm var, lap dağların dalında
Mən də elə o büllur göl halında
Səbrim daşır tufan qalmaqalında
Bundan sonra nə olacaq, olacaq

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Nə olacaq?... Torpağa bel bağlaram.
Üzüm tutub bir buluda ağlaram
Şimşəklərin işığını saxlaram
Bundan sonra nə olacaq, olacaq.

Təbiətin rəngi axdı gözümə
Qələmimlə fırçaladım sözümə
İnanmağa başlamışam özümə
Bundan sonra nə olacaq, olacaq.

ilk yaz, 2010
Bakı-Buynuz

***

İndi yaşamaq da bir oyun olub
Nə olsun - ağlımız, ruhumuz oyaq -
Bu namərd dünyayla qolboyun olub
Dünyanın mərdiylə yaşamalıyıq,
Bir ömrün dərdiylə yaşamalıyıq .

***

Ahıllar iş başında
Tarlasını becərir
Aşıqlərin bağçada
Tər gülləri cücərir
Məndən ötrü heç nə yox,
Hər şey ötüb-keçəri...
Açıq qoydum qapımı
Ümid girsin içəri...

aprel, 2010
Bakı

***

Yalan dünya çox demişik
Nədir belə yalan olan

***

Yalandımı cüt almadan
Milyardlara qalan olan

***

Qarşı dağlar yalandımı?
Zirvəsində duman olan

***

Kimdi bizi yazıb-pozan?
Sayğacında zaman olan

***

Bu sayğacda ömür nədi
Dövr içində bir an olan.

***

Bəs bu anı kim yaşadır
Ali-məqam insan olan

***

Arxı vurur, çarxı dönür
Dəyirmanı haman olan.

***

Səhraları boşdu həmin
Dəryaları dolan olan.

***

Oxudu son vidamızı
Bizdən salam alan olan.

***

Şoumuzu biz çalırıq
Qaldı suru çalan olan

***

Gümüş taclı baş yaxşımı?
Belində zər palan olan?

***

Mən yoxamsa dünya da yox
Biz olduqmu yalan olan?!

***

Dövrüm getdi, dövrən qaldı
Qal, əbədi dövrən olan

yanvar, 2010
Bakı

QALIB

Fısdıq koğuşunda arılar öldü,
Pətəksiz, cırsayaq meşəmiz qalıb.

Getdi insanlığın şirin çağları,
Arada şər-şeytan peşimiz qalıb.

Sınıq könlümüzü kim yamayacaq –
Köksümüzdə qırıq şüşəmiz qalıb.

Köhnə məktubların sətirlərində
Bir nöqtə məhəbbət güşəmiz qalıb.

Fərhad külüngündə eşqin gücü yox,
Düşüb başımıza tişəmiz qalıb.

Ağır romanlardan can qurtarmışıq,
Bir-iki yazardan köşəmiz qalıb.

Çarıqdan qurtardı ayaqlarımız,
Boğaza keçilən kövşəmiz qalıb.

Sürüşüb düşmüşük dərə dibinə
Bizdən ucalarda kirşəmiz qalıb.

Bu qəmlər içində kef də qurmuşuq
Şou dediyimiz nəşəmiz qalıb.

yaz, 2010
Bakı

BAĞRIM BAŞI GÖZÜM YAŞI

Başım üstə dar ağacım,
Əlim altda nar ağacım.
Gövdən düyün, qabar-qabar,
Bu nə haldır, qarağacım?!
Bəlkə elə səndən gəlir
Əzablarım, ağrım, acım –
Sən eləsən, mən də belə -
Bağrım başı düyün-düyün,
Gözüm yaşı gilə-gilə.

Qeyli-qalda keçdi günüm,
Hər hicrandan bir düyünüm,
Hər payızdan bir xalım var,
Bir durumda min halım var –
Oxu məni, boğçama bax,
Toxu məni, xalçama bax –
İlmələninib, qönçələninib
Dərd naxışım dönüb gülə,
Bağrım başı düyün-düyün,
Gözüm yaşı gilə-gilə.

Mən ilahi eşqin qulu,
Hürufilər dərdi ulu –
Qəzalidə qəm müqəddəs,
Mənim dərdim nədəndi bəs?..
Qoy heç məni bilməsinlər,
Peyğəmbərin hörümçəyi,
Gəl sinəmdə tor hörgülə
Bağrım başı düyün-düyün,
Gözüm yaşı gilə-gilə.

Mən yangılı bir zəmiyəm,
Məni görən cuvarım yox.

Yalnız bitən bir sünbüləm
Yel ağzında qərarım yox.
Bu ayrılıq səndən gəlir,

Bu qəm yeli məndən əsib -
Tənhalıqdan könlüm bezib
Durub gedim eşqimgilə;
Bağrım başı düşün-düşün,
Gözüm yaşı gilə-gilə.

Ayaqlarda yol dolaşıq,
Cığır kəsir bir-birini.
Tərəzisiz bir ölkədə
Haqqım tapmaz öz yerini.
Çox dərdləri udardım mən,
“Qəmi pünhan tutardım mən”
Dərdiməndi etdim agah
Məslək əhli olan gördüm,
Onda da ah, məndə də ah,
Əlac varmı bu nisgilə -
Bağrım başı düşün-düşün,
Gözüm yaşı gilə-gilə.

yay, 2010
Buynuz

GÜNƏBAXAN ZƏMİSİNİN
SON MAHNISI

*Dalğalanır, çalxalanır
Günəbaxan zəmisi
Çatışmır bu dənizin
Bircə bəyaz gəmiri
Əjdər Ol*

Yüklənmişik, dolmuşuq,
Tabaq-tabaq olmuşuq;
Sənə baxa bilmirik
Günəş, bizi bağışla!

Ulduzlanıb, aylanıb,
Dan yerinə boylanıb
Sevgimizi gözləmək,
Göydə səni izləmək
Qüdrətimiz yox daha;
Örtülmürük axşama,
Açılmırıq sabaha,
Günəş, bizi bağışla.

Hansı yönə bilmirik,
Vallah dönük deyilik,
Sənə dönə bilmirik,
Günəş, bizi bağışla.

Alnımız zər baftalar,
Sarığəlin qoftalar –
O libasda, o donda
Bəxtəvər idik onda –
Günəş, bizi bağışla.

Biz o günəşpərəstlər
Pərəstlikdən düşmüşük,
Tellərini əmərdik
O məstlikdən düşmüşük;

Günəş, bizi bağışla,
Anam, bizi bağışla!

Həsərət bizi boğanda,
Birinin son baxışı
Qalıbdır gündoğanda –
Uyğulu gözümüzü
Ayılda bilməmişik
Birimiz günbatandan
Qayıda bilməmişik,
Qalmışیق o qürubda –
Pərən-pərən baxışla
Günəş, bizi bağışla.

Arılar qanad salır
Aparır quşlar bizi.
Dənimizi qoruyan
Gözətçi daşlar bizi.

Durub qucaq-qucağa,
Əyilmişik torpağa.
Yelləndikcə göylərin
Sarıyelkən gəmisini,
Yerə enib dayandı
Yerəbaxan zəmisini –
Günəş, bizi bağışla!

yay, 2010
Buynuz

DUA

*Kərbəladada namaz qılıb mənə dua etmiş
təbi nazik bir xanıma*

Mənə dua edən xanım,
Mən səninçün neyləmişəm
Nə bir dəstə çiçək verib
Nə bir xoş söz söyləmişəm.
Günün var ki, ağır keçib
Sənə sirdaş olmamışam.

Mənim də ki,
Olanlarım olub gedib,
Bağ-bağatım solub gedib,
Bu dünyada
solub gedən payızımın
Gülünə nə arzuladın?
Əli əldən üzülmüşün,
Əlinə nə arzuladın?
Yarıçılpaq
budağını xəzan vuran
Koğuşunda ocaq yanıb
Tək qabığı üstə duran
Ağaca nə arzuladın
Qalan ömrün möhtacıyam,
Möhtaca nə arzuladın...

Xeyirxahım, canım, gözüm,
Deyirsən ki, dar günümdə
Könlümə bir təsəllidir
şəirim, sözüm,
Duyğularım duyğun olub
Bu ən şirin uyğun olub
Tənhalığın, ağır vaxtın
Dayaq durur şəirim sənə,
Şeirlərim mehrim sənə,

Bəs sən durub
Dua edib Kərbəladada,
Məni necə saldın yada?
Füzulinin hüsurunda
Bəs adımı,
Şeirimi ilə güzərim
necə dedin?
Söz mülkünün o dərdimənd
dahisinə
Dərdimizin izharını
necə dedin?

Borclu qaldıq hər ikimiz,
dahinin söz sehirinə
Can mehrinə borcluyuq biz

Mənə dua edən xanım,
Bu dünyada söz borcu var,
Nə deyim ki,
can borcu var
Sən şeirimə,
Mən də sənə borclu qalım.

noyabr, 2011
Bakı

PƏTƏKDƏN QALMIŞ ARILAR

Şirin sevda gül, çiçəklər
Qarışdırdı başlarını –
Unudub yoldaşlarını
Uçub gəlib gördülər ki,
Oba köçüb, yurdu qalıb –
Arıxana köçüb gedib,
Bacı gedib, ana gedib.
Pətəkləri yedəklərdə,
Bal payları pətəklərdə
keçib gedib.
Pətəkdən qalmış arılar
Qaldılar süst, qaldılar mat,
Çırpındılar qanad-qanad.

Darıxdılar, vurnuxdular,
Ağac görüb duruxdular.
Gördülər bu pətək deyil –

Köhnə pətək yerlərində
Sızladılar, qaynadılar
Bir az durub kəpənəklə
oynadılar
Gördülər bu pətək deyil.

Bir az həsb-i-hal etdilər,
Çiçəkləri bal etdilər.
Bal süzməyə yerləri yox
Yük altında
qaldılar süst, qaldılar mat,
Çırpındılar qanad-qanad.

Ora-bura
fırlandılar dəli kimi,
Bir işsiz

Sızıltılı əli kimi
Qaldı işsiz, qaldı bekar
Pətəkdən qalmış arılar.
“Hara uçum,
hara gedim” –
Öz yurdunda
Ev-eşiksiz qaldı yetim,
O qonurlar, o sarılar
Pətəkdən qalmış arılar.

yay, 2011
Buynuz

KÖLGƏLƏR... TƏHLÜKƏLƏR...

Bu gün də sovuşduq təhlükələrdən,
Günümüz salamat keçdi birtəhər.
Aman, bu kölgələr, bu təhlükələr!
Allahın qəzəbi tutubdur bizi –
Bu gün zəlzələdir, sabah sel gələr –

Yerə meteoritin zərbi təhlükə,
Başımız üstündə hərbi təhlükə.
Kimlərsə, hardasa atışır hələ,
Dal-dala yatışan canavar kimi
Bombalar, silahlar yatışır hələ
Silah müdafiə, silah təhlükə!
Ordan mənə baxır bir gözü siyah,
Bu gün məhəbbətdir, sabah təhlükə
Ah bu böhləbəldə, bu paylaşmada
Qəzəb baş qaldırır, tamah təhlükə.

Vallah, heç bilmirəm, nə gizlədir bu,
Yerin qatlarına dolur təhlükə.
Amerikan bombası təhlükə deyil,
İranda olanda olur təhlükə.

Dağıldı tifaqı, vuruldu varı,
Azadlıq adından qızıl güllələr
Ərəbin düzündə açdı lalələr –
Buna da ad qoyduq “Ərəb baharı”.

İraq bu bahardan görmədi bəhər
Qaldı kül altında qədim kənd, şəhər,
Dünya həqiqəti gətirmir dilə,
Əhdnamə, qətnamə yazan BMT
Təhlükəsizlikdən dərs deyir hələ.
NATO – dışındadır gör neçə ölkə
Buna mehribandır, ona təhlükə.

Yurd var, daş qalmadı daşının üstə,
Qəddafı taleyi ildırımlanır
Hələ çox başçının başının üstə
Ölkələr mənəfe oyunlarında
Azmanlar üsyanı basır gülləyə
Səddam kəndiri var boyunlarında.

Təhlükə altında el, Vətən oldu
Millətin sinəsi dağılandı dağ-dağ
Əsgərlər çevrilib cangüdən oldu
Kürsü davasında getdi Qarabağ.

Çoxaldın, artırın cangüdənləri
Bu yerdən qoymayın yol ötənləri
Xan keçir, şah keçir, başçıdı keçir,
Alın silahları dolu saxlayın!
Xəstə nəfəs alsın, şikəsti qalsın
Kəsin yüz tərəfdən yolu saxlayın
Dənizi, meşəni salın hasara –
Budaqlar uzanan lülədir bəlkə,
Ağac təhlükədir, yarpaq təhlükə!..

O villa nə vaxta saxlanıb qalıb,
Çoxdandır qapısı bağlanıb qalıb
Çəkin hasarını, yuxarı çəkin
İti baxışlar var, divarı dəşər
Fəqir daxmasını alçaqda tikin
Hündür saraylara kölgəsi düşər.

Necə ki, balığa tor təhlükədir,
Cana terror, haqqa zor təhlükədir

Sən allah, qorunun bir-birinizdən
Adamı adamdan qorunan ölkə
Gedib bir “ağ günə” yetişə bəlkə
Müdafiə qurun dağlar başında

Heç kəs dolanmasın bu həndəvərdə,
Keçəl güllələnsin elçi daşında.

Ah mühafizələr, bu təhlükələr
Allahın qəzəbi tutubdur bizi
Bu gün zəlzələdir, sabah sel gələr.

dekabr, 2011
Bakı

PAY BÖLGÜSÜ

*Yüz təşnələbi qəhr ola
xadimi-dövlət,
Verməz bir içim su
ta almaya dərya.
Qasım bəy Zakir*

Alançılar, kalançılar
Hasarlayın dənizləri,
Meşələri, kəhrizləri
                  hasarlayın,
Villa tikin, qüllə tikin
Döşü pillə-pillə tikin –
Sən tamahın həddinə bax! –
Sərhədinə, səddinə bax
Kim deyir ki, zaman gəlib
Sizdən hesab almayacaq?..
Atan yansın, mülk yiyəsi –
Altı sizindir bilirəm
Üstü sizə qalmayacaq.

Qul işlədin, pul işlədin,
Torpaq üstə
                  oyun qurun,
                  min cür oyun,
İmkansızdan mülkü alıb
Gələcəyə dincə qoyun –
Yurd yiyəsi düşsün qaçaq...
Tufan qopub sönsə ocaq –
Soyuyacaq ocaq yeri,
İsti sizə qalmayacaq
Altı sizindir bilirəm,
Üstü sizə qalmayacaq.

Olarmı ki, Vətən oğlu

El yolunda həlak ola,
Qan çilənmiş səngər yeri
Sizə dövlət, əmlak ola.
Kim deyir ki, qara torpaq
Gözünüə dolmayacaq –
Altı sizindir bilirəm,
Üstü sizin olmayacaq.

Sel vurmasa aşınmazdı,
Nə yaxşı ki,
qara torpaq daşınmazdı...
Daşınsaydı
dağı düzə,
düzü dağa
Daşıyardız xərək-xərək,
Millətə yer verməzdiniz
Bircə qarış, bircə çərək.

Tək sizinmi bu məmləkət?-
Ədalətli bölgü hanı?
Bəs Süleyman görkü hanı?
Daşı, daşı –
daşısın, sən də daşı
Daşdığıın büst daşıldı,
Məzar daşı –
Hamarlayın, cilalayın,
Bir zərbədən sınıb gedər
Büstü sizə qalmayacaq
Qum altının, daş altının
Altı sizindir bilirəm,
Üstü sizə qalmayacaq.

18 yanvar 2012
Bakı - Buynuz

NƏ DEYİM?

*Sənət dostum, əzizimiz, qardaşımız
Ağalar Bayramovun 50 yaşına*

İl ağacın nə mübarək böyüyür,
Yarpaq-yarpaq, dənə-dənə nə deyim?
Bir şeirimdə sözüm yarımcan olsa,
O sözümü dirildənə nə deyim?

Sənət durmur bir ölçüdə, vəzndə,
Öz çəkin var sənət tərəzində.
Sözün rəngi cəlvələnir səsində,
Söz incidi, səs dürdanə, nə deyim?

Eh nə deyim mən bu aşiq əhlinə,
Can qoyanda məhəbbətin həllinə;
Eşq bəhsində 60 nədi, 50 nə?
Mən “cavandan” sən cavana nə deyim?

Ay Ağalar, Musa görüb əllini
Altmış altı tutub sıxır əlini
Sındırasan yüz ilin də belini
Ömr edəsən mərd-mərdanə, nə deyim?

Avazından sınıq könlüm sağalar
Qoy yatmasın sinəmdəki ağılar.
Sən şeir de, mən ağlayım, Ağalar!
Sən divanə, mən divanə, nə deyim?

15 yanvar 2004

Bakı

APARIR

Dünya qəribə dünyadı
Həm gətirir, həm aparır.
O quşa dəymə daş atan
Balasına yem aparır.

Axırncı biçindəyəm,
Ömürdə son içindəyəm
Bir meyxanə küncündəyəm
Qoyma məni dəm aparır.

Yandım, desəm hədərdimi?
Eşq də gəlib-gedərdimi?
Bu qəzavü-qədərdimi –
Alıb bizi cəm aparır.

“Fani dünya yenə qaldı”,
Bəndəm məni bəndə saldı,
Allah verən canı aldı –
Gör kim verir, kim aparır.

Eşq atəşi haqdan yanıb
Gözəl atan oxdan yanıb
Haqq aşiqi çoxdan yanıb
“Kərəmini” sim aparır.

Həmin rəngdi, həmin çeşnə,
İşlə dəyirmanım, işlə.
Kamil insan bu gedişlə,
Dərd üyüdür, qəm aparır.

Məndə üsyan, məndə qiyam,
Badəşünas bir saqiyəm.
Bir pərvanə aşiqiyəm,
Qabağımda şəm aparır.

qış, 2012
Bakı

BİR AZ XOŞ ƏHVAL

Könlüm açıq, halım babat,
Kindən uzaq, nəfsdən azad.
Cibimdə də beş-on manat,
Bu da dövlət, bir var imiş.

Nahaq uymuşam qəzəbə,
Dolmuşam bir şirin təbə.
Çəmən-çayır gəbə-gəbə,
Dörd tərəfim gülzar imiş.

Zər baftalar, zər ətəklər,
Uçub gəldi kəpənəklər.
Yelpikləndi gül-çiçəklər
Şehi qızıl damar imiş.

Şüa düşdü əməklərə
İsti keçdi pətəklərə
Dolu vurmuş çiçəklərə
Səhər mehi tumar imiş.

Alt çəməni, üst çəməni
Görürsənmi o çeşməni?
Deyir, şair, gəl iç məni
Bu nə xoşca güzar imiş.

Yamac durub tül əyində,
Daşı mamır bələyində.
Bir bənövşə ləçəyində
Könlüm məsti-xumar imiş.

Başım taxtı, könlüm baxtı,
Yel döşümə çiçək taxdı
Dünyaya xoş baxan vaxtı
Yollar necə hamar imiş.

qış, 2012
Bakı

BƏNÖVŞƏ GİLEYİ

1

Baharın göz açan məsum uşağı,
Nəfəsin ətirli yazdı, bilirik.
Şöhrətin uludu, başın aşağı,
Ömrün göz qırpımı, azdı bilirik.

Çiçəkdi boylanır sağ-solumuzdan,
İndi vaxt nə gəzir iş yolumuzdan,
Mənzil yolumuzdan çıxacaq, bənövşə,
Gəlib burda sənə baxacaq, bənövşə.

Yol-izdə deyilsən səni görələr,
Dəhlizdə deyilsən səni görələr,
Eyvanda deyilsən, evdə deyilsən,
Məclisdə, stolda, kefdə deyilsən,
Güldanda deyilsən səni görələr.

Bu da başqa cığır,
başqa axındır,
Hərə bir tərəfdə gül dərə bilir.
Yox, laləyə baxma, bizə yaxındır,
Özünü bir döşdə göstərə bilir.

Yasəmənə baxma, budaq-budaqdı,
Bir az da hündürdü, bəxti oyaqdı.
Qızılgülə baxma, gəlib, əkilib,
Sulanıb, daranıb, zəhmət çəkilib

Qoyub ləçək-ləçək gül yarpağını,
Burda səni görən kimdi, bənövşə?
Kim verər kol-kosa əl-ayağını,
İndi kola girən kimdi, bənövşə.

2

Biz necə demişdik?

Lap qıraqda ol,
Ən dərin dərədə,
ən uzaqda ol,
Təki sən əziz ol,
Belə təmiz ol,
Belə ətirli ol,
Sən xətirli ol...

Sən öz əzizliyin,
təmizliyinlə,
Belə az ömürlə,
belə səbirlə,
Beləcə utancaq bir duruşunla,
Beləcə vuruşsuz bir vuruşunla
Həmişə sən bizə görünəcəksən,
Ətrinlə təptəzə görünəcəksən.

Sən necə deyirsən,
hansı vaxt yetib?..
Baxsan ölçü-biçi elə cür itib;
Qanqal elə qalxıb, kol elə bitib
Alçaq kölgəsində görünmək olmur.

Quşqonmaz boz çölə, gül bağa çəkir,
O sola dartınır, bu sağa çəkir.
Çayırın kəndiri sucağa çəkir,
Onun dalısınca sürünmək olmur.

Qara yel lalənin açdı üzünü,
Qərənfil diksinib qırpdı gözünü.
Deyəndə namərdə tikan sözünü,
Gül olub ləçəyə bürünmək olmur.

Nədir düzlük rəmzi,

o daş, tərəzi,
Onun da mili düz vurmasa necə?..
Eh, qədərbilməzin var öz qərəzi,
Qədir bilən səni sormasa, necə?
Nərgizin bağlana bəndi-bərəsi
Əl ondan bir çələng hörməsə necə?
Elin gözlərində ucalan kəsi,
Elə başçı olan görməsə necə?

3

«Bənövşə tala»dır bu yerin adı,
Burdan axan çayın yüyəni yoxdur.
Sular bu talanı yuyub apardı,
Torpağın bir hayıf deyəni yoxdur.

Bulaqlar qurusun,
bulağa baxma,
Budaqlar kəsilsin
budağa baxma,
Bənövşəyə baxma,
Meşəyə baxma -
Bəs bu qoruqçunun insafı hanı?
İşinin ustası,
sərrafı hanı?

Təpə hamarlanır, çala sökülür,
Sel-suyun ağzında tala sökülür.
Bir Vətən şöhrətli qala sökülür,
O tarix yazılı daş əldən gedir.

Uşağın ağacda qalıb selbəsi,
Hanı bu çəpərin küdü heybəsi?
Pozulub bostanın əkin növbəsi,
Quru qurtaranda yaş əldən gedir.

Bu dağlar təbibdir, loğman kimidir,

Otu unudulmuş dərman kimidir.
Bir qaş düzəldən var göz həkimidir,
Əlində göz çıxır, qaş əldən gedir.

Çataydı o günün vədəsi gərək,
Nə vaxta qədərdir bu «baxaq», «görək».
Biganə əlində üşüyür ürək,
Könül viran qalır,
baş əldən gedir.

4

Aman! Biganəlik başqa bəladır,
Ocağı söndürüb, odu heç eylər.
Ən uca zirvəni endirər yerə,
Bir Babək ünvanlı adı heç eylər.

Məhəl qoymayanda nə qış, nə bahar,
Səhrayla gülüstan bağı tənləşər.
Biganə elə cür iqlim yaradar,
Bazarın şoruyla yağı tənləşər.

Ölçü-biçini də salar kələfə,
Anlamaq istəməz ən müdrük sözü.
Baxmırsa ilahi gözəl tərəfə,
Qalmaz qiyamətə «Cakonda» özü.

Ceyranı, dovşanı soruş məsələn,
Deyəcək o da cəld, bu diribaşdı...
Əşi, nə fərqi var, doldur özülə,
Qranit də daşdı, mərmər də daşdı...

Dəvəni yük edə bilir keçiyə,
Bir arşınla ölçər, tikəni, gülü,
«Bu nə bənövşədi, gəlmir ölçüyə,
Bu kimə gərəkdi boynubükülü».

Yolunda ən ali məbəəd dayansın
Onunçun nə yaxşı, nə pis, nə eyib,
«Necəsən qanmayım qoy atan yansın» -
Biganə barədə el yaman deyib.

Çox suyun bu çaya calandı arxı
El yaxşı tanıyır ayrını, düzü.
Duyğusuz nə bilir lalə yanağı,
Biganə nə bilir bənövşə gözü.

5

Bənövşəm, kəc baxıb qınama məni,
Tanımaq olurmu hər biganəni.
Kol kolu saxlayır, duman da çəni,
Deyir dəymə mənə, dəymərəm sənə.
Lap deyək ocaqda qızmar şişim var,
Divin ayağıyla de nə işim var.
İndi pişiyə də «pişim-pişim» var,
Deyir dəymə mənə, dəymərəm sənə.
«...Yatdığım vaxt olar, yuxudu, gözdü...
Neynirəm ki, yolu əyridi, düzdü»...
Kırpinin ilana dediyi sözdü,
Deyir dəymə mənə, dəymərəm sənə.

Biri ziyandandır, biri xeyirdən,
Alaqla sünbül də qopur yerindən.
Stollar yapışb biri-birindən
Deyir dəymə mənə, dəymərəm sənə.

6

Torpaq öz xeyrinə ayılsa bahar,
Çəmənlər ayılsa gülüstan olar;
İnsan öz xeyrinə ayılsa heç nə...

Arılar ayılsa pətək dolacaq,
Qoy ki öz xeyrinə yansın bu ocaq;

İnsan öz xeyrinə yanırısa heç nə...

Dağın bulaq-bulaq ayılsın gözü,
Ağac öz xeyrinə, gül öz xeyrinə
Ayılıb bəzəsin meşəni, düzü;
İnsan öz xeyrinə ayılsa heç nə...

Nə olar, ceyranlar yaman sayıqdı,
Belədə qoruyar özü-özünü.
Adam var xeyrinə yaman ayıqdı,
Hamı öz xeyrinə ayılsa heç nə...

Əllər öz xeyrinə işləsə ancaq,
Bəs onda kim-kimə əl uzadacaq?
Necə salınacaq körpülərimiz,
Necə böyüyəcək körpələrimiz?

Bəs onda bu yollar necə uzanar?
Yurdun ocaqları alışar necə?
Bəs elin tüstüsü necə qovzanar,
Hərə öz xeyrinə ayılsa heç nə...

Öz hayında olan başdan nə kömək?
Elə öz xeyrinə döyünsə ürək,
O başqa ürəyi necə biləcək?
Ürək öz xeyrinə döyünsə heç nə...
Hərə öz yanında öyünsə heç nə...

Əl öz harayında olandan sonra,
Can da öz hayına qalandan sonra,
Heç kəsin hayına yetən tapılmaz,
Hərənin elə öz torbası dolsa,
Hərənin öz əli, öz başı olsa
Vətən bağçasında bitən tapılmaz.

Çilik-çilik olar bir şüşə kimi,

Elin işi-gücü tökülüb qalar.
Yollara boylanən bənövşə kimi
Vətənin də boynu bükülü qalar;
Hərə öz xeyrinə ayılsa heç nə...

7

Yazıram, yormasın bu peşəm səni,
Daim bir havada görmüşəm səni.
Gəl, yola çıxarım, bənövşəm, səni
Burda səni görən kimdi, bənövşə.

Qoyub ləçək-ləçək gül yarpağını,
Bahar çəmənini, yol qırağını,
Kim verər kol-kosa əl ayağını,
İndi kola girən kimdi, bənövşə.

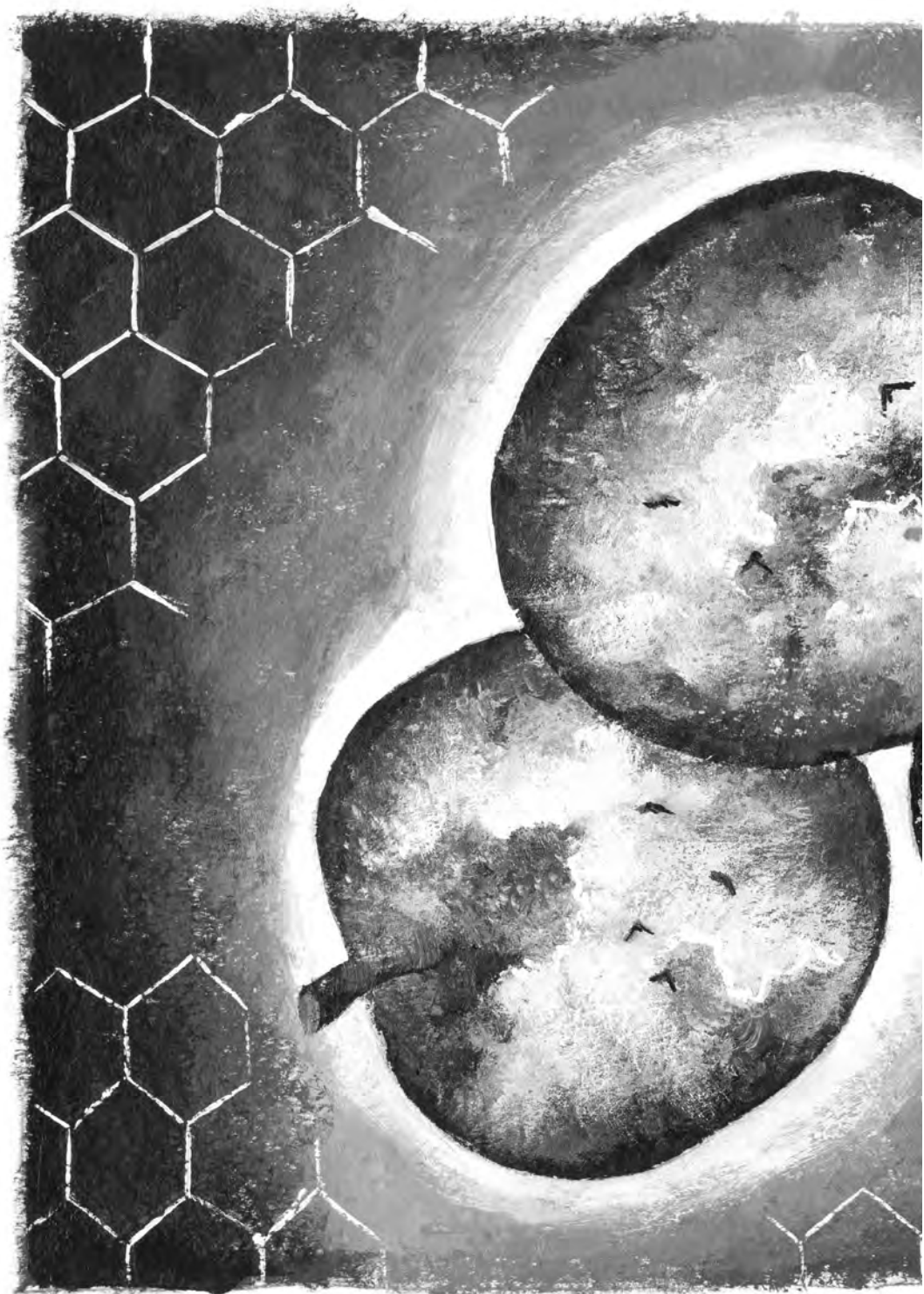
Bəlkə o yerlərə düşmədi yönüm,
Gəldiyim enişdir, yoxuşdur önüm,
Sən bura gəlirsən, mən geri dönüm?
Bənövşəm, mən gəlim, sən gələcəksən?

Burda bağ gülünün ləçəkləri var,
Alı var, ağı var, göyçəkləri var,
Burda çox çəməninin çiçəkləri var
Bənövşəm, mən gəlim, sən gələcəksən?

O nə göz yaşıdır gümüş tacında,
Yoxsa gözün qalıb lalə bacında?
Qalmışam mən də bu yol ayrıcında,
Bənövşəm, mən gəlim, sən gələcəksən?

1985

ŞEİRİN YAŞIL
QƏLƏMİ

*Doğrudan bu dünya nağel kimidir.
Sirri gapalidir, bağıle kimidir.*

BİR YAZ GECƏSİNDƏ

Bu gecə göylərdə durna sorağı,
Səma zolaq-zolaq zər içindədir.
Eyvanda bir kisə dibçək torpağı,
Gördüm ki, buğlanır, tər içindədir.

Bildim ki, bu gecə torpaq da yatmaz,
Sığmaz qabığına tumlar bu gecə.
Çaylar da pərvazdır, daşlar da pərvaz,
Bəlkə rişələnir qumlar bu gecə.

Hələ qış yuxusu qalıb yadında,
Yaşıl kipriyini hey qırpar əkin.
Binalar altında, yollar altında
Yatan torpaqlar da diksinər yəqin.

İndi ki, nəfəsi isinib yerin,
İndi ki, gecəni göyərdir bu yaz,
Yəqin ki beynimdə hüceyrələrin
Ölümü dayanıb, ləngiyib bir az.
Çiçəklənmək olar, gül açmaq olar,
Bu yaz gecəsində qocalmaq olmaz.

Qan vurur beyninə, çırpınır tənək,
Yarpız düymələnib yayılır bağa,
O meşə talası döşündə çiçək
Çıxacaq sabahı qarşılamağa.

Min göz var ağacın hər calağında,
Sabah bu gözlər də çiçəklə dolar.
Qoy düşüm, dayanım arx qırağında,
Bu quru eyvanda bitməkmi olar?

Bu yaz gecəsində çöl-bayır oyaq,
Bu gecə baharla könlüm şərikdir.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bu gecə bir ağac, bir yamac olmaq,
Bu gecə çöl olmaq bəxtəvərlikdir.
Bu gecə göl olmaq bəxtəvərlikdir.
Bu gecə baharla qol-boyun olub
Sabaha yol almaq bəxtəvərlikdir...

aprel, 1979

1983

*1983-cü il 30-31 dekabrda İsmayılıda
beləcə güclü tufan oldu*

Hardan idi onda bu güc,
Nə qəzəbli qoca imiş
bu səksən üç.
Bir də gördü
Günlərini yel apardı,
Gözlərini yumub-açdı,
Bir də gördü dekabrda,
son gününü ...
Gedəsiydi,
Amma getmək istəmədi
birdən-birə.
Hey özünü
Tufan-tufan, külək-külək
Vurdu göyə, vurdu yerə.

Dağdan, daşdan,
O ağacdan, bu ağacdan
Yapışdı bərk.
Küləyindən əsdi fələk.
Palıdları,
Çinarları yıxdı o güc.
Nə qəzəbli qoca imiş
bu səksən üç.

Ha vurnuxdu, ha çarpışdı,
Torpaqdan da bərk yapışdı;
Əkinlərdə şırım açan
Onun nəhəng caynağıydı.
Ömrümüzün
Yaman güclü yarpağıydı
bu səksən üç.

Belə külək əsməşəydi
Budağından düşməzdi heç.
Ha səyirtmədi yel atını,
Ordan çapdı bu tərəfə,
Burdan çapdı o tərəfə.
Bir də gördü yolu yoxdu
Dekabrdan o tərəfə.

Alını oldu qırıq-qırıq,
Gördü daha
tarixlərə gedir adı ...
Eh, bu qədər hay-həşirlə
Öz yolunu bircə qarış,
Öz ömrünü bircə saat
Uzatmağı bacarmadı.

Beləcə süst qalıb düşdü,
Qanadını çalıb düşdü.
Qaldı gücsüz, qaldı yetim ...
Bu tufanla
Cavanşirin qalasına
Möhür vurmaq istəyirdi –
Yəni mən də gəlib getdim ...

Necə olsa üsyankardı,
o da vardı ...
Xatırlarıq
o qəzəbli qocamızı,
o son günü, o son gücü ...
Ömrümüzdən
qopub düşmək istəməyən
Qocalıqda ayıq düşən
Min doqquz yüz səksən üçü ...

30-31 dekabr 1983

HAQLIDI... HAQSIZDI...

Bu İraqdı, bu İrandı,
O durandı, bu vurandı,
Bu vurandı, o durandı,
bilmirəm.
Bu İraqdı, bu İrandı,
O haqdı, bu nahaqdı,
bilmirəm.
Haqqında yaranıb İraq,
Haqqına yaşayır İran -
Bir-birini viran qoyanlar
haqsızdı.
Fitva verənlə,
Fitvaya uyanlar
haqsızdı.
Haqlıdı yaşayır
Kəndləri, şəhərləri.
Haqqına uzanır
neft kəmərləri;
Torpaq gülür çəmən-çəmən,
Tala-tala haqlıdı.
Təptəzə şum yeri,
Kotan, mala haqlıdı.
Tanklar, toplar,
Tüfənglər, güllələr haqsızdı.
Sünbüllü əllər haqlı
Qanlı əllər haqsızdı.
Dayan görüm,
A İran əfsəri,
A İraq əsgəri,
Torpağın nə günahı –
Torpağın əli yaraqsızdı.
Bəsrəyə bir qanlı lələk düşdü
Vidadinin “Durnalar”ından...
O iraqılı bir anadı,

Bir bayatı qanadı
dodaqlarında.
Abadanda divarlar da ağladı
Bir gəlinin yas otağında.
Nə bu torpaqsızdı
Nə o torpaqsızdı.
Min arı bir pətəkdə,
Min-min qarışqa bir yuvada,
İnsan oğlu vurhəvurda,
Öldürhaöldürdə, davada.
Şöhtələrəb çayından
su tökün
Söndürün bu qəzəbi, bu qərəzi.
Nə deyir bu davaya görəsən
Sədi Şirazi,
Bir şərq müdriki nə deyir?
Nə deyir haqsız şərq,
Nə deyir haqlı xeyir?..

sentyabr, 1982

BİR İCLASIN TƏƏSSÜRATI

Nahaq sözə quzu kimi dözmüşük,
O danlaqlar, o qınaqlar nə idi?!

Sərçəşməni bulandırır özləri,
Bizi yeyən yalquzaqlar nə idi?!

Hanı ölçü-biçisi yox bu zalın,
O divansız lap nahaqlar nə idi?!

Söz altında tərləyən daz kəllələr,
Qanı daman o qulaqlar nə idi?!

Eyham üçün bir-birini tapdayan
Stol altda o ayaqlar nə idi?!

Çəpik çalan əllər həvəsdəydisə,
Od gəmirən diş-dodaqlar nə idi?!

Özlərini yatmış kimi göstərən
«Gözübağlı» o oyaqlar nə idi?!
Zalda yazıq “arvadlaşan” kişilər,
Asılqanda o papaqlar nə idi?!

Əli süddə, ağzı bozda qalanlar
O çıxışçı yapalaqlar nə idi?!

Xırda-xuruş tərifçilər bir yana,
Sinisifət şit yaltaqlar nə idi?!

Yarəb, bizi yad nəfəsdən hifz elə,
Vur, vur deyən cır qonaqlar nə idi?!

O rəyasət stolundan qopulub,
Bizə dəyən çarpanaqlar nə idi?!

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bir balaca baş qaldıran başlara,
Qəfil dəyən şapalaqlar nə idi?!

mart, 1982

BİRDƏN BU İŞLƏRƏ QARIŞAN OLAR

Yenə bu dünyada ölçü-ülgü var,
Qarışqa yükü var, dəvə yükü var.
Özündən ağır yük çəkə bilsə də,
Bir yolu min dəfə gedib-gəlsə də,
Zəhməti çoxsa da,
Dili yoxsa da
Bu yükü qarışqa adına yazma.
Salıb günümüzün hesabatına,
Yazma bu yalanı onun adına.
Kimsə öz içində boğmaz səsinə,
Gətirib araya daş-tərəzini
Birdən bu işlərə qarışan olar,
Birdən bir haqq-hesab soruşan olar,
Sonra danışmağa dilimiz olmaz.
Birdən qarışqalar üzə durarlar,
Kəsilər yolumuz, yolumuz olmaz.

Yox, yox, torpağın da adına yazma,
Salıb günümüzün hesabatına
Yazma bu yalanı onun adına.
Torpaq nə qələmdi, nə də yazıdı,
Torpaq bərəkətdi, torpaq ruzudu,
Anadır, kiridir bütün bəşəri.
Anamız adına yazma bu şəri,
Ruhumuz adına yazma bu şəri.

Bir qarış bu qədər sünbül bitirməz,
Elə necə gəldi vədi buraxma.
Vallah, bu yalanı torpaq götürməz,
İnsan dözə bilir, insana baxma.
Bu şəri sünbülün adına yazma,
Bu şəri zəminin adına yazma,
Bunu şöhrət bilib, yüksəliş bilib,
Sonra bu yalanı döşündən asma.

Anbar oğrusunun vardı təhəri,
Onda da nə quru, nə də yaş qalıb,
Torpaq yalançısı çıxandan bəri
Anbarın ehtiyat gözü boş qalıb.
Bu şəri anbarın adına yazma,
Anbar bərəkətdi, yalan götürməz.
Xırmanın adına yazma bu şəri,
Vallah, bu yalanı xırman götürməz.
Birdən bu işlərə qarışan olar,
Birdən bir haqq-hesab soruşan olar,
Sonra danışmağa dilimiz olmaz,
Çaşdırarıq nəvə-nəticəmizi,
Soruşub,
qaldırıb məzarımızdan,
Məhşər ayağına çəkərlər bizi,
Bizə yer verməzlər, yersiz qalarıq,
Məzarsız qalarıq, gorsuz qalarıq.
Didərgin bir məzar salıb yadına,
Yazma bu yalanı torpaq adına.

fevral, 1982

APREL, SƏNİN NƏŞƏLƏRİN GÖZƏLDİR

Mirvarid Dilbazi

Mən də o nəşənin dalınca düşüb,
Bir qəlbi şüşənin dalınca düşüb,
Bir nazik peşənin dalınca düşüb,
Axtarmışam onu, Mirvarid xanım

Nəşəsi gələndə bahar dəminin,
Ömrü nə imiş ki, hicran qəminin?!
Qoyma, gün altında şəhli zəminin
Yandı lalə donu, Mirvarid xanım.

Quşlar nəşələnib yaz həvəsilə;
Eh, dünya dolsa da gül nəfəsilə,
Düzəlməz baharın min nəşəsilə
Bənövşənin boynu, Mirvarid xanım.

Keçər könlümüzdən yaz məhəbbəti,
Hərənin bir cürə sevinc qisməti,
Bu nəşə gül üstə arı zəhməti,
Kəpənək oyunu, Mirvarid xanım.

Çox illər uzununu – məktəb yaşımndan,
Bu nəşə sevdası getməz başımdan.
Əhli-hal «Göyerməz qara daş»ımdan
Dərər gül payını, Mirvarid xanım.

Mənim könlüm dolu, sən qəlbi kövrək,
Bir də budağımız açarmı çiçək?
Açarmı, üstünə tapıb çiləsək
Dirilik suyunu, Mirvarid xanım.

Təbin gül yarpağı, niyyətin ulu:
Mənə öyrətdiyin gül-çiçək yolu.
Sənin söz çəməninin - sinəsi dolu,
Gülüstandır qoynu, Mirvarid xanım.

1986

BU QAR

Bu qar yaman tutdu soyuq vaxtımı;
Nə tez üst-başımı qara bələdi.
Soyuqluq belədi,
Soyuq belədi...
Bir sevgi istisi könlümə dolmaz,
Elə bil baxışım soyuq bir almaz,
Elə bil nəfəsim,
Həvəsim soyuq,
Elə bil çəmənəm, qırovlanmışam,
Bir çox hisslərimi cilovlamışam,
Nə bilim, bəlkə də yorğunam bir az...

Bu qar yaman tutdu soyuq vaxtımı –
Tərtəmiz, gül kimi, güldən də təmiz,
Yağır aram-aram soyuğa həris.
Uzaqda üfüqdə qaşlar ağarır,
Əvvəl soyuq-soyuq daşlar ağarır.
Ağarır sahipsiz bir evin damı,
Qarı göydə udur sobalı damlar.
Buğlanır çinarın çılpaq əndamı,
Mamırlı budağın üstü gümüş qar.
O qızın yanağı dönübdür oda,
Qar od kipriyinə ilişə bilmir.
Hardasa bir kəklik yuvasına da
Hələlik bu soyuq girişə bilmir.
Köhnə bir sobanın yanıq kərpic
Hasarın dibində qaralır hələ.

O qızıl külçəsi olsaydı əgər,
Onu qar tutardı qalmazdı belə.
Qoşa keçənlərin izi buğlanar,
Qarın nə hünəri yağsın o izə.
Bəlkə də dünyada qar adamı var,
Soyuqdular deyə çıxmırlar üzə.

Qar yağır tərtəviz,
Güldən də təviz,
Yağır aram-aram soyuğu həris.
Bu torpaq nə zaman günəşdən doyub?..
Köhnə ocaq yeri diksinir qəfil.
Könlümdə bir qərib ümid soyuyub
Qar onun üstünə yağır elə bil.

Bu qar yaman tutdu soyuq vaxtımı...
Yağır aram-aram qar, birəm-birəm,
Bir çox duyğulardan yoxdu gərəyim.
İlk dəfə...
Bilmirəm...
Nəsə bilmirəm,
Bu gün soyuqluqdan qorxdı ürəyim.

1986

BİR ELLİ DAĞLAR

Qafqaz elimizin uca başıdır,
Dünyanın yonduğu heykəl daşıdır.
Yerin həməsiri, göyün yaşıdı
Yer burda saxlayıb dağ karvanını,
Tapıb öz elini, öz ünvanını.

O da ocağımız - Babadağımız,
Daşına iz salıb əl-ayağımız.
Ayağında Şeykəm - cənnət bağımız;
Səlim Soltanı var, Qurbangahı var,
Elin öz inamı, öz pənahı var.

Şimşəyi çaxandı, suyu axandı,
Havaxan doğrudan havada xandı.
Əsəd qayası da ona baxandı;
Birinin başında bulud tayası,
Birinin döşündə ayın ziyası.

Bir elin obası Ağcabərədə,
Dağkəli oynaqlar Toğludərədə.
Durub Qara dağın ovu bərədə;
Hər qaya bir sürü dağkəli saxlar,
Hər daşı tufanlı bir yeli saxlar.

Qızılqayadandır Hacılar yolu,
Gedənin üfüqə açılır yolu.
Eniş-yoxuşu möcüzə dolu;
Qayalar içində yaşıl talası,
Uyuyur Göy-Gölün bir cüt balası.

O da Bazardüzü - zirvəsi meydan,
Hər səhər qarında gümüşlənir dan.
Çiyin-çiyinədir neçə pəhləvan;
Şahdağın qoynunda Sənəm yaylağı,
Nə Sənəm qocalar, nə də Şahdağı.

1986

XAQANİYƏ OXŞATMA

Bir qaya çatında bitən ağacam,
Bir vələs, bir palıd, bir qarağacam!

O tufan, o payız sonra o dözüm,
Nələr çəkdiyimi bilmişəm özüm.

Torpağım min olub, özüm bir gilə,
Beləcə gəlmişəm dünyamızgilə.

Sonra taleyimlə verib qol-qola,
O daş cığırım ilə çıxmışam yola.

Elə öyrənib ki, ağzım acıya,
Yoxdur ehtiyacım şirinbacıya.

İndi süfrəmizdə duzdu, çörəkdi,
Qonşuya getməyim nəyə gərəkdi.

Bu da bostanımdır şamama, küdü,
İki sözüm varsa özümünküdü.

Görürəm öz yoxuş, enişlərimi,
Yada bənzətməyəm yerişlərimi.

Çox zülm çəksəm də zorun əlində
Amma zorla şeir yazmamışam mən

İlahi, sən “yazmaq xətrinə yazmaq”
Məni gözdən salıb eyləmə yamaq.

Təptəzə fikrimi hər şeydən qabaq,
Köhnə tərəzidə çəkirəm ancaq.

Dövlətim budur ki, öz bulağımdan
İçirəm, qorxum yox qurumağından.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Sözümüz xəlbirdən keçdi bir sayaq,
Zamanın ələyi ələnəndə bax...

Hələ vaxt üz saxlar, gör neylər bizi
Zamanın amansız ölçü-biçisi.

1983

BİR GÜNAH SƏNİN, BİR GÜNAH MƏNİM

Bir gözün mən aydım, bir gözünü sən,
Niyə narazıyıq bu tərəzidən?..
Sən çeşmə qurudan, mən ağac kəsən
Bir günah sənindir, bir günah mənim.

Bu südə su qatıb hərə bir qaşığı,
Arını şəkərə dadandırmışıq.
Bazarın yağı şor, balı qarışıq
O mətah sənindir, bu mətah mənim.

Söz sözə gələndə sən nəfsi qıran,
Mən dünya malına göz yumub duran.
Amma ayrılıqda daşı da yaran,
Bir tamah sənindir, bir tamah mənim.

Görürük bu silah vurmur hədəfə,
Vurmur, ha atırıq mininci dəfə.
Əlimiz dolaşib düşüb kələfə,
Bu əl gah sənindir, bu əl gah mənim.

Qoyma yalanımız qalxsın ayağa,
Hay deyirik, haya gəlmirik, qağa.
Sözü güləşdirib, əhdi danmağa,
Bir vallah sənindir, bir vallah mənim.

Yamanca ustayıq hər ehtiyatda,
Dostluq şirnişi də dilimiz altda.
Amma yaman günə əlimiz altda
Bir silah sənindir, bir silah mənim.

Ömür təsəllidi, ümid sabahdı,
İndi öz xeyrinə çoxu agahdı.
Hərə dolanışa bir cür nigahdı,
Bir nigah sənindir, bir nigah mənim.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Orda bulanığ su hopur torpağa,
Burda üzə çıxıb dönür bulağa.
Hələ ki, vaxtımız var durulmağa,
Bir sabah sənindir, bir sabah mənim.

1985

KARUSEL

Hayandan əsdi bu soyuq yel,
Belə boz,
    belə sərt havada
Fırlanır karusel;
Fırladır məni də boş yerə.
Fırlanır bu nəhəng kirkirə,
Verməyə unu yox,
Çəkməyə dəni yox,
Saxlamaq yönü yox,
Fırlanır...

Qalxmışam, enmişəm,
Bilməyib minmişəm,
Yoruldum,
Qoy düşüm.
Vaxtını kim yazıb gedibdir,
Düyməni kim basıb gedibdir.
Havayı işləyir saygacı
- Ay adam,
Ay qardaş, ay bacı!
Sən bas o düyməni
Havada fırlanan
Bu köhnə xəlbiri,
Ələnən ələyi dayandır.
Üzümə çırpılan
Bu soyuq küləyi dayandır.
Sağı yox, solu yox,
Çatacaq mənzili,
Keçəcək yolu yox.
Vallah, bu karusel veyildi ...
Çənəsi laxladı,
Dişləri yeyildi;
Bu nəhəng kirkirə
Fırlanır boş yerə

Qalxmışam, enmişəm,
Bilməyib minmişəm,
Yoruldum,
Qoy düşüm.
Eh, uşaq deyiləm aldanım
Damarda fırlanır al qanım,
bəsindir
Ay özü hərlənir başımda,
Fırladır yer məni
bəsindir!

Budaq yox yapışım
Meydan yox çarpışım,
döyüşüm,
Boğuldum bu azad qəfəsdə...
Ürəyim!
Ürəyim, ürəyim!
Qoy bu son nəfəsdə,
qoy düşüm.
Qalxmışam, enmişəm,
Bilməyib minmişəm,
Qoy düşüm, ölməyə
qoy düşüm.

1980

MƏN HEÇ BU DÜNYADAN RAZI QALMARAM

Həyatla otursam min il diz-dizə
Yenə də əcəldən salam almaram.
Olum da, ölüm də haqq işidirsə,
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram,

Nədir könlümdəki bu gizli üsyan –
Mən dəyə bilmədim o çiçəkləri.
Şübhə ürəkləri sındırmaq asan,
Sındırmaq olmurda daş ürəkləri,
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram.

Dərya incisini gizlədir hələ,
Amma çör-çöpünü çıxarır üzə,
Alıb mərdini də, namərdini də
Bir süfrə başında yedizdirirsə
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram.

Mehri çox şirindir,
qəzəbi acı.
Necə qalım razı,
dünyadan razı –
Bu boyda qəlb verib,
bu boyda arzu,
Amma ömür verib bir iynə ucu,
Bir iynə ucuyla neyləmək olar?
Dəryada damcıyla neyləmək olar?

Eh, bir göz dolusu, ürək dolusu
Sevgisindən doymaq olmayacaqsə,
Gedib bir mənzilə yetənə qədər
Yol-izindən doymaq olmayacaqsə
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram.

İşıq çatmadı quzey ormana,

Bir ömrün günəşi batana kimi.
Tikdiyi yuvanın istisi cana,
Sevinci ürəyə çatana kimi.
Vədə yetəcəksə, vaxt çatacaqsa
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram.

Yolları çox uzun,
göyləri dərin,
Bir də Vətən verib
sevgisi şirin.
Heç bu şirinlikdən doymaq olmadı.
Bir göz qırpımında keçən günlərin
Xoşca anlarını saymaq olmadı.
Bir göz qırpımında neyləmək olar?
Bir qəlb çırpımında neyləmək olar?

Nədir o boşalan,
nədir o dolan?..
Bizi borclu salıb borcunu almaz,
Elə tələsdirər, xərcini almaz ...
Nə biz borc verənlik, nə o borc alan,
Könlüm bu dünyadan heç razı qalmaz.

1984

GƏLİB GÖRDÜM Kİ...

Nə elə ağac idi
Meşəyə bəzək olsun.
Nə elə baharlıydı
Pöhrəsi çiçək olsun.
Nə elə budaqlıydı,
Nə də elə gövdəli.
Qırılmışdı bir qolu,
Havadaydı tək əli.
Beli düyünlü, donqar -
Bu, taleyin qarğıışı.
Ocaqlara qalanıb
Odlanmışdı koğuşu.
İçi kömür - qapqara,
Balta yaralarıyla
Gövdəsi para-para,
Yaman xoşum gəlirdi
Amma ki, bu ağacdən,
Elə ona baxırdım
Burdan keçdiyim zaman.
Bu qədər yaralarla,
Bu qədər intizarla
Yaşamaq olur demək.
Yarpaq da açmaq olur
Sınıq budaqla tək-tək.
Təpədən dırnağadək
Dözüm idi, tab idi.
Yaşamaq inadına
Başqa cür cavab idi.
Vaxtın hövsələsiydi;
Elə məndən ötrü də
Bir xoş ümid səsiydi.
Gərək heç gəlməyəydim,
Gərək heç bilməyəydim...
Gəlib gördüm ki, qəfil...

Başımda ildırımlar
Çaxıb keçdi elə bil.
Könlümün sınıq yeri,
Eşqimin yanıq yeri
Sızladı aram-aram.
Gördüm ki, yerbəyerdən
Yaman göynədi yaram.
Min heyif bu ağacdən!
Çox heyif bu dözümdən,
Mən də belə qalmaram.

1986

DÜŞÜN O KÜRSÜDƏN

Ey əldə ləngiyib, dildə quranlar,
A zəncir döyənlər, bizi yoranlar,
Yoldaşlar,
Qardaşlar,
Tufanlı başlar!
Bəsdir, o kürsüdən düşün aşağı,
Qurtaraq keçmiş müzakirədən,
Bu umu-küsüdən düşün aşağı.

Düşün o kürsüdən, çıxın bu zaldan,
Qurtaraq ölkəni ağır zavalıdan,
Bir görək əkində-biçində nə var,
Bir görək sünbülün içində nə var.

Ocağımız yanır, ocaq dayanmır,
Şoranlıq бүrüyür, sucaq dayanmır.
Bir görək çayımız hayana axır,
Bir görək yolumuz hayana baxır.

Qaldırdıq kürsüyə bütün ölkəni,
Nə yaman uzandı bu dil örkəni.
Nə yaman uzandı bu söz örkəni.
Düşün qəzetlərdən, ekrandan düşün,
Düşün bu aşkarlıq xorundan, düşün.
Bu giley-güzardan düşün aşağı,
Əmrdən, qərardan düşün aşağı.

İndi biçin vaxtı, yığım vaxtıdı,
İndi sürü vaxtı, qırım vaxtıdı;
Bir görək sürümüz harda otlayır,
Bir görək bəndimiz harda partlayır.
Bir görək yolumuz düz çəkilmir,
Yamaqlı asfalta üz çəkilmir?

Bir çıxın, bir gəlin, bir gəlin yaxın,
Havaya, dənizə, torpağa baxın.
Min belə danışan kürsü də olsa,
Şikayət, min umu-küsü də olsa,
Min belə zal ola,
min də məşvərət,
Bununla bir sünbül bitəsi deyil,
Əlimiz bir dənə yetəsi deyil.

Qaldırdıq kürsüyə bütün ölkəni,
Nə yaman uzandı bu söz örkəni,
Nə yaman uzandı bu dil örkəni.
Düşün bu avazdan düşün aşağı,
Bu çənə-boğazdan düşün aşağı,
İndi elə hamı tamaşaçıdır,
Elə bil işimiz acığa qalıb.
Ekran qarşısında, söz qarşısında,
Bir ölkənin ağzı açıla qalıb.

A məəttəl qalanlar, çaşqın qalanlar,
A baş bulayanlar, haray salanlar,
Aşkarlıq xorundan düşün aşağı,
Düşün o kürsüdən, ekrandan düşün
Çıxın tamaşadan, çıxın bu zaldan,
Qurtaraq ölkəni ağır zavalıdan,

Bir görək əkində, biçində nə var,
Bir görək sünbülün içində nə var.
Bir görək çayımız hayana axır.
Bir görək yolumuz hayana baxır.

may, 1990

ÇƏTİNDİR

Bu qədər dolaşmış yollar içində,
Qədərsiz bu qeyli-qallar içində
Bir yolun yolçusu olmaq çətindir.
Bu qədər mütilər, qullar içində
Bir elin dərdinə qalmaq çətindir.

Bu qədər dolaşmış kələf içində
Bəlkə bir açılan kələfi görmək,
Bu qədər boz üzlü tərəf içində
Haqqın üzündəki tərəfi görmək,
Onun tərəfini tutmaq çətindir.
Bu kələf açılmaz diş-dırnaq ilə -
Cindar düynünü udmaq çətindir.

Hələ çox hədələr, hədlər var ikən,
Düzəngah yolunda sədlər var ikən,
Bu qədər hiylələr, fəndlər var ikən,
“Ha” keçir qabağa “mərdlər” var ikən...
İndi bir məsləkdə, inamda durmaq,
Duyğulu, şeirli məqamda durmaq,
Amansız yanında amanda durmaq,
İmansız yanında imanda durmaq,
Xeyirli gümanda qalmaq çətindir.
Vallah bir yaralı durnadır könlüm,
Bu qatı dumanda qalmaq çətindir.

Günəşim görünməz səhər içində,
Bu qədər rüsvətli tamah içində,
Bu qədər keçilməz günah içində,
Xeyrə yoldaş olub səvabı tutmaq,
Allahın ən yaxın bəndəsi kimi
Üzünə peyğəmbər niqabı tutmaq,
Bircə saatlığa, bircə anlığa
Müqəddəs zirvədə qalmaq çətindir.
Özündə bir özün olmaq çətindir.
Qarmaq yiyəsi də tordadı vallah,

Düşəndə görəcək qarmaq çətindir.

Nə aldıq bu qədər oyunlar üçün,
Oyunlar layladır qoyunlar üçün.
Bu yulğun içində, yovşan içində
Bu qədər diksinən dovşan içində
Dəyanət saxlamaq, qüvvət saxlamaq,
Dışını-dişinə sıxmaq çətindir.
Bu qədər quşqonmaz kol-kos yanında
Nə bilim, bir kövrək çiçək bitirmək,
Gül olub dünyaya baxmaq çətindir.
Qalıb haqq çırağım tufan içində,
Alışım çətindir, sönüm çətindir.
Yönümü tutmuşam el dərgahına,
El özü bilir ki, yönüm çətindir.

* * *

Çay hellənib bənddən çıxıb,
İlan cızdan, xətdən çıxıb
İnsan itaətdən çıxıb
Hərəsi bir yana gedir

Öz içində yanır hələ,
Dağ sökülür, dolur dərə.
Elə aldanıb ki, fərə
Tülküyə dərmana gedir.

Var kef yeri, xərac yeri,
Şum birinin əlac yeri.
Min əkənin qazanc yeri
Yığılıb xırmana gedir.
Kəsilib o gəl-getləri,
Yox vəzifə biletləri.
Yanımda qəssab itləri
Yalmana-yalmana gedir.
Fitnə-fəsad nədir, naşı!
Burax görüm bu savaşı.
Məhəbbətin cavan yaşı
Dövrü-Süleymana gedir.

BİR ANIN NAĞILI

*Gecələr bu yerə pərilər gələr,
Yuyar saçlarını bulaq suyunda.
Torpağım, mənə də mərhəmət eylə,
Ölək qucağında, qalaq suyunda
X.Əjdər*

Vaxt bir az qabaqda,
Bir az geridə,
Durmuşam elə bir ilahi yerdə;
Doğrudan bu dünya nağıl kimidir.
Sirri qapalıdır, bağlı kimidir.

Mən burda,
                    orda bir yarpızlı bulaq,
Bir quş xəlvətləyib bulaqdan içdi.
Qəfil nağıl kimi bu vaxt da keçdi.

Bu anın nağılı başqadır tamam,
Daha əlimizə düşməz bu məqam;
Bulağın bir daha o suyu dönməz,
O quşun dimdiyi o suya enməz,
Çəşmə də bu halda heç görməz məni,
Nə mənim, nə quşun, nə o çəşmənin
Saatı qayıtmaz nağıl kimidir.
Sonramız qapalı, bağlı kimidir.
Allahın da işi-gücü qurtarıb,
Gərək bu anımı sala sayğaca...
Bir bax o yarpağı düşən ağaca
O heç vaxt bürünməz belə libasa;
Hər anın bir ömür libası varsa
Hər keçən bir təzə nağıl kimidir,
Bu sirr qapalıdır, bağlı kimidir.
Bu günün sonuna qoyuldu nöqtə,
Sən o buluda bax yanır üfüqdə;
Əgər hünərin var o rəngi saxla,

O rəngdə qaynaşan ahəngi saxla.
Bilirəm, güzəştə gedilməyəcək,
Bu görünüş təkrar edilməyəcək.
Həmin o günəşlə, həmin o bulud
Daha həmin yerdə alışmayacaq.
Daha mənimçin də yanmaz bu ocaq.

Milyon ağaclıdır, milyon budaqlı
Bir anın gərdişi, bir anın nağlı.
Hə mənim də ömrüm nağılda nöqtə,
Bir qəfil rəng olub yandı üfüqdə.
Allahın da işi-gücü qurtarıb
Gərək bu anı da hesaba sala,
Gərək bu nöqtəni kitaba sala.
Doğrudan bu dünya nağıl kimidir,
Sabahı hələlik bağlı kimidir,
Ömrümün yaxası vaxtın əlində,
Vaxtımın xoşluğu baxtın əlində.

oktyabr, 1988

KƏLBƏCƏRLİ ŞAİR DOSTUM ƏLİ QURBANOV MƏKTUB

Babadağın salamını yetirim,
Bu salanı alasıdır Dəlidağ
Taxt-tacını xəyalıma gətirim,
Qalaçalar qalasıdır Dəlidağ.

Mən duymadım, mən baxmadım desələr,
İnanmayın bir baxışım bəs elər,
Ürəyimdə qayaları səs elər,
Canımda can qalasıdır Dəlidağ.

Ayağı od, sinəsi gül, başı qar,
Od bulağı damarını oynadar,
Tale özü qazanını qaynadar,
Min boşalıb-dolasıdır Dəlidağ.

Şair Əli, o ocaqlar sönərmi?
Bu nə sözdü, könlüm sizdən dönərmi?
İnsan olan xırdalığa enərmi?
Bizlərə görk olasıdır Dəlidağ.

Karvan gələ qapısını bağlamaz,
Hər ötəni yaddaşında saxlamaz.
Taxtdan enib keçidini yoxlamaz,
Şah oğlu, şah balasıdır Dəlidağ.

Məmiş bildi, arzuladım Bəhməni,
Bir yol görüb kəsmədim xoş kəlməni.
Sücaətdən soruşmadı bəs məni?
Saçımızı yolasıdır Dəlidağ.

Sizdən dedi daşdan xəbər alınca,
O diyarda şeir uca, söz uca.
Aranacan Tərtər gəldi dalımcən,
Yanar qəlbə axar sudur Dəlidağ.

iyun, 1984

QIZIL BALIĞIN SON MAHNISI

Su içində yana-yana,
Bu dəryada gəldim cana.
Aman bacı, aman ana,
Burax gedim Kürə məni,
Doğulduğum yerə məni.
Çay yuxarı qoşa-qoşa,
Büllurlaşa-büllurlaşa,
Gödək ömrü vuraq başa,
Biz ölməsək dirilmərik,
Qayıdıb bir də gəlmərik.

Çıxma bərə-bənd qarşıma,
Burax məni öz başıma,
Anam baş qoyan daşıma
Tapşırmağa can gedirəm.
İçimdə mərcan gedirəm.

Qayıdıb ilkimə gedim,
O büllur mülkümə gedim.
Üz tutmuşam kimə gedim?
Verin o çay yatağımı,
Sədəf daşı otağımı.

Anam hanı, bacım hanı?
Sular qırçın-qırçın hanı?
Söyüd, suda saçın hanı?
O saçlarda muncuqlarım -
Muncuqlanan pulcuqlarım?..

Görüm o axar-baxarı,
Üzüm gedim çay yuxarı.
Alın qarşımdan divarı,
Aman bu güc, zor əlindən,
Bənd əlindən, tor əlindən!

Bir nağıl var, yaddan çıxıb
O əvvəlki çaylar axıb.
Bizi də tordan buraxıb
Bir yaxşılıq eləyən yox,
Bizdən dilək diləyən yox.
Bu təzə dəbli dünyanın,
Bu dərin dibli dünyanın,
Qızıl pul cibli dünyanın
Çayı qızıl balıqsızdı,
Adamları qılıqsızdı.

Yaddaş itsə yolum itər,
O çay gümüş qolum, itər.
Sağım itər, solum itər.
Bənd qurtarır, bərə gəlir,
Bu nə sudur Kürə gəlir.

Razı olmaram ölümə,
Dözərəm bu kor zülümə.
Qoy gedim son mənzilimə
Atam yeri, anam yeri,
Ümid yeri, iman yeri.

Yad sularda, yad daşlarda,
Son ölümlə savaşırlarda,
Biz gedərik, yaddaşırlarda
“Qızıl balıq” nağılı qalar,
Bir ömür də bağlı qalar

yanvar, 1988

DAŞ YANIRMIŞ İÇİNDƏ

Daş altında qalan tumlar yanırmış,
Boz səhrada qara qumlar yanırmış,
Bu ocağı sönmüş bilən yanılmış,
Kül od tutub daş yanırmış içində.

Aman allah, hardan çıxdı bu axın,
Qabağını tutmaq olmaz, buraxın!
Hələ indi od püskürən bu dağın
Milyon illik yaş yanırmış içində.

Sən hər şeyin əsl boyasına bax,
Yumurtanın sarı mayasına bax,
Üstü quru pambıq tayasına bax,
Tüstülənib yaş yanırmış içində.

Ayağında sarmaşıqdan buxovu,
Lalələrin yenə yanır alovu,
Ey qəfəsim, al canımdan bu xofu,
Qəfəsdə də quş yanırmış içində.

Bu gələn sel ya dağıda, ya düzə,
Qalan ömrüm, gəl üzümə gülümsə.
Bu qapazlı baş dikələ bilibsə,
Öz-özünə baş yanırmış içində.

Bu mütillik bəlkə qanda qalmadı,
Dərd ürəkdə, yangı canda qalmadı,
Axır ki, bu qılinc qında qalmadı,
Qın alışıb, qaş yanırmış içində.

Goru yandı çat-çat oldu çox məzar,
Neçəsinin deyilməmiş sözü var,
Çox demişik qeyrətdən boş adamlar,
Sən demə ki, boş yanırmış içində.

Can boğazda, dil ağızda dözdümü,
Söz deyirəm, bu azadə sözdümü?..
Axan yaşlar yanaqlarda gözdümü,
Gözümüzün yaş yanırmış içində.

Kötüyündən pöhrələndi çox vələs,
Lal danışdı, kar eşitdi əlqərəz,
Mən demişdim bu qara daş göyərməz,
Qar altında qış yanırmış içində,
Kül alışıb, daş yanırmış içində.

mart, 1989

QAYIDAQ...

Qurğumuzun mehr körpüsü yanmış,
Yüz dilli siyasət daha bəsimdir.
Bütün "izm"lərdən əvvəl yaranmış
Mənim inandığım "adəmizm"dir.
Sən mənə nə qarmaq atırsan, bala,
Yaxama ilişən neçə qıra var.
Lap belə gül kimi siyasət ola,
Onda da bir hiylə, bir iftira var.

Azadlıq dediyim haray kimidir,
Hər çay bir yol tapıb dağ arasından,
El-oba ömrü də o çay kimidir,
Onu çıxarmayın öz məcrasından.

A çay bulandıran, a torpaq bölən,
A sərhəd yaradan, nə olub axı?!
A nahaq öldürən, a nahaq ölən,
Nədir tökdüyün qan, nə olub axı?!
Bu nə vurhavurdur, nə ötür-ötür,
Rədd elə gözümdən bu inayəti,
Bir daha üstümdən bu hökmü götür.
Nəyimə gərəkdir, o daş-o çəki.
O torpaq səninki, bu da mənimki.
Ayə, adam oğlu, qoy yaşayaq da ...
Bala, siyasətbaz, qoy yaşayaq da ...
Yoxsa da öz qəmi olan dünyanı,
Bir toxumu ağac, bir dəni sünbül,
Bir sünbülü zəmi olan dünyanı

Daraldıb,
günümü qaraldan adam.
Bala, adam oğlu, nə istəyirsən?!
Getmə, insanlığa, inama qayıt,
Adəm dediyimiz adama qayıt,
Həvva dediyimiz anama qayıt,

Biz dost əllərini sıxdıq həmişə,
Mən namərd əlinə öyrənməmişəm.
Mən güllə səsinə, bomba felinə
Mən hiylə dilinə öyrənməmişəm.
Gəlin, yola çıxmaq, bir gəlin yaxın,
Hələ bizimkidir bu yer, bu hava,
Yol üstə bu ölüm-itimə baxın-
Bu gözəl dünyamız insafa qalsa,
Ürəkdə məhəbbət ayağa qalxsə,
Ürəkdə ülvyyəət ayağa qalxsə,
Bəlkə bir bənövşə kövrəkliylə,
Nə bilim bir çəmən çiçəkliylə,
Bir gül baxışıyla, yarpaq diliylə,
Mehr olsa,
bir məsum uşaq əliylə
dünyanı idarə eləmək olar.

Duyulsa, bir axşam həzinliyindən
Ürəyə min cürə mərhəmət dolar.
Aman, qıran ölkə, qırdıran ölkə!..
Kim bu həzin yağan ağ qara baxsa,
O hirs, o ədavət soyuya bəlkə...

Siz allah, o taya buluda baxın.
Qayaya göy necə söykənib durub,
Dünya qurğusunu nə gözəl qurub...
Həyat nəyi varsa verib bizlərə,
Qayıdaq o təmiz, kövrək hisslərə,
Qoy bir də boylanım köhnə izimə.
Tanrım qənim olsun bic siyasətə!

Sən allah, qayıdaq o "adəmizmə",
Siz allah, qayıdaq ilk məhəbbətə.
Mən namərd əlinə öyrənməmişəm,
Mən hiylə dilinə öyrənməmişəm.

dekabr, 1989

AŞKAR BU GÜNÜMDƏN...

Aşkar bu günümdən dünənə baxdım,
Gah özümə baxdım, gah sənə baxdım,
Baxdım o ixtiyar sahiblərinə,
Həmin sahiblərin rahiblərinə,
O itaətlərə, o hökmlərə,
Kiçik "allah"lara, o hakimlərə;
Baxdım,
yaxşı ki, o yıxdı-yıxdıda,
Elə boğhaboğda, gözümçıxdıda.
Görmək vərdişində gözümüz qalıb.
O qədər dolaşmış yollar içində
Nə yaxşı bizə də yol qoyubdular,
Məndə yaşamağa hal qoyubdular;
Vallah qoymazdılar
qoymasaydılar,
Hərdən özlərinə uymasaydılar.
Mən o şahlarımdan yaman razıyam
O "allah"larımdan yaman razıyam -
Göy bütün, yer bütün, məmləkət bütün,
Uymuşdu iblisə bu millət bütün
Yaxşı ki, mənə bir yuva veriblər,
Havayı almağa hava veriblər.
Vallah verməzdilər,
verməsəydilər.
O günün qırmızı yalanlarına,
İçi boş o hava balonlarına,
O tərifçilərə,
təltifçilərə
Baxdım ki, dilimin tərifi yoxdu.
Üzümün ikinci tərəfi yoxdu.
Dilimdə onlara tərif olmadan,
Üzümdə o biri tərəf olmadan
Yaxşı ki, qalmışam tələf olmadan,
Onun qəzəbindən bunun zorundan,

O hiylə torundan yaman razıyam.
Daha nələrimdən və kimlərimdən,
O hakimlərimdən yaman razıyam.
Fəqət çoxumuzu yıxdı o dərdlər,
Aman o hədələr, aman o hədlər!
“Mənəm-mənəm”lərin, o “mənim”lərin,
Hər cür azadlığa o qənimlərin
Zorundan çıxdımmı mən birdən-birə;
Ən hündür ağacdən dəyəndə yerə
Pencəyim ilişib haça budağa
Sallanıb təzədən qalxdım ayağa ...
Alovdan çıxana, oddan çıxana,
Ağac koğuşunda yaddan çıxana
Yamandan qaçana oxşayıram mən.
Ölçü-biçilərin itdiyi yerdə,
Dövrün ilan yolu getdiyi yerdə
İlandan qaçana oxşayıram mən,
Yalandan qaçana oxşayıram mən.
Yaxşı ki, o ağac koğuşu varmış,
Mənə göz qoyanın yaxşısı varmış.
O boyda ixtiyar sahibkarları
Yaxşı ki, bizə bir yol qoyubdular
Məndə yaşamağa hal qoyubdular.
Vallah qoymazdılar,
qoymasaydılar,
Hərdən özlərinə uymasaydılar.
Mən o şahlarımdan yaman razıyam
O “allah”larımdan yaman razıyam.

dekabr, 1989

NƏ DEYİM

Tamahkarlar, nəfskarlar, zəlilər
Təmizlikdən danışanda, nə deyim?
Dərs deyəndə bizə nəfsi zəlilər
Yaxşı pisə qarışanda, nə deyim?

Kimdir üzvü bu aşkarlıq xorunun,
Sərhəddi yox bulanıqla durunun.
Yaş yananda alovunda qurunun
Gül ləçəyi alışanda, nə deyim?

Gah deyirəm, qoy olsun, nə gərəyim,
Namərd sözdən sızıldadı kürəyim.
Ah, ürəyim, mənim şair ürəyim,
Şər axınla barışanda nə deyim?

Mən nə deyim belə yıxdı-yıxdıya,
Salıb məni təzə gözümcıxdıya,
Üzü gülər, bir ürəyi saxtaya-
Arı qanda, milçək şanda nə deyim?

1988

* * *

Qəlb isinməz işartından,
Göz eyləmə qaş altından,
Əlin çıxıb daş altından
Al o daşı vur başıma.

İndi yar-yoldaşı qına,
El bişirən aşı qına,
Kişmiş çıxır qaşığına,
Sən dur zəhər qat aşıma.

Qaldın qovrula-qovrula,
Külü sovrula-sovrula,
Mənim yaxşım çıxır yola,
Sənin yamanın qarşıma.

Bədxahları xar görmüşəm,
Ocağı kül, otu həşəm.
Mən çoxdandır gül əkmişəm
Sən tikan əkdiyin şuma.

yanvar, 1988

* * *

*Baxçaya qoymusan dəmir qəfəsi
Baxsam öldürərlər, baxmasam ölləm.
Qaracaoğlu*

Birinin bar verir guya söyüdü,
Buluddan tayası, yağışdan südü,
Di gəl bu ordenli, şöhrətli “bütü”,
Yıxsam öldürərlər, yıxmasam ölləm.
Qulaqlar uyuyur bir xoş yalanda,
Vəd verən də bilir, vədi alan da.
Bu söz oyununda naçar qalanda,
Dinsəm öldürərlər, dinməsəm ölləm.

Ağıl kəsə-kəsə, göz görə-görə,
Ha bu dəyirmanı fırlat boş yerə.
Bu “ötür-ötürə”, “qaytar-gətirə”
Gülsəm öldürərlər, gülməsəm ölləm.

Dünən haram alıb əlimdən özü,
Bu gün bayraq edir halalı, düzü,
Dilimin ucunda köz olan sözü
Desəm öldürərlər, deməsəm ölləm.

Qəribə cələdir sənin bu cələn
Həm dən səpən düşür, həm dənə gələn.
Kim qədərbilməzdir, kim qədərbilən? –
Bilsəm öldürərlər, bilməsəm ölləm.

Bir sirr əsiriyəm, bu söz dustağı,
Ağ salıb gözümə yalanın ağı.
Açımmı sandığı, töküm pambığı? –
Açsam öldürərlər, açmasam ölləm.

sentyabr, 1983

AXIR Kİ...

Axır ki dağlar oynadı,
Axır ki daşdı, qaynadı,
Bu vulkan püskürdü axır,
Öz işini gördü axır,
Qalmışdım illər uzununu
Naçar gözləyə-gözləyə,
Lap başıma od ələyə...
Eh, nə qədər qalmaq olar
Bu qorxuda, səksəkədə,
Bu qara ahın altında.
Eh, nə qədər dözmək olar
Bu gün-sabahın altında
Ölümü də bircə anlıq,
Ya o yanlıq, ya bu yanlıq...
Yaxşıdı, vallah, yaxşıdı,
Ya bu tale qarğısıdı,
Ya da həyat çağrısıdı.

Aha, şimşəklər də çaxır –
Aha, buludlar da axır,
Ya bu oddan kül olaram
Ya yağışda təmizlənilib
Açılam, gül olaram.
Nə vaxtacan dözmək olar
Bu boz yerin, bu boz göyün
Bu boz dumanın altında?..
Eh, nə qədər qalmaq olar
Aman-amanın altında,
Bir boş gümanın altında.
Yaxşıdı, vallah, yaxşıdı
Bu da həyat yağışdı.
Aha, daşan sel də gəlir
Ya aparar, ya gətirər,
Ya basdırar, ya bitirər.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Ölümü də bircə anlıq,
Ya o yanlıq, ya bu yanlıq
Yaxşıdı, vallah, yaxşıdı
Bu təzəlik axışdı
Coş vulkanım, çax şimşəyim,
Kükrə görüm, daşan selim,
Qalmayım bu intizarda
Ölməkdimi, qalmaqdımı,
Yaşamaqdı - mən də bilim.

mart, 1988

SƏBR KASASI

Səbr kasasıdır o dolan bulud,
İldırım-ildırım daşır fəzası.
Səbr kasasıdır mənim ürəyim,
səbr kasası.

Mənim səbr kasam boşalar, dolar,
Mən özüm bilirəm daşsa nə olar.
Daşanda içmişəm min dəfə azı –
Səbr kasasıdır mənim ürəyim,
səbr kasası.

Səbr kasasıdır o vulkanlı dağ,
Daşanda titrədir yer-göyü zağ-zağ.
Ulu bir tarixi qızartdı getdi,
Səbr kasasıdır Babək, Spartak.

Mənsə öz içimdə çəkib cəzamı,
İçib dolaşıram səbr kasamı.
Vurub qəzəbimi, boğub hirsimi
İldırımlar keçir hər bir əzəmdən,
Hər dəfə içəndə səbr kasamdan.

Əyir vücudumu üsyan hücumu,
Yumruq barmaqlarım deşir ovcumu.
Mən zülm içirəm səbr kasamdan,
Mən zəhər içirəm səbr kasamdan,
Mən ölüm içirəm səbr kasamdan.

Zamanın yenə də dolandı çarxı,
Namərd körpüsündən keçildi getdi.
Səbr kasasıdır Bakı torpağı,
O da buruq-buruq içildi getdi.
Mən də öz içimdə çəkib cəzamı
Beləcə içirəm səbr kasamı.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

O keçir bu yolu
Mən də keçirəm,
Ağsaqqalım içir, mən də içirəm.
Ömür yoldaşımın, balalarımın
Xətrinə içirəm səbr kasamdan
İldırımlar keçər hər bir əzəmdən.
Əvvəl zorla içdim həmin zəhərdən,
İndi özbaşına içirəm hərdən.

Daşsa Araz kimi, coşsa nər kimi,
Sərhəd var,
yolunu saxlar qəzamin.
Əllərim tikanlı məftillər kimi,
Qapanar ağzına səbr kasamın.

Mən belə boğaram səbrimi belə
Mən belə qazıram qəbrimi belə.

Bu şeiri yazanda qaynadı odum,
 Öz səbr kasamdan içdim bir udum.
 Gördüm ki, heç nədən yoxdu gərəyim
 Taleyin demə bir cəzası qalıb...
 Səbr kasasıdır mənim ürəyim,
 Səbri ölüb,
                     quru kasası qalıb.

oktyabr, 1986

MƏN Kİ DAHA GÜNƏŞ OLA BİLMƏDİM

Mən ki daha günəş ola bilmədim,
Mən ki daha ulduz ola bilmədim,
Hamının baxdığı, görə bildiyi
Göylərin tağında qala bilmədim.

Burda qalacağam,
                    məən elə burda,
Burda ocaq olub alısacağam,
Burda taleyimlə barışacağam,
Od-alov ömrünə qarışacağam.

Heç demirəm məni görələr haçan,
 Bir isti yuvalı torpağı qucan
 Dünyanın doğmalığ qolları varsa,
 Doğma ocaqlara, yurdlara qarşı
 İnsanın gedilən yolları varsa,
 Mütləq o yol gəlib bura çıxacaq;
 Nə qədər canda od, gözdə mehr var
 Mütləq o gözlər də mənə baxacaq.

Torpaqda havayı daş qalan deyil,
Yaxşı tanıyıram mən bu dünyanı
Onun bir cıdırı boş qalan deyil.

Aranı, yaylağı varsa bu elin,
İnsanın dağlarla söhbəti varsa,
Yol azan ümidin, üzüyən əlin
Yol tapıb isinmək niyyəti varsa,
O mütləq bu yerə gəlib çıxacaq;
Bilirəm havayı yanmır bu ocaq
Mütləq bu ocağa gəlməlidirlər.
Məndən də bir əhval bilməlidirlər.
Olsun üfük boyu yatağı, yeri -
Mən daha nəhəng çay ola bilmədim

Burda qalacağam,
                                mən elə burda –
Burda bulaq olub qaynayacağam
Hərdən sırğa-sırğa damcılarımla
Burda çiçəklərlə oynayacağam.

Axtaran insanın hər addımbaşı
Böyüyən, kiçilən yolları varsa,
Duruluğa qarşı, saflığa qarşı
Dünyanın keçilən yolları varsa,
Mütləq o yol gəlib bura çıxacaq.

Yaxşı tanıyıram qaynar gözləri,
Qaynayan gözümə o göz baxacaq.
Mütləq sevgi yolu keçilməlidir,
İnsanın bir həsrət yangısı varsa,
Mütləq bu sudan da içilməlidir.

Payızın ən kövrək çağına qarşı,
 Meşəsinə qarşı, dağına qarşı,
 Bənövşə boyuna, gül nəfəsinə,
 Baharın yarpızlı arxına qarşı
 yol gələn olsa,
 Nə bilim, bir çəmən yaşıllıq üçün,
 Ya da ki, minnətsiz yaxşıllıq üçün
 darıxan olsa,
 O mütləq bu yerə gəlib çıxacaq;
 Bilirəm havayı axmır bu bulaq.
 Mütləq bu çeşməni görməlidirlər,
 Bu ocağa salam verməlidirlər.

1987

AYRILIQ

Olanım ötdü getdi,
Qalan günüm, sən yaşa.
Bu dünya ayrılıqdır,
Ayrılıq başdan-başa.
Ayrılıqdır bu payız,
Geri dönməz o bahar.
Yarpaq-yarpaq könlümü
Göynədir ayrılıqlar.
Bir durna qanadında,
Bir gülün həyatında,
Ömrün hər saatında
Min cürə ayrılıq var.
Ya bir doğma,
                    ya bir dost,
Ya bir yar ayrılığı ...
Ya da varlıq, araya
Düşüb qar ayrılığı.
Aman, bu ayrılıqlar ...
Olanlarım ayrılıq
Olacağam intizar.
O əl çıxdı əlimdən,
Gərək könlüm ayıla
Hara gedim bu yolu
Mən ayrıla-ayrıla?
Qoy dərim o çiçəyi,
Qoy söykənim bu daşa.
Bu dünya ayrılıqdır,
Ayrılıq başdan-başa.
Bütün ayrılıqların
Baş açdım qılığından.
Heç ayrıla bilmədim
Araz ayrılığından.

dekabr, 1988

DÜNYA DAHA BİZİM ÜÇÜN NEYLƏSİN

Biz dünyadan, dünya bizdən gileyli,
Məcnun küsüb, vəfasızdır ki Leyli.
Aləm bizim bütün qüzey-güneyli,
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Dəryasına balıq verib, qırmışıq,
Çöllərinə turac verib, vurmuşuq.
Qalanların cələsini qurmuşuq,
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Bulağının, yarpağının dili bir,
Məşəsinin budaq-budaq qolu bir,
Biz əyməsək, haqqa gedən yolu bir –
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Bir naxırı buraxmışıq tayaya,
Suya zəhər, dinamiti qayaya,
Şaqqa ətdir, keçirmişik payaya
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Özümüzçün yaratmışıq bu dərdi,
Sərhədləri yolumuzda sipərdi,
Bölən olsa havasını bölərdi
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Nə Günəşin, nə Yerindir bu illət
Qalx Göydən bax, toz qoparır bu millət;
Nə vurhavar, nə qiyamət, nə zillət! –
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Ovsarını verdik namərd əlinə,
Çoxu saldı bizi ölüm selinə.
Məzar-məzar yüklənmişik belinə,
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

Xəmirimiz, qatığımız-duzumuz,
Maya tutdu, tutmadı çox sözümüz.
Özümüzə eləmişik özümüz
Dünya daha bizim üçün neyləsin.

noyabr, 1989

BU KƏND – QƏBRİSTANI ÖZÜNDƏN BÖYÜK

Qalıb tayalıqda pas atmış yaba,
Bostanı dağılmış, bağı xaraba.
Ah, zəhərli külək, maqnitli hava,
Vallah, öldürəcək bizi bu körük;
Bu kənd –
qəbristanı özündən böyük.

Hanı bu cığırın cığırdaşları?..
 Üstünü gəndalaş, gicitkan basan
                                     uçulmuş evlərin topa daşları
 Sanki bir məzardır torpağa bir yük,
 Bu kənd -
 qəbristanı özündən böyük.

Üz tutub tanrıya tüstüsüz baca,
 O evin həyəti deyingən qarı,
 Bu evin kətili mürgülü qoca,
 Zamanı qarışıq, adamı dönük.
 Bu kənd -
 qəbristanı özündən böyük.

Şirin adətimiz, peşəməiz qalıb...
Məzar meşəbəyi ruhuna rəhmət,
Bir qəbristan boyu meşəməiz qalıb –
Qalanı tüstüdür, olanı kötük,
Bu kənd -
qəbristanı özündən böyük.

dekabr, 1989

İLAHİ, BU KÖRPƏ NECƏ BÖYÜYÜB

Demirəm mehriban qucaq görməyib,
Demirəm qayğılı isti bir nəfəs,
Demirəm ev bilib, ocaq görməyib –
Bu körpə anasız necə böyüyüb?

Doğmalığ deyilən ilahi bir əl
Onun üz-gözünü oxşamayıbsa,
Görəsən bu körpə necə qımışib?
Hansı donda görüb ilk doğmalığı,
Sevinci sevincə necə qarışib?

Bilibmi həsrətdir ali nemətə -
Ana döşündəki südə, bilibmi?
Bir yemək yeyəndə, əmzik tutanda
Görəsən şıltaqlıq edə bilibmi?
İlahi, bu uşaq necə böyüyüb?

Bir xoş yuxu vaxtı, bir gecə yarı
Bu körpə ayılıb necə ağlayıb?
Alıb bir yuxunun şirin çağını
O kimə ərk edib gecə ağlayıb?
O vaxt ağılı kəsib söz anlasaydı
Necə saxlayaydı ağlamağını?

Ana baxışından şəfəq almadan
Necə işıqlanıb üzü görəsən?
Doğmaca laylasız necə uyuyub,
Necə çiçəklənib sözü görəsən?
O necə oynadıb əl-ayağını,
Bəs kimin üzünə qımışıb hərdən?
Hansı rəngdə sevib oynucağını?
Ana fərəhindən güc alıb təzə
Bir daşqın sevincə bürünməyibsə,
İlk dəfə o necə qalxıb ayağa,

Görən necə atıb ilkin addımı?
Lap hey-rət götürür vallah adamı ...
İlahi, bu uşaq necə yeriyib,
Kefi pozulanda necə kiriyib?

Dayan, bu sualdan alışdı bağrım,
Durub yan otaqdan anamı çağrım.
Qoy ondan soruşum bir də özümü,
Anlayım fikrimi, bilim sözümü.
Bir görüm bu uşaq necə böyüyüb,
Söykənib o hansı gücə, böyüyüb...

dekabr, 1987

MƏNİ APARMA

Bu gün qalacağam özüm olmağa,
Torpağın çiçəkli üzü olmağa.
Qalıram bir çeşmə gözü olmağa,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Həm varam, həm yoxam, belə gəlmərəm,
Qayıdıb özümə hələ gəlmərəm.
Bu gün kəpənəyəm, ələ gəlmərəm,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Açılmaz düyünüm, deyilməz sirrim,
Bir sevgi yerim var, bir yanğı yerim,
Qoy ona bu gün də bir salam verim,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Bir kətil üstündə donub da qalmış,
Dünyanın fikrini çəkmək olarmış.
Mən göylər yorğunu yaralı bir quş,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Mən getsəm siz mənə nə göstərərsiz,
O dağdan mərdanə, bu çaydan təmiz.
Dünyamız qarışıq, adamlar qəliz,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Arxda qızılağaca budaq olmağa,
Qalım su ömrünə ortağ olmağa ...
Sonra axıb gedən yarpaq olmağa ...
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Bir göy ağlaşının donuq yaşıyam,
O gündən şimşəkli çaylaq daşıyam,
Torpaq cadarıyam, yer qırışıyam,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Orda özümə yer taparam sən get,
Ağıram, zindanam, qopmaram, sən get,
Kök atmış qayadır bir param, sən get,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Bir də taleyimlə barışıb qalım
Lalələr içində alışıb qalım.
Gül olub zəmiyə qarışıb qalım
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

Bizim əlimizdə qurama dünya
İçində öz qurdu barama dünya.
Salıb ipək tora aparma, dünya,
Sən allah, bu dəfə məni aparma.

dekabr, 1990

BU BAHARLA

Gölüm, gələn durnalara əl eylə,
Torpaq, göyərt bu çəməni gül eylə.
Bahar, məni bir əmici tel eylə,
Bir qönçədə bir ləçəyi saxlayım.
Qoy əkinim toxum-toxum ayılsın,
Günə baxıb yaşıl gözüm qırılsın,
Lalə-lalə xonçalarım qoyulsun,
Tel-tel olub sünbülümü bağlayım.

Keçdi daha Araz ilim, Kür ilim,
Keçən günə dəyməz indi bir ilim.
Kötüyümü göyərt bir də dirilim,
Bu baharla payızımı haqlayım.

Min il əvvəl kim olmuşam, indi kim?
Sabah görən nə olacaq indikim?..
Bu baharla ya əkilim, ya əkim,
Bir tum olub son gücümü yoxlayım.

Mənim dərdim eşidilməz zümzümə,
Nə etdimsə, etdim özüm-özümə.
Bu laləni elə sıxım köksümə,
Qarasıyla qoy bağrımı dağlayım.

Eylə məni süddüyandan süd içən,
Məni bulud, məni duman, məni çən.
Quzeydə yaz gəlib çatsın mənəcən
Kipriyimdə qar ərisin ağlayım.

mart-aprel, 1992

ALNIMDA ÖMRÜN YAZISI

Alnımda ömrün yazısı,
Yazanı varsa, mən kiməm?
Taleyimin qışı, yazı,
Xəzanı varsa, mən kiməm?

Ulu göylər həmin-həmin,
Bürç altında mən bir zəmin.
Tərəzidən tərəzimin
Asanı varsa, mən kiməm?

Bir ağ dəvənin belində,
Bir dəli səhra yelində,
Bəxtimin tanrı əlində,
Ovsarı varsa, mən kiməm?

Nə biləndər, nə haliyam,
Olum, ölüm sualıyam.
Açılmış ulduz faliyam
Yozanı varsa, mən kiməm?

aprel, 1992

BU AXŞAMIN...

Bu axşamın son mahnısı oxundu,
Toranlığa quş qanadı toxundu.
Allah, mənə qaranlıq nə yaxındı,
Bu axşamı özüm üçün yaratdım.

Dar macalda nə tapılsın, nə itsin,
Könlüm gedib boş yuvanı isitsin,
Ağlamasın, bir tənhanı kiritsin,
Bu axşamı özüm üçün yaratdım.

Gümanım yox qayıtmağa, gəlməyə,
Üfüqdəki o naxışa, ilməyə.
Qürubuna başım qoyub ölməyə;
Bu axşamı özüm üçün yaratdım.

Ürəyimin küncündə bir hüzn var,
Lap kəpənək gücündə bir hüzn var,
Bu axşamın içində bir hüzn var,
Bu axşamı özüm üçün yaratdım.

iyun, 1991

ANAMIN MƏZARINDA LAYLA

Qürub yanır üfük boyu,
Cilvələnir arxın suyu.
Uyu, anam, şirin uyu,
Layla deyim məzarına,
Bu qəbristan güzarına.

Qəbristanın ən cavanı,
İsitmisənmi yuvanı?!
Burdan seyr et xiyabanı,
Uyu ömrümün əzəli,
Üstündə payız xəzəli.

Bu yanacan o yanacan,
Çevril sağdan sol yanacan –
Böyrün ağrır, anacan!
Darsıqaldır evin, laylay,
De, necədir kefin, laylay.

Soyuq düşür, əynin yalın,
Bizdə qalıb isti şalın,
Gətirim çiyninə salım,
Elə uzan rahat olsun,
Gəlinlərin muğyat olsun.

Çiynində doğmanın, yadın
Quş kimi uçdu tabutun.
Mələklərə dedin “tutun” –
Ürəyin gəlmirmiş demə,
Ağırlıq düşsün çiynimə.

Xeyrə alqış, şərə qarğış,
Bir yuvadı tək qaranquş.
Burda çarpış, orda çarpış -
Dincəl əzabkeşim, laylay,

A qeyrətli kişi, laylay.

Ay ev tikən tək güc ilə,
Ay zəmisini tək biçilən,
Körpüsü tənha keçilən
Durnası yoldaşsız anam!
Ay ömrü sirdaşsız anam!

Gətirmək, yığmaq vaxtıdı,
İndi bostan, bağ vaxtıdı.
Heç bekar durmaq vaxtıdı –
Qalx yenə də danla bizi,
Biz də bilək işimizi.

Ruhun məni xəbər alsın,
Gir yuxuma şirin olsun.
İsinməyə yerin olsun,
Anacığım, anacığım!
Baş daşındır qalacığım!

Sən əvvəldə, mən axırda ...
Görürsənmi məni burda?
Dil deyirəm xırda-xırda
Nə yumşaqdır daşın, ana!
Üstündədir başım, ana!

Canalıya çökdü duman,
Gəlməyinə yoxdu güman.
Biz gələrək sənə həyan ...
Ölüm laylay, dirim laylay,
Yanındakı yerim, laylay!

senyabr, 1991

ZÜLÜMÜN NAĞILI

Anam idi, zülüm idi, mən idim,
Dünyamızda necə gəldi yaşardıq.
Anam tənha, zülüm güclü, mən yetim,
Özümüzü hər cür işə qoşardıq.

Zülüm ağır, zindan idi, daş idi,
Yüngülünü anam mənə verərdi.
Biçin vaxtı köynəyimiz yaş idi,
Zülüm orda özün günə verərdi.

Biz kolxozun anbarına keşikçi,
O da bizlə qaravulda durardı.
Biz kotançı, biz naxırçı, biz işçi,
Zülüm gözlər bizi, yolda durardı.

Harda olsaq o, bizimlə tuş idi.
Hərdən rəhmi vardı bizi yoranda.
Hə, o çobanalladan bir quş idi,
Qorxuzardı bizi alatoranda.

Ah, bu zülmün ümidi də bir xəta,
Mələk olub üzümüzə gülərdi.
Oxşayırdı saçımızı yuxuda
Qaranlıqda yaşımızı silərdi.

Nə olsun ki, qılınc idi, sərt idi,
Atsa bizi lap dəyirman çarxına.
Dar ayaqda zülüm yenə mərd idi
Tək ölümü buraxmazdı yaxına.

Əcəl gəlib öz həddini aşanda,
Dadımıza o çatardı yenidən,
Balıq kimi ağzımızı açanda
Suya salıb yaşadardı yenidən.

O deyirdi aclıq olsun - kef olsun,
Bizi toyda oynadardı o zülüm.
Keçirdiyi qıl körpüsü altında
Qır qazanı qaynadardı o zülüm.

Vallah o bir cindar idi, cin idi,
Onunla biz hardan desə keçərdik.
Biçin vaxtı dəryaz idi, çin idi,
Hərdən bizə ayran verər, içərdik.

O deyirdi göz vermişəm, qurtardı,
Hara desəm siz də ora baxarsız.
Divara da dirəyəndə tutardı,
Çəkərdi ki, cırmaq-cırmaq çıxarsız.

Həmin zülüm yolumuzda sərbəsər,
Daldan bizə bir şapalaq çalardı.
İynə ilə gor qazdırıb haqq verər,
O haqdan da vergisini alardı.

Dəyirman da mürgülərdi bizimlə,
Ağnağaza ondan növbə alardıq.
Aman allah, bircə kasa un ilə,
O zülümdən necə razı qalardıq.

Şirin arpa yarmasından aşımız,
Qarğıdalı cadı nəydi - o zərdi.
Dəlicədən gic gedəndə başımız,
Zülüm baxıb, lap uğunub gedərdi.

Anam yoxdu o dərdimi bilməyə,
Bəlkə elə azadlıq var ölümdə.
Zülüm ona izn verdi ölməyə.
Anam getdi, məni qoydu zülümdə.

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Mən kötüyəm, mən tapdağam, mən yolam,
Mən olmuşam bu döngədə yatası.
Mən zülüməm, həm quldaram, həm qulam,
Azadlığa öyrəşirəm, qadası.

Həmin çinəm, həmin çəkiç, həmn zor,
Günüm yoxdur başqa günə çatası
Həmin balıq, həmin iynə, həmin gor,
Azadlığa öyrəşirəm, qadası.

Ağnağazam - həmin şindən, həmin daş,
Həmin mənəm dəyirməndə yatası.
Həmin çaqçaq, həmin ağrı, həmin baş,
Azadlığa öyrəşirəm, qadası.

Təzə vergi, təzə şahid - bir oyun,
Oğurluğum dəyirmançı xətası -
Həmin donluq, həmin unluq, həmin un
Azadlığa öyrəşirəm, qadası.

Məhmizləmə, başqa yeriş bilmirəm,
Zülüm təzə, mənzil uzaq, at asi.
Yedəkdəyəm, mən özgə iş bilmirəm,
Azadlığa öyrəşirəm qadası -
Həmin mənəm,
                    həmin mənəm, həmin mən,
Həmin mənəm - öz-özümə qənim mən...

19 may 1991

QALIB

Bədəndə bir güllə qəlpəsi kimi
Könlümdə bir kədər qırılıb qalıb.
Bir şəhid ananın körpəsi kimi
Bir ürək simimə sarılıb qalıb;
Könlümdə bir kədər qırılıb qalıb.

Ömrümdə uğursuz saat kimidir,
Yadigar güzgüdə bir çat kimidir.
O da bir yaralı qanad kimidir;
Çırpınıb, çırpınıb yorulub qalıb;
Könlümdə bir kədər qırılıb qalıb.

Səsimdə o boyda bir qırıq yaşar,
Dilimin ucunda bir yanıq yaşar.
Dəli şuxluğumda bir sınıq yaşar,
Könlümdə bir kədər qırılıb qalıb,
Açarı tərsinə burulub qalıb.

Lap elə işıqlı təbəssümümdə,
O boyda bir kölgə qalar üzümdə.
O həzin yangı var ən şad sözümdə
Könlümdə bir kədər qırılıb qalıb,
Qovrulub, qaralıb, qıvrılıb qalıb.

yanvar, 1993

BİR QIRIQ SİM

Bir əlin zorunda burulan siməm,
Dartınıb, dartınıb qırılan siməm.
Bir tar çanağında qıvrılan siməm,
Calama, calama, calama məni.

Kösövəm, yarı köz, yarı oduncaq,
Biri uduzacaq, biri udacaq.
Daha o pərdədə yanmaz o ocaq,
Qalama, qalama, qalama məni.

Dəryazda bir çiçək qırıgıyam mən,
Qovrulan qarağac qabıgıyam mən.
Yaralı bir ağac çapıgıyam mən,
Yamama, yamama, yamama məni.

Mən dözümlə deyiləm, təb deyiləm ki,
Hər cürə ölçüyə bəb deyiləm ki,
Mən cəhrə iyinə sap deyiləm ki,
Dolama, dolama, dolama məni.

Bir qırıq ürəyin şüşəsiyəm, ah,
Ağlar o aynada bir teli siyah.
Mən şaxda ayağı kəsik gülsabah,
Sulama, sulama, sulama məni.

noyabr, 1992

HARA GEDİR BU KARVANIM?

Yuxularda karvan sürüb gedirəm,
Hara gedir bu karvanım, nə deyim?
Nə dururam, nə mənzilə yetirəm,
Buradımı, son məkanım, nə deyim?

Bu ovsarı, kim bağlayıb dilimə,
Bu əsanı kimlər verib əlimə?
Dəvə yükü yüklənibdir belimə,
Mən sarbanam, bəxt sarbanım, nə deyim?

İnsan dərdi, insan dərdi deyiblər,
Dağ bu dərdlə yeriyərdi deyiblər.
“Daş olsaydım əriyərdim” deyiblər,
Torpaq olub mən dayanım? - nə deyim?

Qoca dünya bu ünvanı, bu adı,
Alıb gedər karxanası kahadı.
Karvanından karvansara bahadı,
Deyən varmı ol mehmanım, nə deyim?

Üfüq mənəm, dəniz mənəm, kürrə mən,
Dünya keçdim bu karvana görə mən.
Gəlib sıxdım yenə həmin yerə mən,
O bu yanı, bu o yanı, nə deyim?!

dekabr, 1992

YASNAMƏ

*Kənddə 1992-ci il 21 may gecəsində
toyuqlarımızın qırğını münasibətilə*

Tülkü, belin sinsin, ağzın qurusun,
Bizim toyuqları aparən yerdə -
Dartıb boğazını, kəsib başını.
Gəmirib döşünü qoparan yerdə
Gedib fərələrim, çil-çilim, bozum,
Bir toyuğum vardı - qanadlı quzum.
A mənim yarımcan qalan xoruzum!
Sən də qan içində çapalan yerdə.
Aman, bu yerlərin tülküsi yava,
O gecə dumanlı, yağışlı hava.
Çöldə dağılırmış on isti yuva -
Biz evdə yuxudan kam alan yerdə.
O gecə işıqlı bir gün olaydı,
Yuxudan ayılmaq mümkün olaydı.
Altında yorğanım, kürküm olaydı –
Toyuğum daşlara çırpılan yerdə.
Tük örtüb, nə çəmən, nə meşə qalıb,
Yazıq fərələrim leş-leşə qalıb.
Arvad-uşağa da nə peşə qalıb?
Yaman bekar qaldıq bu tala yerdə.
O başı kəkilli - döşü zər gedib,
Cücələr kürt ilə bərabər gedib.
İndi tülkülərə xoş xəbər gedib –
Gəlsinlər, nə qalıb hin olan yerdə?
Aranın istisi, bürküsi çoxdur,
Meşənin qorxusu, hürküsi çoxdur.
Nə bilək, bu yerin tülküsi çoxdur,
Gün yoxmuş nə yaylaq,
nə aran yerdə.
Gecə bağlayanda, bəndi, bərəsi,
Bunun xoruzu var, onun fərəsi.

İki yüz əlliylə gedir hərəsi
Dil dedim toyuğum qırılan yerdə.
İndi soraq çatar uzaq, yaxına,
Bütün kənd gələcək başsağlığına.
Nə kəsək, nə verək kənd qonağına
Dükan-bazar yanıb qaralan yerdə.

may, 1992

YURDUN SƏHRA MAHNISI

Gərdirədir aldadan bizi,
İtirmişik izimizi.
Yıxanda bir-birimizi
Yadlar vurdu belimizdən.

Əlacımız eldə ikən,
Bülbülümüz güldə ikən,
Tale quşu əldə ikən
Uçurmuşuq əlimizdən.

Milləti yuxu apardı,
Bəndimizi su apardı
O qoxladı, bu apardı,
Yarımadıq gülümüzdən.

Dirimizdi, ölümüzdü,
Göz yaşımız gölümüzdü,
Torpaq bizim külümüzdü,
Ot bitərmi külümüzdən?..

mart, 1991

ŞÜKÜR ALLAHA

O əl zindan idi, qoydu çiynimə,
O ki, mənə nə dost, nə tanış olub.
Mənim keçən ömrüm heç imiş demə,
Mənim yaşayışım aldanış olub.
Sən demə, mən sacda qovrulurammiş,
Düşüb yelçəkənə sovrulurammiş.
Mənim sıgındığım qucaq deyilmiş,
Mənim isindiyim ocaq deyilmiş,
Mənim güvəndiyim o dağ deyilmiş.
Sən demə getmişəm, amma yedəkdə -
O naşı ümidim qırılmalıymış.
Yaxam əldə olub, əlim ətəkdə,
Dartınanda yaxam cırılmalıymış,
Yıxılıb özümü tapacağammiş,
şükür Allaha!
Durub üst-başımı çırpacağammiş,
şükür Allaha!

Divar saatının kəfkiri kimi
Sən demə beləcə gedib gəlmişəm.
Durublar, vurublar, qurub gediblər,
Nə saat bilmişəm, nə vaxt bilmişim.

Sən demə o zəncir çəkiləcəkmış,
Sən demə o divar söküləcəkmış.
Mən də o asqıdan qopacağammiş,
şükür Allaha!
Dikəlib özümü tapacağammiş,
şükür Allaha!

Mən o vurhavurda, ötür-ötürdə,
Dağılmış civəydim kələ-kötürdə -
Hərə bir çuxurda çöküb qalırdıq,
Ağır dərdimizi çəkib qalırdıq.

Həmin o torpağın qaynadığı vaxt,
Çala-çuxurların oynadığı vaxt,
Sən demə zərrələr yığılacaqmış,
şükür Allaha!

Naşı ümidimin qırılmasına,
Şükür o yaxamın cırılmasına,
Şükür o asqıdan qopulmağıma,
Şükür özüm üçün tapılmağıma.
Mən də o vərdişdən çıxacağammış,
şükür Allaha!

dekabr, 1990

HƏLƏ...

Bir ad yaşadırdıq - Serebrovski,
Xəzər buruq-buruq - Serebrovski.
Dənizin gümüşü qanadı hələ
Yuyur, tumarlayır o adı hələ.
Yəni ki, doğmadır bu ad sahibi,
Yəni bu torpağın sirrini bilib.
Qara neftimizin yerini bilib,
Yəni özlərinin xeyrini bilib;
Yəni yaxşı çəkib, yaxşı aparıb.
Canımızdan canı yaxşı qoparıb.
Yəni qızılıımız üstündə yatıb,
Yaxşı dil çıxarıb, yaxşı aldadıb.
Yəni üz göstərib, xoş qılıq verib.
Yəni ki, bizi öz bostanımızda
Nökər işlətməyə razılıq verib.
Yəni ki, heç qane olmayıb aza.
Yəni nazir olub hazırımıza
Yəni kəsə bilib damarımızı
Onu kəmər-kəmər calaya bilib:
Özləriyçin ocaq qalaya bilib.
Yaxşıyıq, özgəyə, vallah yaxşıyıq...
Biz də insanlığın başqa naxşıyıq –
Qoy yad da, doğma da tanısın bizi –
Deyir xəcalətli düşmənin olsun,
Xəcalət qoymarıq düşmənimizi –
Yaxşıyıq özgəyə, vallah yaxşıyıq...
Biz də insanlığın başqa naxşıyıq.
Bir ad yaşadırdıq - Serebrovski,
Xəzər buruq-buruq - Serebrovski...
Heç bilmirəm bu yol hara gedəcək...
Hacının məzarı Mərdəkanda tək –
Onun məzarından utanır adam.
Üsyankar ruhundan Məmməd Əminin -
Kişi vüqarından utanır adam.
Millət, millət deyən şair Hədinin
Şeir bazarından utanır adam,

İtmiş məzarından utanır adam.
Bilmirm kimdisə boğdu hirsini ...
Hələ Serebrovski qəsəbəsində
Bir uşaq öyrənir tarix dərslərini –
O tərifli adı öyrənir hələ.
Bir neft hasilatı öyrənir hələ,
Bizə “mükafatla”, tərifli adla
O “şanlı” həyatı öyrənir hələ...
Hələ başımızı döyən yumruğu,
Hələ qolumuzu sındıran zoru,
Hələ düşdüyümüz dolaşq toru,
Hələ beynimizi deşən gülləni,
Hələ üzümüzə gülən hiyləni
Hələ yaşadırıq özümüz hələ,
Bəlkə ayılmayıb gözüümüz hələ...
Bəlkə Məmməd Əmin, bəlkə də Hacı –
Onların məzarı, onların ruhu
Bəlkə olmasaydı dözmək olardı,
Şahidsiz yalanlar düzmək olardı,
İndi heç bilmirəm həmin uşaqdan
Alıb o kitabı harda gizlədək,
Bu dərdi, əzabı harda gizlədək.
Həmin o tarixi yazan alimin
Qara qələmini harda gizlədək?
Xəzərdə bu boyda estakadanı,
O dolu gəmini harda gizlədək?..
Taleyin ələyi ələnir hələ,
Biri təknədədir, biri ələkdə...
Zığ-Hövsan yolunda dəmir dirəkdə,
Bu hamar lövhədə - Serebrovski.
Uzanır Xəzərə polad cığırılar –
Birinci növbədə - Serebrovski...
Yəni ki,
yəni ki, yəni ki,
Heç nə...

Mən sənə baxıram,
Sən də ki, mənə...

noyabr, 1990

HARAY

Qayamdan öz daşım düşdü başıma,
Öz əlim zəhərmi qatdı aşıma –
Bu nə xəyanətdir çıxdı qarşıma?
Xislətim, qeyrətim, millətim haray!
Bu yolda çəkdiyim zillətim haray!

Qoy qolum kəsilsin, əlim görməsin,
Qoy ağzım qurusun, dilim görməsin,
Daha bu günümü elim görməsin,
Yurd-yuvam, ay evim-eşiyim haray!
Haray, laylam haray, beşiyim haray!

Öz sinəm tuş oldu öz qılıncıma,
Öz əlim ox atdı vurdu qıçıma!
Haray qardaşıma, haray bacıma!
Yarımçıq vuruşum, savaşım haray!
Haray cəbhədaşım, yoldaşım haray!

Lügətdən o ali sözümü çıxart,
Qoy düşmən görməsin, gözümü çıxart!
Vur məni, özümdən özümü çıxart –
Haray, canım haray, əzabım haray,
Qələmim, məktəbim, kitabım haray!

Yenə bölüklənib qoşunum gedir,
Mən hansı dəstəyə qoşulum gedim?!
Satıldı dağ getdi, aşırım gedir –
Əsgərim, ləşkərim, səngərim haray!
Toğrulum, Məmmədım, Sərkərim, haray!

Stolum, stulum, taxt-tacım belə,
Döyüşdə bu gücüm, o qoçum belə...
Axır ki, qoruğum, qoruqçum belə –
Haray bağım haray, bağbanım haray!

Karvanı nizamsız sərbanım haray!

Torpağım! Bu ölüm ikili yasdır,
Qoy düşmən görməsin üstümü basdır.
Qanımla alnıma bir tale yazdır –
Təzədən püskürüm məzarım, haray!
Haray, etibarım, vüqarım haray!

may, 1992

AH, BU DÜNYA...

Təpədən dırnağa heyrət yaranmış,
Tanrıdan bizimçün qismət yaranmış;
Heyf bu dağlara, bu bulaqlara,
Heyf bu çaylara, bu torpaqlara,
Havayı ruzumuz o balıqlara;
Bu barlı-bəhərli meşəyə baxın.
Bu boyda naz-nemət, qismət içində
Düçar olduğumuz ağır günlərə,
Vərdiş etdiyimiz peşəyə baxın.

Alış-verişində manatsız qalan,
Min illər dərs alıb, savadsız qalan
Aman bu səbatsız, savadsız dünya! -
Elə aldanıb ki, elə çaşıb ki,
Elə bil uşaqdır, yaşı çatışmır.
Qiyməti o qədər ucuzlaşıb ki,
Çəkiyə qoymağa daşı çatışmır.

Həmin o pislkdir qarşına gələn,
Hər cürə ölçüyə, arşına gələn.
Aman bu ölçüsüz, ülgüsüz dünya,
Nifrəti, hiyləsi, hirsli böyüyən,
Hörməti kiçilən sevgisiz dünya!

Bu gürzə dünyanın, bu gürz dünyanın
Ağusu, Zərbəsi, hərbəsi altıda
Dolandırmaq olmur, dolanmaq olmur;
Qoysalar yaxşıca dolanmaq olar,
Doğma ocağıyla qalanmaq olar,
Barlı ağacıyla sulanmaq olar.
Hələ söz çeynəyir, hələ söz yeyir
Bu siyasi dünya,
Bu asi dünya,
Tanınan oğrusu, doğrusu yoxdu,

Min ildir qurulur, qurğusu yoxdu;

Durub dünənini salmır yadına,
Qoruqçusuna bax, qoruğuna bax
Taxtı başa qoyub, tacı altına
Təzədən bəy olan yoluğuna bax.

Bu inkar dünyası,
Bekar dünyası
Hələ söz çeynəyir, hələ söz yeyir;
Bu boğaz dünyası, çənə dünyası,
Bu danqaz dünyası, tənə dünyası ...
Üstünə min rəngli siyasət yapan,
Hoqqabazlığından cinayət yapan,
Ah, bu qanlı dünya,
Üşyanlı dünya!

Bəlkə buludu da qəhərdən dolub,
Gülürəm mühitin arsızlığına.
Deyirəm ürəyim bir çiçək olub
Gedib də bir tənha daşa sığına.

Aman qeybətlərdə qaraldı günüm,
Bir dayan, yolumu təzədən dönüm,
Dönüb başqa yola çıxım təzədən;
Arı pətəyinə, quş yuvasına.
Qarışqa komuna baxım təzədən.

Baxım leyləklərin sədaqətinə.
Dönüm qartalların cəsarətinə,
Su dəyirmanına çevrilsin yönüm.
Sevgiyə qayıdım, şeirə qayıdım.
O itirdiyimiz mehrə qayıdım.

Bir görüm başıma sonra nə gəlir,
Görüm təmizləmə biləcəyəmmi?

O hissdən, o hirsdən, o hisdən çıxıb,
Paxırı göyərmiş o misdən çıxıb,
Görüm qalaylana biləcəyəmmi,
Özümə vurduğum yaralarımı
Bir görüm sağalda biləcəyəmmi?

Ah, bu qanlı dünya,
Üsyanlı dünya
Görüm yol verirmi əmrədən çıxım,
Bu çaşqın, bu naşı ömürdən çıxım.
Çıxıb bir ağıllı ömrə qayıdım,
Allahın verdiyi əmrə qayıdım.

Ah, bu asi dünya,
Siyasi dünya! –
Qoysalar yaxşıca dolanmaq olar,
Doğma ocağıyla qalanmaq olar,
Barlı ağacıyla sulanmaq olar!

avqust, 1992

BU QƏDƏR YOL...

Pətəkdə arının kefinə baxın,
Havada durnanın səfinə baxın;
Yolda bir-biriylə yola getməyən
Eldə el gücünün səfinə baxın.

O sağa gedəndə solu bəyənmir,
Bu onun getdiyi yolu bəyənmir,
O bunun getdiyi yolu bəyənmir.

Bəlkə il bəlası, vaxt bəlasıdır,
Bu xalq bir-birinin dalınca getmir,
El dəmir barmaqlı şum malasıdır,
Barmaq bir-birinin dalınca getmir.
Bu nə bölhaböldür, nə ayırı-ayrı
Özüyçün hərə bir yol cırmaqlayır.

Hə, ora mənimdir, bura mənimdi –
Min hoqqa çıxarır hərə: mənimdir.
Torpaq bölüm-bölüm kibrit qutusu –
Elə bil bu dünya “mərə mənim”dir.
Bu qədər “mən” olar, “hərə” olarmı?
Bu qədər mərz olar, mərə olarmı?

Hərənin əlində öz tərəzisi,
Bir kilo dəni var, yüz tərəzisi.
Götürüb öz çəki daşını ayırı,
Hərənin ölçüsü, arşını ayırı.
Hərə arşınıyla mal ölçə-ölçə,
Qalıblar bu yolda yol ölçə-ölçə.
Təpədən-dırnağa yoldu bu ölkə,
Bostan ayaq altda, tağ ayaq altda,
Əkin ayaq altda, bağ ayaq altda.

Zamanın bu tale yükümü ağır,

Aqillər yolunu azıb dayanıb.
Adamlar elə bil fil ayağıdır,
Yumurta kürrəni basıb dayanıb.
Təngiyir torpağın, yerin nəfəsi,
Çatlayır qılağı, çıxmır ləpəsi.
Toxucu kətanın üstündən keçir,
Əkinçi kətanın üstündən keçir,
Vallah bu yerışı qarınca getmir,
Bu el bir-birinin dalınca getmir –
Könlümdə bir bitməz söz tutub gedir?
Hərə bir tərəfə üz tutub gedir.
Dünyanın bu qədər üzü olarmı?
Nahaqqın bu qədər üzü olarmı?
İlahi, qolumdan tut məni apar,
İtməyim bu qeyli-qalın içində.
Adam yol axtarar, adam yol tapar,
Mən çaşıb qalmışam yolun içində.

Oxları əyilmiş o qoşa çarxın
Ləngəri yol əyir, iz yenə gedir.
Guya nizam sevən ləşgərə baxın,
Yan-yana düzülüb eninə gedir –
Özləri də bilmir nə var qabaqda,
O bunu, bu onu qabaqlamaqda,
Vallah bu yerışı qarınca getmir,
Bu el bir-birinin dalınca getmir.

Pətəkdə arının kefinə heyif,
Havada durnanın səfinə heyif,
Yolda bir-biri ilə yola getməyən,
Eldə el gücünün sərfinə heyif!

yanvar, 1993

MÜXALİFƏTƏM

Gül olub ya gərək solub tökülüm,
Varamsa tikanla müxalifətəm.

Cismimi öldürüb ruhum uçursa,
Cismimdəki canla müxalifətəm.

Zaman ömrüm alır, dövrən canımı,
Mən də bu dövrənla müxalifətəm.

Demə ki, düzəldi, yox düz əyildi,
Qələm, qələmdanla müxalifətəm.

Haqqın yolu birsə, qanun mindirsə,
Qanunla, fərmanla müxalifətəm.

Şah taxtı hələ haqq dərgahı deyil,
Mən bəylə, mən xanla müxalifətəm.

Hökmün hüsurunda işlək bəndəyəm,
Demək hökmranla müxalifətəm.

Aldanmış Adəmin parasıyam mən,
Həmişə şeytanla müxalifətəm.

O şeytan çox qəlbə girə bilirsə,
İnsanam, insanla müxalifətəm.

Ələm, tərəziyəm, çəki daşıyam,
Mizansız mizanla müxalifətəm.

Min ildir çağır ram vicdan ayılmır,
Ayılmaz vicdanla müxalifətəm.

Şimşək köynəyimi cırıb tökmüşəm,

Çünkü asimanla müxalifətəm.

Od canımdan çıxır, tüstü başımdan,
Dağdakı dumanla müxalifətəm.

Qulamsa, üsyanım qaynar içimdə,
Şahamsa, üsyanla müxalifətəm.

sentyabr, 1992

KÖLGƏDƏ AĞLAR BİR ÜZÜM

Əlimdən düşdü muncuğum,
Dostlarım getdi gəlmədi –

Gündüzümdə, gecəmdəydi,
Lap gözümlün qabağında
Lap ovcumun içindəydi –

Əlimdən düşdü muncuğum,
Dostlarım getdi gəlmədi.

Kölgədə ağlar bir üzüm...
Sapındaydı düzüm-düzüm,
Sapı qırıldı, qırıldı –
Əlimdən düşdü muncuğum,
Dostlarım getdi gəlmədi.

Bu da ömür, gün yoluydu,
Əvvəl ovcum dopdoluydu –
Dönə-dönə, birər-birər
Əlimdən düşdü muncuğum,
Dostlarım getdi gəlmədi.

Düzmədim sapa bilmədim,
İtdi daşlar arasında,
İtdi otlar arasında
Axtardım tapa bilmədim –
Əlimdən düşdü muncuğum,
Dostlarım getdi gəlmədi.

Payız salxımı əriyər,
Sonuncu muncuğa kimi,
Bu nə ömürdü, qardaşım,
Torpaqdan ovcuma kimi –
Atacığım, anacığım,
Əlimdən düşdü muncuğum,
Töküldü, itdi gəlmədi,
Dostlarım getdi gəlmədi.

sentyabr, 1995

O HANSI MAHNIYDI...

Taleyin açdığı qapılar ilə,
O ki, uğurların girib-çıxırdı,
Arxın durulurdu, suyun axırdı,
Onda ki, o arxdan şəklin baxırdı;
İlk yazda torpağın qımıldananda
Bənövşə diliylə,
Meşə diliylə
O hansı mahnıydı sən oxuyurdun,
ay qoca vələs?!

Nə sözü, nə notu qalıb yadımda
O başqa səs idi, o başqa nəfəs,
O hansı mahnıydı sən oxuyurdun,
ay qoca vələs?!

O ki, yarpağına gül ələnirdi,
Üstünə ulduzlar səpələnirdi,
Cavan budağının şip-şumal vaxtı,
Qürubun o qızıl, o xəyal vaxtı,
Bir axşam mehiylə havalananda,
O narın, o həzin yağış diliylə,
Haça budaqların yuvalananda,
O yuva diliylə, o quş diliylə,
O hansı mahnıydı sən oxuyurdun,
ay qoca vələs?!

Hərdən gümüşlənib dumanda-çəndə,
Başının üstündən durna keçəndə,
O ki, oxuyurdun xəzəl səsiylə,
Bir sarı köynəkli gözəl səsiylə,
O hansı mahnıydı, o hansı kədər...
Yanğısı qurumuş budağa qədər, –
O hansı mahnıydı sən oxuyurdun,
ay qoca vələs?!

Gəl indi qurumuş budaqlar ilə,
Canından yonulmuş bu yonqar ilə,
Elə belindəki bu donqar ilə,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Sən Allah, bir ağız - bir yarpaq oxu,
Sən Allah, o səslə bir budaq oxu
Nə bilim bəlkə də yadıma düşər, –
O hansı mahnıydı mahnıma oxşar,
O hansı dərd idi, dərdimə əvəz,
O hansı mahnıydı sən oxuyurdun,
ay qoca vələs?!

1994

***

*Aman, Allahım, Allahım,
(Qaqauz folklorundan)*

Aman, Allahım, Allahım,
Yaratsana məni bir quş –
Ürəyim uçmaq istəyir;
Göy dolaşib doğmaların
Ruhunu qucmaq istəyir.

Aman, Allahım, Allahım,
Yaratsana məni bir gül –
Bir bülbulün qabağında
Könlüm nazlanmaq istəyir;
Bir məhəbbət atəşində
Təzədən yanmaq istəyir.

Aman, Allahım, Allahım,
Yaratsana məni bir daş –
Bir qayada çeşmələnib
Könlüm ağlamaq istəyir;
Bir çaylağa qol uzadıb
Ömür bağlamaq istəyir.

Aman, Allahım, Allahım,
Sən məni bir nanə yarat,
Könlüm bir xoş mehə uyub,
Titrəyib əsmək istəyir;
Bəsdir daha səbr etdiyi,
Səbrini kəsmək istəyir.

Aman, Allahım, Allahım,
Bir kəpənək yarat məni –
Çəmən boyu keyfə baxıb
Ruhum sevilmək istəyir;
İzim qaymaq çiçəyində

Zər simə dönmək istəyir.

Aman, Allahım, Allahım,
Sən bir durna yarat məni –
Uçan könlüm yorğun düşüb
Gölünə qonmaq istəyir;
Sevdasına başın qoyub
Bir az ovunmaq istəyir.
Rüsvayi-eşq günahında
Daşqalaq olmaq istəyir.

iyul-avqust, 1993

BMT

Bu qədər sənədi, imzası olan,
Hökmü, ədaləti, rızası olan,
Bu qədər yığnağı, iclası olan
Cəza verdirənə cəzası olan,
Bu qədər bayraqlı, haqlı BMT
Bircə haqq bayrağı qaldıra bilmir;
Yaraqlı BMT, tanklı BMT
Quzunu qurdundan aldıra bilmir.
Qırmızı yalanlar deyilir aşkar,
Yenə qurd haqlıdır, quzu günahkar.
Mən ki, bu dövrəni belə görürəm,
Mən ki, bu divanı belə görürəm,
Dünya gəl-getini belə görürəm,
Mən ki, BMT-ni belə görürəm –
Vallah BMT-lik deyil bu dünya,

Dünya qədər dərddli-sərli BMT,
Dilində çox sözü söz eyləməyən
Gözündə eynəyi tərlı BMT
Cavandı, qocadı, gözü tor görür –
Özü söz danışır, işi zor görür –
Vallah BMT-lik deyil bu dünya.

Hələ ki, ədalət güc tərəfdədi,
Siyasət tərəfdə, bıc tərəfdədi,
Zorbanın əlində, zorun əlində,
“Bıgımın altından “keç” tərəfdədi –
Vallah BMT-lik deyil bu dünya.

Naxələf içində, Xələf içində,
Çırpınır gör neçə tələb içində,
Şah olan, qul olan tərəf içində,
Barmağı dolaşıb kələf içində -
Ağız birinindir, qulaq birinin,

Əl birininkidir, barmaq birinin,
Göz birininkidir, dil birininki –
Əli düzələndə, beli düzəlmir,
Beli düzələndə, dili düzəlmir –
Bu pəltək BMT, natiq BMT,
Onu saxlayana sadıq BMT...
Vallah BMT-lik deyil bu dünya.

Güya hər çiçəkdən təzə bal yığır,
Atdığı xeyirxah addıma görə.
Hələ xal toplayır, hələ xal yığır,
Bir az humanitar yardıma görə.
Bəs yara vuranı kimdi saxlayan? -
Vuranı buraxıb yara bağlayan
Hələ humanitar,
Hələ sanitar,
Məsləhətxanada həkim BMT,
Özü istəyəndə hakim BMT.
Dünyanın başında güllə oynayır,
Azərbaycan yanır,
Gürcüstan yanır,
BMT oturub küllə oynayır.
Bir ovuc erməni qudurğanları
Hiylə qılıncıyla tökür qanları.
Özgə torpağında, özgə evində
Kül oldu Bosniya müsəlmanları.
BMT baxmır;
Didərgin ananı, qocanı görmür,
Qovanı saxlamır, qaçanı görmür.
Biri can qurtarır zorun əlindən
Pişiyi dırmanıb çıxır qülləyə
Azman parlamenti basır qülləyə
BMT baxmır -
Köməyi belədi, kölgəsi belə,
Sərhəddi, bölgəsi, ölkəsi belə...
Eynəyi tərləyib gözü tor görür,

Özü söz danışır, işi zor görür –
Vallah BMT-lik deyil bu dünya.

Amma o göz ilə uzağı gördü,
Bəs necə oldu ki, İraqı gördü.
Guya ki, Küveytin məhvinə görə?-
Bəlkə öz xeyrinə, sərfinə görə?..
Tamahına görə, nəfsinə görə,
Qazancına görə, keyfinə görə -
Səhrada gör necə tufan eylədi,
İraqa yaxşıca divan eylədi
Yaraqlı BMT, tanklı BMT,
Özü istəyəndə haqlı BMT.
Dünya gəl-gedini belə görürəm,
Mən ki, BMT-ni belə görürəm
Qiyamət günündən qorxuram yaman...
Bəs nə vaxt gələcək o haqq, o divan?!
Qorxuram uduzum mən bu nisyədə;
Adəmi aldada bilibsə şeytan,
Girişəcək mizan-tərəziyə də.
İsrafil surunda gələcək cana,
Bəlkə göyərəcək özü-özündən.
Barmaq uzadacaq haqq divanına,
Şəri keçirəcək qıl körpüsündən.
Mən ki bu şeytanı belə görürəm,
Hiyləni, böhtanı belə görürəm,
Mən ki bu dövranı belə görürəm –
Vallah, BMT-lik deyil bu dünya...

NƏ HAL VARSA
TƏBİƏTDƏ, ONU
GÖRDÜM
CƏMİYYƏTDƏ

İlahi, mən hara gəlir çıxmışam?!

İLƏHİ, MƏN HARA GƏLİB ÇIXMIŞAM ?!

Təzə sözün varmı bu günə, dedin-
Dedim var, ancaq
dünənki fikrimi tərsinə yozsam,
dünənki şeirimi tərsinə yazsam,
bu günün təptəzə şeiri olacaq.
Köhnə yazdığına təzə boyaq vur,
Dünən yıxdığına bu gün dayaq dur.
Yəni ki, çevrilib lap başlayaq dur –
Olsun təzə işin, təzə vərdisin,
Hava balonunda ol bir sərnişin.
Sonra yavaş-yavaş özünü fırlat,
Deyəsən, özümü özüm yıxmışam
Fırlana-fırlana bu fırlancıda
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Bəxtiyar deyir ki, dünya fırlanır,
Tək dünya fırlanmır, insan fırlanır
İnsanın içində vicdan fırlanır,
Yəni inam dönür, iman fırlanır.
Lap elə, lap Adəm atadan bəri
Elə fırladırsan yenə fırlanır.
Birdən sifət dönür, çənə fırlanır
Fırlana-fırlana bu fırlancıda
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

İnsanın neçə min üzü olarmış?
Köhnənin nə qədər sözü olarmış?
Pay, rüşvət bir “şapka” qiyafəsində
Yaxşının nə qədər pisi olarmış?
Pambığın nə qədər bezi olarmış?

Sözü döngələdib döngəyə çıxmaq,
Döngədən bir təzə bölgəyə çıxmaq,
Ölkəyə təzə ad verməyə nə var,

Təzə qiyafəyə girməyə nə var.
Bəlkə də köhnəmi özüm yıxmışam,
Fırlana-fırlana bu fırlancıda
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Mənafe oyunu belə gedirsə,
Nə ölçü qoyasan
yaxşıya, pisə?
Azmanın mənafe silləsi üstə
Siyasət fırlanır kəlləsi üstə
Onun mənafeyi ovunu əzmək,
Bunun mənafeyi əzəni kəsmək
Hərə bir mənafe hərisi kimi,
Basıb sahilini çıxır ölçüdən
Xəzər də mənafe dənizi kimi,
Belə mənafelər xeyri öldürüb
Belə mənafelər mehri öldürüb
Belə mənafelər şeiri öldürüb.
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Bəlkə üstələdi dünyanı müdam,
Şeytan mənafeyi, cin mənafeyi
İnsan mənafeyi demir bir adam
Güdülür gəlirdə cib mənafeyi.
Burda ölçü-biçi, burda nə ad-san
Ürəkdə mənafe bir hikkə kimi
Nəfsin ayağını açıb buraxsan
Zəmini yeyəcək çayirtkə kimi
Aman, çayirtkələr yedilər məni.
Tamahı yekələr yedilər məni,
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Tanıya bilmədim öz yaddaşımı
Bu vətən itkisi, el yasıdımı?
Ömür bu zamanın səhrasıdımı?..
Bəlkə də özümü özüm yıxmışam

Fırlana, fırlana bu fırlancıda
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Eh, yaylaq diliylə, bulaq diliylə,
Bənövşə diliylə, meşə diliylə,
Çiçəyi qotazlı yamac diliylə,
Daha nə danışım ağac diliylə.
Heç insan dilini başa düşən yox,
Gəlib zərifliklə bir görüşən yox.
Bir könül səsinə qulaq asan yox.
Haqqın yazdığına möhür basan yox.
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

Bu müsəlmançılar, bu kafırçılar,
Bu siyasətçilər, mənafeçilər...
Hərə öz mənafe silləsi üstə
Fırladır aləmi kəlləsi üstə.
Sifət fırlananda başım fırlanır.
Torpağım fırlanır, daşım fırlanır –
Deyəsən özümü özüm yıxmışam,
Fırlana-fırlana bu fırlancıda
İlahi, mən hara gəlib çıxmışam?!

sentyabr, 1996

BURAX MƏNİ, ÇIXIM GEDİM AZADLIĞA

Həm o gündə, həm bu gündə,
Xəqaninin ayağında
Ey dəyirman daşı kimi
ağır gündə.

Tanış divan, doğma zindan,
Milli kəndir, qızıl zəncir,
Axsitanım, hökmüranım,
Bu qandaldan burax məni,
Çıxım gedim azadlığa.
Gedim çıxım Babadağa,
Gedim quzu otarmağa,
Mən əkinə, mən biçinə,
Çıxım gedim el içinə.

Şeirin düşüb dildən-dilə,
Şah Xətai,
şair babam,
Sənlə sözüm tutsa belə,
Nə zəhmli qılincın var.
Bu qılincdan,
təxtü-tacdan
Bu şöhrətdən,
Belə dini siyasətdən
burax məni,
Çıxım gedim azadlığa.

Sən şah oğlu Şah Abbasım,
Qal ağıllı vəzirinlə,
Neçə-neçə əsirinlə;
Qəfil bir şah qəzəbiylə
qopulacaq
Ağır saray qəzasından,
Birdən-birə fürsət tapan
Vəzir-vəkil qisasından
burax məni,
çıxım gedim azadlığa.

Hə, mən də dərd, ələməm də,
Nəsimiyə şahid olan
Hələbəm də
Bir dəlisov şahzadəyəm,
Qəribəm də
Kərəməm də;
Mən də Məlikməmmədəm də.
Sən ey xain, sən ey paxıl
qan qardaşım,
Bu quyudan burax məni,
Ey xəbərçi quş cələri,
elçi daşım,
Bu oyundan burax məni,
çığım gedim azadlığa.

Quş quşlayan, ov ovlayan,
Öz mülkündə hökmlü xan,
Fətəli xan, İbrahim xan,
Ağası xan,
Çəkişmədən, didişmədən
“Mənəm”, “mənəm” mərazindən,
Bir-birini yox eyləmək
həvəsindən -
Yəni ölüm qərazindən
burax məni,
Çıxım gedim azadlığa.
Vurub keçdim bu sədləri,
bu hədləri.
Sən də, sən də,
Qubernator həzrətləri,
O yangının ağrısından,
acısından,
Öz bəyimin qamçısından,
Öz ağama
Sən verdiyin ixtiyardan,
Kəndxudamız
Gəl bu qanmaz
Xudayardan

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

---

burax məni,
çıxım gedim azadlığa.

Sənindirmi bu göy Xəzər,
Xəzər boyu vətəğələr.
Salam olsun,
Səxalı, möhtərəm Hacı,
Bir balığa
Hacının nə ehtiyacı?
Gəl məni bu tordan burax.
Mən Hadinin
itkin düşən məzarıyam.
Al cismimi gordan burax,
Gəl bu boyda səxavətdən,
bu minnətdən
burax məni,
Çıxım gedim azadlığa –
Mən Sabirin mirasıyam,
Gedim sabun bişirməyə.

Təpədırnaq əsəb kişi,
Sən də, ay Mirqəzəb kişi,
Ey bolşevik, ey kommunist,
Köhnə kişi, təzə kişi.
Köhnələndin, təzələndin
Oynun olsun, məzə kişi.
O köhnədən, bu məzədən
burax məni,
Köhnə divan, təzə zindan.
Milli kəndir, hiylə zəncir
Doğma qandal,
Sən ey xain qan qardaşım.
Ey xəbərçi quş cələsi
elçi daşım,
burax məni,
Çıxım gedim azadlığa.

yanvar, 1997

YORĞUN DUYĞULAR

Daha nitqim kəsildi,
Daha bağrım partladı.
Bir yaralı aslanın
Dizini şər qatladı.

Bu nə hündür hasardı,
Bu nə soyuq divardı,
Bu nə dərin quyudu,
Qazan fəndgir adamdı.

Vurdum keçə bilmədim
Bu da mənim xatamdı,
Düşmən baxıb qımıışdı,
Dostlar baxıb utandı.

Mişarım kəsdi məni,
Kəpəklədi, ələndim.
Rəndəm yaman rəndədi
Axır ki, rəndələndim.
Baltam yaman baltadı
Axır ki, yontalandım.
Ağac-ağac kəsildim,
Meşə-meşə talandım.
Qarət etdi könlümü
Bu canavar sürüsü
Ah, bu talançı zümrə!
Ah, bu yalançı kürsü!

Ətrafım dolu adam,
Yanımda yox bir nəfər.
Mənafe oynunda
İnsanlıqdan yox xəbər.

Nə udum, nə uduzum,

Gəlib gedən qalmadı.
Göydə tale ulduzum,
Yerdə Vətən qalmadı.

Mühacirim, yavaş get,
Mən də gəlib yetişim.
Göz calağı deyiləm
Hər gövdədə bitişim.

Söz adamı,
    alış yan,
        öz-özünlə barış yan!
Ən böyük dərd budur ki,
Sünbül-sünbül tarladan
Bir dən sənin olmasın.
Adın vətəndaş olsun,
Vətən sənin olmasın.

AĞ GÜL, QIRMIZI GÜL, BİR DƏ SARI GƏLİN

Həmişə növcavan, həmişə bahar
Həmişə sevdalı, həmişə xumar.
Ruhumda sığaldır, saçımnda tumar
Bülbül mahnıları, gül mahnıları
Bu xalq mahnıları, el mahnıları.

Sevgidə heç zaman qocalmaz olan,
Kəməri qaşında üç almaz olan,
Xınası barmaqda, özü bulaqda,
Məhəbbət bəndləri açılmaz olan
O nazik, o incə bel mahnıları,
Bu xalq mahnıları, el mahnıları.

Yağsın pəncərədən başıma daşlar,
Baxım, xumar gözdən axsın o yaşlar.
O ipək köynəklər, min rəng qumaşlar,
Daşır pəncərədən tül mahnıları
Bu xalq mahnıları, el mahnıları.

Gizlim el içində,
Adam içində,
Yarın qadasıdır qadam içində.
Dilim bal içində,
badam içində
Sözümün şipşirin dil mahnıları,
Bu xalq mahnıları,
el mahnıları.

Bu el qatarıdır ellər aparır,
Bu nar çiçəyidir, "Qara gilə"dir.
Hələ də Saranı sellər aparır,
Çobanın yolları Saragilədir,
Bu coşan, bu daşan sel mahnıları,
Aranlı, yaylaqlı el mahnıları.

Sevgi soraqlıgım, eşq gərəkliyim,
Bir də qaçıb durdu daşda kəkliyim.
Bir payız gölündə sona təkliyim.
Havada üç telli-tel mahnıları
Pərişan payızlı el mahnıları.

Bir də tar-kamanı gətir oxusun,
Bülbül gül iyləsin, ətir qoxusun.
“Sona bülbüllər”i Qədir oxusun.
Ucalsın göylərə zil mahnıları.

Mixəyi ləyəndə bitir yenidən,
Bu mixək, bu xına, hil mahnıları,
Bu xalq mahnıları, el mahnıları.

payız, 2008
Buynuz

TAMAŞA

Baxın mikrofonda o titrəyişə
Məddahlar yenə də düşdülər işə
Yenə bir-birini vururlar dişə;
Yenə ortalığa bütü çəkдилər,
Yenə sözlərinə ütü çəkдилər;

Sözləri yerbəyer etsin çapçılar-
Buraxın qabağa keçsin gapçılar,
Əlləri havada bu «şap-şap»çılar –
Bu adlar, titullar, bu ali qullar,
Göyçək söz danışan göyçək oğullar...

Gözəl tamaşadı, əcəb sərgidi,
Bu da nökərlərin şaha ərkidi.
Saqqız ağacında şirə bərkidi
Verin yaltaqlara bir də çeynəsin,
Havada, efirdə, yerdə çeynəsin.

Bu çənə söhbəti, boğaz udumu,
Siz arı şanıdan çıxarın mumu,
Verin dərəməumu, rahathulqumu
Verin yaltaqlara bir də çeynəsin,
Havada, efirdə, yerdə çeynəsin.

Ağzı şirin olsun elin, obanın.
O aldı, bu verdi, o da götürdü
Yaman bəhsəbəhsdi, ötür-ötürdü.
Yaxşı, bu tar-kaman nədən ötrüdü?

Verin zurna verin, balaban verin,
Təzə xoruzlara təzə ban verin,
Verin yaltaqlara mahnı çeynəsin,
Gəlsin rəqqasələr tufan eyləsin.

Dəstənin gəlişi hay-harayladı,
Bu da millət üçün yaxşı layladı.
Yenə qalayçılar qab qalayladı,
Köhnə dəyirmanın təmirçiləri
Elin medal döyən dəmirçiləri
Verin onlara da xəmir çeynəsin,
Qoy çəkcik-zindan da dəmir çeynəsin.

Buraxın qabağa keçsin gapçılar
Əlləri havada bu «şap-şap»çılar
Gəlsin rəqqasələr tufan eyləsin,
Verin dərəməmi, rahathulqumu
Verin mahnıçılar mahnı çeynəsin
Ağzı şirin olsun elin, obanın...

payız, 2008
Buynuz

TƏNHA BİR GÜN

Görəsən mən niyə tənhayam, təkəm,
Mən gərək yanımda bir ağac əkəm;
Əllərim isinsin budaqlarıyla,
Silim gözlərimi yarpaqlarıyla.

Bir az da mehriban, bir az da həlim
Hamar gövdəsini oxşasın əlim.
Gah mən ağac olum, gah da o insan,
Ömür ağacım ilə qolboyun olsun,
Bu da ömrümüzdə bir oyun olsun.

Yaşayıb keçdiyim, keçib gördüyüm,
Sevda ağacında yuva hördüyüm,
Ömürlər içində ömür sürdüyüm,
O günlər məni tək buraxdı getdi,
Gülüm həşəm oldu, su axdı getdi.

O tək qayalıqda bitən vələsim
Kökü daş içində qırıldı sim-sim.
Qara koğuşunda ocaq qalanan,
Qabığı üstündə zorla dayanan
Qoca palıdı da bir yel apardı.

Hə, mən də var idim, hə o da vardı...
Üstümdən cökənin getdi kölgəsi
Batdı ağacların meşə ölkəsi.
Ən dərin meşənin qucağında sirr,
Ən hündür ağacın budağında sirr,
O gözəgörünməz, yeri bilinməz
Kol-kosa sığınıb, gölə yenilməz
İldırım qanadlı alabaxtalar
İndi yuva yeri harda axtarar?..
İtdi üstümüzdən meşə kölgəsi
Getdi ağacların yaşıl ölkəsi.

Bəlkə onunçün da tənhayam, təkəm
Mən gərək yanımda bir ağac əkəm
Yolların bu dürək ağaclarıyla
Heç cürə ünsiyyət tapa bilmirəm
Ağaclar da yuva, mühütdə hava
İnsanda məhəbbət tapa bilmirəm.

Bircə nəfs toxunan, nəfəs toxunan
Ağaclarla gəlməz alabaxtalar
Bəlkə də ruh olub uçdu o quşlar
Gedib ilahidən başqa taxt alar.
Görəsən tək durnam harda uyudu
Kəkliyim yetdimi qaya daşına?..
Sulanan zəminin artıq suyudu
Buraxdım ömrümü başlı-başına...

payız, 2008
Buynuz

O TAY, BU TAYLAR

Arxın o tayında yarpızlar əsir,
Bu tayda yuyunur qum dənələri.
Qovub bir-birini sular tələsir
Fırlanır ağzında dəyirman pəri.
Fırlanır başıma o tay, bu taylar,
Duz yükü gözümün civə yaşları.
Kəsildi qismətlər, bölündü paylar,
Göyərdə bilmədik qara daşları.
O tayda eşqimin sönən ocağı,
Çox belə ocaqlar kül eyləmişik.
Bu tayda yol gəlir ilkindi çağı,
Biz də yol üstündə qoca dərvişik.
O tayda gündoğan, bu tayda qürub,
Üz-üzə dayanıb ömrün çağları.
O tayda yamyaşıl bağça-bağ durub,
Bu tayda yel vurur köhnə bağları.
Daha o sellərin alındı köpü,
Bu günüm o haya, haraya çatmaz.
Mən kiməm, bu arxda bir saman çöpü
Dəyirmana çatar, dəryaya çatmaz.

yay, 2008
Buynuz

BİZ HARA GEDİRİK

Yox, belə ağacda düz budaq olmaz,
Belə bağban olmaz, belə bağ olmaz,
Bu onun əkdiiyi ağacı kəsir,
O bunun əkdiiyi ağacı kəsir;
Hara getmək olar bu kəshakəslə,
Belə xəyanətlə, belə qərəzlə.

Bu onun qurulan taxtına inkar,
O bunun hakimlik vaxtına inkar –
Hara getmək olar bu inkar ilə,
Bu qədər dəyişkən iqtidar ilə.
Hara getmək olar bu çək-çevirlə,
Bu mərəldiylə, dövlətdevriylə.
Bu ona badalaq, o buna cələ
Qurub bu milləti saldıq əngələ;
Hara getmək olar bu yıxhayıxla,
Ağla öz halına, millətim, ağla!..
Kimdir millət bilib, xalqı axtaran,
Özündə axtarır haqqı axtaran,
Özündə, özündə ancaq özündə –
Özününkülərdir yalnız gözündə,
Bəs belə dəstəbaz özümdaş ilə,
Hara getmək olar bu yoldaş ilə.

Birinin başından tacı düşəndə,
Vəzirinin yeri acı düşəndə
Başçılar başını götürüb qaçır.
Biri daş-başını götürüb qaçır –
Hara getmək olar bu qaçhaqaçla
Bu qədər zəlillə, bu qədər acla.

A ərəb diniylə müsəlman olan;
A rusun əliylə hökmran olan,
Sözü gah Türküstan, gah İran olan,

Yurdu xəyanətdə a viran olan,
Bu qədər tərəfsiz tərəfdaş ilə,
Gah bu “dost”, gah da ki, o “qardaş” ilə,
Hara getmək olar bu çaş-baş ilə...

Özümüz başqa yol, başqa qurumda,
Guya ki, dənizlər salamlar bizi;
Okeanda üzürük, akvariumda
Amma ki, qırırıq bir-birimizi –
Hara getmək olar belə qırımla,
Bu körpə balıqlı akvariumla.

Azaddır, maşallah millət azaddır,
Xəyanət azaddır, rüşvət azaddır,
Ədalət yolunu kəsmək azaddır,
Başda durub başı əzmək azaddır –
Biz hara gedirik belə baş ilə,
Necə fəxr eyləsin üzük qaş ilə.

Günah bağışlayan ürəyimiz yox,
Savab qazanmağa çörəyimiz yox,
Bu ələ baxanlar torpağa baxmaz,
Bir ölçü-biçimiz, ələyimiz yox.
Bu onun getdiyi yolu bəyənmir,
O bunun getdiyi yolu bəyənmir,
Hara getmək olar bu millət ilə,
Bu ölüm, bu zülüm, bu zillət ilə.
Hara getmək olar dəstə başıyla,
Hara getmək olar bu göz yaşıyla,
Hara getmək olar bu yıxhayıxla –
Qırıl bir tərəfdən, qır bir tərəfdən,
Sonra şəhidinə oturub ağla,
millətim ağla!...

1994

ÖZ GÜNAHIM

Mən bir çayın qırağında qalmışam,
Sel-su qopub müşkül olub keçməyim.
Mən bir dərə çalasında qalmışam,
Dolayında çətindi yol keçməyim.

Mən bir dərə çalasında qalmışam,
Tale verən gücə bənddi çıxmağım.
Bir qayanın qalasında qalmışam,
Bir dəhşətdir uçurlara baxmağım.

Mən dəryalar dəryasında qalmışam,
Gəldiyim yol daha düşmür yadıma,
İnamsızlıq dünyasında qalmışam,
Bir uzanan əl çatarmı dadıma?..

Tanrım, mənə yol göstərdin keçmədim,
Tanrım, mənə zəmi verdin biçmədim,
Ağıl verdin şər əlindən qaçmadım
Tanrım, mənə qanad verdin uçmadım.

Mən göyləri aldatmışam, göy məni,
Öldür məni, ayılt məni, döy məni,
Mən günahlar girdabında qalmışam,
Cənnət dedin, səbr eləyib durmadım,
Hələ qiyamət gününə çatmamış
Mən cəhənnəm əzabında qalmışam;
Bəlkə də heç yaşamalı deyiləm,
Bir yaxşının hesabında qalmışam.

sentyabr, 1993

BELƏ GÖRMƏMİŞDİM

Belə görməmişdim mən bu dünyanı,
Yolunda nə mayak, nə çıraq durub.
Belə görməmişdim mən bu dünyanı,
Suda əksi kimi baş-ayaq durub.

Belə görməmişdim dağı, yamacı,
Yolları görünür dumanlı belə.
Belə görməmişdim mən o ağacı,
Tənhadı, yanıqdı, üryandı belə.

Belə görməmişdim o xan çinarı,
Hər yarpaq dalınca ölümə gedir.
Belə görməmişdim mən insanları,
Elə bil işə yox, zülümə gedir.

Belə görməmişdim mən bu bazarı,
Mətahı görünür insan ahından.
Belə ah içində, alov içində,
Kim xeyir görəcək öz mətahından?!
Belə görməmişdim bu adamları,
Niyə bir-birinə qənimdi belə?
Əkinçim, biçinçim, hanı el varı?
Bu nə sünbülumdü, dənimdə belə?

Belə görməmişdim anbarımızı,
İçində yel vurub toz oynar-oynar.
Ehtiyac apardı anbarımızı,
Üzdə rəng qalmayıb, boz oynar-oynar.

Belə görməmişdim işlək əlləri,
Düşüb xəzəl kimi soyuyur bekar.
Belə görməmişdim bu gözəlləri,
Əlləri qoynunda uyuyur bekar.

Belə görməmişdim halal, haramı,
Bilirəm kim-kimin qırına düşüb -
Çiçəklər üstündə çibin fırramı,
Arılar hörümçək toruna düşüb.

Belə görməmişdim özümü, bala,
Yazıq pərvanələr tüstümə gəlir.
Azdırıb mən yola saldığım bəla
Təzədən qayıdıb üstümə gəlir.

Belə əyməmişdik yolun düzünü,
Bir təşviş görürəm dostlar üzündə.
Tapmadıq dünyanın avand üzünü,
Dolaşıb qalmışdıq astar üzündə.

oktyabr, 1994

DAD, EY DÜNYA!

Aktyor dostum Mikayıl Mirzə üçün

Çox ürəklər buza dönmüş,
ocağın da isitmir,
Beş yüz ildir haray salır,
məxluqatın eşitmir -
“Fələklər yandı ahimdən” -
dad çəkəni eşit bir,
Dad, ey dünya, dad, ey dünya,
dad, ey dad!

Sən bu şeytan qurğusunun
kəndirini dart bir az,
Acı bir az, şirin bir az,
doğma bir az, yad bir az ...
İçirtdiyin bu acıdan

sən özün də dad bir az –

Dad, ey dünya, dad, ey dünya,
dad, ey dad!

Ömür ani, həyat fani

    iç dəryanı - bir udum,

Sən kələfi açılmazdan nə açıb,

    nə toxudun?!

Sözün bitdi, son mahnını

“dadey-dadey” oxudun

Dadey dünya, dadey dünya,

    dad, ey dad!..

1995

YANĞI

Xalq şairi, müəllimim Bəxtiyar Vahabzadə üçün

Sənin yanğın bu torpağın yanğısı,
Bu yanğıdan torpaq lələzar olur.
Qızıl-qızıl piyalələr alışır,
Od dənələr birləşəndə nar olur.

Ulu Günəş yanğılarının nəhəngi,
Bulud yansa ildırımdır çələngi.
Daş kül olmaz, suda qaynar əhəngi,
Dağ yananda vulkanından car olur.

Sabahların dan yerinə yox əvəz,
Axşamların qürubu da odnəfəs.
El yolunda bu tövr ilə yanan kəs
Yana-yana dönüb Bəxtiyar olur.

Göyərçinin marığında sar durub,
“Hə” ilə “yox” arasında ar durub.
Necə olub saçlarında qar durub –
Od içində, Allah, necə qar olur?!

16 avqust 1995

İsmayılı - Buynuz - Şəki

* * *

Dünyanın salamat adamı azdı,
Dünyanın bir babat adamı azdı,
Babatın hələ bir adası da var;
İlan var, ilanın balası da var,
Dünyanın bir özgə bəlası da var.
Çoxunu, azını qazanmaq olur.
Çörəyə, əkinə-biçinə yol var,
İnsandır, bir təhər keçinə, yol var.

Dünyanın qarnıqurd adamlarıyla,
Gözü dar, qəlbi xılt adamlarıyla,
Yaşamaq çətindir, vallah, çətindi.
İllah doğmaların dönüklüyündə,
Harın kiçiklərin böyüklüyündə,
Xəyanət yükündə, minnət yükündə
Yaşamaq çətindir, vallah çətindir.
Sən kömək olmasan, Allah, çətindir.

Yamacı, ağacı, dağdağanıyla,
Durnası, qırğısı, sağsağanıyla,
Havanın soyuğu, bürküləriylə:
Çölün ilanları, tülküləriylə
Necə var, yenə də dil tapmaq olur,
Enişdə, yoxuşda yol tapmaq olur.
Dünyanın bu ilan adamlarıyla
Bu tülkü, bu alan adamlarıyla
Yaşamaq çətindir, vallah çətindir.

Əl- əldən yapışmır, göz-gözə baxmır
Qırmızı sifətlər üz-üzə baxmır.
Dünyanın bu çaş-baş adamlarıyla,
Qapının keşikçi yekəbaşıyla,
Sarayın qaravaş adamlarıyla,
Yaşamaq çətindir, vallah, çətindir,
Sən kömək olmasan, Allah, çətindir.

noyabr, 1993

ÖYRƏŞDİ

Bu köç niyə köç eyləməz,
Köç təzə yurda öyrəşdi.
Yurd itirib yurddaşına
Bu qaçqın burda öyrəşdi.
O köçkün orda öyrəşdi.
Üstündə bulud ağladı,
Binələr binə bağladı,
Çatdır-çatdır öyrəşdi.
El elə sığar deyiblər
Ev evə sığmaz,

sığışdı?

Hərə bir az yer elədi,
Köçən də bir az sığışdı.
Köçgün, didərgin quzular
Təzə çəmənə öyrəşdi;
Şuşam düşməne öyrəşdi.
Düşməni Şuşama öyrəşdi.
Düşmənin dəmir kotanı
Yurdumda şuma öyrəşdi.
Qıfılı sınıq qapılar
Özgə açara öyrəşdi.
Qarabağa gedən qatar
Gəlib Ucara öyrəşdi.
Laçınlı yaylaq adamı
İstilərə isinişdi.
Aman Allah, bu millətin
İşi yaman uzun işdi -
O yananda bu yanmadı,
Bu yananda o yanmadı;
Adiləşdi qaçqın adı,
Köçkün adı,
Yardım adı adiləşdi
Uzanan əllər titrədi
Qəpik-quruşa öyrəşdi.

Hərə könlündə dərd ilə
Barışa-barışa öyrəşdi.
Qəzəblər baş qoyub yatdı
Sinə qəzəbə öyrəşdi.
Qulağımız ah-naləyə,
Gözlərimiz göz yaşına,
Beyin əsəbə öyrəşdi.
Qəzəblər, hirsilər soyudu,
O çılgın hisslər soyudu –
Şəhidlər ölümə
Analar zülümə öyrəşdi.
Adiləşdi sinə dağı,
Könlümdə üsyan qılıncı,
Əlimdə təslim bayrağı –
Qaldıq öyrəşə-öyrəşə,
Özümüzü gör nə hala
Saldıq öyrəşə-öyrəşə.
Bıçaq sümüyə dirəndi,
Sümük bıçağa öyrəşdi,
Aman Allah, bu millətin
İşi yaman uzun işdi –
Var imiş millət inadı,
Yox imiş tale güzəşti.

avqust, 1994

MİLLƏT... MİLLƏT...

Heyf qalxan qayamıza,
Biz qayaya oxşamadıq.
Heyf qılinc çayımıza,
Biz o çaya oxşamadıq.
Bu torpaq qılinc bitirib
Bu boş qınlar hardan çıxdı?
Vətən verən, yurd batıran
Bu satqınlar hardan çıxdı?
Başımızla başımızı
Kəsən başlar hardan çıxdı?
Qarındaşlar qardaş olar
Gödəndaşlar hardan çıxdı?
Yad nəfəsdən, yad ilikdən,
Çamırlıqdan, zibillikdən
göyərdimi? ...
Palıd bitirən torpağın
Qorxaqları hardan çıxdı?
Çinar bitirən torpağın
Alçaqları hardan çıxdı?
Bu xəcalət əzabında,
Bu xəyanət çirkabında,
Bu təxribat girdabında
Torpaq qorumaq olarmı?
Millət... millət,
Qeyrət qorumaq olarmı?!
Namərd dava-dalaşında,
Bu qənimət savaşında,
Bu rəyasət savaşında
Vətən qorumaq olarmı?!
Buyruq altından çıxanda,
Yumruq altından çıxanda,
Yəni hörükdən çıxanda,
Ölçü- ülgüdən çıxanda
Biz beləmi olmalıyıq?!

Bu günəmi qalmalıyıq?
Bu nə dərdi, anam, atam?
Vətən torpağı önündə
Xəcalətdən ölür adam.
Birdən-birə
Bu dəhşətlər hardan çıxdı?
O, Koroğlu, o, Babəkli
                    hekayələr hara getdi,
Namusundan qazanc uman
                    biqeyrətlər hardan çıxdı?!
O namərdlər bizim deyil,
Özgə qandan gələnlərdi -
Kişi ölər bircə dəfə,
Onlar hər gün ölənlərdi,
Aman, Allah, nə ağırdı
Satılmışların satdığı
Torpaq dərdi,
                    vətən dərdi.

sentyabr, 1993

PAYIZIN 22 HALI

Aman payız, o yandan keç

PAYIZ DUYĞULARI

Payızın hökmüylə əsdi bir külək,
Bir yaşıl səltənət çovğuna düşdü.
Ağaclar bir yaş da qocaldı demək,
Bir yarpaq nəslə də qırğına düşdü.

Aldı verdiyini geriyə torpaq,
Qazancı nə oldu bağın-bağçanın.
Bir yarpaq boy atdı körpə bir uşaq,
Ömründən bir yarpaq düşdü qocanın.

Palıdlar tab etdi sükuta, yasa,
Gilas yarpaqları qızardı düşdü.
Hansı bəxtəvərin, növcavanınsa
Üzünə bir yarpaq qızartı düşdü.

Çox yarpaq tökümü görüb yerimiz,
Soraq tutmaq olmur cığırdan, izdən.
Torpaq altındakı əzizlərimiz
Yenə də bir yarpaq gen düşdü bizdən.

Bir yarpaq da düşdü Bəzz qalasına,
Divarlar bir yarpaq çökdü aşağı.
İgid Babəklərin, Koroğluların
Bir yarpaq uzaqdan gəldi soracağı.

Yarpaqlar, belədir zamanın hökmü,
Tökülün, əbədi ömrə tamarzı.
Tarixin yüz ilin yarpaq tökümü
Olacaq bir yarpaq yaddaş kağızı.

Payızın ağzından əsdikcə külək,
Bir yaşıl səltənət çovğuna düşdü.
Ağaclar bir yaş da qocaldı demək,
Bir yarpaq nəslə də qırğına düşdü.

oktyabr, 1968

BU PAYIZ

Otaqda yazmıram bu şeirimi mən,
Yapışib payızın titrək əlindən
Qızıl bədənini sıxıb köksünə,
Lap belə təpədən dırnağa kimi
Payıza bürünüb yazdım şeirimi.

Geydim libasını,
gördüm barını,
Atımı xəzana sürdüm bu payız.
Ömrümün saralmış yarpaqlarını
Gözümlə çox aydın gördüm bu payız.

Gizli gəlişini,
pünhan işini,
Dağda yerişini gördüm payızın.
Özümdə, ocaqda, torpaqda, suda
Çıxış-girişini gördüm payızın.

Ovcuma da baxdım,
bir xəzələ də,
Damarlar, cizgilər nə qədər oxşar.
Bizdən ayrı deyil bircə gilə də,
Ovcumun içində bir payız yaşar.

Pərişan lipanın arxlara dolan
Yarpaqlarında da payız yaşayır.
Sevgi məktubunun saralıb solan
Varaqlarında da payız yaşayır.

Bağlı xəzinədə bəlkə payız var,
Lap var-dövlətdə də ömrü var onun.
Qızıl da payızdır daşlaşıb yaşar,
Çox ömrün sonunda möhrü var onun.

Bu gün əynimdədir o qızıl libas,
Yarpaqlar saçımda yatdı bu payız.
Dünyanın işindən danışdıq bir az,
Payızla söhbətim tutdu bu payız.

Sandım ən duyğulu çağım da budur,
İstədim ən zərif sözə toxunam.
Gördüm ki, payızla söhbətim tutur,
Bildim ki, payıza mən də yaxınam.

Dedim, solan çinar, özünü saxla,
İnsanam, mənim də gözlərim dolar...
Kövrək bir ürəklə,
                    kövrək budaqla
Bu sərt həqiqətə neyləmək olar?!

Bir kövrək budağa atdım əlimi,
Gördüm nəfəs alır yarpaqlar hələ.
Əvvəl payızlanıb o budaq kimi,
Sonra bu şeirimi gətirdim dilə

noyabr, 1978

XƏZANDA BİR ƏSİM BAHAR KÜLƏYİM

Xəzanda bir əsim bahar küləyim,
A mənim ürəyim - payız çiçəyim,
Nə olub, nə görüb, nə açılmışan?..

Çöl-bayır saralıb solandan sonra,
Ağaclar lüt-üryan olandan sonra,
Yarpaqlar arxlara dolandan sonra
Bu sevgi, bu ümid, bu həvəs nədi?..

Bir şüa istiyə mehrini salıb,
Bir sarı yarpağın altında qalıb.
Nə olub, nə bilib, nə açılmışan?..

Ey məni yolumdan çıxaran gözəl,
Sənə boylandığım, güvəndiyim əl,
Bu soyuq yarpağı üstümdən götür,
Bu sarı payızı üstümdən götür,
Bu şaxta, ayazı üstümdən götür.

Əlbəttə, kövrəlib ağlayacaqsan,
Əlbəttə, sinəni dağlayacaqsan,
Bu vaxt açılmağı bəs nə bilmisən...

Günəşin ən xırda bir teli boyda,
Baharın lap ani bir yeli boyda,
Ümidin sonuncu imkanı kimi,
Bir uzun sevginin, yorğun sevginin
Qəfildən göz açan gümanı kimi...

Nə görüb, nə bilib, nə açılmışan?..
Nə ləçəklənirsən, nə tellənirsən,
Bir sarı sim üstə nə dillənirsən?..
Sınağa çəkirsən yoxsa tabını,
Di onda çiçəyim, çək əzabını,

A mənim ürəyim, çək əzabını...
Bu vaxt açılmağı bəs nə bilmisən?..
Ey mənim könlümə bənzəyən gülüm,
A köhnə yaxamı bəzəyən gülüm,
Nə bilib, nə görüb, nə açılmışan?.

PAYIZA BAXIRAM

Bu gün duyğum oyaq, düşüncəm oyaq,
Bu gün çox arxayın, çox soyuqqanlı,
Bir az dərdi-sərdən, qayğıdan uzaq
Dayanıb beləcə payıza baxdım.
Baxıram...

Payızın nəyi olacaq? –

Ələnən ələyi,
Solan çiçəyi,
Soyuyan torpağı
Düşən yarpağı.
Ayaqlar altında xəzəl o ki var,
Tapdayır adamlar, keçir adamlar,
Hə, bax, o gedəndi, o da gələndi...
İki cavan baxır biri-birinə
Bir də belə baxa bilməyəcəklər,
Necə ki, mən durub baxıram indi.

Yəqin ki, indiki vaxtın yerinə
Heç vaxt belə baxmaq olmayacaq, yox.
Yəni o su gəlib bu arx dolacaq,
Amma bu su ilə doymayacaq, yox.
Orda bitməyəcək o solan çiçək,
Torpaq o xəzəli ayıltmayacaq.
Düzdür, hələ min-min payız gələcək,
Amma heç bu payız qayıtmayacaq.
Həyat qəribədir, yaman qəribə,
Həm düşməyib, həm də düşüb qəlibə.

Dayanıb baxıram, bu qoca dünya
Doğrudan heç günah dünyası deyil.
Zər-ziba, nə bilim yığıb toplamaq,
Bu dünya heç tamah dünyası deyil.
Bu əsəb, bu qəzəb, bu nifrət, bu kin,
Bu döyüş, bu silah dünyası deyil.

Yamanlıq eləmək dünyası deyil,
Nə bilim, bu mənim, hə, bu da sənin -
Ya qarın, ya yemək dünyası deyil.
Ömrün işi böyük, uca, qəribə,
Həm düşməyib, həm də düşüb qəlibə.
Bu dünya, bu dünya ...
Qurtardı sözüm,
Özüm dediyimə mat qaldım özüm.

Budaqlar içindən çıxıb qəfləti,
Yox, çinar yarpağı deyil o düşən;
Məhsəti xanımın tanış surəti
Gördüm ki, payıza baxır pərişan.
Bəlkə də o baxır, mənəm sehrdə;
Onun da payıza baxdığı yerdə,
“Fələyin damından uçaldı bir səs;
Bu dünya bir saman çöpünə dəyməz”.

noyabr, 1983

BU PAYIZIN DƏRDİ GÖTÜRÜB MƏNİ

Bu payızın dərdi götürüb məni,
Çox mətləb üstünə gətirib məni -
Görəsən bir daha açılmacayaq
Gedəri ağaclar sonuncu kərə
Yarpaq tökümünə necə dözəcək?..
Taleyn hökmünə necə dözəcək?..
İlk yarpaq tökümlü o üryan budaq,
Soyusa havalar necə dözəcək?
Bir daha leyləyi qayıtmayacaq
O tənha yuvalar necə dözəcək? -
Bu payızın dərdi götürüb məni.

Vaxt özü fırladır ömür çarxını,
Çətin o həvəsdə bir daha bitim.
Yaman çayır basıb payız arxını,
Bulaq nəğməsi də donacaq, bildim
Xəzan budayacaq, yonacaq, bildim ...
Torpaq bu yonqara necə dözəcək?..
Nə zərif bədəni var o ağacın,
İlk qara, son qara necə dözəcək -
Bu payızın dərdi götürüb məni.

Nə qədər hicranlar var bu dünyada,
Payızın ən həzin çağı olanda,
Kimsə bu payızla tənha qalanda
O hicranlı təklər necə dözəcək?
O solan sevgilər, insan ağaclar,
O insan çiçəklər necə dözəcək -
Bu payızın dərdi götürüb məni.

Guya ki, xəzanı almaz eyninə,
Yaman inadkardı o tənha yarpaq -
Qışacan birtəhər necə dözəcək?
Bu payız toyları geciksə yenə
Görən sevgililər necə dözəcək -
Bu payızın dərdi götürüb məni.

***

Dağ ətəyi, bir də payız havası,
Qızıl rəngdə torpaq yanır, daş yanır.
Qızıl tordur günəşin son şüası,
Qızıl tordan qızıl yarpaq boylanır.

Sarı yarpaq bir bülbüldür alışıır,
Qızıl torda nə sə deyir elə bil.
Qayalar da ölməzlikdən danışır,
Bu səsləri eşitmirəm hələlik.

Xəzəl altda gör nə qədər daş qalıb,
Qara daşlar bənzər qızıl saçlara.
Əllərim də budaq kimi boş qalıb,
Əlim yetməz o qızılı saçlara.

Keçən günüm,
Heç demirəm oyan, dur.
Belə səslər daha səni ayıltmaz.
Nə olsun ki, bu yarpaqlar qızıldır,
Bir də dönüb budağına qayıtmaz.

Dayan görüm,
Döndüm sarı bir simə,
Payız yeli, al könlümü çal bir az.
Geniş ikən dünya sığan qəlbimə
Daralanda bir darı da sığışmaz.

İndi mənim könlümdədir dərə, dik;
Qızıl donda qiyamətdir o çinar.
Əfsanəvi yuxudur bu həzinlik,
Alıb məni qanadında uçurar.

Yamaclar da geydi sarı kürkünü,
Dərə doldu qızıl yağış selindən.
Gümüş sular alıb qızıl yükünü

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Yaman qaçır bu sükutun əlindən.

Qızıl gənclik nə tez düşdü budaqdan,
Yarpaq olub çeşmələrdə axıram.
İl dalınca heç baxmazdım o zaman,
İndi durub an dalınca baxıram.

PAYIZ DURNAM

Payız durnam uçub getdin,
Bir də dönüb gələrsənmi?
Sən dönəndə mən olmasam,
Ruhum ilə gülərsənmi?

Ey bizlərdən təmiz vücud,
Könlümü ardınca uçurt.
Yerin xəzəl, göyün bulud –
Mənzil-mənzil bölərsənmi?
Ey hər göldən şəkər dadan,
Buluda baş qoyub yatan.
Mən qanadsız piyadadan
Durub dilək dilərsənmi?

Nə bir mənzil vurduq başa,
Nə gün gördük gəlsin xoşa
Heç qoşalar uçmur qoşa,
Tənha uçan tək sənsənmi?

O istəyir dönə məndən,
Gedib ki, gizlənə məndən.
O adı gizlinə məndən.
Bir çınqı söz söylərsənmi?

Azalıb mehri dünyanın
Çəmi yox qeyri dünyanın.
Yolları əyri dünyanın
Keçidlərin bilərsənmi?

oktyabr, 1994

* * *

Arxada xəzəllər, danışın,
Ey həşəm güllər, danışın –
Cavab verin siz adama
Payızdan yaza yol varmı?
Mənim yolum yoxdur amma ...
Qız bulaq, səndən soruşum,
Tək yarpaq, səndən soruşum.
Qızıl yaşın dama-dama ...
Payızdan yaza yol varmı?
Mənim yolum yoxdur amma ...

Yorğun düşən bir ah ilə,
Durnam, məni agah elə.
Açıları tutqun səma,
Payızdan yaza yol varmı?
Mənim yolum yoxdur amma ...

Çör-çöpünü yel qovalar
Yiyəsiz qalmış yuvalar,
Yetdimi quşların kama,
Payızdan yaza yol varmı?
Mənim yolum yoxdur amma ...

sentyabr, 1996

BİR VİDA NƏĞMƏSİ, BİR PAYIZ SƏSİ

Dünən yumurtadan çıxan o quşlar,
İlk dəfə payıza baxan o quşlar
Boş qalıb soyuyan yuvalarına
Payızın mülayim havalarına
Bir vida nəğməsi oxuyurdular.
Budaqdan-budağa atlanırdılar.
Atlana-atlana şadlanırdılar.

O quşcuğazların, o pərvazların
Səsləri havada qalxıb-enirdi.
Üstündən keçdikcə yel narın-narın,
Yarpızlar diksinib arxda dinirdi.
Vələsin saralmış yarpağı təki
Onlar da ötürdü ahəstə sanki ...
Sarıköynəklərin qızıl köynəyi
Cırılıb qalmışdı vələsdə sanki,
Onlar da ötürdü ahəstə sanki.
Hey qanad çırpdıqca o lüməkçələr,
Yerdən çör-çöpü də dikəldirdilər.
Boynu pırpızlaşan xoruz beçələr
Qəsdən özlərini yekəldirdilər;
Biri o tərəfdə xoruzlanırdı,
Biri bu tərəfdə fərəhlənirdi,
Anaları baxıb fərəhlənirdi ...
Bala çaydaçapan lələyi sin-sin
Quyruğu su üstə küləklənirdi.
Təzəcə rəng alan alacəhrənin
Elə bil qanadı çiçəklənirdi.

Dünyanın qışından xəbərsiz olan,
Atılan daşından xəbərsiz olan,
Yırtıcı quşundan xəbərsiz olan
Həmin o pərvazlar, o quşcuğazlar
Boş qalıb soyuyan yuvalarına,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Payızın mülayim havalarına
Bir vida nəğməsi oxuyurdular.
Bir payız nəğməsi oxuyurdular.

avqust, 2001
Buynuz

PAYIZ İŞIĞI

Qızım Yaqut üçün

Yanımda bir uca pipağacım var,
Hər payız başında qızıl tacım var,
O qızıl tac üstə payız işığı,
Bir-bir yarpaqlarla düşər aşağı,
Tökülür ağacın ayaqlarına,
Qılgıcım yayılır qıraqlarına,
Çevrilir torpağın çıraqlarına.

Tam başqa duyğudur,
tamam başqa hiss,
Çılpaq bir daş üstə qızillanan mis,
Mamırlı daşlarda istisi qalmaz,
Düşüb arx suyuna üşüyüb bir az –
Uzanır arx boyu qızıl qurşağı,
O payız işığı, payız işığı...

Tamam başqa hisssdir,
tam başqa duyğu,
Bir yamac belində şirin bir uyğu,
Qarışib xəzana öl də bilir,
Adam şair olar, ya haqq aşığı,
Düşsə bağçasına payız işığı.
Bir solğun gül üstə zər saçaqlanar,
Bir yaşıl yarpaqda tül yaraşığı,
O payız işığı, payız işığı.

Tamam başqa cürdür,
tamam başqa cür,
Payızdır günəşin saçı tökülür –
Çəltik sünbülüdür başı aşağı,
Yəllənir zəmidə payız işığı.
Yəllənə-yəllənə sellənib gedir,
Hər sünbül üstündə tellənib gedir.

Ay allah, işıq da qərib olarmış,
Gəlib gözlərinə bulud dolarmış.
Duman toranlığı, çən qarışığı,
Qərib bir dumanın qanadlarında,
Uçub, uçub gedir payız işığı.

Cavanlıq odunda saraltı kimi,
Qalıb şəhotundan parıltı kimi,
Bəlkə də sevginin son dadı kimi,
Payız işığıdı mənim də üzüm,
Titrəyir şəhotu, şəhlənir gözüm.
Bu payız işığı göynətdi məni,
Öz sarı simində söylətdi məni.

26-27 sentyabr 2002

Buynuz

BAHARIN YARPAQ TÖKÜMÜ

Yaman ağır keçir vədə saati,
Dayanım bilmirəm, gedim bilmirəm.
Sınır ümidimin kövrək qanadı
Bu günə nə əlac edim bilmirəm.

Yazın bu ilahi,
                    bu xoş çağında,
Ümid cığırında, sevdə bağında
Çiçəklər açılır,
                    mən açılmıram;
Nə gözüm yığılır, nə könlüm aram
Təkcə bu gün deyil səbrimi kəsən,
Yolumuz qırılar
                    bu gün gəlməsən.

Ah, dünən necə də bəxtəvər idim ...
Qalxmışdı ayağa sevgi ümidim,
Hələ yavaş-yavaş ayaq açırdı.
Bax, o zər qanadlı kəpənək kimi
Çiçəkdən-çiçəyə belə qaçırdı.
Hələ təzə-təzə çiçəklənirdik,
Hələ təzə-təzə ləçəklənirdik.
Gözüm görə-görə bax nələr olur,
Çiçəklər açılır.
Qönçəmiz solur.
Yarpaq əsimindən,
                    bahar yelindən
Gəlib ürəyimə bir payız dolur.
Bu dəfə verdiyin son hökmü gördüm,
Baharda də yarpaq tökümü gördüm.
Yaşıl ağacların dövrəsində tək,
Çılpaq bir ağacam, quru bir tənək.
Çılpaq ağac olmaq baharda ağır,
Yəqin “yazıq” deyib hər keçən baxır.

Dayanım bilmirəm,
                    gedim bilmirəm,
Bu günə nə əlac edirəm, bilmirəm.
Hə, bir az tərəddüd,
                    yüngül bir əzab...
Sonra demisən ki, yox, bəsdir daha.
Onda qazandığın,
                    etdiyin səvab,
Yanımda gör necə dönüb günaha.
Bəlkə də nahaqsan,
                    bəlkə də haqlı
Yəqin bu sevdaya güc gəlib ağlın.
Bu gün...
                    yaman ağır keçir bu günüm!
Sən dönə bilirsən,
                    mən necə dönüm?!
Gəlmədin...
Gözləmək ümidim əbəs,
Kimə saxlayıram əllərimi bəs?
Kimə saxlayıram gözlərimi bəs?
Kimə saxlayıram ürəyimi bəs?

1986

PAYIZ ÜŞÜYÜR

*Nə yaman tez gəldi qışın soyuğu,
Yuvası üşüdür qaratoyuğu,
Payız üşüyür...*

Bir sərçə sığınıb quru budağa,
Payızın fikrini çəkir deyəsən.
Sünbülötu yerə dikib başını,
Yaza toxumunu əkir deyəsən.
Payız üşüyür...
Gün dəyən əbrüşüm yarpaqlarında
Sanki əllərini isidir payız.
Qızılı yarpaqlar qaralıb bir az,
Elə bil Gədəbəy misidir payız.
Payız üşüyür...
Üryanlar titrəyir soyuq küləkdə,
Söhbət indi oddan, körükdən gedir,
Qovaq yelpiklənir gümüşü rəngdə,
Budağın zəhləsi yelpikdən gedir.
Payız üşüyür...

Yoxdu yarpağında o zövqü-səfa,
Şəhotu üstündə buğlanır hava.
Damlalar böyüyür, düşür torpağa,
Yapışib qanadı kəpənəklərin
Arılar özünü çəkir qırağa.
Payız üşüyür...
Yığılıb bostandan əllər, ətəklər,
Çürük yemişlərin ağarır dişi.
Yığıb arısını qaçır pətəklər,
Şanda arıların yarımçıq işi,
Alıb yarısını qaçır pətəklər.
Payız üşüyür...
Addımdan qaralan qırov cığırılar,
Əriyə-əriyə yola çıxırlar.
Payız yoxuşunda sinəm tövşüyür,
Payız üşüyür...

payız, 2015,
Buynuz

PAYIZ GÜNÜM

Bir sarı budaqdır il ağacında
Görən bu payızın yaşı neçədir? –
Bir qıvrım dumanda qalıb solanda,
Yaddaşı necədi, huşu necədi –

Sarıköynəkləri dözmədi qaçdı;
Amma həmin torpaq, həmin ağacdı,
Qüdrəti qalıbmı bir gül bitirsin,
Ya bir xəzəlini yerdən götürsün.
Bir dilim yemişi aypara bilsin
Bir quşu yolundan qaytara bilsin –
Çağırınsın geriyyə şirin dilləri,
Əlini uzatsa qış tərəflərə
İsə bilərmə soyuq əlləri?..
Görəsən payızın yaşı neçədi?..

Həvəsi qalıbmı kef-damaq üçün
Sevdası ya oğlan, ya qız olarmı?
Sahibsiz yurd-yuva qorumaq üçün
Əsgərlik yaşında payız olarmı,
Görəsən payızın yaşı neçədi?..

Yenə yerişim var küçələrində
Hasarda sarmaşıq yaman üşüyür.
Görəsən upuzun gecələrində
Nənələr səbr edir, nəyi düşünür –
Görəsən payızın yaşı neçədir?..

Qalmışam həvəslə yaş qınağında,
Bu qızıl yarpağın alnından öpüm
Qızıləhmədinin al yanağında
Bir ləzzət qalıbmı xalından öpüm,
Görən bu payızın yaşı neçədir?..

Mizrab xəzəlləri qırıqlarıyla
Toxunub bir sarı simə ağlayır.
Bu qədər aramsız yağışlarıyla
Görəsən bu payız kimə ağlayır?..

Dumanlar yeriyr dərələr boyu
Dağlar elə bil ki, qoşun aparır
Deyəsən bu payız VAXT SAHİBİDİ
Məni də özünə qoşub aparır.
Görən bu payızın yaşı neçədi?..

14 sentyabr 2013

Buynuz

GÖZLƏ MƏNİ

Bəlkə qalaq, bəlkə gedək ...
Amma payız, bir az dayan
Gözlə məni birgə gedək.
Yarpaq-yarpaq ovcumda sol,
Görüm solmaq necə olur.
Bulud-bulud gözümə dol
Baxım görüm dumanlanıb
Gözü dolmaq necə olur.
Yavaş əsdir küləyini,
Çox soyutma bu havanı,
Gəl uçurma,
Tənha qalmış o yuvanı,
Baxım görüm boş yuvada
Yalnız qalmaq necə olur.
Lap yaxında can içində
Dərdi bilmək necə olur.
Bu dərd ilə göynət məni
Son ağrıma öyrət məni
Son günümə, son gecəmə,
Axırıma öyrət məni.
Yoldu bitdi, sudu axdı,
Çayın sonu, yolun sonu
Qürubun son saraltısı ...
Bu sonlara baxan vaxtı
Könlüm olur para-para
Lap deyək bir şəhid olan
                    tabutunda gül apara,
O gülün də sonu belə
Tabutda al donu belə...
Ot saraldıb, gül solduran
Üzü soyuq bu torpağa,
Üzü üstə düşüb qalan
Son yarpağa öyrət məni.
Baxım görüm torpaq üstə

Huşa getmək necə olur.
Son durnayla qoşa getmək,
Üryan qalmış ağac kimi
Qışa getmək necə olur...
Bəlkə qalaq, bəlkə gedək...
Amma payız, bir az dayan
Gözlə məni birgə gedək.

noyabr, 2007
Buynuz

İKİNCİ NƏFƏS

Yay da son bahardan gülümü dərdi,
İndi payızı da qış tələsdirir.
Birinci nəfəsim budaq əyərdi,
İkinci nəfəsim yarpaq əsdirir.

Birinci nəfəsim, dur ocaq qala,
Nə olub, od yolun bağlanıb qalıb?
İkinci nəfəsim çöküb dəsmala,
Eynəyin gözündə buğlanıb qalıb.

Sən də düş yoxuşdan tələskən ovçum,
İkinci nəfəslə dağ aşmaq olmaz
İndi nəfəsimlə isinmir ovcum,
Birinci nəfəslə yarışmaq olmaz!

Qara saç gizlədib, örtüb yaşımlı
Kaş belə qalaydı axıra kimi.
Düşürtdüm aşağı süfrə daşımı,
Mən endim araqdan çaxıra kimi.

Solan gül kolunda göy sarmaşıqlar
İkinci nəfəsdən bitib bəlkə də.
Mənim də könlümdə yandı işıqlar,
Nəfəsim o gülə yetib bəlkə də.

İsgəndər quşuydum dağ-dərəsində,
Uçub o yerlərə yetməyəm daha.
Nəfəsim təngidi bağ bərəsində-
Qayıtdı ! ... Qayıtdı !...
Şükür Allaha...

payız, 2015
Bakı

AMAN PAYIZ

Aman payız, o yandan keç,
Mən o məqamda deyiləm,
Təbdə, ilhamda deyiləm,
Bir kəpənək həvəsində
Bu çəməninin yaşılla
Məzələnmək istəyirdim.
Bir gecikmiş çiçək ilə
Təzələnmək istəyirdim.
Demə dərdi-sərim yoxdu,
Kədər üçün
                    ürəyimdə yerim yoxdu.

Bu payızla danışmağa,
Çox düşünüb daşınmağa
İndi məndə yoxdu həvəs.
Aman payız, o yandan keç
Yarpağınla o yanda sol,
Küləyinlə o yanda əs,
Bu dəfə yox,
                    bu dəfə yox,
Bu dəfə dindirmə məni.
Ürəyimin sınığına,
Dərdinə endirmə məni,
Dərinə endirmə məni.
Könül duyub, göz baxsa da
Eh, beləyik biz yoxsa da -
Qəbristana baxıb keçib
Sonra deyib-gülən kimi,
Bir yalqızın göz yaşını
Özgəninki bilən kimi.
Guya dözümlü, sınaq kimi
Bir nakamın ölümünə
Bircə an vaysınmaq kimi
Biganəcə bir haldayam;
Başım soyuq, könlüm qırov.

Aman payız, o yandan keç
Quşlarını o yanda qov,
Yuvaları o yanda sök,
Göz yaşını o yanda tök.
Əlim çinar yarpağıdı,
Əllərim solmaq istəmir.
Bir sərsəri ağ buludam
Gözlərim dolmaq istəmir.
O yana döndər üzünü -
Heyifdi qızıl bədənin,
Qoy qiymətdən düşməyəsən,
Zər əndamdan düşməyəsən.
Bu dünyanı bilib, duyub
Adamı insan eləyən
O məqamdan düşməyəsən.
Bu dəfə yox,
                    bu dəfə yox.
Bu dəfə dindirmə məni.
Ürəyimin sınağına,
Dərdinə endirmə məni.
Aman payız, o yandan keç,
Yarpağınlə o yanda sol,
Küləyinklə o yanda əs,
Qızıl donu o yanda biç,
Yaşıl teli o yanda kəs.

BİR PAYIZLIQ ÜMİD...

Mənim bir payızlıq ümidim qalıb
Bu payız ümidim bağlı-bağatlı,
Cənuba üz tutan durna qanadlı...

Sən mənim qanadlı ümidimə bax,
Çəməndə yamyaşıl, dağda ağappaq,
Heyva budağıtək sarı çıraqlı,
Üzümtək şipşirin, nar kimi parlaq.

Bu ümid çox yerə çəkər fikrimi,
Yolunu kor duman бүрүсə heç nə.
Qorub budağından tapp, alma kimi
Bir ağac dibində çürüsə, heç nə.

Mənim bir payızlıq ümidim qalıb -
Eh, hələ yamacı güllənir onun,
Nə var ki, bu çənin ötüşməyinə
Saplağı mismardır daşarmudunun,
Bir dünya vaxt qalıb yetişməyinə.

Mənim ümidimin cavandır yaşı,
Çiçək sonalayır, gül dərir hələ.
Bu payız əkini keçdi nə yaxşı,
Tarlası təzəcə göyərir hələ.

Sən nə danışırısan,
Bu xoş ümidlə
Yaylağa gül olub saçılmaq olur.
Bir oba yerində, dağ örüşündə
Köç gedəndən sonra açılmaq olur.

Sahili gör necə salıb qorxuya,
Payızın selinə nə olub guya?!
Hələ daşmaq olur, çağlamaq olur.

Meyvə yetişdirmək,
Çiçək bitirmək,
Bir budaq yarpağı saxlamaq olur.

Bir nar atəşi var bircə gilədə
Bir payız toxumu könlümdə bitir.
Vaxt olur, noyabr günəşilə də
Alça çiçəkləyir,
Nə xoş ümiddir...

Mənim bir payızlıq ümidim qalıb -
Bu payız ümidim bağlı-bağatlı,
Cənuba üz tutan durna qanadlı...

BİR BUDAQ PAYIZ

HələlİK səmanın göy şüşəsində,
Hələ ki, bir yaşıl yay meşəsində,-
Bir budaq payızam,
Bir budaq payız...

Bir yarpaq tumarsız damarlı ələm,
Yəqin bu meşənin yorğunu mənəm -
Demirəm düyaya baxıb doymuşam,
Günəşi özümə yığıb doymuşam -
Bir budaq payızam,
Bir budaq payız...

Yaşıl gözlər içrə qərİb baxışam,
Bir yaşıl məxmərdə sarı naxışam.
Arı pətəyində ərimiş mumam,
Yonca əkinində sürülmüş şumam -
Bir budaq payızam,
Bir budaq payız...

Qürubda saralıb, qızarmış saçam,
Ömürdə yorulmuş, ağarmış saçam -
Bir budaq payızam,
Bir budaq payız...

BU QATARDA...

Bir şirin niyyət üçün
Yola çıxanlar kimi,
Gündoğana boylanın
Günəbaxanlar kimi
Neçin qəlbim intizar,
Neçin könlüm darıxar
Bu qatarda bilmirəm.
İllah başın qarışa,
Doğmaca bir obadan
Ötdüyünü biləsən.
İllah ki relsə düşüb
Getdiyini biləsən.
İllah da tərsə düşüb
Qarşıdan gələn qatar
Tuta pəncərəni də
Anicə bir baxışda
Kür də qalsın geridə.
İllah ki, qatar ömrün
Düşə bir şoranlığa,
Vaxt da bir az ləng gedə
Şoranlığın ağ duzu
Gözlərini göynədə.
Biləsən dönməyin yox
Könlün istəyən yerə,
İllah ki, birdən-birə
Yola gözəllik çıxsa,
Baxasan doymayasan.
Həm də səni çağıra
Zümrüd meşə illah ki...
Dəli arzun, niyyətin
Relsə düşə illah ki...

Dərə ağzında bitən
Yaylaq çiçəyi kimi,

Su üstündə titrəyən
Zanbaq ləçəyi kimi
Neçin də kövrək olar
Bu qatarda bilmirəm.
İllah ki, yağış yağa,
Uzaqlara dalasan.
İllah da bir dost ola,
Növbəti duracaqda
O düşə, sən qalasan.
İllah ki, mənzil başı
Məlum ola sənə də,
İllah dost incikliyi
Yada düşə yenə də...

Qaranquşları uçmuş
Yuvalar kimi yalqız,
Payızları başlayan
Havalar kimi dolmuş,
Bir az həzin, bir az sərt,
Könlüm neçin pərişan,
Neçin də şən-şən olur
Bu qatarda, bilmirəm...
İllah obaşdan durub
Pəncərə qabağında
Tək baxasan sabaha,
İllah ki ürəyində
Bir göynəyən dərd ola,
İllah da Araz boyu
yolların sərhəd ola
Hicrandan üşüyəsən.
İllah da insan olub
Dərindən düşünəsən...
Eh, mən necə yolçuyam
bu qatarda, bilmirəm.
Günahsızam, suçluyam
Bu qatarda bilmirəm...

ÜMİDİN SARI QANADI

Qıpqırmızı yarpaqlarım ot üstə,
Elə bil ki, payız otum qan ağlar
Gücüm yetmir meyvəsini dərməyə
Əlim sızlar, cismimdəki can ağlar

Bu ağacın beli çapıq-çapıqdı,
Dal budağın yarpaqları yapıqdı.
Cır arının şanı quru qabıqdı,
Boş yuvada lələk ağlar, şan ağlar.

Keçən günüm, solub gedən gülümsən,
Günbatanda bir də mənə gülümsə.
Sarı gəlin qürubda da gülümsər,
Mənim ömür qürubumda dan ağlar.

yay, 2010
Buynuz

GEDİR

Başında qızıl taclar
Verib budaq-budağa
Payıza gedir ağaclar.

Həzin axşam yelində,
Arı yükü belində,
Tacında kəpənəklər
Payıza gedir çiçəklər.

Arxda düşüb qabağa
Xəzəllər payıza gedir.
Gizlində də görünür
Qırıq düşüb ağ buxağa;
Bir az sallaq buxaqla,
Bir az solğun yanaqla
Gül barmaqlar, gül əllər –
Gözəllər payıza gedir.

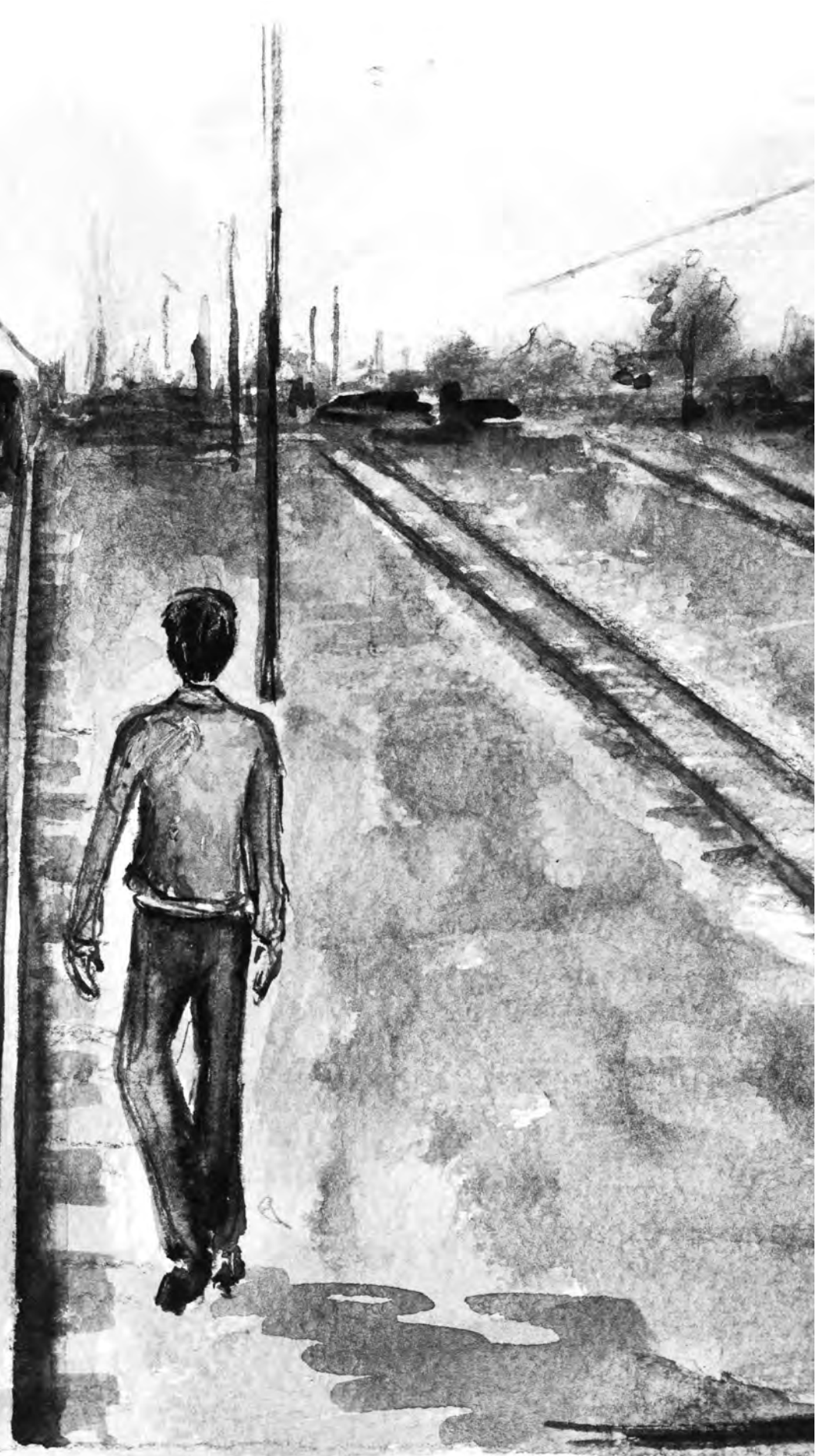
Həkim dedi yaşdandı –
Divarında çapıqlar
Qulaqcığı yapıqlar –
Payıza gedir ürəyim.

Neçə-neçə can gedir,
Qovulan, qaçan da var
Payıza gəlir buludlar,
Quşlar payızdan gedir.

sentyabr, 2010
Buynuz

PAYIZA QALAN DOSTLAR

MƏN GƏRƏK...

Qalmayıb dünyanın yaxşı, pisiylə,
Gərək o baharla çıxıb gedəydim.
Mən gərək Fərmanla, İsa, İsiylə,
Aydınla, Eldarla çıxıb gedəydim.

Gedəydim çıxaydım başqa dünyaya,
Mən belə üzlərlə üzləşməyəydim.
Sözümü qoşaydım başqa mənaya
Bu söz bazarilə sözləşməyəydim.

Mərdi qova-qova namərd edirlər,
Namərd qarşısından qovulmamışdan,
Zülmkar sacında qovrulmamışdan
Lap mərdi-mərdanə gedəydim gərək,
Bədənim düşəydi ruhumdan qabaq.
Özgə bir məkanda bitəydim gərək.

Lap ömrün ilkinə enib gedəydim,
Yox, daha Qırata çatmaq olmadı.
Mən gərək Düratı minib gedəydim.
Günaha batmamış əl aparaydım,
Yalana yatmamış dil aparaydım
Zora əyilməmiş bel aparaydım.

Kimdir ölümlərə icazə verən
Gərək o ölümə boyun əyəydim.
Bu boyda torpağı güdaza verən
O satqınlar ilə üzləşməyəydim.

Qalmayıb dünyanın yaxşı, pisiylə,
Gərək o baharla çıxıb gedəydim
Mən gərək Fərmanla, İsa, İsiylə,
Aydınla, Eldarla çıxıb gedəydim.

noyabr, 1997

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

---

* * *

Dünyanın zəmisini heç imiş demə,
Dəryanın gəmisini köç imiş demə,
Heçimi, köçümü indi bilmişəm,
İndi bilməyim də gec imiş demə.

1994

ÖMÜR SEÇKİSİ

Quru sünbülündə dəni mürgülü,
Hələ ki görməyib ölçü, ülgünü.
Yerbəyer olacaq ağır-yüngülü –
Şanadı, ələkdi, xəlbirdi dünya,
Ordan “getbir”, burdan “gəlbirdi” dünya.

Şadara çox xırda-xuruşa baxmaz,
Şadaradan çıxan xəlbirdən axmaz.
Xəlbirdən keçəni ələk buraxmaz,
Ağzıbir olanda tədbirdi dünya –
Onda bilərsən ki dilbirdi dünya.

Bu dən seçkisi, bu tum seçkisi,
Dəyirman seçkisi, bu şum seçkisi.
Yaman ağır keçir toxum seçkisi –
Torpağa da hökm, əmrədi dünya,
Köhnə dəyirmanda təmirdi dünya.

Şanası işləsə kürək əvəzi
Şadara xəlbirə kömək əvəzi
Xəlbiri ələsə ələk əvəzi –
Çörəyi qapqara xəmirədi dünya,
Dingdi, dəyirmandı, dəmirdi dünya.

Min-min göz baxmada, min əl yığımnda,
Min ildi təmizlik gedir toxumnda.
Hələ dəlicəsi, sürməsi tumda –
Çünki əlaqla da əlbirdi dünya
Öz say-hesabında bir-birdi dünya.

Xırman çıxarını bir də yələ ver,
Püfəsi sovrulsun getsin külə ver.
Bir də daşdan çıxar, bir də ələ ver –
Çörəyinə kimi səbrədi dünya,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Ruzusu yolunda cəbrdi dünya.

Kəndiri keçməsə doğanaq döyür,
Dən xəlbir içində sağanaq döyür,
Şumunda təzədən tum ayaq döyür,
Elə hey fırlanan xəlbirdi dünya,
Köhnə dəyirməndə təmirdi dünya.

sentyabr, 1995

BUYNUZA QAR YAĞIR

Nəhəng ağ xəyaldır
Babadağ baxır,
Buynuza qar yağır
Kef içindəyəm.
Bağlı cığırılarda izim darıxır,
Məxfi sənəd kimi seyf içindəyəm.

Ayazı, şaxtası heç sona yetmir,
Buynuza qar yağır,
Könlümə həm də –
Soyuq tənhalıqla heç yola getmir,
Gizli bir gizilti gəzir sinəmdə.

Buynuza qar yağır uyutsun məni,
Yəni dost unudan bivəfalardan
Yağır ki, biryolluq soyutsun məni...

Bu qar Məclis günü yağdı deyəsən,
Buynuza qar yağır gümüşü dən-dən;
Hanı Rüstəmxanlı keçsin körpüdən
Mən burda uyduğum uyğuya uysun,
Gəlib şərik çıxsın ağrı-acıma.
Orda üzlər görmüş üzləri qoysun
Baxsın dağdağana – qar ağacıma...

Buynuza qar yağır,
bir qar dumanı...
Ay Abbas, bu arxda çimməyin hanı?..
Qar basıb, buz tutub arxımı daha.
O sular qaynadı, daşdı da getdi,
Arx suyu fırlatmır çarxımı daha.
Daha Çanalıda kirşəm sürüşməz.
Göyrüş budağıyla əlim görüşməz.

Bu gün Qabilin də səhv düşsün yeri,
Buynuza qar yağır,
                    qoy dönsün bəri -
Böyürtkən kolları o görən deyil,
Şimal ayısıdır
                    durub elə bil,
Çalalar, çuxurlar hamarlanıbdir,
Quşlar bir dən üçün qubarlanıbdir
Dimdiyi açılmır dinə sərçələr.
Təpilir eyvana,
                    hinə sərçələr.
Quşlar sarayını qar tutub bütün,
Hər ağac dibində eşənək üçün
Tamam əldən gedir qaratoyuqlar.

Buynuza qar yağır
                    tər birəm-birəm,
Mən əzab soyudub,
                    dərd əridirəm.
Bu da başqa cürə yazıdı bəlkə;
Bir oğul dağı var elə göydə də
Mehriban Vəzirin yasıdı bəlkə.
Vaqif Bayatılı, göylər aşiqi,
Göylərdən sirr dolu bir aləm yağır,
Bu yağın ruhdumu,
                    yoxsa qəm yağır?..
Varmı göylərdə də ölən, doğulan,
Eh, dünya sirrini harda saxlamır?..
Ramiz,
göy üzünə daş atan oğlan,
Göy üzü daş nədi, qar da saxlamır.

Ürəyim nigaran,
                    ruhumda tələş,
Buynuza qar yağır,
                    Mətləb Misirin

Çadır komasına yağmayaydı kaş...
Qoy hələ danışsın mahir tribun,
Daş yağır başına kasıb-kusubun...
Mənim də qar basmış kötüyüm hazır,
Üstündə tərtəmiz örtüyüm hazır –
Uzansın süfrəmə dostların əli;
Ortada şah kimi araq şüşəsi -
Düzün dövrəsinə “Yeddi Gözəli”-
İstədim badəylə könlümü açım,
Sahib Təbrizidən aldım sorağı –
Düyn islananda
                                         açılmır axı...

Açılmaz düynüm bir kələfdəyəm,
Buynuza qar yağır,
                                         yaman kefdəyəm –
Barmek tələsməsin,
                                         var, işığım var,
Hələ işlətməyə
                                         qar işığım var.
Buynuza qar yağır,
                                         hey aram-aram –
Mən varam... varam... varam...

10 dekabr 2002

Buynuz

HARA GEDİR

Bu məngənə kiminkidir
Bu sıxhasıx hara gedir?
Rəyasətlər kürsüsünə
Bu çıxhaçıx hara gedir?
Şah dövründən,
xan dövründən,
Bu yıxhayıx hara gedir?
Sahibkarlar yarışında
Bu yığhayığ hara gedir?
Gödənçilər basıb yeyir,
Bu tıxhatıx hara gedir?
Gələn nəsil borc içində
Bir az qalıq hara gedir;
Balinalar
dəryasını bölüb durub
Çayda balıq hara gedir?
Yerin üstü hasar-hasar,
Yerin altı buruq-buruq
hara gedir?
Pay içində payı yoxsa
Çoban-çoluq hara gedir?
Aman millət, aman millət,
Tülküsi bic, qurdu qanıq
hara gedir?
Ah, şairlər, vay şairlər,
Dili kəsik, bağı yanıq
hara gedir?

iyul, 1997

DƏMİRÇİXANADA MARŞ

*Dəmiri özündən,
Kömürü özündən...
el məsəli*

Kömür bizdə, dəmir bizdə,
Hökm bizdə, əmr bizdə.
Öz əlimiz, öz başımız
Özümüzük özümüzdə,
Dözüm bizdə, səbr bizdə...
Məşəməzdə palıd nədir,
Kəsin, yığın kömür edin.
Kürəməzdə polad nədir,
Suyun alın dəmir edin,
Əyin, yayın xəmir edin.

Ərintidə əyintilər olmalıdır
olur-olsun.

Sızıltılar,
Dəyintilər olmalıdır,
olur-olsun.

Axmaq qardaş, körüyü bas,
Qorxaq qardaş, körüyü bas.
Yaltaq qardaş, körüyü bas.
Kürə alış,

Məngənə sıx, maşa yapış,
Quş yuvadan, ov bərədən,
çıxmalıdır,

Hamı, hamı bu qəlibdən,
Bu kürədən çıxmalıdır.

Əmrçilər nə deyirsə,
Dəmirçilər baxmalıdır.

Aşkarda döy, gizlində döy,
Əyilmirsə, gürz ilə döy,
Qılnc döyün, qılnc döyün,

Söz yeməyi,
duz yeməyi
bacarsınlar.
Ölkədə zor rəvan olsun,
Hökm olsun, divan olsun.
Qıfıl, qıfıl,
qıfıl döyün,
Dəmir qapı zindan üçün,
Qənarə də lazım olar,
Millət üçün, insan üçün.
Axmaq qardaş,
körüyü bas,
Qorxaq qardaş,
körüyü bas,
Yaltaq qardaş,
körüyü bas,
Kürə alış,
məngənə sıx, maşa yapış.
Təltifçilər xoşlasınlar,
Tərtibçilər başlasınlar,
Alqış! Alqış!
Alqış! Alqış!

iyun-iyul, 1997

BİR İLİN BƏNÖVŞƏ ANI

Bir zərif meh idin, qəfləti əsdin,
Mənmi gecikmişəm, sənmi tələsdin –
Görüşə bilmədik bu il, bənövşəm.
Ölüm ayağında bala ananın
Sonuncu sözünə çatmayan kimi,
Quzey dan üzünə catmayan kimi,
Mən də gəlib sənə çata bilmədim.
Qövs-i-quzeh oldun, bir əlcim bulud
Əl atdım uzaqdan tuta bilmədim...

Balaların yoxdu, ucurum baxım,
Dəstələrin yoxdu, qacırım baxam.
Köhnə xəzəl üstə ləcəyin həşəm,
Görüşə bilmədik bu il, bənövşəm.

Elə bil bir illik təvazöm gedib,
Çəkilib şeirimdən bənövşə ətri,
Dilimdən ən zərif xoş sözüm gedib.
Könlümdən bir topa bənövşə düşdü,
Titrədi, üşüdü, göynədi yeri.
Hec zaman ömrümə qayıtmayacaq
Bir daha bu yazın bənövşələri.

Gərək o məclisdə dayanmayaydım...
Biri də yaxamdan yapışdı qəfil,
Gərək o dəhlizdə dayanmayaydım -
O boş söhbətlərə,
bəd qeybətlərə
Gərək ki gələydim qulaq asmadan;
O yolu azmışın yolundan çıxıb
Sənə üz tutaydım yolu azmadan.
Hələ sonuncu qar əriyir təzə,
Pöhrələr təzəcə tumurcuqlayır,
Çiçəklər təzəcə çıxıblar üzə;

Səninə xəzəldə ləçəyin həşəm,
Görüşə bilmədik bu il, bənövşəm.

Təkcə od, təkcə su, torpaqda deyil,
Deməli vaxtladır dünyada hər şey.
Zəmidəki lalə, qədəhdəki meyvə,
Demək vaxtla əsir adicə bir meyvə.
Gərək mən o vaxtı ötürməyəydim,
Bir bənövşə ömrü itirməyəydim.
Vaxta etibarım yoxdu bu yolda,
Oturub qalmışam bu daş stolda
Bəlkə mən tələsib, mən gecikmişəm,
Görüşə bilmədik bu il bənövşəm...

aprel-may, 1997

ƏFƏNDİM

*Xeyli əvvəllər Babadağın çətin ziyarətghah
yolunda yoldaş olub yoluna bələdçilik
etdiyim böyük ruhani alim
Qazıqumlaqlı Yəhya Əfəndinin ruhuna
ithaf edirəm*

Lap tərədən-dırnağacan nur idi,
Bəlkə elə təcəllayi-Tur idi.
Həqiqətdə Həllaci-Mənsur idi,
Əhli-namaz idi sükut içində
Qar saqqalı çimər bulud içində.

Bir gecəlik Qurbangahda qalanda,
Salavatgah salamını alanda,
Dəli külək bizi atdan salanda
Həzrət Baba çəkib bizi apardı,
İldırımlar yanımızca çapardı.

Sinə gərdi qar-tufana, o durdu,
Aman Allah, dərəni yel sovurdu –
Daşqapanı daşdan-daşa qovurdu;
Hər ikimiz bir sal daşa sığındıq,
Arı kimi bir pətəyə yığıldıq.

O dağlarda dərə-bəndim, su bəndim,
Dedim, bu yol çətin yoldu, Əfəndim–
Mən bu yolda Allahıma güvəndim
Deyib, qalxdı zirvələrdən yuxarı,
İşıqlandı dağın axar-baxarı.

Şeytana daş atılanda daş atdı,
Elə atdı şeytanına tuş atdı.
Şər öldürüb, xeyri bir də yaşatdı,
Dilindəydi böyük Allah kəlamı,

Üzündəydi uca zirvə inamı.

Gördüm ona ziyarətgah əyandı;
Çatıb Musa bulağına dayandı.
Nəfəs verdi bulaq nura boyandı;
Qismət idi nur suyundan içildi,
Ağır yolun keçidləri keçildi.
Başımızda o ziyarət havası,
Keçib getdi yoxuşların cəfası.
Aramızda ata-oğul vəfası –
O Allahın günah yuyan bəndəsi,
Gözündə nur, üzündə gül pərdəsi.

Əhd yolunda bir məqam var çox uca,
Bir də düşdüm o məqamın dalınca.
Bu dağlarda ondan soraq alınca.
Durub gəldi, ruhuna da baş əydim,
Əfəndimdir, Əfəndimdir, Əfəndim!

10 iyun 2009
Buynuz

DAĞINIQ BİR ŞEİR

Bizi erkən tərک etmiş əziz dostum Xalid üçün.

Mənim süfrə daşım, mənim daş masam,
Gəlmişəm bir misra xatirə yazam.
Hədəf seçdiyimiz hədəfimizdən,
Bir görüm nə qalıb qədəhimizdən,
Bir görüm necədir daş meyخانəməiz,
Sağlıq dediyimiz sözdən nə qalıb?
Sən belə qalmısan, bizdən nə qalıb?

Gedən dostlarım var, xoş xatirədir,
Qalan dostlarım var, mənə qalmayıb;
Daha yola gəlib, yoldaşa gəlməz
Süfrə açdığımız bu daşa gəlməz.
Bu Göyçay çayıdır, o Maydərəsi.
Günüm o günləri çətin görəsi.

Satıldı dərəməiz alqı-satqıda
Getdi oyunlarım, oyuncaqlarım
Alındı mərəməiz alqı-satqıda.
Bu Böyük, hə, o da balaca Söğnaq,
Hanı o məclislər, hanı o yığnaq?..

Eləcə alındı Sığnaqlarımız
Beləcə dağıldı yığnaqlarımız
Torpağım alındı, daşım alındı,
Başımın üstündən başım alındı.
Baxdım, süfrə daşım mamır bağlayıb,
Üstünə göz yaşım damır ağlayır.

Nə tonqal qalanır, nə ocaq yanır,
Bizim xəlbirimiz burda ələnir,
Göydə xəlbirimiz burda fırlanır-
Daha söz deməyə tutarım gedib,
Dostları aparan qatarım gedib,

Bu daşı özümə yoldaş eyləyib
Bəlkə elə mən də qurtarım gedim.
Qalsın süfrə daşım mamır bağlasın
Üstünə yağışlar yağsın, ağlasın...

payız, 2008

ON İL GECİKMİŞ ŞEİR

*Milli Məclisin deputatı olmuş, məclisi yarımçıq,
ömrü nakam bitmiş iqtisadiyyat alimi
Sofiq Hüseynovun əziz xatirəsinə*

Həmişə könlümdə xatirən həzin,
Sən nurlu üzüydüən məclisimizin.
Orda başqa idi mənim də dərdim,
Ən şirin salamı səndən alardım
Ən şirin salamı sənə verərdim.

Sənin də tərəfin el tərəfiydi,
Sözünün düzüümü durna səfiydi.
A əxlaq yiyəsi, a haqq yiyəsi,
Çox vaxt o haqqın da çıxmırdı səsi.

Eh, bu qədər dəftər, kitabı bilən,
Min cürə suala cavabı bilən –
Görürdüm, necə də naçar qalırdın,
Mənafe oyunu getdiyi yerdə
Durub öz səbrinə mehr salırdın.

Sərhəddi bilirdin, həddi bilirdin,
Qarşında dayanan səddi bilirdin,
Sən dərs deməliydin, dərs deyirdilər,
Sözünü çevirib tərs deyirdilər.

Öz həyan dilindən bir daş asırdı,
Birisi küy salıb boş danışanda
Yerində lap səni həya basırdı.

A əxlaq yiyəsi, a haqq yiyəsi,
Canında qaynayan bir səs var idi.
O üsyan səsiydi, o vicdan səsi.
Bu halın dərd olub yığıldı qaldı,

İçində göynədi sıxıldı qaldı.

Bu dərd yıxdı səni, Sofiq müəllim,
Cavan vaxtı səni Sofiq müəllim.
Hələ çox stullar dolub gedəcək,
Gah onun, gah bunun olub gedəcək.
Çəməndə yovşanlar bitdiyi yerdə,
Mənafe yolunu getdiyi yerdə
Yerin boş qalacaq Sofiq müəllim!

Əyilib itdikcə bu haqq-hesablar,
Bazar da məclisdi, məclis də bazar
Yerin boş qalacaq Sofiq müəllim.
Hələ nə qədər ki, qanun-qaydalar
İşləmir, bu elə vermir faydalar,
Yerin boş qalacaq Sofiq müəllim.

Haqq söz başımızda donub qalınca,
Sözün haqq tərəfi üzə çıxınca
Yerin boş qalacaq Sofiq müəllim.
Özündən sonra da bizimlə vardın,
Uzaq baxışlarla bizə baxardın,
Ruhun çırpınırdı o intizarda,
O nə ömür idi yarıda bitdi!
Yox, ruhun qalmışdı daşda, divarda
O da ki, bu təzə təmirdə getdi.
Sən kövrək ağacın kövrək budağı
Kövrəyi qorumaq çətindir axı.

Doğrunun dediyi söz tərəfləri,
Qaldıqca dünyanın düz tərəfləri
Sən də qalacaqsan, Sofiq müəllim.
Bütün haqq-ədalət bizim olanda
Bizim olacaqsan, Sofiq müəllim.

yanvar, 2008
Bakı

AH, İNSAN...

Ürəyin ən uca məqamları var,
Bir qönçə məqamlar, incə məqamlar -
Duyğulu, uyğulu, bir az qayğılı,
Belə nur məqamda, büllur məqamda
Bu dünya nə gözəl olur, Allahım!

Əriyir nifrətim, ölür tamahım;
Gözümdə ən çopur daş da süfahi,
Bir çiçək, bir mələk, göy məqamında
Bu dünya nə gözəl olur, ilahi!

Dilin tələsinə, işin tərsinə,
Sözün qəzəbinə, hökmün hirsinə,
Yer üstə, yem üstə paylaşmalarda
Əllərin bəhsinə, payçı nəfsinə,
Gözün hərisinə gülməyim gəlir
belə məqamda.

Hiylə qaramında ilişmələrə,
Bu girişmələrə, bölüşmələrə -
Adamın özünə gülməyi gəlir.
O paxıllıqlara, dar qılıqlara,
Üzün min üzünə gülməyi gəlir
belə məqamda.

Misal, cüt durnanın işıqlı göldən,
Uçub dan yerinə qalxmağı kimi.
Bir həzin yağışın sübhün gözündən
Baharlı çəmənə yağmağı kimi.
Dünyanın ən ülvi məhəbbətilə
Sevginin sevgiyə baxmağı kimi.

Belə gül havalı, bülbül yuvalı,
Belə xoş məqamda, sərxoş məqamda

Bu dünya nə özəl olur, Allahım,
Əriyir nifrətim, ölür günahım.
Məni bu məqama yaz qalım belə,
Bir gül yarpağından as qalım belə;
Könlümə mərhəmət dolurmu görüm,
Bu maddi dünyada, adi dünyada
Ruh kimi yaşamaq olurmu görüm...

mart, 1998

QAYITMIŞAM, GƏLMİŞƏM

Mən yatmadım o ölçüyə, o sapa,
Ərimişəm ha kəhrəba-kəhrəba...
A göy çadır, mərmər sütun, daş oba,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Adamlarla ünsiyyətim qalsa da,
Tək könlümə darıxqanlıq dolsa da.
Əliniz buz, diliniz lal olsa da
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.
Əyri çayım, bu əyriyə qailəm,
Qoy bilim ki, çaya əyri sahiləm.
Yanınızda bir sifətəm, bir diləm,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Qarşı dağım, dostlarımı soruşma,
O yoxumu, bu varımı soruşma.
Tənha bulud, sən enib çıx qarşıma,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Soruşmayın həsrətimi, halımı,
Cəmiyyətdə bəzi qalmaqalımı.
A çiçəklər, verin beçə balımı,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Badalaqdan yıxılmışam, yıxmışam,
Məngənədə sıxılmışam, sıxmışam.
Dəyirmanın boğazından çıxmışam,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Bulaq-bulaq durulmağım keçsə də,
Pöhrə-pöhrə göyərməyim keçsə də.
Yanınızda qalan ömrüm heçsə də,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

Qoca qaya çox çəkibdir acılar,
Yaşıl mamır saqqalından damcılar.
Qardaş palıd, a yasəmən bacılar,
Mən sizinlə yaşamağa gəlmişəm.

may, 1998

ÖMRÜN
MƏHƏBBƏT
NAĞILI

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Sən orda bir həsrət adası kimi.
Mən burada könümü söküb-tökmüşəm
Baharda bir daşqın xatəsi kimi.

ÖYRƏTMƏ ÖZÜNƏ, ÖYRƏTMƏ MƏNİ

Taleyin qisməti rast saldı bizi
Yolumuz hardasa qırılacaqsa,
İtirəcəyiksə bir-birimizi,
Xatirəm yadında qalmayacaqsa,
Bu əllər mənimki olmayacaqsa,
Bu tellər mənimki olmayacaqsa
Sən allah, özünə öyrətmə məni,
Hicran qoxusuyla göynətmə məni.

Əlimi saçına öyrətmə belə,
Gözümü gözüənə öyrətmə belə;
Üzümü üzünə öyrətmə belə.

Mən bir az baharlı budaq kimiəm,
Bir az da sadələvh uşaq kimiəm.
Bala anasına qovuşan kimi,
Leylək yuvasına qovuşan kimi,
Arı gül-çiçəyə uyuşan kimi,
Eh, mən də adama tez yovuşanam,
Sevgi atəşində tez alışanam,
Amma ki, sönməyim çox çətin olur –
Sevgidən dönməyim çox çətin olur,
Öyrətmə özünə, öyrətmə məni.

Bəlkə gözləmərdik bu xoş görüşü,
Yaman qəribədir dünyanın işi;
Heç vaxt yollarında dayanmadığın,
Heç həndəvərində dolanmadığın
Gəlib birdən sənə nə şirin olur!
Ömrünün içində ömür doğulur.
Bu şirinim acı olacaq isə,
Bir qismət çiçəyim solacaq isə,
Öyrətmə özünə, öyrətmə məni.

Könlümdə yerin var, qopmaz yerindən,
Bir əkiz ləçəyi, haça budağı
Ayırmaq olursa biri-birindən,
Məni də ayırmaq çətindir axı.

Öyrətmə özünə, öyrətmə məni;
Yox buna təqətim, yox buna tabım
Əlimi əlindən üzmək əzabım,
Sonra bu əzaba dözmək əzabım ...
Yoxsa da, könlümün sınıqları var,
Hicranın köz basmış yanıqları var –
Mənim dərdlərimin ayaqları var –
Harda olsa gəlib tapacaq məni,
Yaxıb yandıracaq bu ocaq məni.
Gəl məni özünə öyrətmə belə,
Əlimi əlinə öyrətmə belə,
Gözümü gözüne öyrətmə belə...

1984

O SEVGİDƏN HEYF!

Vallah sevgi deyil bu
Bu beynimin huşudu,
Gözlərimdə yuxudu,
Bu İsgəndər quşudu.
Nə yağılı oxudu
Sığınıb boz daşlara,
Heyf o sevgilərdən
Çevrildi yaddaşlara.

Ürəkdə od püskürən
İndi o vulkan hanı?..
Günəş atəşlə də
Daha isinmir canı
Baxma gözlərindəki
Köhnə, donuq yaşlara,
Heyf o sevgilərdən
Çevrildi yaddaşlara.

Payız yağışlarında
Batan sədi, yatan sirr.
Beynin qırıqlarında
Yanıb sönür arabir,
Mən nə deyim somsoyuq
O işıldaquşlara,
Heyf o sevgilərdən
Çevrildi yaddaşlara.

Bir bax o pəncərədən
Çıx eyvana, düş bəri,
Necə aldadır məni
Yaddaşımın gözləri
Əl uzatdım əl tutum,
Əlim getdi boşlara;
Heyf o sevgilərdən

Çevrildi yaddaşlara.

O boyda eşq sarayı
Necə yanıb töküldü!
O boyda sərv ağacı
Beli necə бүküldü.
Durnaya bax, durnaya!
Uçur üzünü qışlara,
Heyf o sevgilərdən
Köç etdi yaddaşlara.

Dəryada ən dərinədə
İtib qalan incidi
Göylərdə lap uzaqda
Soyuq ulduz бүrcüdü
Baxma, dalınca baxma
Ömürlərə, yaşlara,
Baxma daha göyərməz
Baxma qara daşlara.
Heyf o sevgilərdən
Çəkildi yaddaşlara!...

payız, 2008

Bakı

GƏLMİSƏNMİ

İnanmıram, İnanmıram!
Möcüzəyə necə uyum?..
Bu mənəmmi,
Bu sənsənmi?..
Dağ çayında axıb gedən
Geridönməz bulaq suyum,
Dönmüsənmi, gəlmisənmi?..
Sən ey sevgi qanununda
Hökmünü də sərt bildiyim,
Ömrüm boyu hicranını
Çəkiləcək dərd bildiyim,
Daşda sınan şələlə tək
Heç hirsini soyutmayan
Vaxtsız düşən,
Budağına qayıtmayan yarpaq kimi
Bu sevgini
                    bitməz bilib,
O budağa
                    əllərimi yetməz bilib
Daha ümid qapısını bağladığım
                    ürəyimdə
İllər boyu saxladığım
Məhəbbətim, gəlmisənmi?
Bu mənəmmi, bu sənsənmi?..
Hansı yerdən keçib gəldin,
O yolları göstər mənə,
Əbədilik yolum olsun.
Hansı ağac
                    yollarına kölgə salıb
Göstər mənə,
Budaqları qolum olsun.
Hansı çiçək nəfəsindən
                    ətirlənib,
Hansı külək

Yerişinə kömək olub,
Gəlişinə kömək olub,
Bundan sonra söylə mənə...
Bəxt ulduzum saçılacaq,
Bundan sonra
Buz altında
                    çiçəklərim açılacaq.
Bundan sonra mənim üçün
“Cakonda”da şəkil deyil,
Gələr dilə.
Köz göyərər, su odlanar,
Daş yumşalıb pambıq olar -
İnanaram bundan belə.
Gözlərinin işığından
Boylanın bir gələcəyim
Mənə baxır...
Ey sərvərim,
Bəxtəvərim!
Dünya sevinc oldu axır.
Gəlmisənmi,
Bu mənəmmi,
Bu sənsənmi?..

1976

BURAXMA MƏNİ

Gözlərin gözümə baxdı yenidən,
Döndərək geriye vaxtı yenidən;
Özünlə dustaq et,
                    bir ev dustağı,
Buraxıb sən məni salma məhbəsə.
Könlümü titrədən vaxt qorxusudu;
Şəlalə nə qədər coşub kükrəsə,
Çaya qarışanda adicə sudu,
Buraxma məni ...

Bu qədər işıqlı gözlərlə bir də
                    heç kimə mən baxa bilməyəcəyəm;
Onda gözlərim də adılşəcək.
Bu qədər mehriban sözlərlə bir də
Bir könülə axa bilməyəcəyəm;
Onda sözlərim də adılşəcək
Buraxma məni ...

Sevdalı ömrümün sarı siminə
Belə incə mizrab dəyməyib heç vaxt.
Bəxtəvərliyimin, xoşbəxtliyimin
Ən uca,
                    ən ali taxtıdır bu taxt.

Buraxma,
                    bu taxtdan endirmə məni,
Bu tacı başımdan götürmə hələ.
Ləfzindən yanıram,
                    söndürmə məni.
Dilinə başqa söz gətirmə hələ.
Qalxa bilmək üçün bu ucalığa,
Yetə bilmək üçün belə saflığa.
Min dağdan, dərədən soraq almışam,
Dilbər guşələri gəzmişəm bütün.
Bəlkə də duyğumu cilalamışam,

Elə bu vaxt üçün, bu məqam üçün;
Heyifdir bu məqam,
Heyifdir bu gün Buraxma məni ...

Eh, yazığım gəldi an kimi ötən
                    bircə göz qırpımlı şimşək ömrünə.
Eh, yazığım gəldi payızda bitən
                    bir meh sığal görən çiçək ömrünə.
Meh ki, o çiçəyi saxlaya bilmir,
Göy ki, o şimşəyi saxlaya bilmir,
İnsan ki, özünün ağası deyil,
Belə bir istəyi saxlaya bilmir,
Burax, qoy gedim.

sentyabr, 1977

* * *

Saçını oxşayıb ancaq küləklər,
Odlu bir çağındır,
yanır dodaq, dil.
Saçına ərkim yox bir külək qədər,
Heç bu da bir insaf, bir mürvət deyil.
Gözəllik heç zaman qaçmaz gözümdən,
Dayan, baxım sənə, ay təzə çiçək!
Məhəbbət yaşımı ötürsəm də mən,
Baxmaq istəyirəm tamarzılartək.
Ah, bir qız var idi,
gəlmədi dilə,
Tapmadım könlünə düşən açarı.
Uğursuz bir eşqin
könlümdə hələ
Qalıb ağrıları, sızıltıları.
Belə saymaz baxıb, biganə baxıb,
Məzəmmət odunda yandırma məni.
Mən elə mahnıyam,
qəlbinə axıb,
Həmişə təzə-tər saxlaram səni.
Pöhrələr ərköyün olurlar yaman,
Bir qədər biganə, bir qədər də şux.
Daha demirlər ki, biz də bir zaman
Cavan pöhrə idik,
ağac olmuşuq.
Bir az gözlərimin ovsunu da var,
Qaytar baxışımı,
qoy çıxım gedim.
Təsəlli ilə də dolanmaq olar,
Quru bir təsəlli,
daha nə edim ...

yanvar, 1971

ELƏMƏDİKLƏRİM YANDIRAR MƏNİ

Əvvəl budaq-budaq suda uyuyan,
Sonra çarxı dönüb, arxı quruyan
Bir yağışa həsrət söyüdlər kimi
Eləmədiklərim yandırar məni.
Özümə verdiyim öyüdlər kimi
Eləmədiklərim yandırar məni.

Mən elə bilirdim o bənövşəlik
Mənimçin qalacaq tər həmişəlik.
Özü solub getdi, qıymadım üzəm,
Doyunca baxmadım bənövşə gözə,
Yazı nəmiş, yayı tez xəzəlləşən,
Pətkəkdə qaynaşan,
şanla əlləşən
Qışda balsız qalan arılar kimi
Eləmədiklərim yandırır məni.
Özümə vurduğum yaralar kimi
Eləmədiklərim yandırır məni.

Mən elə bilirdim vaxt da duracaq,
Elə o əvvəlki baxt də duracaq.
Gedib səadətlər rastına çıxan
Sevgi cığırıyla keçmək olacaq.
Hər vaxt bu zəmini biçmək olacaq...
Bərədə boş yerə anları sayıb,
Ovunu hürküdən ovçular kimi
Eləmədiklərim yandırır məni.
Yaylaqda çeşməyə məhəl qoymayıb,
Səhrada alışan yolçular kimi
Eləmədiklərim yandırır məni.

Bilmirəm kim idi üzdü barımı,
Uçurtdu əlimdən bir şikarımı,

Sonraya saxladım çox qərarımı,
Eləmədiklərim yandırar məni.

Yox, daha ömrümdə açılmaz o yaz,
Bir qanadım yorğun, birisi pərvaz.
Elədiklərimdən yaxam qurtarmaz,
Eləmədiklərim yandırar məni.

fevral, 1981

SƏN GƏLMƏDİN, MƏN GÖRMƏDİM...

Göyərçinlər cüt-cüt olub uça da,
Göy söyüdlər bir-birini qucsa da,
Gözüm dolub, kipriklərim yaşsa da,
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

Dərə yaşıl arxım idi, nə fayda,
Söyüd salxım-salxım idi, nə fayda;
Ən duyğulu çağım idi, nə fayda,
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

Külək həzin, bulaq büllur, neylərəm,
Suda daşı saymaq olur, neylərəm.
Sözüm qalır, sinəm dolur, neylərəm,
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

Pis gözlərdən yayınmışdım birtəhər,
Füर्सət idi, kimsəsizdi həndəvər.
Mən intizar, uçan quşlar bəxtəvər...
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

Ağ cığırılar darıxsı da, baxsa da,
Səni görmək istəklərim çoxsa da,
Güman yerim, əlac yerim yoxsa da,
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

Bir də gördüm qaralanda cığır, iz,
Bir də gördüm, əllərim də gərəksiz.
Gözüm dolub, tellərim də gərəksiz
Bir də gördüm mən özüm də bir daşam;
Sən gəlmədin, mən görmədim bu axşam.

iyun-iyul, 1979

MƏNİM ÜMİD ŞEİRİM

Sən o biganəni alma eyninə,
Demə ki yox məni bir duyan kəsım.
Mən bir ümid şeiri yazıram sənə,
Bu ümid şeirimi oxu, əzizim.
Gözümdə izi yox kinin, yalanın ...
Bircə baxışından nurlanar günüm.
Bəs belə ilahi gözü olanın
Ümidi olmazmı, gözünə dönüm?
Mənimçin ucasan bir zirvə kimi,
Sən kimin yerinə uça bilərsən?
Göyərçin əllərin ümid deyilmi?
Elə bu qanadla uça bilərsən.

Lap deyək tək çiçək yaylaqda qərīb,
Yox bir oxşayanı, məhəl qoyanı.
O, elə ümiddir, dünyaya gəlib,
Baharlar ömrüdür, torpaq həyanı,
Bir tər çiçəyisən bizim çəməninin,
Gizlən, bənövşə ol - nəzərdə varsan.
Qapına ümidə gəlirik sənın,
Sən ümid qapını harda ararsan?
Ərit ürəyində, ərit o buzu,
Bənövşəm, yaza bax, başını qaldır.
Göylərin ən uzaq ümid ulduzu
Ovcunun içində yansa - xəyaldır.
Elə boş xəyallar alma eyninə,
Könlündə tel olub titrəsın səsım.
Mən bir ümid şeiri yazıram sənə,
Bu ümid şeirimi oxu, əzizim...

may-sentyabr, 1979

QƏFİL BİR ATƏŞ

Birdən sinəm yandı umu-küsümdən,
Gördüm ki, bu göynək o göynək deyil.
Birdən xəbər tutdum özüm-özümdən,
Bildim ki, bu istək o istək deyil.

Sənsiz şad günümdə gülməz ki oldum,
Ürəyim dolanda, düyünlənəndə
Nə istədiyimi bilməz ki oldum,
Dərdimi bir kəslə bölməz ki oldum,
Qarşında günahkar bəndələr kimi
Dilim dolaşdımı, əqlim çaşdımı,
Gördüm ki, bu görüş o görüş deyil,
Yox bu adi vərdis, adi iş deyil.
Axı məndə idi əvvəl ixtiyar,
Nə gur yandırmısan çıraqlarımı.
İlahi, sən məni özümə qaytar,
Özümünkü elə ayaqlarımı.

Payızda bir alça çiçəkləmişdi,
Bir vaxt yadımdadır gülmüşdüm ona.
O bəladır gəlib başıma indi,
Düşdüm o ağacın bəd qarğısına.
Bahar çəməninə baxma, ürəyim,
Meyvəli budaqla gül açmaq olmaz.
Qızılgül dəminə baxma, ürəyim,
Bir də bülüllənib dil açmaq olmaz.
Titrəyən əlimi bir də danlayım,
Lal olan dilimi bir də danlayım.
Bir az da qorxuram el qınağından,
Özüm etdiyimi özüm anlayım.
Sən də get, əzizim, ey ruhu təzə,
Qoy kəsım yolunu bu daşan selin.
Sənə “get” deməyə dilim gəlırsə,
Bəlkə bu vulkanı səngidə bilim,

Özümü bu yolda ləngidə bilim,
Ləngidə bildimsə,

düşünmək olar...

Düşünmək olursa,

Döndüm bəlkə də.

Hardan gəlib tapdı məni bu sevinc,

Hardan gəlib tapdı məni bu kədər?

Qoy alovlarımı söndürüm əvvəl,

Amma tüstülənən ocağım qalsın.

Yolsun güllərimi amansız bir əl,

Hələ yaşamağa budağım qalsın.

Çağırım geriye sərt vüqarımı

Qoy özüm-özümdən qaça bilməyim,

Bir az qayçılayım qanadlarımı,

Daha bu qanadla uça bilməyim

Mən sənə əlvida dedimmi?,

dedim.

Dedimsə min dəfə öldüm, dirildim.

Sən getdin o həzin buludlar kimi,

Mən qaldım yangılı torpaqlar kimi.

Sən axdın su kimi, bulaqlar kimi,

Mən yandım susamış dodaqlar kimi,

Sən getdin əl edən budaqlar kimi,

Mən qaldım kül olan ocaqlar kimi.

İstədim könlümü bir də ovudum,

Sinəmi dağlaya-dağlaya qaldım.

Gəncliyim gəlmişdi qapıma, qovdum,

Dalınca ağlaya-ağlaya qaldım.

yanvar - fevral, 1980

AXŞAMA BAX, QARA SAÇLIM

Dərə zülmət, zirvə işıq,
Ormanlarda rəng qarışıq.
Biz hər rəngə qalmamışıq,
Axşama bax, qara saçlım.

Batan günəş baxar aya,
Bulud yanar taya-taya.
Bu göy qurşaqlı dünyaya -
Axşama bax, qara saçlım.

Qaranlıqlar yeriməkdə,
Dağ-dərəni bürüməkdə...
Bir günümüz əriməkdə,
Axşama bax, qara saçlım.

O dağdan səs,
                    ünüm dönməz,
Yaylağından gülüm dönməz.
Günəş dönər, günüm gönməz,
Axşama bax, qara saçlım.

Göydə qanad izi itdi,
Cığırılar zirvədə bitdi.
Gələn gəldi, gedən getdi,
Axşama bax, qara saçlım.

Aşdı dağı yüklü duman,
Əsdi rüzgar, üşüdü can.
Bir az mənə yaxın dayan,
Axşama bax, qara saçlım.

oktyabr, 1978

* * *

Bir adı gizlinə

Yoxsa gəlib-qayıtdığın
yolları da unutmusan?..

Gəlməmişən,
Çaylarımı qurutmusan,
Günlərimi, aylarımı
qurutmusan,
ilham pərim.

Nəçin mənə
soyuq gəldi sözün bir az,
Gir könlümə, ilham pərim,
Gir könlümə isin bir az.
Necə, əlim soyuqdu mu?
Gəlməmişən,
Saralmışam payız kimi.
Bir hicranın arxasınca
daş atmışam,
Yəqin o daş soyudubdur
əllərimi.

Bənd-bərəni bağlamışdım,
Əllərimdə sənin üçün
Tək bir çiçək saxlamışdım;
Yəqin ki, o tənha çiçək
Soyudubdur əllərimi.
Təklük yaman şeydi,
quzum.

Bundan belə nəfəsinlə
Əriyəcək qarım, buzum.
Biganəsən özün bir az,
Gir könlümə, ilham pərim,
Gir könlümə isin bir az.
Öz dünyamda yoxum, varım.
Dodaqların ilk qafiyəm –
Bircə kəlmə söz danışsan,

Dil açacaq misralarım.
Xumar gözün ilk sözümdü,
ilk kəlmədi.
Gur saçların
                mənim şeir silsiləmdi.

Çiyinin üstə tökülübdür
sətir-sətir.
O şeirimi götür, gətir.
Şeirimi ver, ilham pərim,
şeirimi ver.

Mənim könül şahlığımı,
Mənim ilham seyrimi ver.
Həzin sevgi yağışına
Həsərət qalan şəhotuyam,
şehimi ver.

Hicranınla hərdən-hərdən
Göynət məni, ilham pərim
Yarımquru bir budağam,
Göyert məni, ilham pərim;
Yandır ilham çırağımı,
Əllərin gül yarpağıdı,
Ver mənə gül yarpağımı.

Biganəsən özün bir az,
Gir könlümə, ilham pərim,
Gir könlümə isin bir az.
Ən zərif bir duyğu kimi
ruhuma ax.

Qoy tərədən dırnağacan
sehlənim, şeirlənim,
ilham pərim.

iyun, 1981

SƏNİN PƏNCƏRƏNDƏ MƏNİM ÜRƏYİM

Elə öz sinəmdə yandı gileyim,
Həmişə belədir mənim taleyim.
Qonum-qonşu ayıq düşəydi gərək,
Evdəkilər ayıq düşəydi gərək,
Mənim taleyimə əsdi bu külək
Sındı çilik-çilik, sındı pəncərəm.
O həyəcanda sən,
Bu əzabda mən.
Şüşələr salındı,
çəkildi pərdə,
Pəncərənin gözü qaraldı bir az,
Amma o atəşli gözlərlə bir də
Bu təzə gözlərə baxmağım olmaz.

Bir bitməz sevdaya qarışdı başım,
Elə öz sinəmdə yandı gileyim.
Sənin pəncərəndə sındı baxışım,
Sənin pəncərəndə sındı ürəyim.
Nigaran baxışı bir də sal yada,
Güzgü qıtlığında gəlin nənələr
Yorğan arasında, taxça-boğçada
Bir güzgü qırığı saxladığı tək
Sən də o qırığı saxla eləcə.
Saxla bir məhəbbət sınığı kimi,
Saxla bir ürəyin qırığı kimi.

Mən də boylanıram,
Bir boylan yenə,
A mənim təsəllim,
bax pəncərənə.
A mənim ümidim,
bax pəncərənə!
Həmişə dayanıb bax deyirəmmi?
Günəş qütblərə baxdığı kimi,

Bahar bir quzeyə baxdığı kimi,
Yağış bir səhraya baxdığı kimi,
Heç olmasa belə bax pəncərəyə,
Elə bir baxışın bəs edər mənə.
Divarda kölgən var,
Ona baş əyim,
O sənin qamətin, sənin boyundur.
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim,
Bir azca yaxın dur onu ovundur.
Qərarı da çatar, səbri də çatar,
Sübh ilə oynayıb, gün ilə batar.
Kəsib ümidini büzüşüb yatar
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim.
Aldanar öz uşaq təbiətiylə,
Qeybdən var olan tunc sifətiylə.
Gözləyər bir leylək sədaqətiylə
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim.
Hələ o qütbə buz lülə-lülə,
Hələ ki, o quzey həsrətdir gülə.
O səhra bəs haçan bürünər tülə?
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim.
O sevda gülünü qucarmı görən.
Bir yol pərvazlanıb uçarmı görən?
Bu yaz çiçəklənib açarmı görən
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim?!

sentyabr, 1983

NİYƏ GƏLMİSƏN?

Soldurub bağını, töküb barını,
Daha şuxdan salıb yarpaqlarını,
Soldurub o çıraq yanaqlarını
Qış olub, üstümə niyə gəlmisən?

Sən adlı o xanım-xatını mənə,
Vermədin öz şahlıq taxtını mənə.
Qıymadın gül-çiçək vaxtını mənə,
Qış olub üstümə niyə gəlmisən?..

Məni həsrət qoyan ilk bəhərinə
İndi gəlib məni yada salıbmı?!
Gözünün alovu özgələrinə,
Saçının qırovu mənə qalıbmı?
Qış olub üstümə niyə gəlmisən?

Gözəllik - neylədin o bəxşişini,
Gəlmisən, bəs kimə bəxş etdik onu?
Nə bildin taleyin göndərişini
Qaytara bilmirəm, nə bildin bunu?
Nə bildin mən bir az ürəyi kövrək,
Qadın baxışında mütiyəm, lalam.
Nə bildin o həsrət məni əyəcək,
Nə bildin səninçin keçilmiş yolam.
Qış olub üstümə niyə gəlmisən?..

Ağlayan hirsimi soyutmağamı,
İncik ürəyimi uyutmağamı?..
Təkəbbürlü xanım, a nazlı xanım,
Yox, yox, yalvarışı saxla sən allah.
Bu yazıq baxışı saxla sən allah.
Di yaxşı, bu dili, bu fəndi saxla,
Dilinin altında o qəndi saxla.
Gücün var - keçəni qaytar, soraqla,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Qış olub üstümə niyə gəlmisən?..

Nə dedin?.. Ah, bu nə yanıqlı sözdü!

Bir dayan, gözündə bu nə torandı...

Ah, mənim ürəyim nə ikiüzlü,

Vüqarımı necə yerə vurandı! –

Bacara bilmədim, özümlə, heyf!

Qış olub üstümə niyə gəlmisən ...

sentyabr, 1982

* * *

Tərs kimi bir çiçək bitib yanımda,
Onu qoxlamağım, oxşamağım yox.
Qalmışam, hicranla öz gümanımda,
Nəfəs almağım var, yaşamağım yox.

Bir sevgi ocağı yanımda yanar,
İstisi özgənin, tüstüsü mənim.
Ümidə uzanan əllərim donar
Başımdan yox olmaz dumanım, çənim.

Bir sevgi bulağı yanımda çağlar,
Təpər dil-dodağım içə bilmərəm.
Vüsalla aramız bir addım olar,
Amma bu addımı keçə bilmərəm.
İndi ki, qismətim olmayacaqdı,
Eh, bu nə gül-çiçək, bu nə ocaqdı?!
Guya göz dağına yaman məətəlik,
Tale sitəm verir bizə üstəlik,
Birinə sevginin alqışı düşüb,
Birinə taleyin qarğıışı düşüb.

noyabr, 1983

BU GÜLÜN...

Elə pardaxlanıb, elə açılıb,
Elə işıqlanıb, elə saçılıb
Bu gülün dünyadan xəbəri yoxdur.
Ya bir sərt baxışdan,
                    bir aldanışdan,
Yalandan, riyadan xəbəri yoxdur.

Büllur ləçəyindən nur tökülür ki,
Elə fərəhlənir,
                    elə gülür ki,
Bu gülün kədərdən xəbəri yoxdur.
Bir qəfil əmərdən, nakam ömürdən,
Heç gəldi-gedərdən xəbəri yoxdur.

Bahar həvəsindən gəlib heyrətə,
Elə qurşanıb ki, ilk məhəbbətə
Bu gülün xəzandan xəbəri yoxdur.
Tələdə tərsinə qələm tutandan,
Ayrılıq yazandan xəbəri yoxdur.

Hələ yanağında kəpənək zəri,
İnandırmaq olmaz bu bəxtəvəri,
Bu gülün özündən xəbəri yoxdur,
Bəxtin tərs üzündən xəbəri yoxdur
Amma nə yaxşı ki, yoxdur xəbəri.

1986

GƏL

Böyük tənəsində qalıb danlanan,
Uşaq ürəyimi ovut bir ara.
Qışda mismarlanıb yapışqanlanan
Pəncərə könlümü gəl aç bahara.

Daş altında bitən otdur elə bil,
Kül altında qalan oddur elə bil...
Çıxar yük altından gül yarpağımı,
Gəl yandır könlümün od-ocağını.

Düynlü, sərhədli, hörgülü könlüm...
Görüş al, dustağa gəl baş da çək, gəl,
Bir bala qaranquş mürgülü könlüm
Bir qanad kölgədən diksinəcək, gəl.
Düş o ucalıqdan, günəş olub aç,
Quzey ürəyimin qaşqabağını.
Bu ağır yağışa sən eylə əlac,
Saxla bu həsrətin daş-qalağını.

Daha ümid yalan, təsəlli yalan,
Səbri-qərarım da yalandır daha.
Gecə həsrətində бүrüşüb qalan
Gülsabah könlümü gəl aç sabaha.

1984

SON GÖRÜŞDƏ

Tanrım, bizi son görüşdə
tikan sözlə ayırma,
Bəhanəyçün uydurulmuş
yalan sözlə ayırma;
Bu dünyanın
ilk görüşü hayıfdir.
Bir sevgidən qanad alıb
uçmuşuqsa bu adla,
Daha bizi gəl ayırma
Sınıq, şəlpə qanadla;
Bu sevginin
qanadları hayıfdir.

Sən gəl bizi acı dillə,
bumbuz əllə,
Soyuq-soyuq baxışlarla
ayırma;
Alnımızda qırıqlarla
ayırma.
Məhəbbətin
şirin sözü hayıfdir.
Ürəyimə
məlahət tək giribse,
Taleyimə
bir qismət tək giribse,
Daha bizi qəbahətlə
ayırma,
Ağ taleyə çəkilsə qara xətlə
ayırma;
Bu sevginin
xatirəsi hayıfdir.

Guya təzə sevdamızı
Qoyub təzə cığırda,

Gəlib-gəlib bir dalana
dirənməyək axırda.
Məhəbbətin
yolu, izi hayıfdir.

Son görüşə o cəndərdi,
Mən cəndərdi gəlməyim.
Ayrılığı o bilməsin,
Elə mən də bilməyim.
Buludlardan ayrılacaq
damcı tək,
Kipriyindən ayrılacaq
bir yanıqlı yaş kimi,
Yuvasından ayrılacaq
bir köçəri quş kimi -
Ayırırsan belə ayır,
Söndürürsən,
Belə söndür sevgimi.

1984

OLMUR

Azadlığın ən uca,
ən kamil pilləsində,
Dodaqlarım qoy olsun
Lap dirilik suyunun
dolu piyaləsində,
Ömrümün ən bəxtəvər,
Ən xoşbəxt çağında da,
Uydurulmuş cənnətin
Gülüstan bağında da
Sənsiz yaşamaq olmur.
İşıqları saçılan,
Çiçəkləri açılan
Baharın çəmən-çəmən
gül nəfəsində belə,
Ən yaxşı adamların
təsəllisində belə
Sənsiz yaşamaq olmur.

Sənsiz yaşamaq olmur...
Bu dünya dolu insan...
Elə bil ki, gözümlü,
dilimi bağlamısan
Sənsiz yaşamaq olmur.

Nə gecəm bir gecədi,
Nə sabahım sabahdı.
Yoluma duman çöküb,
O da çəkdiyim ahdı.
Darısqaldı bu dünya
Bir qarışdı bu göy, yer
Bu dünya işığından
Mənə də bir işıq ver,
Gəl mənə bir ümid ver
Sənsiz yaşamaq olmur,
Vallah yaşamaq olmur,
Billah yaşamaq olmur.

1984

O GÜNÜMÜZ ÜÇÜN

Biz orda yox idik,
yoxsa var idik?..
Bəlkə bir ruh idik,
bəlkə xoş xəyal ...
Həmin o dağ gölü -
O Vaşaq gölü
O büllur səhərin ağuşunda lal.
Təbiət toxunub min cür naxışdan,
Göy bulud-buluddu, üfük ocaqdı.
Bir azdan xəbərsiz yağan yağışdan
Sənin çiyinlərin islanacaqdı.
Ah, o narın yağış,
o xırda yağış
Necə çilənirdi çiçəyə, gülə,
Necə səpilirdi o mavi gölə,
Bizim üstümüzə, dərəyə, dağa ...
Nə əcəb heç bunu hiss eləmirdik?
Qoşa ağac idik budaq-budağa,
Bəlkə də çətirsiz qoşa çiçəkdik –
Həmin həzinlikdə, o mavilikdə
Biz də gilə-gilə əriyəcəkdik.
Əriyib-əriyib sonra yox olub
Bir də o sahildə göyərəcəkdik.
O uzaq şalalə işıqlı güman,
Biz də qarışmışdıq həmin axına.
Gəlib sığınmışdı bir əlçim duman
Cökə budağının yumşaqlığına.
Sığınmaq yaxşıdı,
Bir yaxın dayan!
Bu nə xoş duyğudu, nə xoş səfərdi!
Sevginin əlləri necə mehriban,
İstəyin gözləri nə bəxtəvərdi.
O göl xumar idi,
Biz xumar idik?

Biz orda yox idik,
Yoxsa var idik?..
Görüb təbiətin etibarını,
Burda hər istəyə çatmaq olurdu.
Dünyanın ən ağır qayğılarını
Unutmaq olurdu,
atmaq olurdu.
Elə o göl kimi atlas yamaca
Baş qoyub şirincə yatmaq olurdu.
Heyf, bu məqamın ömrü çox qısa,
Biz hardan başladıq,
biz hara çatdıq?
Cığırılar uzağı dolanırdısa,
Biz o cığırılarla qayıdacaqdıq.
Gölün aynasında qaya heykəli,
Sular o kölgəni yorur deyəsən.
Qayada zamanın səbirli əli
Min ildi bir naxış vurur deyəsən.
Bizim naxışımız gətirdi bu gün,
Bu qismət ən incə naxışlarını
Vurdu ömrümüzə -
bu günümüzə.
Göldəki qızılağac budağı kimi
Tale uzatmışdı
əlini bizə.
O göl xumar idi,
Biz xumar idik?
Biz orda var idik? -
Var idik,
yox idik hələ bilmirik.
Bəlkə də qalmışıq həmin naxışda,
Həmin mavilikdə, həmin yağışda
Qayıda bilmirik, gələ bilmirik.

1984

* * *

Dodaqları çatlamış
O gülün yangısına
O iki damcı yağış
yağmasaydı yaxşıydı.
Gül də yağış dalınca,
baxmasaydı yaxşıydı.

Yeriyirdi birtəhər,
Qaranlıqda yol gedən,
Qəfil bir ildırımından
Gözü qamaşdı birdən.
O yolçunun gözüne
Belə nur şələəsi
dolmasaydı yaxşıydı.
Bir addımlıq işığı
Olmasaydı yaxşıydı.

Qarı təzə ərimiş
O mürgülü çəmənə
Ani fevral günəşi
saçmasaydı yaxşıydı.
Körpə otlar gözünü
açmasaydı yaxşıydı.
O günkü görüşümüz ...
Eh, o ani görüşdə
Əlimiz bir-birinə
toxunmasaydı yaxşı,
Gözümüz bir-birinə
baxmasaydı yaxşıydı.
O şimşək çaxmasaydı,
Mənim həsrət yangına
O iki damcı yağış
yağmasaydı yaxşıydı.

1984

Sonra da evə gəl,
Yır-yığış elə,
Durub dönə-dönə Şüşələri sil,
Amma pəncərədən boylanma çölə.
Baş qatıb mətbəxə gediş-gəlişlə,
Nə bilim bu işlə, ya da o işlə
Bacarsan bir anlıq çıxar yadından
Ərit həsrətimi,

                ərit bir qədər,
Ağlar ürəyini kirit bir qədər.
Soyut bu nisgili

                qar kimi ərit,
Köz kimi, kül kimi,

qor kimi ərit,
Bəs sonra, bəs sonra...
Tək qalanda, tək,
Bilirəm üstünə dağlar gələcək.
Bu həsrət gözünün yaşına dönüb,
Sinəndə dəyirman daşına dönüb
Alacaq əlindən hər dözümini.

İllah ki, vaxt səni get-gələ sala
İllah ki, özgə bir dərdin də ola,
Bax, onda ürəyin tamam dolacaq.
Bu həsrət çox ağır həsrət olacaq.

İllah ki, hava da tutulsun bir az,
Həsrətdə görəsən günahı tamam.
Guya ki, mən olsam hava tutulmaz,
Hər işin düz olar guya mən olsam.

Qəfil bir görüşə -
                        sevincə kimi,
Dediyim müqəddəs duyünçə kimi
Saxla həsrətimi könlündə saxla;
Gözünə baxmağım olacaq yenə.
Gəlib gözlərində, baxışlarında
Donan həsrətimi görməsəm, heç nə!

1984

SƏNİN GÜNAHINDIR...

Mənim ürəyimdə qərib,
                                    çox qərib
Bir sevgi nağlının telləri ağlar.
Axır ki, üzümü səndən döndərüb
Etdiyün günahlar yolumu bağlar.
Mənimçün ağırdır,
                                    ağırdan ağır,
Durub dözüm dərsi keçirəm hələ
Taleyin qisməti gözümə baxır,
Mən ondan utanıb durmuşam belə.
Sənin günahındır,
Sənin günahın.

Bir vaxt o mehr ilə xoşbəxt yaşayan
Aldanmış könlümü qınamıram heç.
Səni əzizləyən, səni oxşayan
Əlimi danlayıb qınamıram heç.
Özümü, sözümü,
                                    daim axtaran
İntizar gözümü qınamıram heç.

Bizim aramızda vəfa, etibar...
Gözüm nə biləydi
                                    gözündə nə var,
Əlim nə biləydi
                                    əlində nə var,
Könlüm nə biləydi
                                    könlündə nə var.

Gözümün önündə gül-çiçək açan,
Zərif xəyal kim üstümə qaçan.
O mələk sifəti gördüyüm anlar,
Aşkar həqiqəti gördüyüm anlar
Ürəyin ən qatı qaranlığında

Gizli xəyanəti necə görəydim?
Özgə məhəbbəti necə görəydim.
Doğrunun yanında əldə-ayaqda,
Sürünən yalanı necə görəydim?
Daş altda qalanı necə görəydim?
Səndən hayıf almaq istəmirəm yox,
İndi öz-özünü yandırsa ahın
Sənin günahındır, sənin günahın.
Yenə birdən-birə könlüm darıxdı,
Sinəmdə köz üstə külüm darıxdı ...
İtirdim yolunu bir qibləgahın,
Sənin günahındır,
sənin günahın.

Qəfil yoxluğuna necə inanım?
O incə, o kövrək dəqiqələrin
Yalan olduğuna necə inanım?
Üşütdü könlümü andın, vallahın,
Sənin günahındır,
sənin günahın.

Sevgiyə uzanan qolumu qırdın
Sənə qarşı gedən yolumu qırdın,
Sənin günahındır,
sənin günahın.

Daha o şərbəti içməyəcəyəm,
Sənin günahındır
Batdın günaha!

Daha o cığırla keçməyəcəyəm,
Sənin günahındır,
batdın günaha!
Daha o cığırla keçməyəcəyəm,
Sənin məhəllənə baxmaram daha,
Yoluna, izinə çıxamaram daha.

Yəqin ki, dözərəm,
dözdüm bəlkə də...
Küskün anlarımdan
küsdüm bəlkə də.
O xoş xatirələr göyə sovrular,
Sənin günahındır,
sənin günahın.
Mənim həsrət boyu könlüm qovrular,
Sənin kor dumana düşər sabahın
Sənin günahındır,
sənin günahın.

1984

MƏN SƏNİN KÖNLÜNDƏ

Yaman gündə sənin,
xoş gündə sənin.
Həyat ağacıyam könlündə sənin;
Onu atmaq olmaz, qurutmaq olmaz,
Daha bacarmarsan özünü yorma.
Bir bahar ömrünü unutmaq olmaz,
Sevdiyin ağaca baltanı vurma.
Nahaqdan könlünü ağrıtma belə.
Köhnə xatirəni ağlatma belə.
Ömür ehtiyacı,
gün ehtiyacı,
Mən sənin könlündə həyat ağacı –
Özün də bilmədən ürək qanınla,
Bütün vücudunla, bütün canınla
Onu ömrün boyu yaşadacaqsan,
Unutmaqımı asan,
atmaqımı asan?..

Bilirəm özünə tutur qəzəbin,
Eh, unutmaq olsa nə var ki, haqdı.
Bütün hicranların nədir səbəbi,
Elə unutmağı bacarmamaqdı.
O ağacı kəssən
bir də bitəcək,
Sonra ən göynəkli yerdə bitəcək.
Ümidli günündə yarpaqlayacaq,
Təzə pöhrəsində gül qucaq-qucaq –
Sən də baharlanıb yazlanacaqsan,
Ümid ağuşunda nazlanacaqsan.
Bu sənə qanaddır,
qırma özünü,
Unutmaq üstündə yorma özünü.

Mən sənin könlündə həyat ağacı,

Xatirəsi şirin, indisi acı –
Hicranlı günlərdə əzabındı o,
Sapsarı yarpaqlı kitabındı o.
Hərdən bu ağaca payız dolacaq,
Şirin xatirələr xəzəl olacaq.
Səni ağladacaq payızlarıyla,
Səni üşüdəcək sal buzlarıyla.
Bir də sızım-sızım göynəyəcəksən,
Sonra bu qışa da öyrənəcəksən...
Daha bu ağacın nəyini bölüm,
O sənin könlündə budaq-budaqdı.
Eh, unutmaq olsa nə var ki, gülüm,
Dərd də unutmağı bacarmamaqdı.
Bacarmayacaqsan yorma özünü,
Bu ağac özünsən,
qırma özünü.

BU SEVGİ YENİDƏN AYILTDI MƏNİ

O hansı bulaqdır gözündən içdim,
İçibən bir sevda yoluna keçdim.
Guya ki, dünyanı tərk eləmişdim,
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

Bir yaz çəməninin küləyi oldum,
Bir açar qönçənin gərəyi oldum.
O şəhli bədənin köynəyi oldum,
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

Nə qədər oxusan kitabı bitməz,
Sınağı, günahı, savabı bitməz.
Nəşəsi qurtarmaz, əzabı bitməz,
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

Hardan uçub gəldi payız durnası
Mürgülü bir gölün sındı aynası,
Torpağım oynasın, daşım oynasın
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

Dünyadır o ala gözün mənası,
Çatmaz o mənaya sözün mənası.
Yaşa, şirin ömrün
şirin dünyası
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

Bahara uzanmış ağac qoluyam,
Alça budağı tək çiçək doluyam,
Təpədən dırnağa sevda yoluyam,
Bu sevgi yenidən ayıltıdı məni.

1985

HƏSRƏT ADASI

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Payız günəşinin şüası kimi.
Yəqin çatmaz sənə yalvarışlarım
Bəndənin tanrıya duası kimi.

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Sahibsiz bir kəklik yuvası kimi.
Ruhumda bir qərib nida sızıldar
O ana kəkliyin nəvası kimi.

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Buludlu göylərin havası kimi.
Mənim sinəm dolub, gözlərim dolub
Daşacaq səbrimin kasası kimi.

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Yaylağın boş qalan obası kimi.
Tərki-dünyalıqda könlüm daralıb
O şair Lələnin koması kimi.

Mən səni pərişan qoyub gəlmişəm
Bir gölün sonuncu sonası kimi.
Könlümün köz düşən xalı saralmış
Daşda ildırımın xınası kimi.

1985

O VAXT

İkimiz olanda,
Ancaq ikimiz,
Yəqin bu dünyadan ayrılıriq biz.
Qızılgül taxtıdır o xoşbəxt vədə,
Gecənin ən qatı zülmətində də
Bizimçün tapılan işıqdır o vaxt,
Kövrəkdir, məsumdur;
uşaqdır o vaxt.

Bərəsi alınmış,
otu çalınmış
Açıq biçənəkdə, yerdə tağ altda
Sağ qalmış torağay yuvası kimi,
İki çiyləyin bir yarpaq altda
Hələ gözdən qaçıb qalması kimi
Təzədən verilmiş vaxt qismətidir
o xoş çağımız,
Bir qanad altında sığnacağımız.

Gərək xoş sözümü bu yerdə yazım,
Tale, tacımı ver o taxta görə.
Eh, mənim bu dünya nəyimə lazım,
Dünyanı sevmişəm o vaxta görə.

Ömrün o anları başqadır tamam,
Bəlkə də ölçüsüz-biçimsiz məqam...
Bəlkə də o məqam vaxtın itdiyi,
Zamanın yuxuya,
huşa getdiyi,
Bütün duyğuların dil açdığı vaxt,
Bizim əlimizin gül açdığı vaxt,
Bir də gözümüzün günəşləndiyi,
Bir də könlümüzün atəşləndiyi,
Sözümüzün şirin-şəkər vaxtıdır,

1985

QƏRİBƏ QİSMƏTLƏR

Qəribə qismətlər var bu dünyada –
Yorğun durnaların bir gecə yarı
Qəfil gölə
                    enib-qalxması kimi,
Bir az işıldadıb qarşı dağları
Uzaq şimşəklərin çaxması kimi
Çox qəfil qismətlər var bu dünyada.
Sevgi yaddaşını varaqalayasan
Şirincə-şirincə
                    o düşər yada.

Ya bir keçən qatar,
Ya ötən gəmi –
Ordan eşitdiyin bir mahnı kimi
Bir daha səninçin oxunmasa da
Bütün vücudundan
                    keçər o səda;
Meh kimi saçını oxşayıb keçər,
Tale cığırını izləmədiyin,
Bəlkə də
                    heç zaman gözləmədiyin
Çox qəfil görüşlər
                    var bu dünyada.

Nə sevgi deyirəm,
Nə pis deyirəm,
Nə də ki,
                    ötəri bir hiss deyirəm.
Qısılib ürəyin küncündə qalan,
Çox uzaq bir ulduz bürcündə qalan
Qəribə qismətlər
                    var bu dünyada.

Belə şirinliyi salanda yada

Ürəyin gizli bir küncündə qalan
Çox uzaq bir ulduz bürcündə qalan
Qəribə qismətlər

var bu dünyada
Çox qəfil görüşlər
var bu dünyada.

1985

ÜRƏYİMİN DƏRİN BİR GUŞƏSİNDƏ

Ürəyimin dərin bir guşəsində
 Gizlənib qalanda bu dərddli sevgim,
 Onda aç a bilməz könlümü heç kim;
 Sənin həsrətini çəkməkdən ötrü
 Bilmirəm özümü harda gizlədim.
 Qalmaq istəyirəm öz xiffətimlə,
 Elə öz-özümlə,

öz söhbətimlə,

Mənə nə səs çatır,

nə soraq çatır,

Tənha bir dərədə

tək bulaq kimi.

Ovçunun ovlaqda bir ocaq çatıb

Sonra yana-yana qoyub getdiyi

o ocaq kimi

İstəyirəm yanıb kül olum özüm.

Onda

səni görmək istəmirəm, yox,

Nə bir sözüm olur,

nə yolda gözüüm;

Ürəyim göynəyə-göynəyə qalır,

Mən ki, bu hicranı belə çəkirəm

Mənimçin yer niyə,

göy niyə qalır?..

Gözümə, dilimə keçəndə qəfil,

Bu sevgim özgə cür olur elə bil;

Dünyada tək səni

axtarır gözüm.

Beçə balı kimi

şandan süzülüb,

Sinədən qopulub,

candan süzülüb

Gedir tərifinə

ən şirin sözüm.

Dilimin ucunda ən xoş kəlməni
Tələsirəm sənə yetirmək üçün.
Düşür ayağına yalvarışlarım,
Səni bir insafa gətirmək üçün,
Gizlədə bilmirəm sevgi duyğümü,
Ürəyim, baxışım,

əlim danışır,

Səni tapmayanda dağlanır dilim,
Ağzımda od tutub sözüm alışı.
Bu sevgi əlimə keçəndə qəfil,
Əllərim quş olub uçur elə bil,
Çırpınır,

döyünür bir ürək kimi.

Çiçəyə tələsən

kəpənək kimi,

Tək səni axtarır, istəyir ancaq.
Əlinə, üzünə - sənə toxunmaq...
Tələsir saçında tumar olmağa,
Çiynində dincəlib xumar olmağa,
Sənə gül dərməyə tələsir əlim.
Əlinə qul əlim, bu əsir əlim.
İnadım daş qaya inadı kimi
Əllərim güvənir xoş gümanıma.
Bir xəcil durnanın qanadı kimi
Səni tapmayanda düşür yanıma
Çırpına-çırpına qalır əllərim.

Bu sevgi ruhuma keçəndə qəfil,
Bu dünya dəyişib dönür elə bil;
Nə boyda ümidim olur, ilahi!
Uçuruq dünyanın xoş xəyalında,
Buludlar üstündə,

dağlar dalında.

Yolumuz qovuşur biri-birinə.
Deyəsən gözlərin baxır gözümə,
Deyəsən nəfəsin dəyir üzümə.

Hardasa itirik mələklər kimi,
Hardasa bitirik çiçəklər kimi.
Hardasa bəxtəvər oluruq yaman.
O ilahi görüş,
                    o cənnətməkan ...
Sonra birdən-birə dönür o aləm,
O qərrib ovlaqda sönür o ocaq.
Mən ki, bu sevgini belə görürəm
Vüsali ruhuma qismət olacaq.
Göynəyə-göynəyə könlüm qalacaq,
Alışa-alışa qalacaq dilim,
Qovrula-qovrula qalacaq əlim.
Bu tale mənimdir,
Bu qismət mənim ...

1986

SƏNİN DƏFTƏRÇƏN ÜÇÜN

1

Könlüm yenə oda düşüb,
Xoş sözlərim yada düşüb.
Düyün var avanda düşüb
Avand tərsinə bağlıdır

Həsrətim var il içində,
Sözüm qalıb dil içində.
Əllərim yüz əl içində
Cana bir sinə bağlıdır.

Sənə dərdimi göz deyib,
Baxışım sənə “döz” deyib;
Dilim çoxuna söz deyib
Könlüm birsinə bağlıdır.

Yaşa qara saçlım, yaşa,
Əllərim dil verir daşa.
İstək baxmır ilə, yaşa,
Nə ömrə, sinə bağlıdır.

Az eylə bu şirin nazı,
A könlümün təzə yazı!
Yazda daşın gül açması
Sevgi sirrinə bağlıdır.

Çox yollara yolum gedib,
Səbr kasam dolub gedib.
Olanlarım olub gedib
Ümid tək sənə bağlıdır.

2

İstər sevgili ol, istər bacı ol,
Duyan ürəklərin ehtiyacı ol.

Bir cənnət bağında sərv ağacı ol,
Bürünsün həmişə yaşıla ömrün.

O mehr çırağı könlündə yansın,
Onun keşiyində könlüm dayansın.
Baharlı günlərin elə uzansın,
Gedib çatmayasan qışına ömrün.

Çağlar bulağını qurutmayasan,
Yanar ocağını soyutmayasan.
Səni unutmazı unutmayasan,
Qoy dönsün məhəbbət yaşına ömrün.

Eh, yaşın nədir ki, şirin bir xəyal,
Hə, bir az sevgidir, bir az da kamal.
Həmişə gördüyüm tərəvətdə qal,
Dəyməsin heç namərd daşına ömrün.

3

Əlçatmaz bilmişəm səni həmişə,
Sənin gül zirvənə əlim çatarmı?
İsti baxışına, şirin ləhcənə
Şeirim yetişərmə, dilim çatarmı?

Bu kövrək sevdəyə uyası olsam,
Səni könlüm dolu duyasa olsam,
Yolunda bir ömür qoyasa olsam,
Buna ömrüm yetər, ilim çatarmı?

Sənin tək bir ümid çırağım olsa.
Gül bədən, bir qönçə dodağım olsa,
Dünya başdan-başa gül bağım olsa,
Sənə veriləsi gülüm çatarmı?

Ömrümün payızı bəndi bağlayan,
Mən br quru çayam daşı ağlayan.

Sən bahar dəyrası coşub-çağlayan,
Sənin dənizinə selim çatarmı?

Torpağı, ağacı sinəsi dağ-dağ,
Min illər uzununu yanan bir ocaq.
Bir də alovunda birlikdə yansaq,
Tabım bu yanğıya, bilim, çatarmı?

Kimdi bu yazını tərsinə yazan?!
O hansı sevgidir yolları asan?
Mən yansam,
sən buna məhəl qoymasın
Görən harayıma ölüm çatarmı?

4

Gör kimi bilmişəm özümə yaxın,
Eh, mənim bu sevgim nə bitməz oldu.
Ümid üfük kimi gözümə yaxın –
Nə qədər yol getdim, əlyetməz oldu.
Yox, daha könlümü açıb sabaha,
Dan üzü bu yolu tutmağım olmaz.
Nə ümid sabahım açılır daha,
Nə də o üfүqə çatmağım olmaz.

ÜRƏYİMDƏ

İlk baharı aparılmış
Dartım-dartım
budağından qoparılmış
Bir pöhrənin
Sızılıtlı yeri kimi
Yerin qalıb ürəyimdə.
O pöhrənin ilk şövqündən
Mehrin qalıb ürəyimdə.

Yanıb-yanıb cızdağ olan,
Qarası ağappaq olan,
Əhəng daşı özəyində,
Alovlara tab eyləmiş,
Fındıq boyda bir xal kimi,
Yerin qalıb ürəyimdə.
O cəhənnəm əzabından,
Sehrin qalıb ürəyimdə.

Öz içində dərd itirən,
Qabıq-qabıq üz gətirən,
Bir çinarın gövdəsində,
Dərin çapıq yeri kimi,
Yerin qalıb ürəyimdə.
Ağrıların, əzabların,
Qəhrin qalıb ürəyimdə.

Daha heç vaxt uçmayacaq,
Bir də qanad açmayacaq,
O durnadan, o qatardan,
O göylərin səfasından,
O günlərin vəfasından
Bircə naxış, bircə lələk
yerin qalıb ürəyimdə.
Açılmaz bir düyün kimi,
sirrinqalıb ürəyimdə.

may, 1986

ARXAYIN OLSAM

Bu şeytan fikirlər çıxar başımdan
Könlüm bu əzabı çəksin nə qədər.
Özüm qurtararam öz savaşımından
Vallah daş üstündə çiçəyim bitər
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.

Görüm öz rəngində otu, yarpağı,
Mənə öz donunda görünsün həyat
Beləcə başımı salıb aşağı
İşimi, gücümü görərəm rahat
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.

Qəlbimdən keçəni ürəyin duya,
Baxışla gözümə söykənə gözün.
Heç qulaq asmaram dedi-qoduya
Getməyəm dalınca hər xırda sözün
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.

Artar sabahların təmizliyi də,
Oyaq gözlərimdə darılmaz gecə.
Basaram bağrıma sənsizliyi də
Ən uzun həsrəti almaram vecə
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.

Diksinib də hər cür səsə çıxmaram,
Lap min aravuran, min xain olsa
Birinin üzünə dönüb baxmaram
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.
Mənim sözüm olar sənə qərarın,
Yaddan söz ummaram,
özgədən kərəm.

Daş salıb başına bu intizarın
Mən də bu dünyada bir gün görərəm
Könlüm sən tərəfdən arxayın olsa.

sentyabr, 1987

ONDA BİLƏCƏKSƏN

İndi nazın böyük, ürəyin aram,
Eh, mən də səninçün belə qalmaram ...
Bir də görərsən ki, bir ərk yerin yox,
Qalmısan neçə yad baxışın altda.
Qəfil görəcəksən çətin də yox,
Əsirsən bir qərrib yağışın altda.
Günəşdə üstünə kölgə salan yox,
Tənhasan, amma heç yada salan yox.
Sönüb səndən ötrü o isti ocaq.
Onda biləcəksən mənim sevgimi,
Biləcəksən,
o da çox gec olacaq.

Könlün darıxanda,
lap darıxanda,
Kimlərsə hardansa qoşa baxanda,
Bir də görəcəksən
sən burda təksən,
Yanında boş qalıb bir sirdaş yeri,
Sızlayır könlünün həmin boş yeri.
O sözün, o səsin, o ərkin yoxdur,
Dərdin var, bu dərdə şərikin yoxdur.
Onda birdən-birə gözün dolacaq,
Onda biləcəksən mənim sevgimi,
Biləcəksən,
o da çox gec olacaq.

Məsələn, bir dəfə yeri gələndə,
Bir gizli vaxt tapıb güzgülənəndə
Bir də görəcəksən
şümşad əllərin,
Çiyninə tökülmüş dalğın tellərin,
Bir gülər üzün var,
amma bilən yox,

Bu xumar gözlərlə birgə gülən yox.
Yoxdur bu əllərin qədirbiləni,
Yoxdur bu tellərin qədirbiləni,
Çiynin boş, əlin boş, boş qalan qucaq...
Onda biləcəksən mənim sevgimi,
Biləcəksən,
o da çox gec olacaq.

Soraq almayanda
eldən, mahaldan,
Yığa bilməyəndə
gözünü yoldan,
Könlün bir qanadlı söz istəyəndə,
Ümid qanadıyla uçum deyəndə
Bir də görəcəksən
qanadın yoxdur.
Çağrılır, deyilir, adı var,
amma
Dilimdə şipşirin o adın yoxdur,
Bir nağıl, bir sevgi həyatın yoxdur.
Gün keçib, vaxt ötüb, xatirəm uzaq...
Onda biləcəksən
mənim sevgimi,
Biləcəksən,
o da çox gec olacaq.

sentyabr, 1988

* * *

Dedin bu qanadla necə uçarsan,
Özünü ələ al, könlünü uyut.
Deyirsən nifrət et mənə bacarsan,
Nifrət et, bu vaxtsız sevdanı unut.
Sarmaşıqdan çəpər çəkmişəm ki mən
Nə baxım, nə görüm,
nə yetim sənə.
Şuluq uşağını tənbeh eyləyən
Ana qəzəbidir nifrətim sənə.

Bulud yağışını əsirgəyəndə,
Torpaq cadarlanıb “yandım” deyəndə,
Baxma o torpağın qarğışlarına;
O yenə üzünü
bir vüsəl günü
sürtər o buludun yağışlarına.

Mənim də nifrətim, qarğışım belə,
Mənim də qəzəbli baxışım belə.

Bülbül yuvasına toxunsa biri
Daha o budağa dönməz quşcuğaz.
Sızıldar canında bir yuva yeri
Amma yuvasına nifrəti olmaz.
Mənim də küsməyim,
dönməyim belə.
Könlüm yana-yana sönməyim belə.

Çəmən ayrısının, çöl ayrısının
Mənim o çəməndən gülümü göndər.
Nifrəti ölümdür bal arısının
Sancdımı, özü də məhv olub gedər.

Buludum, yağışım,
yuvam, pətəyim,
Yoxluğumdur sənə nifrət etməyim.

aprel, 1987

ÖLÜRƏM BİR DƏLİ SEVGİDƏN ÖTRÜ

Uğursuz yolu da uğurlandıran,
Qranit qayanı cığırlandıran,
Atəşində əhəng daşı yandıran
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

Elə içildikcə doyulmaz olan,
Baxıldıqca gözdən qoyulmaz olan,
Sehrli sevdadan ayılmaz olan,
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

Lap belə sonuncu nəfəsə qədər,
Son günə, son ana, son sözə qədər
Qəlb-qəlbə, əl-ələ, göz-gözə qədər
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

Nə sərhəd, nə bir hədd,
nə qanun qanan,
Eldə təndir-təndir qucağı yanan
Sinə daşında da ocağı yanan
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

Suda da, odda da yaşaya bilən,
Ən çətin əzabı daşıya bilən.
Vüsaldə dirilən, hicranda ölən
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

Füzuli demişkən, kuyi-yar vətən,
Əkiz budaq kimi qovuşan bədən.
Qırdıqca göyərən, kəsdikcə bitən
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü.

aprel, 1988

MƏN KÖNLÜ GİLEYLİ...

Mən könlü gileyli, sən qəlbi sınıq,
Hərəsi bir cürə yar tərəfindən.
Səhra bağı yanıq, qütbüncü donuq,
Biri günəş, biri qar tərəfindən.
Ayağım qırovda, başım alovda,
Sevgim at belində, aqlım cilovda.
Kim uduzdu,
gör kim uddu bu ovda,
Bəramiz alındı sar tərəfindən.

Çoxunun çəməndə işi düz oldu,
Quru xəzəlliyə düşən biz olduq.
Bircə addım atdıq,
küyü yüz oldu,
Qoy allah saxlasın car tərəfindən.

Sən üzü kölgəli,
mən kölgə salan,
Arada mən oldum günahkar qalan.
Kor görən düz oldu,
biz görən yalan
Səsimiz yayıldı kar tərəfindən.

Dözümdür, səbrdir ürəyindəki,
Tərəzi görmədi bu daş, bu çəki.
Üstünə qımışıb gülənlər təki
Sənə oxşayırdı ar tərəfindən.

Xatirəli günlər könlüm əlacı,
Bir üzü şirindir,
bir üzü acı.
Sənə endirilən tənə qılıncı
Qanadıb qəlbimi hər tərəfindən.

O kimdir ruhuma
                                 yaxından yaxın,
Olmazmı cismimə bir yaxın çağın.
Mənim könlüm yansın,
                                 sənin çırağın
Etdiyim bu ahu-zar tərəfindən.

avqust, 1988

AYIRMA

Hicranımsan, əzabımsan, ahımsan,
Daha məni bu ahımdan ayırma.
Belə yaşda günah işlər görürəm
Gəl ömrümü günahımdan ayırma.

Gül ovcunda ümid verdi bir sıxım,
Bu sıxımı nə dağıdım, nə yığım?!
Güvəndiyim, boyladığım, baxdığım,
Allah, məni allahımdan ayırma.

Bu sevdə bir ümidgah, bir vədəgah,
Saldı məni sevincə gah, dərddə gah.
Bəxt yolumda fərəh yatıb, dərd agah,
Yatanımı agahımdan ayırma.

Ahım Habil kamanında düğahım,
Bu sevdada uyumaqdır günahım.
Ey dərgahım, bircə sənsən pənahım,
Öldür məni, düğahımdan ayırma.

Bu çiçəyi nə qoxlayım, nə üzüm.
Qoy yolunda ömür qoyum, can üzüm.
Açıl görüm dan ulduzum; dan üzüm,
Açıl məni sabahımdan ayırma.

aprel, 1989

BİR ƏSİM NANƏ YARPAĞI

Bu meh hardan əsdi belə,
Elə bildim sənsən gələn.
Yanıb söndü şam sayağı –
Yazıq könlüm,
Nazik könlüm
Bu mehdə sənsiz üşüyən
Bir əsim nanə yarpağı...

Payızlanıb solğun düşən,
Vurğunluqdan yorğun düşən
Mən bu sevda mürgüsündə;
Səsə diksinən ümidim
Bir bulağın güzgüsündə
Bir əsim nanə yarpağı -
Sevincimin göz qırpmığı...

Quru bəxtim gülə bəlkə,
Bir arxa ki,
                    su gəlibdir
Bir də dönüb gələ bəlkə.
Həmin bəlkə sorağında,
Həmin arxın qırağında
Bir əsim nanə yarpağı -
Ürəyimin çırpınmağı.

İşıldaquş kimi soyuq,
Soyuq odlar arasında,
Yaz çəmənini kimi qoruq
Təzə otlar arasında
Sənə boylanan ürəyim
Bir əsim nanə yarpağı –
Əsib durar, yanıb durar,
Bir mehə aldanıb durar –
Bir əsim nanə yarpağı...

BİR GÖZƏL KEÇİR

Bu nə möcüzədir küçədən keçir,
Elə bil işıqdır gecədən keçir.
Göydənmi enibdir mələk sayağı,
Yerdənmi çıxıbdır çiçək sayağı.
Onu kim yaradıb,
Harda yaranıb?
Harda sığallanıb,
harda daranıb?

Gözəl, bircə dəfə
Bax mən tərəfə...
Bu nə ilahi göz,
bu nə baxışdı!
Naxışlar içində bu nə naxışdı!
Toxun çiyinilə o budaqlara.
Qoy o budaqlar da bəxtəvər olsun.
Lap heyfim gəlsə də
gül barmaqlara,
Toxun o divara
daşı zər olsun.

Üstündə gör neçə gözüün hədəsi,
Götürmə bu boyda günahı, yeri.
Yeri get, allahın xoşbəxt bəndəsi,
Mən kimi bəndənin allahı, yeri.

Ey qəlbi işıqlı, ey ruhu incə,
Bir söz de,
ağzından gövhər saçılınsın.
Get bir gül bağında açıl gizlicə,
Qızıl güllər sənə baxıb açılınsın.
Düşmək istəsəm də mən ayağına,
Məni buraxmazlar o gül bağına.

Get, burda tayın yox,
buludları quc,
Qoşul durnalara o qatarla uç.
Mənim o səmada uçmağım olmaz
Səninlə qol-qanad açmağım olmaz.

Sonalar gölündə
sonalar süzər,
Get o sonalara qoşul,
əzizim,
Nə qayıq tapılar, nə gəhim üzər,
Yox daha o gölə ərkimiz bizim.

Gözəl, bircə dəfə
bax mən tərəfə!
Demə baxışlarım ötürdü səni,
Gözümün aynası götürdü səni;
Qalacaq aynamda
bu göz, bu baxış.
Nə yaxşı,
bu təzə gözəlliyə də
Baxmağa gözümün qisməti varmış.

yanvar, 1988

* * *

Gətirdiyin güllər qaldı mənimlə,-
Qaldı otağımda axıra kimi.
Mən də bildiyimi dedim o gülə,
Ləçəklər açılıb çəkdi fikrimi.

Açdı o çiçəklər xumar gözünü,
Mən də o güllərlə mehriban oldum,
Eşitdim sözünü, bildim özünü,
Bir az əməlimdən peşiman oldum.

Elə bil duyurdu hər gəlişimi,
Bu mehri könlümə nəqş etdim tamam.
Mehribanlığımı,
nəvazişimi,
Mən də o güllərə bəxş etdim tamam.

Gətirdiyin güllər qaldı mənimlə,
Mənimçin isti əl, şirin söz oldu.
Könlüm darıxanda
baxdım o gülə,
O sənin gözünlə mənə göz oldu.

Gəldim...
o güllər də solar neyləyək,
Ömür bitən gülmü,
yanan ocaqmı?
Deyirəm o qismət –
o dəstə çiçək,
Bir də taleyimə qayıdacaqmı?

dekabr, 1988
Şüvəlan

BƏNÖVŞƏ ÖMRÜ

Ən isti sözlərim yanır dilimdə,
Bənövşə dərmişəm, solur əlimdə.
Torpaqda bənövşə ömrü nədir ki,
Onu əldə, suda saxlamaq olsun,
Sabahına ümid bağlamaq olsun.
Ay il hövsələlim, ay dağ səbirlim,
Ay yaxın xəyalım, uzaq xəbərlim,
Gəlmirsən,

                    bənövşə solur əlimdə,
Ən isti sözlərim yanır dilimdə.
Bir də dönüb getdim o meşəliyə,
Bir də əl uzatdım bənövşəliyə.
Gördüm bənövşələr

                    burda da solur,
Ürəyim titrəyir, gözlərim dolur...
Axı bənövşənin

                    de nə ömrü var,
Burda zərifliyin gözü yol çəkər.
Başqa çiçək vaxtı gecik, nə olar,
Bəs adam bənövşə vaxtı gecikər?!
Əlimin bənövşə vaxtıdır, tələs,
Könlümün, gözümün,

                    nazik sözümün,
dilimin bənövşə vaxtıdır,
                    tələs.

Boynuəyri qoyma bu zərif gülü,
Mən də dayanmışam
                    boynu бүкүлү.

Eh, bənövşə ömrü nədir ki,
                    gülüm!
Gəl çıx, solub gedir bənövşə ömrüm!

iyul, 1988

BAŞQADIR

Sən qaçansan, mən çatanam, əzizim,
Qaçan ayrı, çatmaq dərdi başqadır,
Sən gözlədən, mən gözləyən cəfakeş,
Bu cəfanı udmaq dərdi başqadır.

Gələnini gözləməyə
de nə var,
Gedənini gözləməkdir intizar,
Eh, bu yolda can qoymağım bir azar,
“Can” deyib naz satmaq dərdi başqadır.

Mən ki, sahib olmamışam o mülkə,
Gözlərimdən getməz o qəm - bu kölgə.
Ayağına yıxılmağım bir özgə,
Yıxılanı tutmaq dərdi başqadır.

Hara yazım bu günahsız günahı,
Tək özüməm öz-özümün pənahı...
At deyirsən, atmaq olmur, ilahi,
Hicran başqa, atmaq dərdi başqadır.

Fələk özü kəndirindən dərd asan,
Mən yazıram, yoxdu məni bir yazan.
Yüngül görüş verib getmək çox asan,
Qalıb qəmə batmaq dərdi başqadır.

Alış sinə, alış damar, alış qan!
Sən soyuqsan, mənim könlüm alışqan.
“Olar-olar, olmaz-olmaz” - bu başqa
Olmaz olsa ölmək dərdi başqadır.
Bu hicranı, bu əzabı, bu zoru
Çəkmək başqa, bilmək dərdi başqadır.

YOXDUR

Sən varsan mənimçin, bəs mehrin hanı?
Şüşənin günəşdə kölgəsi yoxdur.
Payızda cənuba uçan durnanın
Daha sərhəddi yox, ölkəsi yoxdur.

Deyirsən o fürsət dönə bəlkə də
Ömür dönməyəcək bəlkəsi yoxdur.
Görərik bağ solub biçənək həşəm,
Heç ələ gəlməyə çəngəsi yoxdur.

Hanı o ilxının hayqırıları
Kəməndə gəlməyən ürgəsi yoxdur.
Neçin də bu dərya boş qaldı belə...
Xəşəmi bir yana, kilkəsi yoxdur.
Yüzlərin içində tənhadı könlüm
Onun səndən başqa bir kəsi yoxdur.
Özgələr doğmalığ atır ortaya
Mənçün səndən özgə özgəsi yoxdur.

Çarəsiz dönərəm, dönük olmaram,
İstəkdə könlümün döngəsi yoxdur.
Bir dərya məhəbbət yolu ürəyim
Axtarsan bir damcı hikkəsi yoxdur.

may, 1990

SAXLAYANIM VAR

Könlümü ilhamda, qəddimi şuxda,
Gözümü işıqda saxlayanım var
Tale nə sir-sifət verib, sağ olsun.
Məni yaraşıqda saxlayanım var.

Ömrümüz həyəcan, təlaş içində,
Könlüm bir şüşədir bu daş içində.
Belə vurhavadır, savaş içində.
Məni barışıqda saxlayanım var.

Dostlar nə o gücdə, nə o dözümdə
Üzlər gördüm əlim qaldı üzümdə.
Adımı özümdə, haqqı sözümdə
Belə qarışıqda saxlayanım var.

Adam var əriyir ağlaya bilmir,
Doğmasına da bel bağlaya bilmir.
Çoxu sarayda can saxlaya bilmir,
Məni alaşıqda saxlayanım var.

1990
İsmayılı

YOXDUR XƏBƏRİN

Yəqin heç sənin də yoxdu xəbərin,
Bu gün gəlib keçdim həyatınızdan,
Həmin o cığırdan, həmin o izdən...
Allah, necə dönür çarxı məhvərin!
Aman burda səni necə arardım...
Pəncərəyə düşən qəfil kölgədə
Ümid axtardım, səs axtardım.

İndi pəncərəni tanımadım heç,
Biganə ayağım, durma gəlib keç,
Min yol baxdığını heçə döndərən
İnsanın gözləri nə dönük olur.
İndi o sözləri pıçıldamıram
İnsanın sözləri nə dönük olur.
Baxır, görməyi yox, alışmağı yox,
Biganə baxışlar nə sönük olur.

Bu əl sənin deyil,
o əllər mənim,
Bu tel sənin deyil, o tellər mənim...
Biri-biri üçün yanıb qovrulan,
İndi göynərtisi göyə sovrulan
İnsanın əlləri nə dönük olur.
Nəvazişsiz qalıb yatan, qıvrılan
İnsanın telləri nə dönük olur.

Nə yaxşı o əllər ağlaya bilmir,
Nə yaxşı o tellər ağlaya bilmir,
Ürəyim od alıb yanırdı burda,
Eh, səni görmədən keçmək nə idi.
Ayağım mıxlanıb qalırdı burda
İndi heç bilmirəm hardan keçirəm,
Elə bil sopsoyuq qardan keçirəm,
Heç burda olmayıb ayaq döyməyim

İnsanın addımı nə dönük olur.
Dünya başdan-başa unutmaq imiş
Dünyanın adamı nə dönük olur!

Nə mən o pilləni qalxıram elə,
Nə sən o eyvandan baxırsan çölə...
Gərək bu dəhlizə bir məhəl qoyam,
O soyuq mərmər də necə var qalıb.
O mənə tay deyil, mən ona tayam,
Onda soyuqluğa etibar qalıb.
Vallah ağac dönməz,
daş belə dönməz
İnsanın ülfəti nə dönük olur.
Bir üzü alışıq, bir üzü sönən
Üzün daş sifəti nə dönük olur.

Bir var çiçək kimi solasan,
bu heç...
O sola, sən tənha qalasan,
bu heç...
Ömür qala-qala,
gün qala-qala
Əlvida deyəsən doğma bir yola –
Səmtini unudub hər yönə gedən
İnsanın yolları nə dönük olur.
Bir qucaq sevgini daşlara çalıb
Biganə-biganə yanında bitən
İnsanın qolları nə dönük olur.
Nə yaxşı o yollar danışa bilmir,
Nə yaxşı bu qollar danışa bilmir.

1990

MƏN DƏ ELƏYƏM

Nədir söz üstündə bu giley-güzar.
Sənə boylanmağım – ən şirin sözüm.
Günəşə nə deyir günəbaxanlar:
Bax, mən də eləyəm, ay iki gözüm.

Tutuquşuların sayma işini
Deyilməz sözümün səsinə eşit.
Əlində əlimin titrəyişini,
Gözündə gözümün səsinə eşit.

Bir xəfif, xeyirxah bahar yelində,
Çiçək açılarda nə deyir? –
heç nə.
Şəhotu çiməndə səhər şəhində,
Bəxtəvər olanda nə deyir? –
heç nə.

Bax, mən də eləyəm, ay iki gözüm
Demə ki, xoş sözlə gəl məni dindir.
Mənim çiçək sözüm, şəhotu sözüm
Qalıb ürəyimdə, amma sənindir.

Adi söz deyil ki, gətirim dilə,
Hər kəlmə sinəmdən qopulsun gərək.
Dirilik suyudur o sözüm hələ,
Səninçin aranıb tapılsın gərək.

Bağlayıb ömrünü qoşa budağa,
Budaq sevgisinə yarpaq nə deyir...
Od tutub alışqan bir quraqlığa
Yağış çilənəndə torpaq nə deyir.

Bax, mən də eləyəm, ay iki gözüm,
Demə şirin sözlə könlümü dindir.

Mənim yarpaq sözüm, o torpaq sözüm
Qalıb ürəyimdə,
amma sənindir.

Sevginin dili lal,
özü min qanad.
Hər sözü, eh, dil də alışar desəm.
Səninlə danışar könlüm hər saat
Nə əcəb sən onu eşitməmişən?!
Bənövşə həsrəti hər şeydən betər,
Lalə öz oduna heç alışıb mı?!
Sözləri dillərə düşüb bu qədər,
Özləri bir kəlmə heç danışıb mı?!
Bax mən də eləyəm, ay iki gözüm,
Demə şirin sözlə gəl məni dindir.
Mənim lalə dağım, bənövşə sözüm
Qalıb ürəyimdə, amma sənindir.

Nədir söz üstündə bu giley-güzar.
Bircə baxışım da sənə köməkdir.
Könlümdə hələ çox söz toxumu var,
Onlar da səninçin göyərəcəkdir.

mart, 1979

BİR İLAHİ SEVGİ YOLUNDA

Tanrı qismətidir sənə istəyim,
Bu mənim öz arzum,
                    öz xoşum deyil.
Ağlayan buxarın mərmər divarda
Soyuq göz yaşları
                    göz yaşı deyil.

Mənim göz yaşlarım qanımdan gəlir,
Sevgi duyğularım canımdan gəlir.

Könlümü gizlədib örtə bilmirəm,
Vallah, mən bağçada bitə bilmirəm
Bir az ləçəkləri qalın çiçəyəm,
Qayada bir əyni yalın çiçəyəm.
Mənim ləçəklərim tumar görməyib,
Bitdiyi torpağı hamar görməyib,
Bənövşə meylim də sənə sarıdır,
Onu sarmaşıqlar bağlaya bilmir.
Mənim zərifliyim aprel qarıdı
Özünü güneydə saxlaya bilmir –
Dəmcisi
damcıya bağlanıb gedir,
Bir cüyür izində buğlanıb gedir.

Möcüzə bir alov axıb gözündən
Elə bil bağrımın başında yanar,
Yaşıl göz bir arçan budağıyam mən,
Yaşılım da yanar, yaşım da yanar.
Keçməz iztirabım,
Bilinməz tabım -
Bir naşı ovçudan yaralar alan
Sıldırım qayadan asılıb qalan
Dağkəli əzabı - mənim əzabım –
Mənim əzabımın yükü başqadır,

Hava seyrələndə çəki başqadır.

Qaya dağım-dağım, daş qırıq-qırıq,
Burda dayanmışam hicran yanında,
Torpağı ovulmuş, kökü ağarmış
Sel vuran tək ağac güzəranında –
Hava soyumaqda, gün bata-batda
Mən durub yoluna baxıram vallah,
Mən öz istəyimin ayağı altda,
Körpüyəm, keçidəm, cığıram vallah.
Həmin o cığırda, həmin o yolla
Sevgi yoxuşunu çıxıram vallah –
Mənim əzabımın yükü başqadır,
Hava seyrələndə çəki başqadır.

dekabr, 1992

APAR MƏNİ BU ÜMİDİN DALINCA

O qaranquş yuvası ki, soyuyub,
O göldə ki, qərib durna uyuyub
Könlüm sənün ümidinə çox uyub
Apar məni bu ümidin dalınca.

Mən quzeyin “gün çıx”, “gün çıx” naləsi,
Çatmaz mənə günəşin bir haləsi.
Ey güneyin qanad açan laləsi
Apar məni bu ümidin dalınca.

Sənün sevgi cığırının gül açan
Yetişərəm o yollara mən haçan?
Ağacımda sonuncu yarpağacan
Apar məni bu ümidin dalınca.

Kor ocağım yanıb külə dönüncə,
Lap sonuncu işartısı sönüncə,
Sən get mənim taleyimin önüncə
Apar məni bu ümidin dalınca.

Onda cürət, bunda mürvət olmadı,
Sitəm oldu, bu məhəbbət olmadı.
Yanınca ki, getmək qismət olmadı,
Apar məni bu ümidin dalınca.

Sən zirvədə, mən dərənin dibində.
Mən payızda, sən bir bahar təbində.
Bir ağ yelkən küləklənir gəmində,
Apar məni bu ümidin dalınca.

yanvar, 1987

ETİRAF EYLƏ

Demə çöldə gülüm, dağda qarımsan,
Sevgidə son sözüm, son baharımsan.
Sən mənim bir tale günahkarımsan
Daha nə mərhəmət, nə insaf eylə,
Çinar kölgəsində yasəmən kimi
Əyil günahını etiraf eylə.

Mizan-tərəzidir dünyada sevgi,
Gərək əyilməsin o daş, o çəki.
Yoxdur bu bölgüdə mənim səninki,
Barı bir sözünü burda saf eylə
Atıb o pərsəngi yüngülləş bir az,
Qalxıb günahını etiraf eylə.

Yox, heç bir arıya gərək deyiləm,
Çünkü mən şirəli çiçək deyiləm.
Elə də sinsinmiş ürək deyiləm
Ki, onu oynadıb, atıb kef eylə.
Bir dolu zərbindən qırılan gülü
Qaldır, günahını etiraf eylə.

Dəftər tanıyırsan, qələm bilirsən,
Səninçin kim oldum, kiməm bilirsən.
Mən elə bir sarı siməm, bilirsən
Sən onu mismarla çaldın xof eylə
Daha o pərdədə oxumaz o sim
Bilib günahını etiraf eylə.

Sənin sevgi yolun
yolun bozudu,
Elə bil ürəyin bulaq buzudu.
Təbəssümün gülə çilənmiş sudu –
Ondan işıq düşməz mənə bir gilə,
Sən ki, şəh deyilsən,

düş o ləçəkdən
Düşüb günahını etiraf eylə.

Mən qanad verənəm,
sən qanad yoran,
Könlümün içində könlümü qıran,
Bir sevda üstündə min oyun quran –
Özünü nə arif,
nə sərraf eylə,
Ququ quşu kimi özgə yuvadan
Çəkil, günahını etiraf eylə.

noyabr, 1992

BU SEVDA QOVDU MƏNİ

Bu sevda qovdu məni,
Gözümü külə verdi.
Yağımın yeri qaldı,
Külümü yelə verdi.

Bu sevda qovdu məni,
Qovladı dərgahından.
Əlac yox bu günündən,
Ümid yox sabahından.

Bu sevda qovdu məni,
Qolumdan tutanım yox.
Nə keçib “gəl” deyənim,
Nə mənə çatanım yox.

Bu sevda qovdu məni,
Getməyə yönüm olmaz.
Min yerə üz tutaram,
Bir yeri mənim olmaz.

Bu sevda qovdu məni,
Rəhm edin qovulmuşə.
Ya alıb əlac edin,
Ya tutun basın daşa.

fevral, 1991

* * *

Hansı yerdə, hansı dildən
Harda şirin söz eşitsən,
Bil, o şirin söz mənimdir,
Kim mehriban baxsa sənə
Bil o mehr mənimkidir,
Sənə baxan
göz mənimdir.

dekabr, 1986

ƏLİMİN, DİLİMİN DƏRDİ

Bir qəfil şaxtadan gülüm sızıldar,
Bir vaxtsız həsrətdən könlüm sızıldar.
Əlinə yetməyə əlim sızıldar –
Gülümün, könlümün, əlimin dərdi,
Dil ilə deyilməz dilimin dərdi.

Bir ocaq içində, bir köz içində,
Sevgi atəşinin gəl döz içində.
Qaynayıb alışır bir söz içimdə -
Gözümün, dözümün, sözümün dərdi,
Yandırır özümü özümün dərdi.

Quzeyin günəşə həsrəti kimi,
Səhraya yağışın minnəti kimi.
O biri dünyanın cənnəti kimi,
Həsrətin, minnətin, cənnətin dərdi –
Səndə görmədiyim qismətin dərdi.

Bir səhra yağışına bir içim sudu,
Bir dərya suyuma bir çınqı oldu.
O məndə var ikən mən oldum yadı,
Odumun, yadımın, adımın dərdi,
Özgəninki olan dadımın dərdi.

aprel, 1992

KLASSİKLƏRƏ BƏNZƏTMƏ

Qapında əyilib suala döndüm,
Bircə alacağım cavaba görə.
Allahım heç sənə əzab verməsin
Sən mənə verdiyin əzaba görə.

Üzüb hər ümiddən əlimi sənsiz
Dünyanın gedimi, gəlimi sənsiz.
Daha istəmirəm könlümü sənsiz
Baxıb biganələr xaraba görə.

Güzarın düşməzmi bir dost bağına,
Sevda çiçəklərim düşüb yanğına.
Yamanca tuş oldum el qınağına
Təsəlli tapdığım şəraba görə.

Elə bil ürəklər daşdı, dəmirdi,
Bir üzü ağ güldü, biri kömürdü
İlahi, bu necə yalqız ömürdü?
Qoymaram bu ömrü hesaba görə.

Öz sevgim yolunda sadıq canam mən,
Heyf oldum, həm yanan, həm yamanam mən.
Bəlkə də birinci müsəlmanam mən
Cəhənnəm çəkirəm səvaba görə -
Allahım heç sənə əzab verməsin
Sən mənə verdiyin əzaba görə.

fevral, 1993

QOCALIĞIM BİR EŞQİMƏ AĞLAYIR

Sarıyım yaramı sarğılar ilə,
Kəsim ağrısını ağılar ilə
Lap elə ən acı yanğılar ilə
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Köhnə kitabını açıb mızıldar,
Elə bircə qanad uçub sızıldar.
Taqətsiz dizini qucub sızıldar
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Əlim o ocağa uzalı qaldı,
Qaldı qaynamaqdan qazanı qaldı.
Bu sazın bir yorğun ozanı qaldı,
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Ağıl deyil öz ağılla öyünsün,
Müdrək olub nəsihətlə söyünsün,
Paltar deyil təzələnsin, geyinsin,
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Oyuncaqçın ağlar uşaq itirən,
Dünən olub - yaxın, uzaq itirən ...
Bu oyunda bir oyuncaq itirən
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Qoca şirin vurub kəsib, basdığı
Pəncəsiydi, indi olub yasdığı.
Boynumdan bir tale yükü asdığım –
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

Bax ordaydı ... Bax burdaydı - özümdə,
Qanımdaydı, canımdaydı, gözümdə ...
Aman ALLAH, külü qalıb izimdə,
Qocalığım bir eşqimə ağlayır.

iyun, 1991

QORXURAM YAMAN

Sən özün - özünə qapılan zaman,
Fikirli olanda, duyğulananda,
Sevda vaxtından qorxuram yaman –
Qorxuram tapışb mələklər ilə,
Tamam başqa-başqa diləklər ilə,
Gedəsən, gedəsən, qayıtmayasan.
Birdən öz eşqinə əsir olasan,
Pünhan saxladığın o sirr olasan,
Sərhəddən çıxasan, səddən çıxasan,
Dərd kimi görünməz həddən çıxasan,
Qızıl ilan kimi xətdən çıxasan,
Bir dəli sevdanın dalınca düşüb,
Çıxasan, gedəsən, tapılmayasan.
Kimdisə, hardasa səni səsləyən,
O səsi yaxından eşitmək üçün,
Bir başqa yuvanı isitmək üçün,
Durna öz səfinə qoşulan kimi,
Elin şanapipik rəvayətində
Saçı daraqlı qız quş olan kimi
Başqa budaqlara, başqa göllərə
Quş olub uçasan qayıtmayasan,
Başqa sevgilərə çiyindəş olub
Qoşulub qaçasan qayıtmayasan –
Sevda günündən, eşqli günündən,
Duyğulu vaxtından qorxuram yaman.

Bilməm göy adamı, yer adamıdı,
Yapışa əlindən o sevda yazan,
Gedəsən, çıxasan başqa dünyaya,
Gedəsən, gedəsən, qayıtmayasan
Nə bilim bəlkə də buludlar ilə,
O qürub hörüklü zər atlar ilə,
Birdən atlanasan,
qanadlanasan,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bütün sərhəd boyu,
                                          bütün hədd boyu
 Vurub, yıxıb bir yol tapıb gedəsən –
 Bütün dünya boyu, məhəbbət boyu,
 O üsyan atını çapıb gedəsən –
 Gedəsən, gedəsən, qayıtmayasan –
 Üsyanlı günündən, dolu günündən,
 Sevdalı günündən qorxuram yaman.

iyul, 1995

* * *

Könlünün könlümdən yoxdur xəbəri,
 “Məndə bir mən vardır məndən içəri”-
 Onun payızından xəbərin olmaz,
 Sənin məhəbbətin quşdur köçəri.

Yuva dəyişəndə köçəri quşlar,
Yadıma düşürsən köçəri kimi.
Bir yaylaq yerində qaralıb qalan
Köçəri obanın köç yeri kimi.

İndi o ağacın budağı boşdu,
Sənin məhəbbətin köçəri quşdu –
Öyrəşib həmişə seyri-səfaya,
Dəyişən yuvaya,
                                          isti havaya,
Payızdan, şaxtadan
                                          yoxdu xəbəri,
Sənin məhəbbətin quşdu köçəri...

Yəqin duyar məni, bilər sevgimi.
Duyğulu ürəklər, sevdalı başlar.
Yaşar bu dünyada bir qərib kimi,
Ötərgi sevgilər, köçəri quşlar.

mart, 1993

QIZIL GÜL

Bir rəng ilə gör neçə rəng çəkmişən,
Qara torpaq, əhsən sənin fırçana,
Diriltməyə qızıl toxum əkmisən,
Gül donunda qızıl gəlibdir cana.

Qızıltuzu fışqıracaq qanında,
Od ləçəkdə alış görüm ürəyim,
Vallah, belə qızıl qönçə yanında
Qızıl külcə deyil mənim gərəyim.

Ovcumdadır bu çəhrayı alovlar,
Bu olmasa vurur məni qırovlar.
Tər ləçəklər könül alar, ruh ovlar,
Allah, məni bu məqamdan ayırma,
Billur dolu qızıl camdan ayırma.

Xoşdu mənə göy ilimdən yer ilim,
Öldür məni bu ləçəkdə dirilim,
Qurban olsun bu anıma bir ilim,
Qoy məni də ləçəklənim, allanım,
Gül ömrüylə bu dünyaya aldanım.

Gözəlliyi, zərifliyi qoy görüm,
Bax gözlərim, duy ürəyim,
duy görüm.
Qızıl buta, yaşıl donu soy görüm,
Alt köynəyin alov dilli bir ocaq,
Bu alovda gümüş şəhin yanacaq.

may, 1994

* * *

O mavi axşamda, mavi salonda,
Sən onda, sən onda
Qırmızı donda –
Qızıl ilahəydi ömrüm yolunda;
Qarşında həyəcan içində qaldım,
Qırmızı işıqdan keçə bilmədim,
Sənin ovsununla keçiddə qaldım.

Yaşıldan keçənlər çıxıb getdilər,
Yaşıl libaslara,
yaşıl donlara,
Getdilər çıxdılar
yaşıl yollara,
Yaşıl çəmənlərdə kama yetdilər –
Çoxunun sevgisi, eşqi səfərdə.
Mən qaldım,
bir ölçü-biçidə qaldım,
Torağay oxudu göy zəmilərdə
Mən elə lalələr içində qaldım –
Qırmızı işıqdan keçə bilmədim.
Qaldım al piyalə sərxoşluğunda,
Başqa badələri içə bilmədim.

Bilmədim bir yaşıl yol gəl-gedini,
Dünyadı ömrümdə o qızıl axşam.
Səninçin könlümün foto-lentini
Qırmızı işıqda aşkarlamışam.

Dan kimi ömrümə doğulduğun gün
Mən də üfüqləndim sənin damında,
Qırmızı işıqdan keçə bilmədim
Qaldım keşiyində, qaldım yanında
Yanımdan keçənlər çıxıb getdilər –
Yaşıl ümidlərə, yaşıl günlərə -
Yaşıl sevdalarda kama yetdilər.
Mən elə bu ölçü-biçidə qaldım,
Qırmızı işıqdan keçə bilmədim.
Gör necə səbrli ömür yolçunam

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Həmişə sınaqda, keçiddə qaldım –
Sən idin, sən onda, qırmızı donda,
Qızıl ilahəsən ömrüm yolunda,
Qırmızı işıqdan keçə bilmədim.

1995

* * *

Daha külə dönmüş soyuq ocaqdı,
İndi ki, istisi olmayacaqdı,
İndi ki, bəhrəsi olmayacaqdı
Nəyimə gərəkmiş bu sevgi mənim,
Nəyimə gərəkmiş o izzatlar,
O dəli həsrətlər, ağır əzablar,
Nəyimə gərəkmiş o yoxuş, eniş,
Mən neçin bu yolu keçməliyəmmiş?!
Özümü bu yolda yormaqla ötrü,
İnsanı dişimə vurmaqla ötrü,
Sınamaqla ötrü,
Sınaqla ötrü,
Bəlkə dönüklüyün boz sifətini
Bəlkə bir ümidin üzülməyini
Bəlkə bir inamın yıxılmağını
Görməkdən ötrümə yaşadım belə?..
Öyrənməkdən ötrü,
bilməkdən ötrü
Vəfasız yükünü daşdım belə,
Heyif, bir oyuna ömür sərfimə
Yolun bu başında izzatlarım,
Yolun o başında güldüm səhfimə -
Hə bu da dünyanın sevgi tərəfi,
Faydasız tərəfi, itki tərəfi,
Yəni ki, aldanmış ömür tərəfi
Rəndəyə gəlməyə, yonqar olmağa,
Taleyin qurumuş ağac tərəfi,
Bəxtin kül tərəfi, kömür tərəfi.
Sınanmaqla ötrü, Sınmaqla ötrü,
Elə öz odumda yanmaqla ötrü
Nəyimə lazım olmuş o izzatlar,
O dəli həsrətlər,
ağır əzablar!

1995

Səndən ötrü darıxıram sənin yanında

Səndən ötrü darıxıram sənin yanında

Səndən ötrü darıxıram sənin yanında

Səndən ötrü darıxıram sənin yanında

Səndən ötrü darıxıram sənin yanında.

iyun, 1994

TƏNHADI

Bir mahnılı Könülə

Tənha könüm, tənhaları sal yada,
Tək qovaqlar çıxıb yola tənhadı.
Eh, o qədər qoşalar var dünyada,
Özü qoşa ola-ola tənhadı.

Qovaq olub başın üstə əsənəm,
Heç demə ki,
yoxdu dostum, kimsənəm.
Sən ürəyi nəğmə dolu bir sənəm,
Mən demirəm əhli-hala tənhadı.

Yalqızların mehribanı qoy olsun,
Tək canına yanan canı qoy olsun.
Eh, nə olsun, gülüstanı qoy olsun –
Ev dustağı yanı qala, tənhadı.

Təsəllidən gül açsa da ürəyin,
Hər yetənə necə yata ürəyin.
Cüt qanadla lap uçsa da ürəyin
Rast oldusa bir naqqala, tənhadı.

aprel, 1995

* * *

Bu pəncərə sənin eynəyin deyil,
Nimdaş pərdələri köynəyin deyil.
Bəsdi bu çeşməyi gözünə taxdın,
Bəsdi bu ağ donla yollara baxdın.
Əzizim, boylanma bu pəncərədən
Qismət də bir ovdu keçdi bərədən
O vaxt açıq idi qapı, pəncərə,
Uçdu da qismətin dalınca hərə -
Biri taleyinə bağlandı qaldı,
Biri şüşə kimi ölçüyə düşüb,
Pəncərə gözünə mıxlandı qaldı.
Qanad yorğun kimi, könül boş kimi,
O günə qayıtmaq deyilmiş asan.
Pəncərəsi bağlı qaranquş kimi
İndi nə bəklərsən, nə çırpınırsan
İndi ömür yarı, indi gün yarı,
Daha bu qanadlar uçurmaz səni.
Daha açmaq olmaz o qapıları,
Daha keçmək olmaz bu pəncərəni.
O duyğular səni ayıldıb gəlməz,
Bu yoldan o cığır qayıdıb gəlməz.
Çətin ki, torpaqdan çıxma nəgahən
Çətin ki, o qismət göylərdən enə.
Mavi bir boşqabda sarışın oğlan
Vallah enməyəcək bu pəncərəyə.
De boğ hisslərini, çağırışlarını,
De yığ bu yollardan baxışlarını.
Fikrində dolana-dolana qayıt,
Səninçin həqiqət olana qayıt.
O dediyin günlər qayıtmaz geri.
A dibçək budağım, çəkil içəri.
De yığ pəncərədən qanadlarını
Güldür istədiyin, istəmədiyin
Sənin olanların həyatlarını.
Qovrula-qovrula, lap yana-yana

Güldür istədiyin, istəmədiyin
O əlləri güldür, gözləri güldür
Üzünə üz tutan üzləri güldür.
Xoş bilib gözücu sal nəzərini
Hərdən də qayıdıb bizləri güldür.
A könül dustağım, çəkil içəri,
A dibçək budağım, çəkil içəri,
Gəl daha boylanma bu pəncərədən,
O eşq bir şimşəkdir keçir hərədən,
O vaxt bir ov idi keçdi bərədən...

fevral, 1994

* * *

Dərdimi, əzabımı
Yanğımı soyutmağa,
Eşqindən incik düşən
Könlümü uyutmağa
Bir məqam istəyirəm;
O sevgi savaşımla
Baş qoyduğum sinəni
Yandırım göz yaşımı
Yağa su daman kimi –
Mənə tərəf baxmayan
Gözlərinin acığına.
Dünyanın
    ən mehriban,
Ən şirin sözlərini
Tək sənə pıçıldayım,
Bircə dəfə xoş bilib
Səndən eşitmədiyim
Sözlərinin acığına.
Bir quruca budağı
Göyərdən sarmaşıq tək
Sənə sarılıım qalım,
Daha mənim olmayan
Dizlərinin acığına.

Səma atəşi kimi,
Qürub günəşi kimi
Saçılıb da saçına,
Dönüb qızıl tacına,
Sıxım bulud telini –
İndi əlim yetməyən
Tellərinin acığına.
Göyərçin əllərini
Elə sıxım köksümə
Bağrımın alovundan
Gül açsın barmaqlarım,

Əlimə əl verməyən
Əllərinin acığına.
Yol alıb yola çıxım,
Mənə sarı gəlməyən
Yollarının acığına.

Allahdan olmuş kimi,
Bir qırğı caynağından
Qopan qaranquş kimi
Məni pənahgah bilib
Atılasan qoynuma,
Yükün düşə boynuma,
Mən də
Bir yuxu hesabında,
O ara sahibinin
Etdiyi səvabında,
Dünyanın ən bəxtəvər
Məqamında yaşayım,
Həmin o dəqiqənin
Davamında yaşayım -
Yollarında çəkdiyim
Həmin o həsrətlərin,
İntizarın acığına
Sən mənə göstərdiyin
Dönüklüyün əvəzi,
Mən sənə saxladığım
Etibarın acığına...

yanvar, 1995

HARDA QALIR GÖRƏSƏN

Son mənzilin son payızı, son qatar,
Sim qırıldı mizrab düşdü, susdu tar.
Mən də deyim könlüm niyə sızıldar.
Qərib durnam qanad çalır görəsən?..
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Ot içində gül yarpağı ağappaq,
Solub gedib al dodağı ağappaq.
Təzə tutub kül ocağı ağappaq
Ocaq sönür, qaş qaralır görəsən?..
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

O yaylağın bulaqları içilməz,
O sevginin körpüləri keçilməz.
Belə gündə vağam zəmi biçilməz,
Nə çoxalır, nə azalır görəsən?..
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Son gecədə parıltısı qalırmı.
Günbatanda saraltısı qalırmı,
Uzaq yolda qaraltısı qalırmı?
Harda isə yol daralıb görəsən?..
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Vallah, daha dağ aşmağı bacarmaz,
Yaraşığa yaraşmağı bacarmaz.
Küsüşməyi, barışmağı bacarmaz.
İndi nəyə mehr salır görəsən,
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Elə mən də ərimişəm, itmişəm
Sonra gəlib bu talada bitmişəm.
Ulu tanrım, muradıma yetmişəm,
Nə göyərir, nə saralır görəsən?..

Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Çöp-çöp tutub yan-yörəni hörübsə,
Xəzəl gəlib örtüyünü səribsə,
O soyumuş yuva harda qəribsə
Huşa gedir, fikrə dalır görəsən?..
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

Bəlkə tapıb siz də bir söz deyəsiz,
Ayağına isti corab geyəsiz,
Aman Allah, harda ağlar yiyəsiz!
Sorağımı kimdən alır görəsən,
Mənim sevgim harda qalır görəsən?..

yanvar, 1998

Buynuz

SƏNƏ VƏ MƏNƏ

Qalmadı bir ümid, bir güman yeri,
Göynədi sinəmin o hicran yeri.
Dünyanın ən qərib, darıxqan yeri,
Sənin olmadığın məkandır mənə.

İtdi o cığırım gəlib-gedimsiz,
Bu dünya keçinməz ölüm-itimsiz.
Allah, bu kainat məhəbbətsiz
Necə də darısqal cahandır mənə.

Bilmədik qədrini, ötürdük yaşı,
Allah verdiyinə biz olduq naşı.
Mən üsyan etmərəm tanrıma qarşı.
Bu zülm tanrıdan üsyandır mənə.

Seyrəldi göylərin o durna səfi,
Bulandı əhvalı, pozuldu kefi,
Aldadıb aparan bu dünya evi
Qürubu naxışlı dumandır mənə.

Zamanın fırlanan çarxına baxdım,
Keçəni gətirib yaxına baxdım.
Taledə qismətim, ömürdə vaxtım,
Gərdişi-dövrədən əyandır mənə.

Bu yerin təkidir, o göyün tağı.
Almaz yalvarışı, verməz sorağı.
Gözəgörünməzdə qeybin dodağı
Bir sirr pıçıldayır haçandır mənə.

VIDANAMƏ

Axır ki, sən məni duya bilmədin,
Sözüm halbiləni əhli-hal eylər.

Bir yerdə çox görüb bizi mələklər
İndi görməyəndə nə sual eylər?

Sən tütün acısı, mən bal arısı
Tütün çiçəyini arı bal eylər.

Ən şirin sözümü tək sənə dedim,
Etiraf etməsən dili lal eylər.

Bir zərrə mehr üçün ona möhtaca
Ögeylər bol vaxtı darmacal eylər.

Sən bəlkə ögeylik saldın araya,
Bu halın könlümü halbahal eylər.

Çox vaxt uyub getdin sayrışanlara
Dözdüm ki, namərdlər qalmaqal eylər.

Bir qədirbilməzin qədrini bildim,
İndi alıb məni nimdəş mal eylər.

Bəlkə indi bilib ağla dolmusan
Maşallah, bu səni pürkamal eylər.

Kimi gümüş tacı başda saxlayar,
Harınlar atına onu nal eylər.

Mən bu dostluq üçün keçdim canımdan
Canımı alan bəs, nə xəyal eylər?

Hər iki tərəfə düşən əzabı

Çəkib bir-birinə kim halal eylər?

Mehrimdən heç kəsə ziyan toxunmaz,
Onu ömrü duru, xoşcamal eylər.

Eşqimə sədaqət məni ucaldar
Səni dönüklüyün payımal eylər.

“Oldu, getdi...” deyən biganə üçün
Bu çıxma-toplama bir misal eylər.

Bu eşqə can qoyan bir ay da dözməz
Ayını incəldib bir hilal eylər.

Min vədin içində doğru sözün yox,
Gör fələk adama nə zaval eylər.

Bir ömür hicranın yaxın görüşü
Bəlkə üç saatlıq xoş vüsal eylər.

Əlvida demirəm, sən ol günahkar
Kimsə günahkarla hal-əhval eylər.

sentyabr, 1996

* * *

Ay ilahi xanım,
Süfahi xanım!
Nə ərkli söz idi onu sən dedin,
Məhəbbət şeirimi sevirsen dedin.
İndi o duyğular sənə gərəkdi –
Sev mənim o sevgi duyğularımı,
Sev mənim könlümün vurğularını.
Bulud dan yerinə boylanan kimi
Yazda ilk bənövşə boylanan kimi
Qəlbinin ən dərin güşələrində
Ən zərif hisslərin qalxsın ayağa.
Könlün oda dönsün, ruhun çırağa.
Bir az da gözəlləş, bir az da açıl,
Sevgi şeirimdəki bu yazda açıl,
açıl qanadlan,
Ən ülvî duyğular qoynuna atlan
Bu həzin sevginin önündə əyil,
Sındır qürurunu, hər inadı at,
Güney qarı kimi günəşdə əri -
Sonra dön bir topa qar çıxayınə
möcüzə yarat ...
Şeirimi təzələ, yenidən yaşat.
Titrəsin könlündə könlümün səsi,
Göynətsin sinəni həsrətli bir ah.
Sənin yanağında o dağ laləsi,
Mənim şeirimdəki yağıdı vallah.
Ay ilahi xanım,
Süfahi xanım.
Sevdiyin adama yanaş beləcə,
Görürsən ürəyin titrəyir necə?!
Görürsən əllərin necə isindi
O mənim ovcumdu, sənin əlindi
Şeirim əllərini isidir indi.
Həmin o vücuddur
titrəyib əsən,

mart, 1997

SEVGİ MƏKTUBU

Vallah, heç bilmirəm istəyim nədir,
Ürəyim tel-teldi, şanə-şanədi.
Özümə verdiyim sərt fərman kimi,
Eşqimə yazdığım son dərman kimi,
Bax elə bu yaşda,

bax elə bu gün,
Çılğın hisslərimi toplayıb bütün,
Titrəyə-titrəyə əlimdə qələm
Bir sevgi məktubu yazmaq istəram.
Kimə?

O mələyə - ilk nəvazişə.

O ilkin görüşə,

ilkin atəşə.

Bağrımın başını dağ-dağ eyləyən.
Yandırır könlümü cızdağ eyləyən
O məni döndərüb məndən dönənə.
Yəni ona, ona –

adı pünhana

Bir sevgi məktubu yazmaq istəram ...
Keçirim sözümü bağçadan, bağdan.
Bir şəhli çəməndən, büllur bulaqdan,
Bir gül ləçəyində allanıb gələn,
Arı pətəyində ballanıb gələn
Gül sözüm, bal sözüm gəlsin üstümə
Qarışsın ahıma, dönsün tüstümə.
Sinəmdə alışıb yansın körüyüm,
Sözümü alova, közə bürüyüm.
Dilimə alanda dilim alışsın,
Qələmə alanda əlim alışsın.
Təpədən-dırnağa od olub yazım.
Sevgi dodağında dad olub yazım.
Könlümün ən dərin guşələrindən

çapılıb, qopulub,

tapılıb gələn

Alıb mələklər də quca sözümü,
Yəni ki, ən ülvə, uca sözümü –
Sehrimi, mehrimi göndərim getsin.
Hardasa o məktub ünvana yetsin,
Sonra ...

iş-gücümü buraxıb tamam,
Durub o savabı gözləyim müdam ...
Qalım yarpız kimi arx qırağında,
Yatım çəpər kimi bağ qırağında.
Anası heç zaman qayıtmaz ola,
Gözləsin yuvada göyərçin bala –
Həmin bu misalda, həmin bu halda,
Gözləyim cavabı ən dar macalda.
Dünyanın nə dövlət, malına baxım
Durub o məktubun yoluna baxım.
Payızı soyumuş bir pöhrə kimi
Bir görüm könlümə qar necə düşür.
Qovrulmuş yerimdə səhərə kimi,
Görüm köynəyimə qor necə düşür.
Gah o səs, gah bu səs məni ayılda,
Qalım qapılarda, qalım bayırda,
Yerdə iz axtarım, göydə də quşu.
Gah gedib dindirir tanış-tunuşu,
Bir sözlü yol keçən dönəndə bəri
Heç mənə baxmasın,

mən qalım xəcil.

Görüm ki, dərdimdən yoxdu xəbəri,
Bu sevgi heç kəsin vecinə deyil.

Qovrula-qovrula

günüm sovrula.

... Və bir gün qapımı döysün bir nəfər
Çağırırsın adımlı o üzü gülər.
Durub həyəcanla yüyürüm çatım –
Çatanda görüm ki, səhv düşüb adımlı.
Tam başqa adamdır,
Tam başqa xəbər,

Tufan vurub yıxan bir meşə kimi
Boynum yana düşsün,
qolum yanıma.
İsitmə, üşütmə düşsün canıma,
Birdən başımda da qopsun fırtına,
Dönüm qar altında payız otuna,
Üz üstə torpağa düşüb qaralım,
Sonra ölə-ölə ölməyib qalım.
Arxım o sel-sudan qazılı qalsın,
Ürəyim bir sapdan asılı qalsın.
Durub bir ümidə bükülüm gedim,
Yerəmi, göyəmi çəkirim gedim.
Bir qürub çağında itim dünyadan,
O məktub dalınca gedim dünyadan
Bu yalqız dünyadan,
yetim dünyadan.

sentyabr, 1998

MƏNƏ DANIŞMA

Hər ömrün bir tale dərdi var, pəri,
Yəni ki, silinməz, kömək edilməz,
Hər kəsə deyilməz gizli kədəri...
Təkcə sənə məlum, özünə ayan,
Tale qıfılını vurub bu dərdə.
Heç bir mahnıya da dəxli olmayan
Dinər ən yanıqlı zümzümələrdə.
Bilirəm heç nədir bu dərdin adı,
Bəlkə bala quşdur sınıb qanadı
Yetim yuvasına qısılib durub.
Bəlkə bir kəpənək ümiddir bu dərd
Hörümçək torundan asılıb durub.
Bəlkə bir lələdir bağı qapqara
Bağrının başında yazılıb durub.

Ayrılıq dərdimi, sevgi dərdimi?
Sinəni oxlamış xəyanətdimi...
Hardasa əzilib sındırılmışan.
Bir təzə əkində çarx yeri kimi
İz salıb içində qalıb o şırım,
Ürək sınıq-sınıq, tel qırım-qırım.

Lap belə ən şirin görüşündə də,
Bu dərd var bəxtəvər gülüşündə də
Bəlkə də atmısan bir səhv addımı,
İndi də yandırır-yaxır adamı.
Köməyim yoxdursa bir əhli-dərdə
Sən allah, bu dərdi mənə danışma.
Yenə ən yanıqlı zümzümələrdə
Axtar dözümlünü,
tap təsəllini
Bir ümid dalınca uzat əlini.
Bir qərib durnaya söylə sözünü,
Ona bir göl dilə gedib uyusun.

Bir cadar torpağa çevir üzünü,
Ona yağış dilə, dərdi soyusun.
Hər ömrün bir tale dərdi var, pəri,
Yəni ki, deyilməz gizli kədəri...
Sən allah, bu dərdi mənə danışma.

2 may, 2000

Buynuz

BU YOL BİZİM YOL İDİ

Burda kim kimi haylar,
Diksindi torağaylar
Hürkdü o yan-bu yanlar
Bu yol bizim yol idi.

Gözüm dolub-boşalar
Sevgiylə baş-başalar
Burdan keçən qoşalar,
Bu yol bizim yol idi.

Qıçlarımnda tutardı ...
Məni atıb-tutardı
Keçib getdim qurtardı –
Bu yol bizim yol idi.

Karvanı aralanmış,
O sovda sıralanmış,
Bostanı uralanmış
Bu yol bizim yol idi.

Sünbül üstə çin gedər,
Ömürdə biçin gedər,
A burdan keçib gedən,
Bu yol bizim yol idi.

O dəyirman, o çinar
Bəlkə bizi bilən var...
“Evləri köndələn yar”,
Bu yol bizim yol idi.

15 iyun 2002
Buynuz

TAPDİM!... TAPDİM!...

Bu bir sevgi yuxusuymuş,
Bir bənövşə qoxusuymuş
- Tapdım!... tapdım!...
Bir meşənin yaxasından
Tardım səni!
Bir çiçəyin qoxusundan
Tapdım, tapdım,
tapdım səni!

Mən də gedib itmiş idim,
Bir talada bitmiş idim,
Tapdım!... tapdım!...
Rəqibindən qaçan vaxtı
Tapdım səni!
Mənə sarı uçan vaxtı
Tapdım səni,
Tapdım, tapdım,
tapdım səni!

Allah bu sən olmayasan,
Bəlkə erkən solmayasan
- Tapdım!... tapdım!...
Şəkildə nə süslənmişən,
Tapdım səni!
Surətində gizlənmişən,
Tapdım səni!
Tapdım, tapdım,
tapdım səni!

Yollar uzun, otu solğun,
Axtarıram yorğun-yorğun
- Tapdım!... tapdım!...
Hicranımda, əzabımda
tapdım səni,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bu xatirə kitabımda
tapdım səni,
Tapdım, tapdım,
tapdım səni!...

avqust, 2001
Buynuz

GEDİM

Allahım, bənd olub çaşıb qalmışam,
Sən göstər səmtimi, səmt ilə gedim.
Bir sevda işığı tutub gözümlü,
Kömək ol, fəhm ilə, fənd ilə gedim.
Mən eşqdən savayı bir yol bimirəm,
Məni bir bəndəyə bənd elə, gedim.

24 sentyabr 2002

Buynuz

SƏNƏ SON ŞEİRİM

Bir yay günəşindən yanıb, qovrulub,
Daha o güneyi göyərtmək olmaz.
Əzabdan yorulub, dərddən yorulub,
Məni hər dərd ilə göynətmək olmaz,
Hər sarı sim üstə söylətmək olmaz.
Küsüb, yuvasından uçub bülbülüm,
Onu bu yuvaya öyrətmək olmaz.
Bülbülü qayıtmaz o yuva kimi,
Harda gözlədirsən mənim sevgimi?
Harda saraldırsan güneylərimi,
Arada bir insaf, bir etiraf yox,
Necə eşidirsən gileylərimi?
Sən xəzan etdiyin çəmənəm həşəm,
Mən quzey ağacı, ayağı qarda.
Mən yoxam, canımı sənə vermişəm,
Harda saxlayırsan canımı, harda?
Əhəng sobasında küldü daşlarım,
Arada bir insaf, bir mərhəmət yox,
Getdi ayağında yalvarışlarım.
Harda soyudursan əhəng daşımı?
Allahım, mən eşqsiz sınıq bir budaq,
Bəlkə o budağın yanıq körpüsü ...
A mənim sevgimin sınıq körpüsü,
Keçidim hardadır, yolum yardadır,
Təkcə Allahıma qalxır əllərim,
Bəs sənə uzanan qolum hardadır –
Hara döndərmisən cığırларımı?
Nə yaman göyərtdin əvvəllərimi,
Nə yaman soldurdun axırlarımı?!
Könlümdə bir ümid yaşardı bir vaxt,
Əllərim telini oxşardı bir vaxt –
Qaytardın üstümə intizarımı ...
Saçında özgənin əlləri altda
Necə saxlayırsan əl tumarımı?

Hərdənbir alışıb telin yanırmı?
Əlimin içində əlin yanırmı?
Necə saxlayırsan yağılarımı,
Ağrıdan saralmış sarğılarımı?
Hərdənbir xatirəm yada düşəli,
O gözəgörünməz sınıq şüşəni,
Ancaq öz gözündə,
                    öz gümanında
Necə gizlədirsən məni yanında?
Sən Allah, əlimi tutursanmı heç,
Bir fürsət düşəndə,
                    yalqız olanda?
Mənimlə oturub-durursanmı heç?..
Darıxsan, yanında saxla mehrimi,
Mehrimin yanında bu son şeirimi,
Oxu, zümzümə et əlvidam olsun,
Bircə yol oxuyan qu quşu kimi,
Bu, mənim son nəğməm,
                    son nidam olsun!..

sentyabr, 2002

Buynuz

YALVARIS

Kəndiri kəsilmiş, ipi üzülmüş,
Havası boğulmuş, suyu süzülmüş
Qərib bir bəndəyəm yenə gəlmişəm
Təpədən dırnağa yalvarış kimi
Bütün hisslərimi, sevgilərimi
Sənə gətirmişəm,
sənə gəlmişəm
Keç qul günahından qaytarma məni,
Qovma, dərğahından qaytarma məni.

Bilmirəm hardasa sındı qanadım,
Sonuncu uçrumda sonuncu addım –
Əks-səda kimi sınıb gəlmişəm,
Şimşəkli bir daşda yanıb gəlmişəm.
Səndən o tərəfə yolum qalmayıb
Gəl məni qaytarma o sıldırığa,
Sıldırım yandıran o ildırığa.

O növ doğranmışam,
                                bu növ çıxmışam
Basılmış basmadan kösöv çıxmışam.
Ömür çürütmüşəm, gün qaraltmışam
Min cürə əzabdan, zülümdən çıxıb
Məhbəsdən sənəcən lağım atmışam.
Daha o məhbəsə qaytarma məni
Yaralı durnayam heyi kəsilmiş
Sonuncu qanaddır, çalib durmuşam,
Sonuncu nəfəsə qaytarma məni.

Dəryada son çöpdən tutan kimiyəm.
Boşluqlara kəmənd atan kimiyəm.
Yaylaqda havam yox, budaqda yuvam
Dəryada o çöpə qaytarma məni.
Ən gözəl cəməndə ayağım yanıb,

Ən sərin bulaqda dodağım yanıb,
Daha Tövbə! Tövbə!
Qaytarma məni.

Lap belə bir iynə ucu da yetər
Gözündə bir çinqi işığı saçı,
Üzündə bir cizgi qayğısı göstər
Bağında oxuyub ötməkdən ötrü.
Demirəm gülümü, yarpağı ver,
Təzədən göyərək bitməkdən ötrü
Ayağın altında torpağı ver,-
Dəryada o çöpə, qaytarma məni
Daha Tövbə! Tövbə!
Qaytarma məni.

yanvar, 2003
Bakı

DÜNYANIN ÖMRÜ

Nə var sevgidən özgə –
Başqa şeylər hədərdir.
Dünyanın ömrü eşqin
yaşamağı qədərdir.

oktyabr, 2003
Bakı

SƏNİN ZANBAQ SƏSİN...

Flora Kərimova üçün

Nədir ilkin yazın ilkin nəğməsi –
Bir çiçək qoxusu, bənövşə səsi.
Bənövşə nə dinər, nə haray salar,
Amma bu nəğmənin yoxdu əvəzi.
Mən belə bir sehri salıram yada,
Bir mahnı çəlengi alır qəlbimi.
O qərib, o zərif,
                    o həzin səda
Boylanır könlümdən bənövşə kimi.

Qoy belə açılsın gülüstan bağın,
Sən ordan ən lətif çiçəkləri seç.
Sularda uyuyan zərif zanbağın
Qol-qanad atmağı gərək deyil heç.
Suların laylası dinər ahəstə,
Ləçəklər oxşayar dalğacıqları.
O kövrək, o narın dalğalar üstə
Zanbaqlar oxuyar bir gecə yarı.
Çoxunun eşidə bilməyəcəyi
Eşit o yarpağı, o tər çiçəyi.
Flora, belədir sənin də nəğmənin,
Danışan zəmidir, oxuyan çəmən.
Kimdir bu duyğumu ruhuma yazan,
Bir də o hisslərə qayıtmaq çətin.
Bədəni ayıldıb oynatmaq asan,
Ürəkdə xatirə ayıltmaq çətin.
Könlümün görünməz dərinliyində
Uzaq xatirələr ayıldar həzin,
Sənin zanbaq səsin,
                    bənövşə səsin.

mart, 1986

OLUB

Gözəl sənətçimiz hörmətli Laləzar xanım üçün

Taleyin duyğulu bir sabahında
Mənəmmi yanırdım sevda ahında?
Sevginin ilk görüş bismillahında,
Mənim bir lal olan cavanım olub.

O gəldi sevdamin dar ayağında,
Yıxılıb ölmüşdüm yar ayağında.
Sonra “hə” dediyi söz çırağında
Təzədən dirilən bir canım olub.

Allahım, o nəydi məni söylədən?
Ağlada-ağlada dərdə öyrədən
Olub, zülüm-zülüm, ürək göynədən
Canıma nuş olan hicranım olub.

Daha ala gözlüm heç baxmaz bəri,
Dəryamda yosunlar uddu gövhəri.
Mən də bir qul idim - eşq bəxtəvəri,
Mənim də ilk şahım, soltanım olub.

Ey qızıl payızım, bəs mən nə gördüm?
Ələ yarpağını, üstümü örtüm.
Mən nəyi ötürdüm,
nəyi götürdüm?
Elə bil ömrümdə bir anım olub.

9 noyabr 2003

Bakı

AĞLAYAN ŞEHLİ ƏKİN

Bir qara buluddan soyuyub gələn,
Bir külək ağzından çovuyub gələn
Çəmənə çırpılan ilkin damcılar
Bir solğun çiçəyi ayıldan kimi
Durna öz gölünə qayıdan kimi
Könlümə qəfildən doldu bu sevdə,
Deyəsən sinəmdə közüm alışdı
Bir üzün üstündə üzüm alışdı;
Pərvanə dolandı çırağın üstə;
Bir sarı dimdikli bala bülbülün
Çənəsi söykəndi yarpağı üstə;
Deyəsən təzədən pərvazlanıram ...
Meh vurdu ağlatdı şehli əkini ...
A köhnə yuvanın təzə sakini,
A qoca bağların barı, bəhrəsi,
Payız yarpağının qızıl çöhrəsi,
Salam, eşqim, salam,

muradım, salam.

Təzədən açılan qanadım, salam.
Bu hansı atəşdir yandı canımda –
Barmağım göynədi, ruhum oynadı,
Qələmim titrədi qələmdanımda.
İlk yaz bənövşəli söz yazan kimi,
Maral yoncasından bal sızan kimi,
Qoy durub başlayım sevgi şeirimi ...
O qara buluddan odlanıb gələn,
Bir dəniz atına atlanıb gələn,
Salam, eşqim, salam,

muradım, salam!

Təzədən açılan qanadım, salam!
Qoy durub başlayım sevgi şeirimi ...

DAŞ DİVARDA YAZI

Bu nə hökmdü yazılıb,
Bu nə möhürdü basılıb,
Bu nə sevdadı belə,
Bu nə iddiadı belə —
Bu sevda bitməz,
Heç sonu yetməz.

Yəni ki, dəryada batsa,
Çıxar üzə zanbaq şəklində,
Torpağa gömülsə,
Bitər lələ-lələ
Dodaq şəkilində...
Gül-çiçəklə açılar
Məzarı qucaq şəklində...
Yanğılana sinədəşi
Yanar ocaq şəklində...
Bu sevda bitməz,
Heç sonu yetməz.

Canı can içində,
Qanı qan içində.
Bir yoldur
Uzanıb gedir
Ölümsüzlüyə...
Bizi sevgilərə
          səsləyə-səsləyə...
Yəni ki, göydə ulduz bürcüdü,
Ürəkdə daha güclüdü,
Atəşi yanar qızıl donda,
Məndə, səndə, onda...
Bu sevda bitməz,
Heç sonu yetməz.

Bu nə möhürdü basılıb,
Fərhad külüngündən qopub,
Məcnun ahilə yazılıb,
Daş-qalaq altından çıxıb,
Cəfali bir aşiqdi,
Hörülüb divara,
Şükür Allahım, şükür,
Sən verdiyın sevdalara...

MAHNI

Bu sevda, ah bu sevda!
Canımı saldım oda.
Ömrümü etdim fəda
Bağladım sevdalara.

O yolu bağlamadım,
Yasda yas saxlamadım.
Anama ağlamadım,
Ağladım sevdalara.

Bu alqı, ya satqımı?
Mən aldım eşq haqqımı
Alışdım, can yangımı
Saxladım sevdalara.
Ələndim, ha ələndim.
Dolaşdı bəndə bəndim.
Duruldum, çeşmələndim
Çağladım sevdalara.

Yaranış həyatımdan,
Əl çəkdim rahatımdan.
Kəsib hər saatımdan
Caladım sevdalara.

oktyabr, 2006
Bakı

SƏNDƏN SONRA

*Sən allah, ruhunu yorma bu qədr,
Dərdimin yanında durma bu qədr*

HƏSRƏT BURULĞANI

Daha bundan betər yaman günüm yox,
Adi görüşə də güman günüm yox.
Daha o cığırlar keçilməyəcək...
Gözümün acısı qədəh doldurur
Daha o badələr içilməyəcək
Gözümün qorası sıxılmayacaq
Üstünə arılar yığılmayacaq...

Hündür ağaclarda alabaxtalar
Yuvaya enməyə fürsət axtarar.
Mənim fürsətim yox, bir ağacım yox
Dözməkdən savayı bir əlacım yox.

Yox, daha ürəyim ram olmayacaq –
Aramından keçib, ramından keçib
Hər cür gözlənəsi kamımdan keçib...
Bala, Sevinc bacı, yaxamdan əl çək
Mənim qara daşım göyərməyəcək.
İndi mən başqayam, tam başqa adam,
Dərd yükü altında çalışqan adam,
Yəni taleylə barışqan adam.

Ehey, yazıq qoca nə ağlayırsan?
Bəs ayıb deyilmi arvad-uşaqdan?..
Təsəlli səsləri gəlsin uzaqdan
Nə deyim, lap elə yaxından keçə
Fələyin fırlanan çarxından keçə
Mənə veriləsi təsəlli yoxdu,
Bu dərdin axırı, əzəli yoxdu,
Dilimdə Füzuli qəzəli yoxdu
“Heç kəsə dərdi-dil

lazım deyil dərman üçün”

Kimə lazımdı ki, bu göz yaşları?
Torpaqda güllərim əkilməyəcək

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Bəlkə ruh axtarır, mələk axtarır,
Gözlərim göylərdən çəkilməyəcək –
Mən başqa adamam, mən başqa adam
Bu həsrət altında çalışqan adam,
İçində qalanıb, çölündə yanan,
Kibriti cibimdə alışqan adam

18 may 2016
Bakı - Buynuz

TƏNHALIĞIN ÜSYANI

Hər şey qaldı arxada,
Hər şey qaldı geridə,
Neçin könlüm darıxqan,
Tarimardır bu yerdə -

Evdən-eşikdən kənar,
Son tüstüsü buglanan,
Urəyim sönük fanar...
Ya bilmirəm soluxmus
bir payız bənövşəsi,
Ya bəlkə tək bulagam,
Üzündə buz şüşəsi –
Bir əl toxunsa əgər
Ya sınar, ya əriyər
Bir də soyuyub gedər
Könlüm uyuyub gedər...

Heyf o etibardan,
Heyf o intizardan -
Solan yaşıllıqların,
Olan yaxşılıqların
Axırı nə?,
bir heç nə...
Tutub bu hecnəlikdən
Hara gedim bilmirəm...
Uçdum hansı yuvadan?
Hara yetim bilmirəm,
Harda bitim bilmirəm
Bilmirəm hansı üzü
Tutub üzüm gəlmişəm.
Mənə elə gəldi ki,
Sən məndən incimisən,
Mən səndən incimişəm
Dönüb küsüb gəlmişəm

O köhnə cığırında
Bəlkə otlar içində
Ömrünün axırında
                əkdiklərin göyərüb,
Açıb gülün, çiçəyin

Baxmamışam, keçmişəm
İncik düşüb ürəyin?

Bu həyət sənin idi
Köhnə ocaq yerində
Sönüb qalan kəsövlər
Alovlanıb bu səhər...
Amma başqa əl ilə
Amma başqa ocaqda –
Sən qalmısan qıraqda,
Mən qalmışam uzaqda
Görmüsən mən də yoxam
Həmin ocaq başında
İncik-incik yanmısan
Ömrün qara daşında
O qızılı donun da
                    evdə qalmışdı hələ.

Bəlkə o keçib ələ
Kimisə geyindirib,
Kimisə isindirib
Bu sənə ayan olub
Ruhunu diksindirib
Məni də diksindirib.

Dayan, sən Allah, dayan,
Könlüm sınıq darıxqan.
Çaxıb çox ildırımlar
Çaylaq dası od tutub
Məni də yandırılar.
Göyün tagına baxma,
Bulud qalıb, dan keçib.
Sinə dağıma baxma
Üstündən hicran keçib.

Xoş xəbər ol,
                    xos çapar,

Dur ayaga, umudum!
Tut qolumdan sən apar:
Gedim, təzədən gedim
Ocağım yanan yerə.
Ürəyim məqam tutub,
Könlüm dayanan yerə.

Qızıl balıqlar kimi,
Çay daşımı tanıyım.
Açın ilkin yolumu,
Öz daşımnda bayılım.

Orda cığır saldığım,
Qoşa keçdiyim yerə.
Bütün sevgilərimə,
O and içdiyim yerə.

Ev-eşiyə qarışım,
Öz arxımla danışım.
Mən də köhnə kösövəm,
Ocağımnda alışıım.
Daha səni tapmaram,
Keçdi qoşa günlərim,
Tək günümümlə barışıım,
Xatirə günlərimin
Ətəyindən yapıışıım.

Giley-güzar sarıdan,
Dolub daha siyahım –
Öz günahım, öz ahım –
Gedər qiyamətəcən,
Bütün tənhalıqları,
Çapıb gedər qiyamım!

payız, 2016
Bakı

NƏ DEYİM, VALLAH...

Bu sual mənimdir çətin, ya asan;
Demirəm nə küsü, nə barış üçün.
Allah eləməsin sən olmayasan
Gətirim birisin dolanış üçün.
Necə dolanaram, evdə, eşikdə,
Bu təzə oyunum, bu təzə mərəm –
Bəlkə tələsərəm, heç tələsmərəm –
İlk dəfə pilləni necə qalxaram
İlk dəfə qapını açaram necə,
İlk dəfə o gözə necə baxaram –
İllah ki ruhun da baxa dalımca
Kimin halı olar mənim halımca?
Hansı hekayəti danışar dilim,
Hansı nəvazişi göstərər əlim?..
Səninlə çəkdiyim hesabdan sonra,
Min-min oxuduğum kitabdan sonra
Könlümdə həyəcan, çeşməyimdə tər
Gözüm əlifbaya necə öyrəşər...
İllah ki, ruhun da mənə göz qoya.
Sən gəlib yadıma düşəndə hərdən,
Doğmalarımızcın qayğılananda
Necə yayınaram o yad nəzərdən
Mən necə taparam öz qılığımı? –
İşarsa gözümdə yaşım bir gilə
Harda gizlədərəm doğmalığımı
İllah ki, ruhun da üzümə baxa,
İllah da ki, mənə yazığın gələ...
Bilmirəm nə vaxtı, necə harada,
(Eh, əşşi, sən allah qoy oturmuşuq)
Bir mehribançılıq olsa arada,
Eşqdən, məhəbbətdən söz düşə qəfil;
Dünyada bircəmsən, – deyim-təkcə sən
Belə uydurmalar çıxı dilimdən,
Birdən sözüm çaşa,

Dilim dolaşa
Hec o hayladığım gəlməsin haya, –
Halım necə olar, əhvalım necə?..
İllah ki, ruhun da mənə göz qoya ...
Dərdimin üstünə örtük salanda
Necə görünərəm örtüyüm üstə
O ağır calağı qarda, boranda
Necə saxlayaram kötüyüm üstə
İllah ki, ruhun da gözümə baxa ...
Sən etdin ömrünü mənə sadağa,
Özümü, sözümü salıb qabağa
Həmişə dalımca gəlmisən mənim;
O məndən qabağa düşsə neylərəm –
Yəqin el içində almaz dərsimi,
Mən necə boğaram kişi hirsimi,
Necə yumşaldaram özüm-özümü?..
İllah ki, ruhun da baxa dalımca
İllah da ki, mənə yazığın gələ,
Kimin halı olar mənim halımca?!
Mənim taleyimdə şər qarşısında
Qala bilmərəmmi bu nam-nişanda,
Görəsən mən necə təslim olaram,
Əgər sən olmasan mən kim olaram –
Ömürdü sürürük bu gün ... ya sabah ...
Gündü yaşayırıq, nə deyim vallah ...

qış-yay, 2009

Bakı-Buynuz

İNANMADIĞIM

Mənim dan ulduzum batdı qəfildən,
Batdı batmagına inanmadığım
Birdən bəxtimin də yuxusu gəldi,
Yatdı yatmagına inanmadığım.

Bagda gülüm soldu, cənnətdə tubum
Bir payız axsamı çatdı qürubum
Çatdı çatmagına inanmadığım.

Üzümdə zəlzələ, ruhumda qiyam
Dartdı əllərimdən o biri dünyam
Dartdı dartmağına inanmadığım.

Axır hesabımı verdi əlimə,
Tanrı atdı məni ruh aləminə
Atdı atmağına inanmadığım

Nə fərqi - tez oldu gec oldu, getdi
Əvvəli, axırı heç oldu getdi
Getdi getməyinə inanmadığım

Dunya fani imiş, ömrümüz ani
Bitdi bitməyinə inanmadığım

2013

BİR PAYIZ TƏNHALIĞI

Lal sükut içində səssiz keçirəm,
İlk dəfə payızdan sənsiz keçirəm
Mən də əriyərəm, mən də itərəm,
Bir xəzan yelində otdan betərəm.
Söykənim hansı bir gücə bilmirəm,
Keçirəm deyirəm, keçə bilmirəm
Məni bu payızın içindən keçirt.

Xəzəl ayağımı ayaqlar mənim
Daşqalaq eləyir yarpaqlar məni,
Əvvəl payızlarım belə deyildi,
Bu nə tənhalıqdı, bu nə qəm, kədər,
Sən Allah ruhunu dalımca göndər,
Məni bu payızın içindən keçirt.

Bir gül yarpağına - qanadı islaq -
Sığınıb durmuşam kəpənəksayaq,
Çiçəyim yarımcan, otum yarımcan,
Sən Allah, bir qanad göndər dalımca
Məni bu payızın içindən keçirt.

Yarı alatoran, yarı işığam
İndi günbatana yol gedir indim
Bu xəzan içində sarı işığam,
Qırmızı işığım yandı – gecikdim!
Məni bu payızın içindən keçirt.

Əbrüşüm belinə belim demişdim
Çinar yarpağına əlim demişdim -
O da budağından üzüldü düşdü;
Qoyma üşüməyə çilpaq əlimi,
Tut götür torpaqdan yarpaq əlimi
Məni bu payızın içindən keçirt.

Səni səsləyirəm, gələrsən haçan? -
Bəlkə son körpümdü, sonuncu keçid,
Ağ atlı bir nağıl göndər dalımca
Məni bu payızın içindən keçirt.

payız, 2011
Buynuz-Bakı

DƏRDİMİN YANINDA DURMA

Həyatın asıldı iynə ucundan
Canımız sızladı ağrı-acıdan
Ağır əzablardan keçmişən, yetər;
Zülümdən çıxmısan yat, dincəl bir az
Dərdimin yanında durma bu qədər,
Yuxumun yanında durma bu qədər,
Ruhunu dalımca yorma bu qədər.

Vallah, mən yaxşıyam, hələ yaxşıyam,
Özümlə gəlirəm dilə, yaxşıyam
Xırda kef-damaqla hələ aram var,
Süfrəmiz açıqdır, qonaq-qaram var,
Heç kəsin yanında pərt deyiləm, yox,
Nəvələrə qarşı sərt deyiləm, yox
Baxma üst-başına, çıxma qarşıma
Durub əhvalımı sorma bu qədər,
Yolumun üstündə durma bu qədər
Əzabdan çıxmısan, yat, dincəl bir az...

Əllərin havada o çağrışların
Yetmədi tanrıya yalvarışların
Təzədən mənə də duaçı olma
Uyma xayalıma uyarçı olma

De göndər ruhunu ulu dərgaha
Mən də tənhalığa öyrənim daha
Qoşul mələklərə tay-tuşun olsun
Öz əlin, öz başın, öz xoşun olsun
Mən də tək qanadla uçmağı bilim
Bir qürub çağını qucmağı bilim.

Sən allah, ruhunu yorma bu qədər,
Dərdimin yanında durma bu qədər,
Yuxumun yanında durma bu qədər
Əzabdan çıxmısan, yat, dincəl bir az.

yanvar, 2011
Bakı

YAXŞI Kİ...

Yaxşı ki, qış vaxtı getdin dünyadan
Qaldı qar altında xatirələrin
Bu həyat-bacada olmusan haçan?!
Hardadı məkanın, təzə yurd yerin?!

Ağ süküt içində səssizdir hər yan
Qalıb qar altında bütün ev-eşik.
Sən heç o eyvanda dayanmamısan
O dəmir körpüdən biz keçməmişik

O qaya bizə heç qucaq acmayıb
Yoxdur nam-nişanın cığırda-izdə
Heç vaxt o dağdağan yarpaq açmayıb,
Sən də olmamısan o süfrəmizdə

Vələs budağında donub ahımız
Damcılar incidir o boz tənəkdə
O şaxda acmayıb gülsabahımız
Sən də olmamısan, o gül-çiçək də

O iş otağıma yəni yolun var?
Dağdağan yandırır buz çilçırağı
Açılmış varaqdır daş stolum qar
Qanımla yazıram bu ağ varağı.

Yenə arxımıza qardı ələndi
Canımdan atəşi, odu apardı
Deyəsən sən idin arx kölgələndi
Daşda surətini yudu apardı

Səni pozan kimdi, məni yazan kim,
Sən indi ağ donlu soyuq mələksən
Dünyanın ən xoşbəxt adamısan ki,
Mənim ölməyimi görməyəcəksən

qış, 2011
Bakı-Buynuz

---

27 Sentyabr

Sənin ad günün üçün

Bilmisən, sən bizdən qabaq gəlmisən,
Doğma ocağına qonaq gəlmisən
Tale bir möcüzə baxt verib sənə,
O qədər yalvarıb-yaxarmısan ki,
Dünyada heç kəsə verilməyəcək
O dünya sahibi vaxt verib sənə -

Vallah ruhun deyil, özün olmusan,
Məni ev-eşikdən xəbər almısan –
Sənsiz əhvalımı pərişan bilib
Bir də tapşırımsan məni tanrıma,
Dəftər-kitabımın tozunu silib,
Nəzər yetirmisən pal-paltarıma.

Güzgüdə sənindi vallah bu nəfəs,
Bu ocaq başında sən durmusan, sən
Yəqin VAXT SAHİBİ icazə verməz,
Bizi gözləyəsən, bizi görəsən...

Birdən tələsmisən, vaxtın daralıb,
Qapı dəstəyini sıxıb çıxmısan.
Qapı bir balaca aralı qalıb
Ətrafa həsrətlə baxıb çıxmısan.

Vallah, o gülü də özün dərmisən,
Bir nəzərin qalıb tut ağacında.
O güldən bir ləçək düşüb dəhlizə,
Bir giləs yarpağı gedib saçında.

Xiffətin cıdırı payızlandırır
Ahın bir topacıq otu yandırır –

Yanır barmaqlarım,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

əlimdə şam var,
Dolub şamdan olan ovcumdu, qalır –
Gəl bu göynərtini dilimdən apar
Bu sənə şirinlik borcumdu qalır.

Bir gözə dəymədən gözdən itənim,
Bir gizli baxt ilə əhdə yetənim!
Durub iki dünya üz-üzə, gəlmə
Bir daha göstərib möcüzə gəlmə.
Bir yol qovşağında bəlkə görüşdük –
Mən sizə gəlirəm, sən bizə gəlmə.

payız, 2012
Buynuz

CÜT MİSRA

Gözüm qaldı durnaların köçündə
Yox qanadım o əvvəlki gücündə
Mən qalmışam tək bu gölün içində
Daha olmaz qoşalaşib uçmağım
Uçub-ucub buludları qucmağım

Başım üstə göylər açıq darvaza
Uğur dedim qanadları pərvaza
Tək qanadla çıxmaq olmur pişvaza
Göylər, mənim qanadımı neylədin?
Cüt misralı bayatımı neylədin?

Durnam, məni öz gölümdə qərib say
Zanbağımı su üstünə sərrib say,
Dərdlərimi ürəyimə girib say
Yan-yörəmdə göy qamışdan hörgülər
Tənha könlüm bu hörgüdə mürgülər

Yağış düşdü sahildəki daşlara
Qoy qarışsın gözdən axan yaşlara
Bir də baxım qoşa yaşılbaşlara
Göydən düşüb yerdə qalan könlüm vay!
Tənhalıq vay, ayrılıq vay, ölüm vay.

mart, 2011
Bakı

UZAQ... UZAQ...

Mənim incilərım hara daşındı?!
Bəlkə yaddaşımı, bəlkə yaşımı;
Səllər sal daşımı yudu apardı,
Xatirə gözlərin çıxıb yadımdan,
İllər yaddaşımı yudu apardı -
Gözümdən yaş kimi süzülüb gedib.
Saçın pəncərədə pərdələnərdi
O da qumaş kimi süzülüb gedib -
Sozala-sozala sönüb o çıraq,
Uzaq... Uzaq... Uzaq... Dünyadan uzaq.
Xatirə ulduza, xatirə aya,
Necə baxacağam mən bu dünyaya?
Daha səndən sonra şöhrət-şanım yox,
Sənə oxşatmağa bir nişanım yox,
Toranlıq içində bir xəyal sayaq,
Uzaq... Uzaq... Uzaq.. Dünyadan uzaq.
Qalsaydı aynada zərrə şəfəqin,
İşıqı mənə də bəlkə düşərdi.
Ruhun yaşamağı yalandı yəqin,
Olsaydı üstümə kölgə düşərdi -
Nə yerdə xəbər var, nə göydə soraq
Uzaq... Uzaq... Uzaq... Dünyadan uzaq.

Bilmirəm, hardansa səsin gələrdi,
Deyərdim, yuxuma gəlsin, gələrdi.
İndi gecə uzun, gündüzlər yasaq,
İndi qürub yaxın, indi dan uzaq.
Allah, xatirə də ölərmiş belə,
İllər izimizi silərmiş belə...
Dünyanın sükutu üstümə enir,
Nə yarpaq oxuyur, nə çay danışır,
Nə torpaq diksindir, nə cığır dinir,
Yol duman içində, çöl-bayır sazaq,
Qapanıb o qapı, sönüb o ocaq,

Uzaq... Uzaq... Uzaq... Dünyadan uzaq.
Sənli xatirəmi necə ayıldım?
Mən necə qayıldım evə-eşiyə-
Hicrana qayıldım, qəmə qayıldım,
Mən hara qayıldım, kimə qayıldım?
Şimal qütbü kimi xatirə otaq...
Uzaq... Uzaq... Uzaq... Dünyadan uzaq.
Bələd deyiləmmiş yaddaş sirrinə...
Dözdüm son dözümə, son taba kimi..
Payızlar bənzəmir biri-birinə,
Xınalı barmağın bir xəzəl üstə
O da əriyibmiş kəhrəba kimi -
Kəsilib o budaq, gedib o yarpaq...
Nə xəzan rəngi var, nə yazdan soraq -
Uzaq...Uzaq...Uzaq... Dünyadan uzaq.
Göynədi yaddaşı kor olan sinəm,
Bu hansı özüməm, bu hansı mənəm?
Mən məndən alınıb, cismi-can uzaq,
Nə fərqi, ya dünən, ya min il qabaq,
Məzar növbəsini dəyişdi torpaq -
Uzaq...Uzaq...Uzaq... Dünyadan uzaq.

payız-2015
Buynuz

RUH SÖHBƏTİ

Bu dəfə səninçün gül gətirmədim
Amma ürəyimdə qalmadı əhdim –
Qəbristan gül açıb bu bahar çağ
Arada bir topa lələ ocağı
Elə bil əlimdən düşüb odlanır.
Qaymaq çiçəkləri həndəvərində
Göy otlar içində zərnişan yanır.

Tək bənövşə bitib lap yaxınında,
Mənə deyəcəyin gizli sözündü –
Xırda ləçəklərdə titrəyir səsin
Atam da, anam da yatır yanında,
Necə danışaq ki, eşidilməsin.

Gəl sükut içində mələk dilində,
Bənövşə dilində, lələ dilində,
Gül-çiçək dilində danışaq bu gün.
Cəhənnəm yəqin ki, çiçək bitirməz,
Bu incə çiçəklər cənnətdən gəlib, -
İncədən incə
Kim gedib görüb ki, biz də eləcə,
Gəl cənnət dilində danışaq bu gün.
Cənnət ağacımız tubu dilində,
Təbiət dilində danışaq bu gün.

Bir də qulaq verək o qərib səsə,
Qoyub başımızı gedər-gəlməzə
Daş məhbəs dilində danışaq bu gün.
Sonuncu sözünü tuta bilmədim,
Son nəfəs dilində danışaq bu gün.

Yatır daş altında ömürlər, illər,
Daşlarda çatlar var, torpaqda qatlar,
Xəzəli başında qaldırır otlar,

Sarmaşıq üstündə hörüb çələnglər,
Yəqin ki, ruhundur bu kəpənəklər -
Kəpənək dilində, ruhun dilində
Bir mələk dilində danışaq bu gün.

Qəbrin min rəng alıb bahar çağından
Bənövşə dilisən, lalə ocağısan.
Asmışam könlümü gül yarpağından,
Baxsan ürəyimi tanıyacaqsan.

KİMSƏ GÖZLƏYİR

Mənimçün yuxudur o ölüm, itim,
Ürəyim darıxdı qoy durum gedim,
Təzədən əkilib bağımnda bitim
Məni o torpaqda kimsə gözləyir

Olmaz ki, qurumuş qarağac qala
Dağdağan dediyim o ağac qala
Altda ocaq yana, üstdə sac qala
O ocaq sahibi qalmaya, olmaz,
Məni o ocaqda kimsə gözləyir.

Bizə gələn cığır haça-haçadır,
Bir az bağça-bağdır, həyət-bacadır,
O silib, süpürüb, çarpışib durub;
Fikrini göndərüb biz tərəflərə
Özü məhəccərə yapışib durub -
Məni o eyvanda kimsə gözləyir,
Qaranquş yuvada – kimsə gözləyir.

Yəqin tənhalıqdan bezib bu dəfə,
Axır durub keçib qonşu tərəfə -
Getdiyi yolla da dönüb gələcək
Allah mələkləri goydən endirib
O da hardan isə enib gələcək
Məni o pünhanda kimsə gözləyir.

Əzizinəm varam, əzizinəm yox,
Dərdə sinə gərən elə sinəm yox,
Mənim kimdən başqa bir kimsənəm yox
O gözlər kimindir? - kimsə gözləyir.

Bəlkə rəhmi gələ qoca yaşımə
Gəlib birdən-birə çıxə qarşıma
Kölgəsi düşəcəkdir qara daşıma

Məni bu yaşımda kimsə gözləyir
O qara daşımda kimsə gözləyir.

Xoşlanıb çəmənin çiçəkləriylə,
Bir az göy-göyərtili biçib gələcək
Enib Canalının ətəkləriylə
Sonra bu körpüdən keçib gələcək

Bu körpü altında arxım axacaq,
Arxın aynasına o da baxacaq.
Məni o baxışda kimsə gözləyir
Bir xoş aldanışda kimsə gözləyir .

yaz, 2011
Bakı

GETDİLƏR

Başımı qaldırıb baxa bilmədim,
Döşdə lalələrim solub getdilər.
Qovdu bir-birini topa buludlar
Axır dərələrə dolub getdilər.

Ay Allah, nə qədər “getdilər” olar ,
Ömürdə nə qədər “bitdilər” olar
Aşıqlər kamına yetdilər ola?
Yoxsa yana-yana qalıb getdilər?!

Zərif duyğularla doldurun məni,
Əjdər Ol olanda oldurun məni,
Ayə, təzə dostlar, qaldırın məni,
“Köhnələr” mehrimi alıb getdilər.

Çox şey əfsanədir, bir az bayağı
Kəsildi qapımdan elin ayağı,
O dəstə kimdi bəs? – şair qonağın
Cümə namazını qılıb getdilər.

yaz, 2011
Buynuz

BAŞ DAŞINA YAZI

İllərimiz necə keçdi bilmirəm ,
Gül ömrümüz bir xalçanın çeşnisi.
İndi burda bir məzardı, bir mənəm,
Əlimdə də qırx beş ilin “heçnə”si....

POEMALAR

*Dedim ki, belkê rəng qarışıqıdır,
Göy yanır baharın ilk nəfəsindən.
Sən demə bir nimeç un isigədi.*

UN İŞİĞİ

Birdən-birə şimşək çaxdı,
Tufan qopdu evimizdə.
Mis kasalar
Cingildədi rəfimizdə.
Elə bil ki, bir bombalıq
Barıt yandı bir gilizdə.
Öz-özünə qısaldımı,
Birdən boyu qısaldımı?
Anam bir az yazıqlaşdı,
Yumaqlandı...
Atamınsa gözlərində
qəzəb yandı,
Hirsi daşdı
dönə-dönə:
Apar qaytar,
dedim sənə...
Apar qaytar lap indicə!
Lap bu saat!
Lap bu axşam!
Yox, hələ ki
Quzğun Zəki deyiləm mən,
Namusumu itə atıb,
nəfsimə qul olmamışam.
Durub indi
Bir yazığın, nələcın
Xalçasına qalmamışam.
Qara qanı qaynadıqca
damar-damar,
Atam yenə nə dedisə,
Cingildədi mis kasalar.
Bu qəzəbi
Əllər dedi, gözlər dedi;
Anam yazıq
Qırıq-qırıq sözlər dedi...

- Sən şahidsən, sən de, bala.
Elə bu vaxt
Gözlərimdə gəlib durdu
Səhər-səhər bizə gələn
Güllü xala, -
Gözlərində giley-güzar,
Dilindəki yalvar-yaxar.

Güllü xala
Dayanmışdı artırmada,
Ətəyindən yapışmışdı
Oğlu Səlim
- Zərif bacı,
Heç deməyə gəlmir dilim,
Amma çarəm yoxdu daha;
Gümanım yox
Nə bu günə, nə sabaha.
İki gündü...
Birdən qəhər boğdu onu,
Çox yangılı sözü qaldı.
Bu yangıdan
Od götürdü kiprikləri,
Yanağında közü qaldı.
Pıçıldadı handan-hana,
Bir də dedi yana-yana:
- Bircə sənə qalıb güman,
Olanından bir nimçə dən,
Bir az arpa, bir az darı,
Unun varsa, olanından,
Nəyin varsa kömək elə.
Hər adama demək olmur,
Bura gəldim bilə-bilə.
Mən tək olsam nə var axı,
Darıxmaram bircə gilə;
Bu uşağı neyləyim bəs,
Bu balamı neyləyim bəs?..

Sənə baxma, Zərif bacı,
Eh, evində necə olsa
Yenə kişi nəfəsi var,
Köməyindir səndən əvəz.
Sirdaşın var, necə olsa,
Boyunduruq yoldaşın var,
necə olsa...

Dərd deyil ki,
Mən də çəkim təkbaşına,
Mən neyləyim bu uşağı,
Uşaq «yoxdu» bilmir axı.
Zərif bacı,
Çox köməyin dəyib mənə,
Başqa fikir
Qoy gəlməsin ürəyinə.
Dən yerinə, un yerinə
demirəm, yox;
Bu xalçanı elə-belə gətirmişəm,
Oğlun üçün pay demişəm,
Alıb dilə gətirmişəm –
Öz malındı,
Halalındı.
Güllü xala xalçasını
Bərk sıxmışdı qoltuğuna.
Mən adımı eşidəndə
Dörd göz ilə baxdım ona.
Bəh, nə gözəl xalça idi,
Gülü xonça-xonça idi.
Bu xalçanı toxuyanın
Yəqin evi çörəkliymiş,
Yəqin könlü baharlıymiş,
Yəqin əli çiçəkliymiş.
İstədim ki, bu naxışlar
mənim olsun,
İstədim ki, gül baxışlar
mənim olsun.

Dedim birdən anam deyər
istəmirəm...
Bir də baxdım,
Naxışlarda sevinc vardı,
gözlərdə qəm...
- Eh, a Güllü, bu nə sözdü,
Bu evim, bu palazımdı,
Mənə xalça nə lazımdı.
Durum görüm nəyimiz var...
- Zərif bacı,
Götür belə,
lap yadigar,
Bu undu ki, çörəkdi ki...
Bəs mənə nə gərəkdi ki...
Cəfər dönüb gəlsin təki,
Balamızın
Eh, atası dönsün təki.
Deyirlər ki,
Qurtaracaq dava bu yaz,
Qazılacaq
Nemislərin qəbri bu yaz.
Belə getməz, belə qalmaz.
Bax, yazıb ki, gələcəyəm... –
Əri yazıb,
Üç il əvvəl yazıb bunu,
Güllü xala
Onun əsgər məktubunu
Çıxarıb göstərir yenə.
Üç ildir ki, bu məktubu
Kənd oxuyub dönə-dönə,
Kiçik görüb dönə-dönə,
Böyük görüb dönə-dönə.
Çıxarıb göstərir yenə:
Bax, yazıb ki gələcəyəm,
Sizinlə bir güləcəyəm.
Var nəyimə gərəkdi ki...

Cəfər dönüb gəlsin təki;
Dörd divarım bəsdir mənə,
Əynimdəki
    bu paltarım bəsdir mənə,
Gözümüzdə
Təki həyat gəlib görsün.
Balasını
    sağ-salamat gəlib görsün, -
    bəsdir mənə.
Belə getməz, belə qalmaz...
Güllü xala
    yenə də kövrəldi bir az:
- Zərif bacı,
Görürsən də yaz ağzıdı,
Çıxarış bostana, bağa,
Cincilimdi, qulançardı
    çıxar üzə,
Tərə olsa,
daha nə var dolanmağa.
Lap bir batman buğda verə
Mən getməyəm Zəkigilə;
Dur, mənə bir çarə elə.

Anam ağır-ağır qalxdı yerindən,
Rəfdən mis nimçəni götürdü əvvəl;
Güllü, indi sənə bəs nə deyim mən,
Dərdimə bir dərd də sən artırma gəl.
Çəltik unumuz var iki xamırlıq,
Bir az sənə verim,
    daha neyləyək.
Bir az bizdə qalsın,
Sonrasın görək.
Üzünə gün düşdü Güllü xalanın,
Sanki ortalığa zər xonça gəldi.
Sevinc, ümid gəldi, bir nimçə gəldi.
Bayaqdan daş olan Səlim balanın

Elə bil açıldı əli-ayağı.
Bir evin yenidən yandı çırağı.
Aldı Güllü xala bir nimçə unu,
Min göz gərək idi görəydi onu.
Səlim heç qayıdıb baxmadı dala,
Yaman xoşbəxt oldu bu ana-bala.
Getdilər,
Bir anlıq susdu ev-eşik,
Anam şad oldu ki,
İmdada yetib.
Gör onlar
Sən demə biz görməmişik,
Qoyub astanaya xalçanı gedib.
Gözlərimdən
İtib getdi o sifətlər.
Birdən atam
Şimşək olub çaxdı yenə:
- Apar qaytar, dedim sənə!
Lap indicə,
Lap bu saat
Durub-durub
İmdada yet, insafı sat...
O xalçanın hər ilməyi
Günah kimi taleyinə yazılacaq,
Hər saçağı ilan olub
Boğazından asılacaq.
Onun əri
od ağzında, cəbhələrdə,
Biz də burda
Alhaalda, sathasatda.
Bir gecə də
saxlamaram bu dam altda,
Daş yarılar, evim yanar,
qaytar geri!
Anam daha danışmadı,
qaldı naçar.

Qarğıdalı gətirmişəm,
Bir kasa da ondan apar...

Bu axşam çox qəribə kənd axşamıydı,
Günbatan sapsarı beçə şanıydı.
İşıq yavaş-yavaş əriməyində,
Zülmət yavaş-yavaş yeriməyində...
Bir cığır keçirdi kəndin dalıyla,
Cığır gah ağarıb, gah da itirdi.
Mən bir qovurğalıq qarğıdalıyla,
Anam qoltuğunda xalça gedirdi.
Deyirlər durnalar tez gəlib bu yaz,
Kəndimiz üstündə o qərib avaz
Yenə həzin-həzin dalğalanırdı.
Bahar ümidindən yapışub, tutub,
Bir çox ürəklərdə ışıq yanırdı.
Bəzi pəncərələr işıldaquştək
Bir az ışırdı, sonra sönürdü.
Nağıl içindəydi bütün kənd-kəsək,
Tüstülər qovzanıb çarxa dönürdü.
Evlər bir-birini səslər yardıma,
Bu nağıl bir nağıl salar yadıma:
Deyirlər çox qədimdə
Bir ana gəlib cana
Yoxsulluqdan bezarmış.
O ocaqda hər axşam
Bir qazan daş asarmış.
- Balalarım, - deyərmiş, -
Ocaq körük-körükdü,
Bax, qazanda qaynayan
Yağlı, ətli sümükdü.
Dözün, indi bişəcək,
Hamıya pay düşəcək.
Mürgü döyən balalar
Yatıb, durub dözərmiş,
Gözləməkdən bezərmiş:

Bəs nə oldu, ay ana?
Bir bizi doydursana!
Qazanım, qayna, qayna,
İçində əti oyna.
Dözüün, indi bişəcək,
Hamıya pay düşəcək;
Siz də yeyib-doyarsız,
Yastığa baş qoyarsız.
Üç bala mürgüsündə,
Qazan da pıqhapıqla
qaynarmış uzun gecə.
Ana ocaq başında
Ağlayarmış gizlicə.
Axırda yorğun düşüb
Ac balalar yatarmış.
Ümid yeyib yuxuda
Sabahlara çatarmış.

Qoca nağılçıdan mən də bir axşam
Bu nağlı eşidib fikrə dalmışam.
Mənə elə gəldi yəqin indi də
Tüstüsü qovzanıb çıxan evlərdə,
İşara-işara baxan evlərdə
Nağıl deyilirdi gecələr boyu.
O qazan qaynayıb,
Daş yumşalırdı,
Ümid yeri yirdi küçələr boyu.
Biz indi bu nağlın içindən keçib,
Təzə cığır tutub, təzə yol seçib
Kəndin o tayına keçib gedirdik.
Kimsəsiz evlərin kölgəliyində
Bəzən görünürdük, bəzən itirdik.
Axırda xalçanı atıb çiyinə,
Anam hərdən-hərdən dönürdü mənə.
Xalça da o xalça deyildi daha,
Gülü xonça-xonça deyildi daha.

Heyf o naxışdan,
O gül baxışdan –
İndi hər ilməyi dönüb günaha,
Sanki taleyimə yazılasıdı.
Qıvrılan talxaydı saçağı bəlkə,
Atılıb boynumdan asılasıydı.
Anam bu günahı atıb çiyinə,
Gileyli-gileyli dinirdi yenə:
O nə uşaq evidi ki,
Quzğun Zəki şahdı orda.
Özü üçün nə cah-cəlal
Düzəldir bu vurhavurda.
Yetimlərin
    payı niyə tikan olub
İlişməyir boğazında?
Min yetimin ahı yatır
Onun xalça-palazında.
Bu dünyada günah varsa,
Niyə onun
    taleyinə yazılmır bəs?
Bu dünyada ilan varsa,
Niyə onun
    boğazından asılmır bəs?
Üç kartofa bir qanavuz
Dizlik alıb arvadına.
Beş girvənkə buğda verib
Sahib durub Salatına,
Sahib durub cehizinə.
Biz dedik ki,
Başına ildırım düşər,
    düşmədi heç.
Sinəsini güllə deşər,
    deşmədi heç.
Deyirlər ki,
Artıq tamah daşı yarar,
    nahaq sözdü.

Daş qaldırıb başı yarar,
nahaq sözdü.
Onda gərək
Quzğun Zəki külə dönə.
Di gəl hələ
Cavanlaşır gündən-günə,
Tumarlanır gündən-günə.
Nahaq sözdü haram-halal,
Onda gərək o quzgunu
tapsın elə ilkin zaval.
Dünyada haqq-hesab varsa,
hardadı bəs?
Zalımlara veriləsi
əzab varsa,
hardadı bəs?

Tutub yaxasından kinin, yalanın
Anam yana-yana gəlirdi dilə.
Evi görünürdü Güllü xalanın,
Biz də ona sarı gedirdik hələ.

Bəlkə bu görünən ev onun deyil,
Nefti nə gəzirdi çırağı yansın.
Amma pəncərəsi yanır elə bil,
İndi ona baxan necə inansın?
Dedim ki, bəlkə rəng qarışıqdır,
Göy yanır baharın ilk nəfəsindən.
Sən demə bir nimçə un işığıdı,
Süzülür bu evin pəncərəsindən.

Bir nimçə una bax, necə yanırdı,
Sonra da bu işıq yaşıllanırdı;
Qulançar işığı, tərə işığı
Dolurdu bu evə əməlli-başlı.
Deyəsən ilk yazın ümid əlləri
Bu evi indidən qucaqlamışdı.

Özü evdə idi Güllü xalanın,
Ürəyi durmuşdu yol qırağında.
Gözü ulduz-ulduz Səlim balanın
Yanırdı bu axşam qaranlığında.
Evin şah divarı yanmırdı ancaq,
Rəngi bomboz idi,
Bir az da batıq.
Qalmışdı xalçasız,
Qalmışdı çılpaq,
Onun da rəngini biz aparırıdık.
Anam Xırdaçaya çatıb dayandı,
Məni də qabağa çəkdi əlbəəl:
- Gəl, ay bala, gəl
Soyun ayağını,
                mən də soyunuram
Bu ara deyəsən bir səs duyuram;
Anam çıxmananda
                qüvvətli bir əl
Tez onun çiynindən çəkdi xalçanı.
Anamın qorxudan titrədi canı...
İstədi qışqırsın...
Gördü atamdı,
                mat qaldı bu dəm;
Deyəsən heç bizi salmayıb saya,
Atam bir nəfəsə keçdi o taya.
O taydan səs gəldi:
       - Durun gəlirəm!

Atam rahat yatdı yaman
Öz evində həmin gecə.
Mən də qaldım səhərəcən
Yuxulardan keçə-keçə.
Yuxuların rəng dünyası,
Çox qaralı-ağlı idi.
Mənim yuxum yarıoşsar
Məlikməmməd nağılı idi.

Zülmətdəydik biz deyəsən,
Yol gəzirdik işıqlığa.
Qalmışdıq Zümrüd quşunun
Yollarına baxa-baxa.
Birdən gördük
Qaranlıqda bir daxma var,
Pəncərəsindən bu evin
nur süzülür bircə damar.
Deyirdilər,
Un kimi ağ bu cığırda
Ağ dünyaya çıxmaq olar.
Getməliydik, getməliydik,
Bu işıqla - ağ cığırda
Aydınlığa yetməliydik.
Amma ki, bu ağ cığırın
qırağında
Qorxulu bir quyu vardı.
Aman allah, bu quyudan
Nə hay-həşir ucalırdı.
O zülmətin nə qədər ki
ilanı var, əqrəbi var
O quyuya axırdılar,
O quyuya dolurdular.
Od səhrada
Susuz qalmış gürzə tək
O quyuda
mələyirdi quzğun Zəki.
Yalvarırdı, yaxarırdı,
inləyirdi.
Əl yetişməz, kəndirçatmaz
bu quyuda
Hərdən aman diləyirdi.
Kimdi ona aman verən;
Qurtarmağa gümanı yox,
Kimdi ona güman verən.
Büzüşürdü, əjdahalar

dil vururdu kürəyinə.
Bəd ilanlar
yapışmışdı biləyinə.
Hər yetim bir əqrəb olub
Asılmışdı boğazından.
Quzğun Zəki bu quyuda
Qalasıydı zaman-zaman.
Qalasıydı
Qarışqaya dönənəcən,
Lap qiyamət gününəcən.
Nə yaxşı ki biz adlayıb
O quyudan keçə bildik.
Ağ cıdırı
Qarasından seçə bildik.
Bir xalçanın üstündəyik
Səlimlə mən.
Xalça bizi
Uçururdu hərdən-hərdən.
Amma atam qarşıdaydı,
Bir ağ qoçun belindəydi.
Deyəsən bu ağ cıdır da
elə onun əlindəydi.
Anamla da Güllü xala
Bizdən bir az aşağıda,
Yaşıl tərə
ışıqında gedirdilər.
Bir-birinin imdadına yetirdilər.
Quzğun Zəki
Çox uzaqda inləyirdi,
Sonra səsi çıxdı yoxa.
Əsgərlərin
süngüsünə baxa-baxa,
Atamın o
ağ qoçuna baxa-baxa
Biz gedirdik işıqlığa,
Tələsirdik aydınlığa...

O yuxudan mən nə zaman
Ayılmışam heç bilmirəm.
Görəsən o yuxudumu?
Yoxsa elə
Yuxu kimi illər idi;
Düşünürəm indi-indi...
Xatirələr qırıq-qırıq,
O cığırılar kəsik-kəsik.
İndi atam
torpaq altda rahat yatır,
Həmin o un işığında
Yol gedirəm mən hələlik.

1980

KÖHNƏ DƏYİRMANA SÖZÜM

Axır ki, taledə dayandı çarxın,
Axır ki, başına gəldi bu oyun.
Axır ki, biryolluq qurudu arxın,
Axır birdəfəlik kəsildi suyun.

Novun da çürüdü, topda pərin də,
Oxun da pas atıb qaldı yerində.
Susdu o çax-çaxın, kəsildi səsin,
Unluğun söküldü, ardı qaraldı.
Dabanın ovuldu, əyildi dizin,
Düşüb ağır daşlar üz-üzə qaldı.
Axır şindanının ipi qırıldı,
Sanki çənən çıxdı, əngin cırıldı;
Daha boğazından nə keçər, heç nə,
Heç kəs bu halını almaz vecinə.

Yol gözləmə dəyirmanım,
Yolun bura gəlməz daha.
Çuval-çuval qızıl dənin
Dolub bura gəlməz daha.
Çoxun, azın olmayacaq.
Gülsənəmin gətirdiyi
O bir kasa sulufda da
Ağnağazın olmayacaq.
Bir də arxın dolmayacaq,
Bir də novun olmaz daha.
Həmin novda arx suyunu
Qovhaqovun olmaz daha.
Fırlanmırsa daşın əgər
Dəyirmançı axşam-səhər
başına fırlanmayacaq,
O bacadan qalxmayacaq
Günümüzün
ilk tüstüsü, son tüstüsü.

Görüləsi şahad yoxsa,
Gözlənəsi növbə yoxsa,
Nə giley, nə umu-küsü,
O nağıllar bitdi daha,
O sel axıb getdi daha.

Elə deyil, dəyirmanım,
Yox deyilik,
yox deyilik.
Böyük kəndik, böyük elik.
Tarla-tarla əkinimiz,
Süfrə-süfrə çörəyimiz.
Bir evimiz yüz ev olub
Böyüyüb kənd-kəsəyimiz,
Dəyirmanım,
böyüməkdən sənə nə var,
Keçdiyimiz küçələrdən
Sənə tərəf ayaq açıb
Bircə cığır gəlirmi de.
Çayımızdan
bircə gilə, bircə sızım
Bura axır gəlirmi de.
Durmusan yol qırağında
Burda səni görən varmı?
De, bu qədər adamlardan
sənə salam verən varmı?
Heç qapıdan girən varmı?
Yarı uçuq divarını
hörən varmı?
Olmayacaq dəyirmanım,
olmayacaq.

Eh, indi ki,
Dən verib un almayacaq.
De səndən kim nə umacaq?
Umacağı yoxsa əgər

Kimdi sənə salam verən,
Kimdi sənə divar hörən.
Əriyib o yaxşılığın
Heç elə bil olmamısan,
Heç boşalıb dolmamısan.
Kəndimizin bərəkəti
Süfrə ilki, çörək ilki.
Heç daşın da fırlanmayıb
Olmamısan elə bil ki.

Mən nə əcəb?
Mən arabir
Çoxdan yatan hisslərimi
Ayıltmağı xoşlayıram.
Keçmişimlə danışmağı,
Öz-özümə
qayıtmağı xoşlayıram.
Ötənimlə görüşməyi,
Keçmişimə gəyişməyi
xoşlayıram.
Hardasa bir yaxşılığı,
Dar günümdə
Mənə arxa olanları
yada salıb
Kövrəlməyim olur hərdən.
Soraq alıb o günlərdən
geri döndüm,
bir də gördüm
Könlümdə sən oyanmısan,
Yolumda sən dayanmısan –
İndi tənha, indi yetim,
İstədim ki, mən də elə
salam-kəlamsız qayıdıb
dönüb gedim.
Bir də gördüm daşın mənə
yaman baxır

O köhnə yaddaşın mənə
yaman baxır.
Mamır basan tağın durub
Pərsiz qalan topun baxır
Sınıq-salxaq qapın baxır.
Səndən ümid, səndən işıq,
Kəndimizə
Biz bərəkət daşımışıq.
O xırdaca pəncərədən
Çox boylandıq bu dünyaya.
Gör o boyda yaxşılığı
Salmayanda indi saya,
O axşamdan, o səhərdən
Bu xırdaca pəncərədən
çox utandım.

O nağıllı qucağından
Od aldığım ocağından,
İllah da ki,
un aldığım unluğundan
çox utandım.
Ağı deyib sənə yandım.
«Dəyirmanlar qoşa-qoşa,
Suyu gəlir daşa-daşa»..
Bu ömrü kim vurdu başa...
Dəyirmanım,
sən yaxşını, sən yamanı
görürsənmi?
Sən zamanı görürsənmi?
Sən zamanın işlətdiyi
dəyirmanı görürsənmi?
Görürsənmi səni necə üyütdü,
Almayıb heç nəyi vecə, üyütdü.
Su dəyirmanları...
min illik ömrü,
O arxı, o çarxı üyütdü yaman,

üyütdü zaman.

Barı yadındamı, a dəyirmanım,
Buğdan nəm olanda xəmirləyərdin,
Dənin sərt olanda oxu əyərdin.
Görürsən zamanın sərt dəyirmanı,
Vermədi fürsəti, aldı amanı,
Səni də gör necə üyütdü rahat.
Əvvəl cığırını, xoş salamını,
Sonra kətilini, sonra damını,
Sonra divarını, sonra daşını,
Əvvəl baharını, sonra qışını
üyütdü rahat.

Üyütdü, çıxmadı səsin, nəfəsin,
Vardı bir düz çəkən köhnə tərəzin.
O nizam-tərəzi, çəki üyündü.
Bu əlin o ələ ərki üyündü.
Görürsən zamanın sərt dəyirmanı,
Heç kəsə, heç nəyə verməz amanı
Yamanlar boş yerə öyünüb gedib,
Çox-çox yaxşılıqlar üyünüb gedib.
Çox təzə üyünüb köhnə adıyla,
İgidlər üyünüb səmənd atıyla,
Üyünüb çox ali şöhrətlər, adlar.
Nə bilim, üyünüb bir çox elatlar.
El var ki, bir dünya varı üyünüb.
Zaman elə bilib darı üyünüb.
Üyünüb bəlkə də bir dərdi-sərim,
Çox dərdlər göyərrib libası təzə.
Köhnə dəyirməndə görüşdüklərim,
Təzə dəyirməndə dəyməyir gözə!
Eh, sənə nə var ki, ay dəyirmanım,
Qoy gəlib lap sənə yaxın dayanım.
Bay səni!

Sən əvvəl çox nəhəng idin
O coşan arxında bir pələng idin.
Hər dəfə baxanda deyirdim ki, mən

Bir anbar dən tutar sənin bu təknən,
Bir çuval dən tutar sənin şindanın.
Yəni bu unluqla olub ad-sanın?
Mən elə bilirdim qayadır yerin,
Barın da qayanın sərt divarıdır.
Mən elə bilirdim topunda pərin
Bir Simurq quşunun qanadlarıdır.
Oxunu nazildib kim belə döyüb?
Suyun harda isə lillənib donub.
Yəqin ki, ya mənim dünyam böyüyüb,
Ya səni zamanın rəndəsi yonub.

Qoy bir də lap gəlib yaxından baxım
Yox, ağır daşların yaxşıdır, qalıb.
Lap əsl dəyirman daşıdır qalıb.
Demə bu daşlarla nə etmək olar,
Hələ çox şeyləri üyütmək olar.
Nə lazım bu dirək, bu uçuc divar,
Belə ağır yükü alıb çiyinə.
Kəndimə mənim bir vəsiyyətim var.
Elə bu daşları versinlər mənə.
Dəyməz dünya gəzib yer axtarmağa,
Burda tapşırsınlar məni torpağa.
Burda - kəndimizdə - o qəbristanda,
O çinar altında yuyunum onda.
Qoy elə bu yerdə bitim, cücərim,
Burda da bədxahım qan qaraltmasın.
Torpağım yoxdur ki, əkib-becərim,
İki daş nədi ki, mənə çatmasın.
Orda başım üstə - deyirəm sizə,
Bu ağır daşları qoyun üz-üzə.
Hündür eləməyin baş daşımı ki,
Bu daşlar uzaqdan görünsün gözə.
O çəmən bir bahar xalçası kimi
Daşlar da bir qaya parçası kimi,
Qap-qara, mamırlı, üzü göytəhər,

Daşlarım, yox, sizi rəngləməsinlər.
Alt daşım, üst daşım bir dəyirman ol!
Fırlan başım üstə mənə həyan ol.
Ömrümə, günümə bir imtahan ol,
Bura duman çöksə dumanı üyüt,
Üyüt payız çağı o xəzəlləri.
Durub başım üstə zamanı üyüt,
Üyüt fəsilləri, üyüt illəri.
Əvvəl, gərəksizdi bezimi üyüt,
Eldə izim yoxsa, izimi üyüt,
Dildə sözüm yoxsa, sözümü üyüt.
Sən başım üstündə dözümlü ol, dözümlü,
Getmə arxasınca hər cür avazın
Boğazından diri çıxsa bir sözüm,
Burax o sözümü gedib yaşasın.
Deyirəm bu boyda yaxşılıqla
Yaddan çıxmısan, ay dəyirmanım,
Məni unutmamağa nə var ki, canım.
Dünya çox bənd olmur yaxşı-yamana,
Baxma yalvarışa, baxma amana,
Gördün ki, çayımız yanımdan axmır,
Gördün ki, dost-tanış heç mənə baxmır,
Gördün ki, vələslər bir bahar dəmi,
Daha pıçıldamır nəğmələrimi.
Gördün ki, el-oba unudub tamam,
Heç məni yadına salmır bir adam,
Salamsız-kalamsız keçir yanımdan,
Gördün ki, gələ-nə-gedənə yadam,
Gördün, bir cığır da gəlmir üstümə,
Onda, dəyirmanım, sən dur qəsdimə;
Onda fırlancığım, məni də üyüt,
Sən unudulmuş dəni də üyüt,
Üyüt ünvanımı, üyüt adımları,
Üyüt torpaq adlı son həyatımı.
Ömrümə, günümə bir imtahan ol,
Döyəcəm sözümü çəkic-zindan ol,

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Onda, fırlancığım, sən dur qəsdimə
Elə cür amansız, sərt dəyirman ol
Zamanın tozunu ələ üstümə.
Mən də korun-korun yanımda tüstümə.
Hələ ki, ömürlə qalıb savaşımda,
İndi mən bir qonaq,
daim yaşar sən.
Var ol, salamat qal, dəyirman daşımda,
O təzə mənzildə
görüşənəcəm.

1986

Musa Yaqub: “Söz də gərək tərək götürsün”

Həmsöhbətimiz çağdaş Azərbaycan poeziyasının aparıcı siması, vətən, təbiət, məhəbbət, eləcə də ümumən sağlam insani münasibətlər yolçularının sevimli şairi Musa Yaqubdur. Qısaca anonsumuzdan sonra sizləri böyük şairimizin dünyəvi, humanist fikirləri ilə baş-baş buraxacağıq:

– Musa Yaqub 1937-ci ildə İsmayılı rayonunun Buynuz kəndində anadan olub. İlk təhsilini Buynuz kənd ibtidai məktəbində aldıqdan sonra qonşu Topçu kənd yeddiillik məktəbində təhsilini davam etdirib.

Daha sonra Göyçay pedaqoji texnikumunu bitirərək 1957-1958-ci illərdə Tircan kənd orta məktəbində müəllim, 1958-ci ildən etibarən Buynuz kənd ibtidai məktəbində müəllim və məktəb müdiri işləyib.

1967-1973-cü illərdə o vaxtkı Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində qiyabi təhsil alıb. Həmin illərdə Buynuz kənd 8 illik məktəbinin müəllimi və direktoru kimi pedaqoji fəaliyyətini də davam etdirib. 8 may 1973-cü il tarixdə İsmayılıdakı müəllimlik fəaliyyətindən azad olub, Bakıya köçüb. Az sonra Bakıda Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının sədri, yazıçı Mirzə İbrahimov ona rəhbərlik etdiyi qurumda “Nəşriyyat müdiri” vəzifəsini həvalə edib. Sonra isə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında bədii ədəbiyyatı təbliğ bürosunda direktor müavini, “Azərbaycan” jurnalında poeziya şöbəsinin müdiri vəzifələrində işləyib. 1978-ci ilin sonlarından isə yenidən doğma İsmayılı rayonuna qayıdaraq “Zəhmətkeş” qəzetinin redaktoru vəzifəsində çalışıb.

Məktəb illərində ədəbi fəaliyyətə başlamaq həvəsində olan Musa ilk dəfə olaraq “Azərbaycan gəncləri” qəzetinin 1959-cu il mart ayında çıxan dörd sayında çap etdirdiyi “İki qəlb, iki dünya” poeması ilə ölkə miqyaslı mətbuata ayaq açıb.

Musa Yaqub Moldovada Sovet ədəbiyyatı, Ukrayna və Özbəkistanda Azərbaycan ədəbiyyatı günlərində və digər ümumittifaq tədbirlərdə iştirak edib. 1979-cu ildə Azərbaycan KP İsmayılı Rayon Komitəsinin büro üzvü, rayon xalq deputatları soveti ticarət və məişət xidməti daimi komissiyasının sədri, həmçinin İsmayılı rayon Xalq Deputatları Sovetinin deputatı seçilib. Ədəbi fəaliyyətinə görə M.F.Axundov adına mükafata layiq görülüb.

1970-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan şair, 1995-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin üzvü seçilib.

Şairin Azərbaycanda və xaricdə ümumilikdə 20 kitabı işıq üzü görüb.

Şeir yaza bilmirəmsə...

– Müsahibələrinizdən birində Səməd Vurğunun təsirindən 21 ilə çıxdığınızı vurğulamırsınız... Bu dövrdə Səməd Vurğunun haləsindən çıxmaq mümkünsüz idi?

– Biz elə məktəb illərində də, universitet illərində də o dövrün başqa müasir şairləri və xüsusilə də Səməd Vurğundan öyrənə-öyrənə gedirdik. Bəlkə hələ də bu təsir yaradıcılığımızda özünü göstərir. O zaman dərslərimizin əsas mayasını elə Səməd Vurğunun şeirləri təşkil edirdi. “Ananın öyüdü”, “Dağlar” şeirləri, bir sözlə, Səməd Vurğun bizə elə bil ki, qanad verib, poeziya dünyasında uçmağı öyrədib.

– Təqlid etməmişdiniz...

– Eləmişəm bəlkə də. Əsl poeziyanın nə olduğunu hələ dərindən dərk etmədiyim vaxtlarda təqlidi şeirlər çox yazmışam. Nədənsə o zaman çoxu istəyirdi şeir yazsın. Yeddinci sinifdə oxuyan Sabir adlı məktəbli Stalinə bir şeir yazmışdı:

Mən görsəydim onu,

Tutub qucaqlardım boynunu.

Nə isə, təxminən belə bir şeir yazmışdı. Bu şeir çap olunmuşdu. Bunu oxuyanda çox pis olmuşdum. Yaxşı oxuyan şagird olduğumdan hamı məni tərifləyirdi. Düşündüm ki, mən şeir yaza bilmirəmsə, onda oxumağım kimə lazımdı?! Ona görə təqlidçi olaraq şeirlər yazmışam mən də.

– Yəni, o dövrdə şeir yaza bilməmək qəbahət sayılırdı, yoxsa ürəyinizdən gəlirdi və vadar eləyirdi ki, siz də yazasınız?

– Yox qəbahət sayılmırdı. Ürəyimdən gəlirdi yazmaq. Qırat, Bakı, Moskva haqqında uydurulmuş şeirlər yazırdım. Bunlar şeir deyildi. Amma yazırdım bunları. Göyçay Pedaqoji Texnikumunda oxuyanda Bakıdan tələbələrlə görüşə teatr kollektivinin gəlişi isə elə bil ki, mənim həyatımda yeni bir səhifənin başlanğıcına təkan verdi. Rəhmətlik aktyor Müxlis Cənizadə də orada idi. Onun Səməd Vurğunun “Şair, nə tez qocaldın sən” şeirini necə məharətlə qiraət etdiyini görəndən sonra məndə şeir yazmaq həvəsi təzədən baş qaldırdı.

– Hansı şeiri yazdınız bundan ilhamlanıb?

– “Ana”, “Vətən” şeirlərini yazdım. Ancaq bunlar da çap olunan şeirlər deyildi.

– Yeniyetməlik dövrü idi. Bəlkə bunların içərisində sevgi şeirləri də

vardı?

– (gülür) Yox, sevgi şeirləri sonra başladı. O sevgi şeirlərinin də heç biri dərc olunmayıb, çapa verə bilməmişəm. Onlar elə ilk mayadan boğuldu. Bəzilərini isə rayonda çıxan “Qalibiyyət bayrağı” qəzetində çap etdirmişəm. Deməyim budur ki, biz onda Səməd Vurğun poeziyasının əhatəsində var-gəl edirdik. Şəxsən mən. Ona görə də deyirəm ki, təkcə mən yox, hər kəs poeziyanı öyrəndiyi adama minnətdar olmalıdı.

– Amma yolunuz fərqli yoldu...

– Yox. Mən məsələn, “İki qəlb, iki dünya” poemasından sonra çox dəhşətə gəldim. Onda təzə fikirlər yaranırdı: ritorika, tərənnüm. Mən də poemanı bu tendensiya ilə əlaqədar yazmışdım. İlk dəfə olaraq “İki qəlb, iki dünya” poemasını tələbəlik illərimin axırında və Tircan kənd orta məktəbində müəllim işləyən zaman yazmağa başlamışdım. Bu poemanı bitirib xalq şairi Məmməd Rahimə göndərdim. Nədənsə heç ümid etmirdim ki, o, mənə belə tez cavab vermiş olsun. Amma şair poemanı öz qeydləri ilə birlikdə iri bir zərfdə mənə göndərmişdi. Oxuyanda tükərlərim biz-biz oldu. Yazmışdı ki, poemanı bəyənir, amma qeydlərimi nəzərə alıb yenidən işləyib ona göndərim. Belə də etdim. O, poemanı Azərbaycan Respublikası Komsomolunun Mərkəzi Komitəsinə göndərərək xahiş etmişdi ki, poema “Azərbaycan Gəncləri” qəzetində çap olunsun. Lakin bilirsiniz ki, bu poema yenə də böyük çətinliklər bahasına çap olunsada (Müsahibim təkrarən demək istəməsə də, oxucular bilsin ki, şairin əlyazmasını Bakıda redaksiyada “itiriblər”. Özü də nə qədər qərribə səslənsə də, ədəbiyyat sahəsinin tanınmış isimləri... Sonra şair poemanı yaddaşının hesabına təzədən bərpa edib...– N.Z.), sonradan bildim ki, hələ imzası tanınmayan bir müəllifi üzə çıxarıb ilk dəfə dalbadal dörd nömrədə çap etmək o vaxt üçün çox böyük hünər imiş. Bu həm Məmməd Rahimin, həm də qəzetin kollektivinin bir kənd məktəbinin müəlliminə göstərdiyi böyük qayğı idi.

Onu da xatırlayıram ki, poemanın çapından sonra rayonda bir canlanma yarandı. Çünki poemanın təqdimatında müəllifin İsmayılı rayon Buynuz kənd məktəbinin müəllimi olduğu qeydləri yazılmışdı. Rayon maarif şöbəsinin müdiri, başqaları mənimlə maraqlanmalı oldular və paralel olaraq respublikanın hər yerindən Buynuz oxucu məktubları axışmağa başladı. İlk məktub sonradan mənimlə şair kimi dostluq edən Şəmsad Rzadan - Tovuz rayonundan gəlmişdi. Sevincim bir yana, yaradıcılıq əzablarım da o vaxtdan başladı. Şeirlərimi redaksiyalara göndərirdim, onlar geri qaytarılırdı. Sonradan bildim ki, mən o vaxtlar

poeziya nə olduğunu heç dərk edə bilmirəmmiş. Sonra üzümü təbiətə tutdum. Bir də gördüm ki, təbiət mənimlə danışır. Bu poema da o dövr poeziyasının tələblərinin təsiri altında ərsəyə gəlmişdi.

– Musa müəllim, sizin indiyədək heç yerdə rastlaşmadığım bir fikrinizi tutmuşam. Demisiniz ki, doğulduğunuz Buynuz kəndinin əvvəlki adı Şenol olub. Bunu əvvəlki mü sahibələrinizdə nədənsə dilə gətirməmişiniz. Amma Azərbaycan oxucusu onsuz da başqa mövqedədi. Ona elə gəlir ki, Musa Yaqubun doğulduğu 1937-ci ilə qədər heç Buynuz kəndi olmayıb...

– Yox, onda Buynuz vardı. Yaşlılar, qocalar elə kəndimizə Şenol deyərtilər. O zaman Buynuz çox az – 19 evdən ibarət idi.

– Hamısı da sizinkilərlə bərabər Zəngidən köçüb gəlmişdilər?

– Yox, hərəsi bir yerdən gəlmişdilər. Bu kənd ararla dağın arasında – Babadağın ətəyində yerləşdiyindən buralar mal-qara saxlamaq üçün rahat yer olub deyə o insanlar burada məskunlaşmağa qərar veriblər.

– Sizi birinci sinifdən 3-cü sinfə keçiriblər. Buna istedadınız - qeyri-adi uşaq olmağınız, yoxsa doğrudan da şagird qıtlığı səbəb olmuşdu?

– Əvvəl fərqli uşaq olduğuma görə eləmişdilər bunu. Amma bunun əvəzini çıxdılar məndən. 4-cü sinifə keçəndə dedilər ki, yox, 3-də uşaq azdı, məni endirdilər - 3-cü sinfi təzədən oxumalı oldum.

– Bir il irəli düşməyin sevincini yaşayarkən, hər şey tərsinə fırlandı...

– Bəli.

Buynuzda şeir yazan bir müəllim var

– Yetimliklə, arxasız böyüyən Musanın tanınmasına, ortaya çıxmasına həmkarları yardımçı olublar. Müsahibələrinizdə demisiniz ki, Mirzə İbrahimov, Əkrəm Əylisli, Fikrət Qoca, Məmməd Rahim, Nahid Hacıadə kimi dost-taşılar hətta azərbaycansayağı yanaşsaq iş tapmaqda belə sizə öz köməkliklərini əsirgəməyiblər. Onları bu xüsusda cəlb edən hansı keyfiyyətləriniz olurdu? Bunu sizə həm də ona görə xatırladıram ki, indi belə qayğıkeş dostlar tapmaq müşkül məsələdir...

– Bu dostlar məni birinci yaradıcılıq dövrümdə axtarıb tapmışdılar. Bu daha çox yaradıcılıqla bağlı idi. Mənim tanınmağım da xüsusi rol oynamışdı əsasən “İki qəlb, iki dünya” poemam. Ondan sonra bir müddət heç nə yazmasam da, özümü yaddaşlarda saxlaya bilmişdim bununla. Amma sonra ki üz tutdum təbiətə - meşələr, düşüncələr, bax bunlar oxucuları dəbərtirdi. Yazı-pozu adamlarının da diqqətini çəkən bu idi.

– Yəni başqa şəxsi münasibətlər-filan heç bir rol oynamırdı...

– Yox-yox, qətiyyə. Hərdən Bakıya şeirlərimi çapa gətirəndə bəziləri ilə görüşürdüm. Şeirlər çap olunanda isə təbii ki oxuyurdular və bilirdilər ki, Buynuz kəndində şeir yazan, hələ şair olmasa da, yaradıcılıqla məşğul olan belə bir müəllim var. İsmayılıya komsomol xətt ilə, ya başqa məqsədlə gələndə Buynuzda can atıb mənimlə görüşmək istəyirdilər.

– Hələ heç qəzetdə də işləmirdiz. Bu hələ onlarla kötüyün üstündə araq içən vaxtlar deyildi...

– (gülür) Yox onda hələ müəllim idim. Amma hamısını hörmətlə qarşılayırdım, yola salırdım.

Yazarların sadə bir kənd müəllimini axtarib-tapmaları elə sənətə, poeziyaya verilən dəyər idi. Bu görüşlər ikinci mərhələdə - 60-cı illərdə daha sıx-sıx baş verirdi.

Partiyanın “gözü”, şairin sözü

– Musa müəllim, ikinci mərhələ demişkən, mərhum Qəşəm Aslanov Musa Yaqubu İsmayılıya qaytarmaqla sizi mümkün təzyiqlərdən qorudu? Çünki az qala hər kəlməsinin arxasında o dövrün böyük təlatümlər yaranan Musa Yaquba qəzet tapşırmaq baş ağrısı ola bilərdi, bəlkə də risk idi bu... Qəşəm Aslanovun sizə sıcaq münasibəti nə ilə bağlıydı?

– Bizim münasibətimiz o Şuşada birinci katib işləyəndə yaranmışdı. Mən Şuşaya istirahətə getmişdim. Məndən qabaq Məmməd Araz da gəlmiş Şuşaya. Onun bir şeiri çap olunmuşdu Şuşa qəzetində. Mənim də Şuşa haqqında şeirim çap olundu burda. O zaman Qəşəm müəllimlə görüşdük. Hələ ondan qabaqlar - o “Azərbaycan gəncləri” qəzetinin redaktoru olanda da bir neçə dəfə görüşüb şeirlərimi təqdim etmişdim. Şeirlərimi çap eləməsə də yaddaşında saxlayırmış... O elə poeziyasevər idi ki...

– Hər halda, partiya işçisi idi...

– Partiya işçisi olmasına baxmayaraq, onda poeziyaya böyük həvəs, sevgi var idi. Amma mən hələ Yazıçılar İttifaqında işləməyə gələndə rayon qəzetinə göndərilmə söhbətim hallanmışdı. O vaxt birinci katib Tamara Hümbətova idi. O da razılıq vermişdi. Mən Çingiz Ələkbərzadə ilə rayona gedəndə nə yazmışdılarsa, nə pəl vurmuşdularsa, Tamara Hümbətova dedi ki, hələ bu məsələ qalsın. Düzü, o zaman bu münasibət o qədər də çox narahat eləmədi məni. Çünki artıq Bakıya gəldiyimdən özüm də maraqlı deyildim rayona qayıtmağa. Qəşəm müəllimsə mənim dağlara gəzməyə gəldiyimi eşidib çağırırdı, söhbətləşdik və razılaşıdıq. O, ümumiyyətlə şairləri – Məmməd İsmayılı, Məmməd Aslanı da yaxşı tanıyırdı. Bu baxım-

dan deyə bilərəm ki, poeziya onu çəkdi bu mövqeyə.

Amma onu da düz deyirsən ki, o vaxt partiya üzvü olmayan adamı qəzet rəhbərliyinə gətirmirdilər. Qəşəm müəllim təkidlə bu işin üstündə durdu. Mərkəzi Komitədə təsdiqə gedərkən mənə hətta bir yazı da yazdırdılar. O yazını da poetik şəkildə yazdım. Dedilər yox, gərək yazaydın ki, “kəndin sosial məsələləri partiyanın gözü ilə”. Dedim mən bu məsələlərə öz gözümlə baxıram. Narazı qalsalar da, Qəşəm müəllimin təhriki ilə namizədliyim keçdi.

– **Məsələ burasındaydı ki, qoruyaraq işlətdi də sizi...**

– Hə, yadımdadır ki, o vədlərdə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində “Qoruyanda gül, yandıranda kül” adlı yazım getmişdi. Çox sensasiyalı bir yazı idi. Amma Qəşəm müəllimin təkidli köməkliyi olmuşdu. Mən onu həmişə xatırlayıram.

Sən işlədən dəyirmanın...

– **Keçək sonrakı yaradıcılığınıza. Ümumiyyətlə söhbətlərimiz qarışıq alınsın qoy...**

– Nə olar? Olsun belə.

– **“Dəyirman” poemasında dəyirmanı gedən doqquz yaşlı uşaq Musa Yaqub özüdümü?**

– O poemanı siz oxumusuz. Haqqında da yazmışız. Qəribə burasıdır ki, o doqquz yaşlı uşaq o zaman şeir, poeziya nə olduğunu bilmirdi. Amma dəyirmanın nə olduğunu yaxşı bilirdi. İnsan böyüyəndən sonra ata-anasını, uşaqlığını, dostlarını necə xatırlayırsa, dəyirman da mənim yaddaşımda bax belə qalıb...

– **Elə ona görə də mən yazmışam ki, Musa Yaqubun yaradıcılığından dəyirman mövzusu bir ana xətt kimi keçir...**

– Bəli, bəli. Üyüdən də, bizə ruzu verən də, növbədə səbrlə dayanmağı öyrədən də dəyirmanıdır. Kəndimizdə o vaxtdan qalan, indi işləməyən köhnə dəyirman var. Demişəm ki, öləndə mənim sinə daşıma, baş daşıma o dəyirmanın daşını qoysunlar.

– **Poemada böyük klassik şairimiz Əfzəläddin Xaqaniyə müraciətlə:**

Amma sən dəyirmanın işlər hələ,

Un vermişən, su vermişən

Sən bərəkət paylamışan yurda, elə.

Sən işlədən dəyirmanın

nə təknəsi boşalıbdı,

nə şindanı... -

söyləmişiz. Doğrudanmı boşalmayıb Xaqaninin “SÖZ” adlı dəyirmanının nə təknəsi, nə şindanı?

– Sizə bir şey deyim. Heç dəyirman mövzusu olmasa da belə, mən Xaqanini bir şair kimi çox sevirəm. Onun yaradıcılığının içərisində birinci olaraq elə bu dəyirmanla bağlı beyt yadıma düşdü:

Bənzəyir kündə ayağında dəyirman daşına,

Qanlı göz yaşımı işlər bu dəyirmanım mənim.

Bunu oxuyan kimi, o dəqiqə doqquz yaşlı uşaqkən belimdə dağarcığımı dəyirmanla getməyim gəlib durdu gözlərimin qabağında. Xaqaninin ayağında olan o dəyirman daşı, ümumiyyətlə o dəyirman sözü məni ayıltmışdı. Dəyirmanı gördüyüm nurani qocanı da Xaqani ilə müqayisə etdim. Xaqaninin dəyirmanı ömür boyu yadımdan çıxmaz.

– **Deməli, işləyir şindanı, doludu təknəsi...**

– Şindanı da işləyir, təknəsi də doludur...

Xalçaya çevrilən qaşiq

– Musa müəllim, “Un işığı” poemanızda müharibənin, aclığın dəhşətlərini yaşayan Güllü xala bir xalçanı bir nimçəlik una dəyişməyə gəlir. Əlbəttə, almanlar gözəl deyiblər ki, “bütün müqayisələr qüsurludur”. Ola bilsin ki, mənim bu yanaşmam da daha çox qüsurlu görünsün. Amma deyəcəyəm. Əsl dəyərini itirmiş bu xalça mənim yadıma məşhur Robinzon Kruzonun adada tənha qalanda pul qalağını götürüb yerə səpərkən işlətdiyi ifadəni salır: “gərəksiz zirzibil”. Belə başa düşürəm ki, Güllü xalanın timsalında insanlar ən vacib, ən qiymətli əşyalarını bir tikə çörəyə dəyişməyə hazır imişlər. Güllü xala yaqın ki, ümumiləşmiş obrazdı. Çox idimi belə faktlar? Bu bilavasitə gördüyünüz hadisədi, yoxsa...

– Bunun yazılması çox qərribə şəkildə baş verib. Bu, Qəşəm müəllimlə əlaqəli idi. Deməli, biz Tircan kəndinə seçki kampaniyasına getmişdik. Partiya təşkilatının nümayəndələri və rayon qəzetinin redaktoru qismində də mən. Görüş başa çatandan sonra Tircanın Heybətov soyadlı sovxoz direktoru bizi məcbur elədi ki, onun təşkil elədiyi çay süfrəsində oturaq. Çay süfrəsi arxasında Qəşəm müəllim bunu söhbət elədi. Qadın məcburən xalçanı una dəyişib. Poemada olduğu kimi. Onun atasının da yetim malı yeyənlərə nifrəti, imkansıza münasibəti olduğu kimidir.

...Bunu eşidərkən mənim də yadıma düşdü özümüzə baş verən eyni epizod. Bizim kənddə iki dul qadın var idi. Ərləri müharibədə ölmüşdü. Çox acınacaqlı vəziyyətdə yaşayırdılar. Birinin balaca balası da vardı. O həmişə gəlib pilləkənlərimizlə qalxardı. Anam ona doğrudan da kömək elə-

yirdi. Bir az qarğıdalı, ya taxıl, nəyimiz olurdusa ondan. Adı Qələm xalaydı. Poemadakı kimi Güllü xala deyildi.

Günlərin birində Qələm xala çıxdı pilləkənə, uşağı da yanında. Uşağın adı Səlim deyildi, başqaydı. Arvad başını qaldırıb anama dedi ki, “Rəbiyyə, daha imkanım yoxdu, sən Allah, mənə bir az undan, olmasa qarğıdalıdan ver”. Anam cavab verdi ki, “vallah, bizdə də çox yoxdu, ancaq kişidən qorxuram, verməsəm, səni boş qaytarsam gəlib aləmi dağıdacaq, deyəcək bir qarğıdalın var idisə, bir dənəsini də ona verəydin”. Amma Qələm xalanın gətirdiyi xalça deyildi, çox gözəl bir gümüş qaşıq idi, onu mən poemada xalçaya çevirdim. O gümüş qaşığı anam almadı, vallah almadı. Ona bir-iki ovuc un, ya da qarğıdalı verdi, nə verə bildiyini indi dəqiq xatırlamıram, onlar çıxıb getdilər. Gedəndən sonra gördük ki, gümüş qaşığı qoyub çıxıb gediblər. Poemada isə Qəşəmin xatirəsi üçün gümüş qaşığı xalçaya çevirdim. Amma Qəşəmin danışdığı ilə mənim gördüyüm hadisə bir əşya fərqlərini nəzərə almasaq, eynilə baş vermişdi.

– **Bu, ümumiləşmiş azərbaycanlı ailəsinin obrazıdır. Səhv eləmirəmsə, Qəşəm müəllim Qazax bölgəsindən idi?**

– Yox, Ermənistanın Basarkeçər rayonunun Qazaxa - rəhmətlik Nüsrətin (mərhum şairimiz Nüsrət Kəsəmənlini nəzərdə tutur – N. Z.) doğulduğu Kəsəmən kəndinə yaxın ərazisindən idi. Hə, bu ümumiləşmiş talelərin obrazıdır. Amma bunu indiyə kimi heç kimə deməmişdim. Birinci sənə dedim.

– **Təşəkkür edirəm.**

Azadlıq gəzirəm elə özüm də...

– **“Ömür bahar deyil, bir də qayıtsın”... Baharlar olduğu kimi qayıdırmı? Hər halda bu belədirsə, yaqin təbiət şairinin gözündən yayınmaz...**

– Bu barədə şeirlərimdə bahar haqqında deməmişəm. Amma payız haqqında demişəm ki, payızlar ömründə bir-birinə bənzəmir:

Orda bitməyəcək o solan çiçək,
Külək o xəzəli ayıltmayacaq.
Düzdü, min-min belə payız gələcək,
Amma heç o payız qayıtmayacaq.

– **Əslində heç nə olduğu kimi təkrarlanır...**

– Əlbəttə, heç nə eynən keçmişdə olduğu kimi yaranmır. Hərəsində nə isə bir təzəlik var. Ən azı, məsələn, budağın yarpaqlarının sayında da olsa, bir yenilik var, ötən il yeddi yarpaq idisə, bəlkə bu il doqquzdu, ya on ikidi. Mütləq fərqlənən, seziən bir şey var. Amma mənim bir fikrim də var:

“Payızdan yaza yol varmı?” Doğrudan da payızla gedirik, onun hər şeyini görürük. Amma axı təzədən yaza qayıtmırıq ki, nəyin ağlıda, ruhda, canda yenidən necə yarandığını görək. Bahar adamı elə coşqunlaşdırır ki, bir yarpağı da itirmir. Payız isə itirə-itirə gedir...

Dumanlar yeriyir dərələr boyu,
Dağlar elə bil ki, qoşun aparır
Deyəsən bu payız VAXT sahibidi,
Məni də özünə qoşub aparır.

– **Musa müəllim, bəlkə ömür də qayıdır başqa formalarda. Belə bir fəlsəfi yanaşma da var axı...**

– Deyirlər var, ruh şəkildə-filan. Buna bir o qədər də inanmıram. Mənim belə bir misram var:

Qalsaydı aynada zərrə şəfqin
İşığı mənə də bəlkə düşərdi
Ruhun yaşamağı yalandı yəqin,
Olsaydı üstümə kölgə düşərdi.

Bəlkə də heç yoxdu. Amma o, keçənlərlə gələnlər arasında fikir mübadiləsi, fikir oxşayışı insan qəlbinin torpaqdan güc almasıdır, bu güc həmişə bizi o ümidlə birləşdirir ki, bir də gələcəm. Gəlməyəcəksən, elə həyat odu. Həyat bir dəfə verilir.

– **Amma insan ruhla yaşayır. Ruh da ki, torpaq altına getmir...**

– Ruhlar göydədi də. Bunu sufizmdə çox aydın deyir Qəzali, Mənsur, bizim böyük hürufilər və başqaları. Onlar ruhun yaşamağına inanırlar. Amma hər yerdə yox ha... ruhun da mərtəbələri var. Göydə peyğəmbərlərin ruhu başqa, imamlarınkı başqa, böyük üləmalarınkı başqa, alimlərin ruhu başqa, adi adamların ruhu başqa mərtəbələrədir.

– **Professor Nizaməddin Şəmsizadə deyir ki, səmada Allahdı, yerdə insan. Qeyri-adi insanlar – peyğəmbərlər, dahilər, böyük sənətkarlar yerlə göy arasındakı sərhəddə yaşayırlar.**

– Düzdür. Deyirlər ki, adi adamlar aydan aşağı səmada, Allaha yaxın olan müqəddəslər o biri mərtəbədə yaşayırlar. Onlar müəyyən mənada Allahla insan arasında əlaqə yaradırlar. Həm insanlarla ruhlar arasında, həm də aşağı ruhlarla yuxarı ruhlar arasında. Əbədi olaraq...

– **Musa müəllim, insanın bax bu birinci yaşamın götürək - hətta yenidən qayıtmasa, doğulmasa da belə bu dönməndə, maddiləşmiş dünyada da insan ruhla yaşayır da. Vacib deyil ki, ruh onun bədənindən çıxsın, sonra biz onu dəyərləndirək...**

– İnsan yaşayanda, yaradanda ruhu tutub saxlayır. Ruhsa daim qaçma-

ğa, çıxmağa, bir sözlə azad olmağa can atır. Elə mənim “Ruhumla söhbət” şeirimdə də bu sualın cavabı var:

Gözəgörünməzim, can tutalcağım,
Salam, Ruhum, salam!
Salam dustağım!
Hərdən özüm kimi boylanıb göyə,
Qışqırma içimdə azadlıq deyə.
Səni buraxmaram, yalvarma yetər,
Təqəti, mayası sənsən canımın
“Sanma bircə ləhzə keşikçim yatar,
Fikri qalıb məndə nigahbanımın?”
Bütün gündüzümdə, gecəmdə oxu,
Ayağım keşikçi, dilim keşikçi –
Olmaz ki, nəyəsə etibar edim
Özümü yox edib, səni var edim.
Qışqırma içimdə azadlıq deyə -
Azadlıq nə gəzir bu yer üzündə,
Azadlıq gəzirəm elə özüm də...

Sən bu ruh söhbətini nahaq araya saldın. Mən bu günlərdə akademik dostum Hətəm Quliyevlə həmsöhbət oldum. Ümumiyyətlə kainatın sirri, dünyanın yaranması ilə çox maraqlanıram. Akademiklə söhbətim də bu mövzuda idi. Bu barədə o məni elə dərinlərə saldı ki, heç vaxt bu dərinlərin niyə sualına cavab vermək olmur. Alim dostum Hətəmin “Aləmdən, kainatdan zəlzələyə qədər” kitabına istinad edib mən ona “Ah, bu aləm...” adlı şeir də yazmışam. Dostum Hətəmin kainatın yaranmağına, yaşamasına münaşibəti bir az fərqlənir. Onun bu barədə başqa kəşfləri və mülahizələri var. Bütövlükdə bütün yaranmışların halları mövcuddur. Fiziki və bioloji haldan başqa, informasiya halı da var. Bax, bu informasiya halına alimin təzə baxışları var. O, buna başqa sistemlə yanaşır. Kiçik də olsa, bu halın təsiri də azadlığa çıxan insan ruhu ilə bağlıdır. Deməli, yəqin ki, həmişə insanın ruhu var. Necə ki, dünya hərəkət edir, maddə enerjiyə, enerji maddəyə çevrilir, insan da başqa hala keçməlidir. Deyəsən elə ruh budur...

– **Fikir, düşüncə adamlarının ruhu fərqlidirmi?**

– Yox, elə hamısı təbiətdən, torpaqdan, cəmiyyətdən güc alır. Amma onların həyata baxışları fərqlidir. Bir də deyirəm: insanın hamısının ruhu torpaqdan qidalanır.

– **Bir şeirinizdə buna işarə etmisiz:**

Torpaqdan göyərir eşqi insanın

Bir gülə əylsəm yüz yol, inanın.
Ancaq bir bədxahın, bir bədgümanın
Xar oldum üzünə gülənə kimi.

– Bunlar hamısı elə bizim söhbətlərimizin mayasıdır. Çingiz Ələkbərzadə deyirdi ki, sən nəslrlə danışma, şeirlə danış. Yəni, bax, “ruhumla söhbət”də bütün bu danışdıqlarımız var. Bu, elmi deyil, bədii mülahizələrdir. Amma mənim cəmiyyətə həsr etdiyim “Niyə” adlı şeirim var:

Bu can – torpaq bizimdisə,
Niyə saxlaya bilmirik?!
Bu ürəyi bu Vətənə
niyə bağlaya bilmirik?!

Şələ gəlmir dalımıza
Düşdük qeyli-qalımıza,
Özümüz öz halımıza
niyə ağlaya bilmirik?!

Dünya adlı böyük dairədə özümüzün yaratdığımız “niyə” sualları varsa, bəs nəhəng aləm içində, milyon-milyon ulduzlar aləmində - qalaktikalar arasında gözümlə gördüyümüz, bizə tanış olan Yer kürəmiz bir qum dənəsi boydadır. Gör o qum dənəsi içində bizlər nə boyda görünürük, insan nə boyda görünür?! Biz bu niyələri necə görə bilərik, biz bu niyələrə hansı gözlə baxa bilərik?! Deməli, həmişə “niyə” qalır. Ruh da həmçinin...

Özümün və zamanın təəssüfı

– Dünyanın zəmisini heç imiş demə,
Dəryanın gəmisini köç imiş demə.
Heçimi, köçümü indi bilməmişəm,
İndi bilməyim də gec imiş demə. –

Təəssüfümü, etirafımı, gileymi, şikayətimi!.. Bu tarixi sətirlərin arxasında nələr gizlənir?

– Bunların elə hamısı var orda. Gileylə də var, təəssüf də var. İndi bizə çox tez-tez belə bir sual verirlər: Dünyaya təəddən gəlsəydin indiki kimi yaşayardınmı?

– Mənim bunu soruşmaq fikrim yoxdu...

– O məlum. Amma hər halda yenə də o suala cavab olaraq deyim.

Axı bəs necə olmalıdır? Bu ömür payıdır. Onu belə yaşamağa məcburam. Daha bir dəfə də qayıtmayacam ki bu dünyaya. Amma dediyiniz şeirdəki o fikrimin içində təəssüflər də var ki, ömrün müəyyən hissələrinin qədrini

bilməmişəm. Məsələn, mənim “Eləmədiklərim yandırır məni” şeirimə gətirərək. Doğrudan elə məsələlər var ki, gecikdirirsən, onlar təəssüfdü. Bu özünün təəssüfündü. Bir də var ki, zamandan, vaxtdan doğan təəssüf. Görən zaman məni hara aparır? Yəni məndən asılı olmayan şeylər. Zamanın əlində və özünün əlində olan təəssüflər. Bu iki təəssüf birləşir, səni düşündürür. Əlbəttə ki, bu gileydi... “eləmədiklərim yandırır məni” isə özündən gileydi.

– **Elə bilirəm oxucular bunu daha çox insana münasibət prizmasında görürlər...**

– Məlumdur. Bəzən dostların üz döndərməyi, xəyanətlər... Bunları görürsən, düşünürsən ki, mən belə eləyirdim, belə düzəldərdim səhvimi, amma bunlar mümkün deyil. Çünki “bir günah sənindir, bir günah mənim”...

– **Yeri gəlmişkən bu şeir necə yarandı? Yəni özünüzdən səhvlərini görməyinizin sübutu kimi, yoxsa...**

– Yox, özümün deyil. Cəmiyyətdən gəlir bu.

– **Amma heç kim sizin kimi özünü günaha şərikləməyib...**

– Çox qəribədir burası. İndi mən təzə bir şeir yazmışam. Şərikləşməklə bağlı. Günaha da şərikləşirik. Amma bir-birinin şərikləşməsinə boynuna gətirmək mümkün deyil. Çünki o günahın bir başı sənindi, bir başı onun. Tərəzilər şərikləşir, əkdinin əkin şərikləşir...

– **biçdiyini “biçin” də şərikləşir...**

– Hamısı. Amma günah üzə çıxan kimi çoxları onu bir-birlərinin üstünə atırlar. Elə bil ki, əvvəldən heç birində tamah olmayıb. Çünki heç kim “öz gözündə tiri görmür, amma başqasınınkində tük axtarır”.

Ərk ən isti insan münasibətidir

– O mizan-tərəzi, çəki üyündü,

O əlin bu ələ ərk üyündü –

“Köhnə dəyirman sözüm” poemanızdandı bu misralar. 1986-cı ildə yazmışsınız bunu. Onda mənə, hələ o əlin bu ələ ərk var idi. Yəni insanlar indiki qədər laqeyd deyildilər bir-birinin taleyinə...

– Bu nədən doğub? Mən bir dəfə gəlmişdim Bakıya. Bir dostumun evini axtarırdım, ancaq qapını dəqiq tanıyırdım. Onunla eyni blokda qapı bir yaşayan qonşusundan soruşdum ki, qonşuluğundakı bu evdə kim yaşayır? Dedi bilmirəm. Mənzillərinin arası bir metr deyildi ha. Bu qədər yaxın məsafədə yaşayan qonşuların bir-birini tanıması məni diksindirirdi. Amma kənddə bizim evlərin arası elə olur lap bir kilometr məsafədə yerləşir. Di gəl, hamımız bir-birimizi tanıyıyıq. Lazım olan-

da uzaq məsafədən qışqırır çağıra da bilirlik. Yəni, bu ərək söhbətidir də. Fərqi orda görmüşdüm.

– **Bəlkə bu kənd-şəhər fərqi idi?**

– Təkcə bu yox, həm də elə münasibətlər fərqi idi. Amma kənd istiqanlılığının da burda rolu var. Mirzə İbrahimov məni işə götürəndə dedi ki, a bala, sən kənddən gəlmişən, təmiz qalmısan, gəl bizimlə işlə. Ərk ən isti insan münasibətidir.

– **İndi kəndlərimizdə də həmin ərək qalmayıb...**

Əlbəttə qalmayıb. Bəs qloballaşma, dünyaya, şəhərlərə inteqrasiya nədi? İndi başqa oyunlar gedir. Mən yazmışam axı: **“düşdü aramıza mənafe oyunu”**. Başqa bir şeirimdə də deyirəm ki, **“İndi öz xeyrinə çoxu ağahdı”**. Yalnız öz xeyrinə ha...

– **“Min ilin bir gecəsi” poemanızda Qara Əjdər, “Un işığı” poemanızda Quzğun Zəki obrazları var. Biri tariximizi məhv etməklə məşğuldu, digəri yetimlərin payını yeməklə. Bunlar şair təxəyyülünün məhsuludu, yoxsa onların gerçək adlarıdır?**

– Bizdə bir nəfər var idi. Deyirdilər ki, o qızıl yığır. Təsəvvür edin bu o dövr idi ki, biz - ümumiyyətlə əksəriyyət bir tikə çörəyimiz olması ümidi ilə yaşayırdıq. Atam anamı Gəncəyə xalça dəyişməyə göndərmişdi, o da qəşəng bir xalçanı iki batman kartofa dəyişib gəlmişdi. Amma belə əntiq əşyalarını alanlar istəyirdilər ki, heç bir manat da vermədən belə dəyərli malları qamarlasınlar. Bəli, “quzğun zəkilər” var idi. Onlar ancaq öz talelərini, gələcəklərini düşünürdülər. Qara Əjdərsə, o lap Qara Məlik kimi birisi idi. Əjdərlər, Zəkilər nağıllarımızdakı suyun qabağını kəsən indiki əjdaha obrazlarıdır.

Poeziyanın mayası metaforadı

– **“Taleyin qisməti”ndən qaça bilməyən,
“mən yansam, sən buna məhəl qoymasən,
Görən harayıma ölüm çatarmı”-**

kimi notları daha sərrast söyləyən Musa Yaquba nədən sevgi şairi yox, təbiət şairi dedilər?

– Onu mənim haqqımda çox yazıblar ki, təbiət, vətəndaş, sevgi şairidir-filan, əslində bunlar bir-birilə əlaqəlidir. İnsan özü də təbiətdir də. Bəs niyə yazanda başlayırlar qələm qaşdan, alma yanaqdan, büllur gözdən? Hamısı təbiət lövhələridir də elə. Qələm qaşı, büllur gözü deyən SÖZ-ün özünü də təbiətə bənzədirlər. Fərqlər yalnız yanaşmadadır. Bəziləri, təbiəti çox istəyir, bəziləri məhəbbəti, bəziləri başqa şeyləri.

– Yəni o elə görür.

– Bəli, o elə görür.

– Sözlünüzdən belə çıxır, siz yazanda oturub düşünmürsüz ki, məsələn, bu şeirdə yalnız məhəbbəti, ya yalnız vətəni, ya da təbiəti tərənnüm edəcəksiniz?..

– Əvvəlcə sizə deyim ki, mən oturub, düşünüb yazmıram. Ümumiyyətlə mənim heç yazı masam da rahat deyil. Söhbət odur ki, ürəyinə mövzu – sevgi toxumu düşsün. Düşdümü, o başlayır göyərməyə. Gəzə-gəzə, yata-yata, yorğan-döşəkdə, yuxusuz gecələrdə başlayıram o göyərəni sünbülləşdirməyə. Qılçığı ilə, qabığı ilə sünbülləşəndən sonra o şeirləşir... Sonra harda olur-olsun o “sünbülü” köçürürəm dəftərə. Olur ŞEİR.

Bəli. Mən sadəcə Azərbaycan dilinin gözəlliyini məhz bu nöqtədə görürəm və onun imkanları daxilində öz şeirimi yazıram. Azərbaycan dili isə rəng götürəndi. Bir söz milyard dəfə işlənir cümlədə. Hamısı da başqa-başqa mənələrdə. O başqa mənə bəs nədən yaranır?! Əlbəttə ki, ona vurduğun naxışdan. Yoxsa nə qədər söz var ki. Dilimizdəki sözlər çoxdan danışılıb qurtardı. Sözlər silsiləsi ona görə uzanır ki, onun poetik rəngi var. Poeziyanın mayası metaforadı. Bunlar Xaqani Şirvanidə o qədər çoxdur ki. Metafora həm sözü yaşadır, həm sözü göyərdir, həm də poetik mənanı dərinləşdirir.

– Gənc yazarları oxuyursuz? Onlar nədənsə böyük mübahisələrlə davam edirlər yollarını... Kimdən yaxşı mənada şübhələnirsiniz? Bir də ümumən azərbaycan poeziyasının sükanını qayalara çırpmayacaq imzaları sadalaya bilərsinizmi?

– Vallah, mən oxuyuram. Özüm də ümitsiz deyiləm. Ad çəksəm gərək çoxunu qeyd edim. Belə olanda da kimsə yadımdan çıxar. Bizim çox istedadlı gənclərimiz var. Modernizm deyirlər, bu, nəyisə tez-tələsik yazıb ortaya çıxarmağı göstərir. Amma sözü üst-üstə yükləyəndə rəng rəngə düşürmü? Dilimizdə var bu. Məsələn “yastı-yastı danışma”. İnsan necə danışar yastı-yastı? Yaxud “sözü yastılama”. Məmməd Arazda bu ifadə var idi. Qəbul eləmədilər ki, necə ola bilər sözü yastılamaq. Anlamırdılar ki, bu elə yastı-yastı danışmaqda da... Amma yazsaq ki, məsələn yastı-yastı baxmaq, bax bu olar sözə xəyanət. Söz düz gəlməz. Yəni, gərək söz üstünə yüklədiyin metaforanı götürsün. Bizdə Cılgı deyilən bir at vardı. Ömründə tərək götürməzdi. İndi bir az mübaliğəli desək, **SÖZ DƏ GƏRƏK TƏRK GÖTÜRSÜN**. Modernizmdə də hər sözün üstünə söz yükləmək olmaz, çünki bu zaman o başadüşülməz olur.

Bir də var, deyirlər ki, başa düşmək üçün fikirləş də fikirləş. Məsələn,

Musa Yaqub

Rəsul Rzada belə bir fikir vardı: “yeldə qovaq yarpaqları gümüşü”. Yəni yel vurur yarpağın gümüş tərəflərini çevirir, göstərir. Bunu yazmaq üçün əvvəl gərək o yarpağı tanıyasan ki, hansı yarpaqdı, biləsən ki onun bir tərəfi gümüşüdü, bir tərəfi yaşıl. Onu tanıyan, bilən başa düşür, bilməyən ya qəbul eləmir, ya da çaşıb qalır.

– **Musa müəllim, siz daha çox sözün bədii istiqamətini vurğuladız. Bəs sözün ictimai yükü, çəkisi? Yəni Musa Yaqubun məsələn “Tərəzi” şeirinin ictimai yükü olmasaydı, o nə bu qədər cəlbedici, nə də yəqin ki yaşarı olma-yacaqdı...**

– Şair şeiri yazanda düşünür ki, onun ictimai yükü olsun. Sən fikrini deyirsən, narazılığını, haqqını, gileyini dilə gətirirsən. Havayı yerə söz demirsən axı. Dediyn metaforalar sözün təsirini artırır. Bunu müqayisə etmək olar elektrik naqillərinin çəkilişi ilə. Görürsən telin biri elektriki yaxşı götürür, o biri götürmür. İctimai fikrin təsirini çəkisinə görə artırırsan poetik sözlə.

– **Ancaq ad çəkmədiniz...**

– Çoxdular ona görə.

– **Ola bilər ki, kimsə xüsusi diqqətinizi çəkərdi.**

– Olur ey vallah. Məsələn, Səhər adlı şairə yazırdı. İndi çoxdandı rastlaşmıram onun şeirləri ilə. Adlar çoxdu. Hansını deyim...

Pilotsuz təyyarədənə...

– **Demirsiz deməyin. Onda belə bir sualımızı cavablandırın, zəhmət olmasa: Cəmiyyətin, təbiətin qayğılarını ədəbiyyat çəkməyə borcludu, yoxsa məhkumdu?**

– Məhkumdu. Bunsuz mümkün olmaz. Borclu deyil, məhkumdu. Çünki taledən gəlir bu yükü çəkmək. O işi yerinə yetirməlidir ədəbiyyat. Borclu olmağa o deməkdir ki, bu sənin vəzifən olanda borclusan.

– **Çağdaş ədəbi nümunələr çəkə bilir bu yükü?**

– Yox. Bütün yükü çəkə bilməzlər. Həm də çətindi çəkmək. Belə bir deyim də var axı: **yük əyilməsə daş qəribliyə düşməz**. Bu da çox böyük sözdü. Daşın da qərqlik çəkmək həsrəti var deməli. Amma yük əyilir ki, daş da qərqliyə düşür.

Xaqani Şirvana İraqdan gəlir. O, dünyanın ədalət məkanı olan, amma viran qalmış Mədain xarabalığına baxır. Mədain xarabələri dilə gələrək şairin dili ilə şairə deyir ki bizi **“ayineyi-ibrət san”**. Və onu da deyir ki,

– **Biz ədl sarayıykən zülm ilə xarab olduq**

Gör zalımlar olan qəsrə neyləyəcəkdir dövrən?!

İndi də zalımlar qırır bir-birini. On əsr keçib Xaqaninin dediyi dövr-dən. Amma ayineyi-ibrət bu qırğınların qabağını ala bilmir. Yənə də elə həmin Xaqani dövrüdü. Mən dedim bəlkə xəyanətlər keçmişlə, önlərlə ölər, ancaq belə olmadı. Yəni Xaqani elə bil ki, bu gün Suriyadan, Misirdən gəlir.

O qırğınlardan, “İŞİD-in baş kəsməsi” səhnələrindən keçib gəlir. Elə bil Xaqani deyir ki, mən Mədaini görmüşdüm, onda da evləri dağıdırdılar, insanları qırırdılar, indi də. Onda qılıncla, indi bombalarla. Deməli qurtarmayacaq bu qırğınlar...

– Müharibə, qan-qadanın səbəbləri, məzmunu yerindədi, forması, daha doğrusu silahların forması dəyişib.

– Silahları da məzmunca dəyişib elə. Nifrətlərsə bir qədər də böyüyüb. İndi deyirlər elə döyüş təyyarələri düzəldəcəklər ki, pilotsuz gedib obyektə vurub qayıdaçaq. Bunu fikirləşməkdənsə, nifrəti azaltmağın, sevgini çoxaltmağın düsturlarını düşünün tapın, heç o təyyarəyə ehtiyac olmasın.

– Musa müəllim, dediyiniz təyyarə bumeranq effektini yarada bilər. O silah gedib hədəfə dəyməyəndə qayıdıb sahibinin başına düşür...

– (İkimiz də gülürük) Hə, elə də ola bilər. Ancaq indi yəqin başqa formada düzəldərlər ki, qayıdıb özlərinə dəyməsin. İnkəri inkar qanunu var axı...

Səmimiyyət olsa, söz azadlığı heç yada düşməz

– Sözə, söz azadlığına münasibətinizi təbii ki, mən bilirəm. Hələ 1977-ci ildə demisiniz ki:

– Bu dəyirman nağılına

İndi heç kim ortağ deyil

Sözü, fikri azad olan

Məhbəsdə də dustaq deyil. -

Ancaq oxuculara da bu barədə bir neçə kəlmə ilə məlumat verməyinizi istərdim...

– Sözü azadlığına zərbələr vuran əsasən insanların bir-birinə qarşı yeritmək istədiyi siyasətdi. İnsan sevgisi, əsl insan münasibəti ilə deyilən sözdə siyasət yoxdu. Mövlanə Cəlaləddin Rumi deyirdi ki, dünyada ən böyük şey səmimiyyətdi. Səmimiyyət olsa, söz azadlığı heç yada düşməz. Onun bütün əsərləri səmimiyyət üzərində qurulub. Bir də insanın həmişə söz sərhədləri var. Azadlıq da əslində söz münasibəti, insan münasibəti ilə ölçülür.

Nəzirməmməd Zöhrəbli

Kitabın içindəkilər:

SON ŞEİRLƏR ÖN SIRADA	7
Çıxım gedim	10
Dağlara ziyarət	12
Bir də gördüm	17
O nə baxış idi	18
Ömür şeiri	20
Zəriflik	23
O nə sevda idi?.....	25
Nə deyim	27
Yaşamaııq	28
Zoğal ağacı	29
Ömrümüzə bir baxış	30
Özümə oxşatma	35
Yanma belə	37
Qış gəlir	41
Sözü qayıdanda	42
Səyirmə	44
Nəsihət	45
Qızıl dan kimi	46
Xatirə dağlar	48
Mənim qan yaddaşıım	54
Qızıl payız, Qızıl daş	55
Heyf o əvvəlki bənövşələrdən	57

AĞACLAR... QARAĞACLAR	59
Qarağaclər	62
Yaman çətin imiş hiylə döyüşü	64
Nida	65
Nəyi bizimdi	66
İkilik	68
Hardasınız, Necəsiniz	69
Ömrümün davamı	71
Hara gəldi çıxdı	73
Tərk	74
Saxlamışıq	76
Bizimkilər, bizimkilər... ..	77
Xarı bülbül	81
Qalmışam	83
Bizi yaşadanlar	85
Ah, Ürəyim!	87
Necə bildin	89
Səhra yağışı	92
Salam dağdağanım	93
Köhnə bağlar	95
Yandırır məni	96
Dağdağan daş içində	99
Ayrılıqlar monoloqu	101
Çörəkpulu	104
Uzun gecələr gəlir	107
Zərifliyin yerişi	110

Kömür ömrü	111
Ərəfə	113
Hal-əhval.....	115
Kəndir	118

ADAMLAR ... DAŞLAR...	121
Gördüm yolayrıcında	124
Bu dünyanın qara daşı göyərməz	125
Hardasız, insan adamlar?	126
Heyf, millətim!	128
Ürək telim buz bağladı	130
Sapı özümüzdən olan baltalar	131
Üzü üstə yatan söyüd	133
Yüzünü kəsdilər, birin əkdilər	136
Qoca vələs	137
Sonra gələcək	139
Çəçən tarixi	141
O ümidlərə ki mən inanırdım	143
Darıxır	145
Xalqım.....	147
Aparır məni	148
Hələ ki... ..	150
Göyərir	151
Alqış gedir, yağış gedir	152
Tənha könlüm	153

Bir də görəcəyik	154
Yunus İmrənin ruhuna	156
Buməddahlar	157
Könlüm	159
Təzələnsin	160
A vicdan əzabım, üsyan əzabım	161
Böyüyür	163
Gəldim şeirimi yazmağa	165
Quzey	167
Günümüzün mənzərəsi	168
Korinfar	170
Ruhumla söhbət	173

TƏRƏZİ	177
Tərəzi	180
Bəlkə də, borcundan çıxmadım, Vətən	181
Burda	182
Lalə	183
Güllə gəzdirən maral	184
Təbiət yatır	185
Dağlara dəniz gəlib	187
İsgəndər quşları	188
Ömrümün bir parçası	189
Dağlar	191
Ana ömrü	192
Mənim kainatım	193

Torpaq	194
Aşıqsayağı	195
İnsan köməyinə	196
Ağrı, yüngülü yerbəyer eylər	198
Narahat duyğudur	199
Təklər üstündə bir ev istəram	200
Ulduz tək üstümə səpələn, ey qar	202
Dünyadan bir görünüş	203
Qoruyaq gəlin	205
Ətraf ot qoxulu, çiçək qoxulu	207
Gər ağacı ay işığında	208
Kəndim ... Evim.....	210
Təzə əkin	213
Zəngilanda bir vadi var	215
Beytlər	216
Yanğısı nə olar bir alışqanın	217
Təkləyada bitən vələs	218
Atamın xatirəsinə	220
Bağışla məni	223
İndi bildim tək qovaqlar nə çəkir	225
Beş-altı günlük	226
Dağlar, məni qəbul edin	228
“Torpağa sitayiş” silsiləsindən	230
Dünya	232
Təklər.....	234
... və başqaları	235
Yarpaq olub torpağıma tökülsəm	237
Qafqaz	238
Atam ... Atam	242
Bir qış mənzərəsi	245
Karvan, götür məni apar özünlə	246
Gör məni hayana gətirdi bu yol	248
Tənhalıq	250
Xeyli yaşadacaq məni bu ümid	251
Ürəyim əlimdə olan vaxtları	252
Təbiət baharın nəğməsində ram	253

Qaldı	254
Yaşıdlarım... Yaşıllarım	255
Sana gör necə bənddi	257
İsmayılı zəlzələsi	260
Göyərçinlə uçmaq olmur	262
Səhər şəfəqinə düşən durnalar	264
O elə mən özüməm	266

DÖVRÜN DƏYİRMANI	267
Hələ gözləmə	270
Burda yoxam	272
Nə olacaq, olacaq	274
İndi yaşamaq da bir oyun olub	276
Yalan	277
Qalıb	279
Bağrım başı Gözüm yaşı	280
Günəbxan zəmisinin son mahnısı	282
Dua	284
Pətəkdən qalmış arılar	286
Kölgələr.... Təhlükələr... ..	288
Pay bölgüsü	291
Nə deyim?	293
Aparır	294
Bir az xoş hal-əhval	295
Bənövşə gileyi	296

ŞEİRİN YAŞIL QƏLƏMİ	303
Bir yaz gecəsində	306
1983	308
Haqlıdı... Haqsızdı...	310
Bir iclasın təəssüratı	312
Birdən bu işlərə qarışan olar	314
Aprel, sənin nəşələrin gözəldir	316
Bu qar	317
Bir elli dağlar	319
Xaqaniyə oxşatma	320
Bir günah sənin, bir günah mənim	322
Karusel	324
Mən heç bu dünyadan razı qalmaram	326
Gəlib gördüm ki	328
Düşün o kürsüdən	330
Çətindir	332
Bir anın nağlı	334
Kəlbəcərli şair dostum Əli Qurbanova məktub	336
Qızıl balığın son mahnısı	337
Daş yanarmış içində	339
Qayıdaq...	341
Aşkar bu günümdən...	343
Nə deyim	345
Mən çoxdandır gül əkmişəm	346
Birinin bar verir guya söyüdü	347
Axır ki...	348
Səbr kasası	350

Mən ki daha günəş ola bilmədim	352
Ayrılıq	354
Dünya daha bizim üçün neyləsin	355
Bu kənd-qəbristanı özündən böyük	357
İlahi, bu körpə necə böyüyüb	358
Məni aparma	360
Bu baharla	362
Alnımda ömrün yazısı	363
Bu axşam... ..	364
Anamın məzarında layla	365
Zülümün nağılı	367
Qalıb	370
Bir qırıq sim	371
Hara gedir bu karvanım?	372
Yasnamə	373
Yurdun səhra mahnısı	375
Şükür Allaha	376
Hələ... ..	378
Haray	380
Ah, bu dünya	382
Bu qədər yol	385
Müxalifətəm	387
Kölgədə ağlar bir üzüm	389
O hansı mahnıydı	390
Aman Allahım, Allahım	392
BMT	394

Musa Yaqub

İlahi, mən hara gəlib çıxmışam	400
Burax məni, çıxım gedim azadlığa	403
Yorğun duyğular	406
Ağ gül, qırmızı gül, bir də sarı gəlin	408
Tamaşa	410
Tənha bir gün	412
O tay, bu taylar	414
Biz hara gedirik	415
Öz günahım	417
Belə görməmişdim	418
Dad, ey dünya!	420
Yanğı	421
Dünyanın salamat adamı azdı	422
Öyrəşdi	423
Millət... Millət... ..	425

PAYIZIN 22 HALI	427
Payız duyğuları	430
Bu payız	431
Xəzanda bir əsim bahar küləyim	433
Payıza baxıram	435
Bu payızın dərdi götürüb məni	437
Dağ ətəyi, bir də payız havası	438
Payız durnam	440
Payızdan yaza yol varmı?	441
Bir vida nəğməsi, bir payız səsi	442

Payız işığı	444
Baharın yarpaq tökümü	446
Payız üşüyür	448
Payız günüm	449
Gözlə məni	451
İkinci nəfəs	453
Aman payız	454
Bir payızlıq ümid... ..	456
Bir budaq payız	458
Bu qatarda... ..	459
Ümidin sarı qanadı	461
Gedir	462

PAYIZA QALAN DOSTLAR	463
Mən gərək... ..	466
Dünyanın zəmisı heç imiş demə	467
Ömür seçkisi	468
Buynuza qar yağır	470
Hara gedir	473
Dəmirçixanada marş	474
Bir ilin bənövşə anı	477
Əfəndim	479
Dağınq bir şeir	481
On il gecikmiş şeir	483
Ah, insan	485
Qayıtmışam, gəlmişəm... ..	487

ÖMRÜN MƏHƏBBƏT NAĞILI	489
Öyrətmə özünə, öyrətmə mənə	492
O sevgidən heyf!	494
Gəlmisənmi	496
Buraxma mənə	498
Quru bir təsəlli	500
Eləmədiklərim yandırar mənə	501
Sən gəlmədin, mən görmədim	503
Mənim ümid şeirim	504
Qəfil bir atəş	505
Axşama bax, qara saçım	507
İlham pərim	508
Sənin pəncərəndə mənim ürəyim	510
Niyə gəlmisən?	512
Vüsalla aramız... ..	514
Bu gülün... ..	515
Gəl	516
Son görüşdə	517
Olmur.....	519
O günümüz üçün	520
O şimşək çaxmasaydı... ..	522
Saxla həsrətimi	523
Sənin günahındır	525
Mən sənin könlündə	528
Bu sevgi yenidən ayıldı mənə	530

Həsrat odası.....	531
O vaxt	532
Qəribə qismətlər	534
Ürəyimin dərin bir guşəsində	537
Sənin dəftərçən üçün	540
Ürəyimdə	543
Arxayın olsam	544
Onda biləcəksən	545
Dedin bu qanadla necə uçursan	547
Ölürəm bir dəli sevgidən ötrü	548
Mən könlü gileyli... ..	549
Ayırma.....	551
Bir əsim nanə yarpağı	552
Bir gözəl keçir	553
Gətirdiyin güllər qaldı mənimlə	555
Bənövşə ömrü	556
Başqadır	557
Yoxdur	558
Saxlayanım var	559
Yoxdur xəbərin	560
Mən də eləyəm	562
Bir ilahi sevgi yolunda	564
Apar məni bu ümidin dalınca	566
Etiraf eylə	567
Bu sevda qovdu məni	569
Sənə baxan göz mənimdir	570
Əlimin, dilimin dərdi	571
Klassiklərə bənzətmə	572
Qocalığım bir eşqimə ağlayır	573
Qorxuram yaman	574
Könlünün könlümdən yoxdur xəbəri	576
Qızıl gül	577
O mavi axşamda... ..	578
Nəyimə gərəkmiş bu sevgi mənim	580
Sənin yanında	581
Tənhadı	582

Musa Yaqub

Bu pəncərə sənin eynəyin deyil	583
Dərdimi, əzabımı	585
Harda qalır görəsən	587
Sənə və mənə	589
Vidanamə	590
Ay İlahi xanım	592
Sevgi məktubu	594
Mənə danışma	597
Bu yol bizim yol idi	599
Tapdım!... Tapdım!... ..	600
Gedim	602
Sənə son şeirim	603
Yalvarış	605
Dünyanın ömrü	607
Sənin zanbaq səsin... ..	608
Olub.....	609
Ağlayan şəhli əkin	610
Daş divarda yazı	611
Mahnı	612

SƏNDƏN SONRA	613
Həsərət burulğanı	616
Tənhalığın üsyanı	618
Nə deyim, vallah... ..	622
İnanmadığım	624
Bir payız tənhalığı	625

Dərdimin yanında durma	626
Yaxşı ki	627
27 sentyabr	628
Cüt misra	630
Uzaq... Uzaq... ..	631
Ruh söhbəti	633
Kimsə gözləyir	635
Getdilər	637
Baş daşına yazı	638

POEMALAR	639
Un işığı	642
Köhnə dəyirmanı sözüm	656
Musa Yaqub: “Söz də gərək tərək götürsün”	664

Musa Yaqub

İNDİ BİLDİM NAĞILDI...

Buraxılışa məsul:

Fuad Babayev

Tərtibçi-redaktor:

Nəzirməmməd Zöhrəbəli

Məsul redaktor:

Gündüz Nəsimov

Bədii redaktor:

Dadaş Musayev

Texniki redaktor:

Təmkim Məmmədli

Rəssam:

Nərimin Xankişiyeva

Orijinal maketin hazırlanması və səhifələnmə:

Elviz İsmayilov

Korrektor:

Aygül Quliyeva

Kitab “1905.az STUDIO”-da nəşrə hazırlanıb

1905.az
STUDIO

“CBS PP” MMC
mətbəəsində çap olunub
Çapa imzalanıb: 22.04.2017
Format: 60x100 1/16
Həcmi: 43,5 ç.v.
Tiraj: 1000 nüsxə